



รายงานการศึกษาพร้อมบทวิเคราะห์ ผลการประเมินคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต ของประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. 2567

โครงการขับเคลื่อนค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI)
ของประเทศไทยสู่เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

เสนอต่อ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.)

จัดทำโดย

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์



e-book

เล่มรายงานการศึกษาพร้อมบทวิเคราะห์ผลการประเมิน
คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ประจำปี พ.ศ. 2567

คำนำ

ปัญหาการทุจริตเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกในทุกระดับของสังคมมาอย่างยาวนาน ซึ่งส่งผลกระทบในวงกว้างต่อการพัฒนาในมิติเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเฉพาะการบั่นทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อภาครัฐ และกระบวนการยุติธรรม เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวองค์การระหว่างประเทศอย่างองค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) ได้จัดทำการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่บ่งชี้ให้เห็นระดับความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของแต่ละประเทศ อีกทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่นักลงทุนใช้ประกอบการตัดสินใจ ดังนั้นรัฐบาลไทยจึงให้ความสำคัญต่อการยกระดับคะแนน CPI ผ่านนโยบายและมติคณะรัฐมนตรีหลายฉบับ โดยมอบหมายให้หน่วยงานหลักอย่างสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนมาตรการอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ในยุทธศาสตร์ด้านที่ 6 การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ที่กำหนดให้มีการดำเนินงานที่สำคัญทั้งหมด 8 เรื่อง โดยหนึ่งในนั้นคือ “ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริต และประพฤติมิชอบ” และในแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 21 คือ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ มุ่งยกระดับคะแนนของดัชนีการรับรู้การทุจริตไม่น้อยกว่า 73 คะแนน และจะต้องมีอันดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตอยู่ในอันดับไม่เกิน 20 ของโลก อย่างไรก็ตาม แม้จะมีความพยายามจากทุกภาคส่วน แต่สถานการณ์การทุจริตยังคงปรากฏอย่างต่อเนื่องและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งในระดับการเมือง ระบบราชการ และภาคบริการสาธารณะ ซึ่งสะท้อนถึงความท้าทายสำคัญที่ประเทศจำเป็นต้องเร่งแก้ไขอย่างจริงจังและยั่งยืน

สำนักงาน ป.ป.ท. ได้มีการจัดทำโครงการขับเคลื่อนค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทยสู่เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 โดยจัดจ้างสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศึกษาวิเคราะห์ผลการประเมินคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยประจำปี พ.ศ. 2567 เพื่อวิเคราะห์ค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตทุกแหล่งที่ประเทศไทยได้รับการประเมินย้อนหลัง 3 ปี (พ.ศ. 2565 - 2567) สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทย และข้อเสนอแนะหรือแนวทางการขับเคลื่อนการยกระดับค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตในระยะต่อไป

ในการนี้คณะที่ปรึกษาขอขอบคุณ สำนักงาน ป.ป.ท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ในการสนับสนุนและให้คำแนะนำในการดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ผลการประเมินคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยประจำปี พ.ศ. 2567 ให้สามารถบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทุกประการ

คณะที่ปรึกษา

พฤศจิกายน 2568



สารบัญ

ส่วนที่	หัวข้อ	หน้า
คำนำ		ก
สารบัญ		๗
สารบัญตาราง		ง
สารบัญรูป		จ
บทสรุปผู้บริหาร		1
1	สถานการณ์การทุจริต	15
	1.1 สถานการณ์ทุจริตของโลก	15
	1.2 การเปรียบเทียบสถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยกับต่างประเทศ	17
	1.3 สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยจากข้อมูลการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต	19
	1.4 ผลกระทบของการทุจริต	30
2	คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย (พ.ศ. 2565 - 2567)	33
	2.1 ภาพรวมของคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) (พ.ศ. 2565 - 2567)	33
	2.2 การวิเคราะห์แนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI)	35
	2.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยและ ต่างประเทศ	40
3	ผลการประเมินค่าคะแนน CPI ทุกแหล่งข้อมูลที่ประเทศไทยได้รับการประเมินย้อนหลัง 3 ปี	77
	3.1 Bertelsmann Stiftung Transformation Index (BTI)	84
	3.2 Economist Intelligence Unit Country Risk Service (EIU)	88
	3.3 Global Insight Country Risk Ratings (GI)	93
	3.4 IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey (IMD)	97
	3.5 Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence (PERC)	101
	3.6 The PRS Group International Country Risk Guide (PRS)	105
	3.7 World Economic Forum Executive Opinion Survey (WEF)	109
	3.8 World Justice Project Rule of Law Index (WJP)	113
	3.9 Varieties of Democracy Project (V-Dem)	117
4	ผลการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริตของประเทศไทยของหน่วยงานอื่น	123
	4.1 Freedom House	123
	4.2 องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ (Organisation for Economic Co-Operation and Development : OECD)	124
	4.3 สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC)	125
	4.4 ธนาคารโลก (World Bank)	126

สารบัญ (ต่อ)

ส่วนที่	หัวข้อ	หน้า
5	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดการทุจริตของประเทศไทย	129
	5.1 โครงสร้างอำนาจทางการเมืองและการยึดครองโดยกลุ่มคนที่มีอำนาจหรืออิทธิพลในสังคม	129
	5.2 การกระจายตัวของหน่วยงานและการทับซ้อนของอำนาจหน้าที่	130
	5.3 วัฒนธรรมราชการและระบบอุปถัมภ์	131
	5.4 การจัดซื้อจัดจ้างสาธารณะและการขาดความโปร่งใสทางการเงิน	132
	5.5 การกำกับดูแลระดับท้องถิ่น	132
	5.6 ข้อจำกัดของภาคประชาสังคม สื่อมวลชน และข้อมูลข่าวสาร	133
	5.7 ความเป็นอิสระของตุลาการและความไม่สมดุลในการบังคับใช้กฎหมาย	133
	5.8 การสรุปปัจจัยโครงสร้างของการทุจริต	134
	5.9 การเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยโครงสร้างและคะแนน CPI	135
6	ปัญหา/อุปสรรคที่สำคัญในการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย	137
7	บทเรียนจากต่างประเทศในการป้องกันการทุจริตและปราบปรามการทุจริต	143
	7.1 ภาพรวมของบทเรียนจากประเทศที่ปรับปรุงคะแนน CPI ได้สำเร็จ	143
	7.2 เอสโตเนีย : สถาปัตยกรรมทางดิจิทัลและความน่าเชื่อถือของสถาบัน	144
	7.3 ลิทัวเนีย : การปฏิรูปกฎหมายที่ยึดการเข้าร่วมสหภาพยุโรป	146
	7.4 เกาหลีใต้ : การฟื้นฟูสถาบันที่ขับเคลื่อนโดยวิกฤต	149
	7.5 นิวซีแลนด์ : ความเป็นเลิศของสถาบันและวัฒนธรรมจริยธรรม	151
	7.6 ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบสำหรับประเทศไทย	153
8	ข้อเสนอแนะหรือแนวทางการขับเคลื่อนการยกระดับค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต	159
	8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านโครงสร้างและระบบ	159
	8.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านวัฒนธรรมและสังคม	163
	8.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	166
	8.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านปัจจัยทางการเมืองและเศรษฐกิจ	168

สารบัญตาราง

ตารางที่	หัวข้อ	หน้า
1	เปรียบเทียบการแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศไทยที่มีระดับการรับรู้การทุจริตดีขึ้นและ การนำไปปรับใช้ในประเทศไทย	61
2	เปรียบเทียบประสบการณ์การทุจริตและแนวทางการทุจริตของต่างประเทศและ การนำไปปรับใช้ในประเทศไทย	74
3	คะแนน BF (TI) ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาค	87
4	คะแนนและดัชนีความเสี่ยง EIU ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น	91
5	คะแนน Global Insight ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น	96
6	การประเมิน IMD ด้านการทุจริตของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น	100
7	คะแนน PERC ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย	104
8	คะแนน ICRG/PRS ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น	107
9	การประเมิน WEF ของประเทศไทย (ปี 2565 - 2567)	111
10	การประเมิน WEF ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น (ปี พ.ศ. 2565 - 2567)	112
11	คะแนน WJP “Absence of Corruption” ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น	116
12	คะแนน V-Dem ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น (ปี พ.ศ. 2565 - 2567)	120
13	ดัชนีหลักของ V-Dem สำหรับประเทศไทย (ปี พ.ศ. 2563 - 2567)	121
14	สรุปปัจจัยโครงสร้างและผลกระทบต่อสถาบัน	134
15	การเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยโครงสร้างและแหล่งข้อมูล CPI	135
16	สรุปปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการต่อต้านการทุจริตในประเทศไทย	137
17	แนวโน้มคะแนน CPI และปัจจัยหลักของการเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2557 - 2567	144
18	การปฏิรูปดิจิทัลของเอสโตเนีย	145
19	การปฏิรูประบบตุลาการของลิทัวเนีย	147
20	การปฏิรูปหลังวิกฤตของเกาหลีใต้	150
21	กลไกธรรมาภิบาลของนิวซีแลนด์	152
22	การเปรียบเทียบกลยุทธ์การปฏิรูป	155
23	สรุปบทเรียนสำคัญสำหรับประเทศไทย	157
24	ตัวชี้วัดความสำเร็จด้านโครงสร้างและระบบ	163
25	ตัวชี้วัดความสำเร็จด้านวัฒนธรรมและสังคม	166
26	ตัวชี้วัดความสำเร็จด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	168
27	ตัวชี้วัดความสำเร็จด้านปัจจัยทางการเมืองและเศรษฐกิจ	172
28	ความเชื่อมโยงของปัญหาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	173

สารบัญญรูป

รูปที่	หัวข้อ	หน้า
1	สถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาของสำนักงาน ป.ป.ช. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567	20
2	สถิติร้องเรียนกล่าวหาสูงสุด 3 ลำดับแรก ของสำนักงาน ป.ป.ช. ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567	21
3	หน่วยงานที่มีสถิติการร้องเรียนมากที่สุด 5 อันดับ ของสำนักงาน ป.ป.ช. ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567	21
4	มูลค่าความเสียหายของการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567	22
5	สถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาของสำนักงาน ป.ป.ท. ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567	23
6	สถิติการรับเรื่องร้องเรียนสูงสุด 3 ลำดับ ของสำนักงาน ป.ป.ท. ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567	24
7	หน่วยงานที่มีสถิติการร้องเรียนมากที่สุด 5 อันดับ ของสำนักงาน ป.ป.ท. ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567	24
8	จำนวนเรื่องร้องเรียนที่ บก.ปปป. ตรวจสอบ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567	25
9	คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยในภาพรวม และรายละเอียดข้อมูล ในช่วงปี พ.ศ. 2565 - 2567	36
10	การเปรียบเทียบคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยกับค่าเฉลี่ยคะแนน ดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของโลก	40
11	การแบ่งประเทศของ Transparency International	41
12	เกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกประเทศ (1)	43
13	เกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกประเทศ (2)	47
14	คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศคาซัคสถาน	50
15	คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศรวันดา	54
16	คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศโดมินิกัน	57
17	คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศนิวซีแลนด์	65
18	คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศฝรั่งเศส	67
19	คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศศรีลังกา	71
20	ประเทศที่ใช้แหล่งข้อมูลการประเมินทั้ง 9 แหล่งเหมือนกับประเทศไทย	82
21	ประเทศที่ใช้แหล่งข้อมูลการประเมินทั้ง 8 แหล่งเหมือนกับประเทศไทย	82
22	ค่าคะแนนจาก Bertelsmann Stiftung Transformation Index (BTI) ปี พ.ศ. 2565 - 2567	85
23	ค่าคะแนนจาก Economist Intelligence Unit Country Risk Service (EIU) ปี พ.ศ. 2565 - 2567	89
24	ค่าคะแนนจาก Global Insight Country Risk Ratings (GI) ปี พ.ศ. 2565 - 2567	94
25	ค่าคะแนนจาก IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey (IMD) พ.ศ. 2565 - 2567	98



สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่	หัวข้อ	หน้า
26	ค่าคะแนนจาก Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence (PERC) ปี พ.ศ. 2565 - 2567	102
27	ค่าคะแนนจาก The PRS Group International Country Risk Guide (PRS) ปี พ.ศ. 2565 - 2567	106
28	ค่าคะแนนจาก World Economic Forum Executive Opinion Survey (WEF) ปี พ.ศ. 2565 - 2567	110
29	ค่าคะแนนจาก World Justice Project Rule of Law Index (WJP) ปี พ.ศ. 2565 - 2567	114
30	ค่าคะแนนจาก Varieties of Democracy (V-Dem) ปี พ.ศ. 2565 - 2567	119

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานฉบับนี้จัดทำขึ้นภายใต้ “โครงการขับเคลื่อนค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของประเทศไทยสู่เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มคะแนน CPI ของประเทศไทยย้อนหลัง 3 ปี (พ.ศ. 2565 - 2567) พร้อมทั้งเปรียบเทียบบทเรียนและมาตรการจากต่างประเทศ เพื่อสังเคราะห์เป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและแนวทางการปฏิรูปเชิงโครงสร้างสำหรับการยกระดับคะแนน CPI ของประเทศในระยะต่อไป ดัชนีการรับรู้การทุจริต หรือ CPI จัดทำโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) เป็นเครื่องมือที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลเพื่อบ่งชี้ระดับการรับรู้การทุจริตในภาคสาธารณะของแต่ละประเทศ คะแนน CPI ไม่เพียงแต่สะท้อนภาพลักษณ์ด้านธรรมาภิบาลและความโปร่งใสแต่ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่นักลงทุนต่างชาติใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยกำลังเผชิญกับภาวะ “การหยุดนิ่งเชิงโครงสร้าง (Structural Stagnation)”¹ โดยคะแนน CPI มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งการที่คะแนนของประเทศไทยยังคงอยู่ในระดับต่ำและต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของโลกอย่างมีนัยสำคัญ บ่งชี้ว่ามาตรการที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันอาจยังไม่เพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาการทุจริตที่ฝังรากลึกในสังคมไทยได้

การวิเคราะห์สถานการณ์และแนวโน้มคะแนน CPI ของประเทศไทย (พ.ศ. 2565 - 2567)

ในช่วงสามปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2565 - 2567) สถานการณ์การรับรู้การทุจริตของประเทศไทยได้แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่น่ากังวลอย่างยิ่ง คะแนน CPI ของประเทศไทยลดลงอย่างต่อเนื่อง จาก 36 คะแนน ในปี พ.ศ. 2565 เหลือ 35 คะแนน ในปี พ.ศ. 2566 และลดลงเป็น 34 คะแนน ในปี พ.ศ. 2567 แม้ว่าอันดับโลกจะมีการผันผวนเล็กน้อย โดยอยู่ที่อันดับ 101 108 และ 107 ตามลำดับปี แต่ภาพรวมยังคงสะท้อนว่าประเทศไทยยังมีภาพลักษณ์ด้านการทุจริตในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของโลกซึ่งคงที่อยู่ที่ 43 คะแนน ตลอดช่วงเวลาเดียวกัน เห็นได้ว่าคะแนนของประเทศไทยไม่เพียงแต่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญแต่ช่องว่างระหว่างคะแนนของไทยกับค่าเฉลี่ยโลกยังคงห่างออกไปทุกปี สะท้อนให้เห็นว่าในขณะที่ภาพรวมของโลกในแง่การรับรู้การทุจริตยังคงที่ ประเทศไทยกลับมีภาพลักษณ์ด้านความโปร่งใสและการควบคุมการทุจริตที่ลดลง ซึ่งเป็นสัญญาณเตือนถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการปฏิรูปมาตรการต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจังจากการประเมิน 9 แหล่งข้อมูลของการคำนวณคะแนน CPI พบว่า มีแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง ได้แก่ PERC PRS และ V-Dem คะแนนประเทศไทยมีทิศทางที่ดีขึ้น มุมมองเชิงบวกเกิดจากการที่ผู้ประเมินมองว่ารัฐบาลไทย

¹ การหยุดนิ่งเชิงโครงสร้าง (Structural Stagnation) คือ สภาวะที่การทุจริตยังคงอยู่และไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน แม้จะมีความพยายามในการแก้ไขปัญหา แต่กลไกและโครงสร้างพื้นฐานของระบบยังคงเป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลง ทำให้ปัญหาการทุจริตฝังรากลึกและยากต่อการขจัดอย่างแท้จริง



มีความพยายามในการแก้ไขปัญหผ่านการปรับปรุงนโยบายและกฎหมายให้มีความรัดกุมยิ่งขึ้น รวมถึงมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ อย่างไรก็ตามภาพในแง่ดีนี้ ถูกหักล้างด้วยมุมมองจากแหล่งข้อมูลอีก 4 แหล่งที่สำคัญ ได้แก่ EIU GI IMD และ WEF คะแนนประเทศไทย ลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแหล่งข้อมูลกลุ่มนี้สะท้อนมุมมองของภาคธุรกิจและนักลงทุนต่างชาติ แสดงความกังวล ต่อปัญหาความไม่โปร่งใสในการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในนโยบายประชานิยม ที่ขาดการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมองว่าความเสี่ยงที่ภาคธุรกิจจะต้องเผชิญกับการเรียกรับเงิน หรือจ่ายสินบนให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐมีแนวโน้มสูงขึ้น ประกอบกับข่าวการทุจริตในระดับสูงที่ปรากฏตามสื่อ กระบวนการยุติธรรมยังไม่สามารถดำเนินการลงโทษผู้กระทำผิดได้อย่างรวดเร็วและเป็นรูปธรรม ในขณะเดียวกันแหล่งข้อมูลอีก 2 แหล่ง คือ BF (TI) และ WJP มีค่าคะแนนที่ผันผวน สะท้อนถึงการรับรู้ ที่เปลี่ยนแปลงและไม่ต่อเนื่องตามบริบทสถานการณ์ในประเทศไทย สาเหตุมาจากความไม่ต่อเนื่องในการปฏิรูป โครงสร้างภาครัฐและการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลที่ส่งผลต่อนโยบายต่อต้านการทุจริตแม้จะมีความโปร่งใสเพิ่มขึ้น ในบางมิติ เช่น การใช้ระบบ e-procurement แต่ในภาพรวมยังคงมีการรับรู้ว่าความยุติธรรมในสังคมไทย ยังขึ้นอยู่กับสถานะและอิทธิพลของบุคคล ซึ่งเป็นการบั่นทอนความเชื่อมั่นในระยะยาว

บทเรียนเชิงเปรียบเทียบจากกรณีศึกษาต่างประเทศ

เพื่อหาแนวทางการปฏิรูปที่เหมาะสม รายงานฉบับนี้ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบมาตรการและปัจจัย ความสำเร็จและความล้มเหลวในการต่อต้านการทุจริตจากประเทศทั่วโลก เพื่อสกัดเป็นบทเรียนที่ประเทศไทย สามารถนำมาปรับใช้ได้ กรณีศึกษาของประเทศที่ประสบความสำเร็จในการยกระดับคะแนน CPI อย่างมีนัยสำคัญและได้ให้บทเรียนที่ชัดเจน คือ

ประเทศคาซัคสถาน เป็นประเทศที่มีคะแนน CPI เพิ่มขึ้นจาก 36 คะแนน เป็น 40 คะแนน แสดงให้เห็นถึงผลสัมฤทธิ์ของการจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะทางด้านการต่อต้านการทุจริตที่มีความเป็นอิสระสูง ควบคู่ไปกับการปฏิรูปกฎหมายที่มุ่งเน้นการติดตามทรัพย์สินจากการทุจริตและการใช้เทคโนโลยีสร้างแผนที่ ความเสี่ยง

ประเทศรวันดา เป็นประเทศที่มีคะแนน CPI เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดจาก 51 คะแนน เป็น 57 คะแนน เป็นตัวอย่างของประเทศที่มีการปรับปรุงพลังแห่ง “เจตจำนงทางการเมืองที่แน่วแน่” ของผู้นำภายใต้นโยบาย “Zero-Tolerance” ที่ผลักดันให้เกิดการปฏิรูปสถาบันตรวจสอบและการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ ภายในประเทศอย่างกว้างขวาง

ประเทศโดมินิกัน คะแนน CPI เพิ่มขึ้นจาก 32 คะแนน เป็น 36 คะแนน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญ ของการปฏิรูประบบยุติธรรม โดยเฉพาะการแต่งตั้งอัยการอิสระที่สามารถดำเนินคดีทุจริตระดับสูงได้ โดยไม่ถูกแทรกแซงจากฝ่ายบริหาร ควบคู่ไปกับการปฏิรูประบบจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสและส่งเสริมบทบาทของ ภาคประชาสังคม

บทเรียนจาก 3 ประเทศข้างต้นชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จในการต่อต้านการทุจริตจำเป็นต้องอาศัย ความเป็นอิสระของหน่วยงานตรวจสอบ การปฏิรูปกฎหมายอย่างจริงจัง และการมีเจตจำนงทางการเมือง

ที่ชัดเจนจากผู้นำ นอกจากนี้ในรายงานได้มีการศึกษาบทเรียนจากประเทศที่มีคะแนน CPI ลดลง แม้จะเคยอยู่ในระดับสูงก็ตาม คือ

ประเทศนิวซีแลนด์ มีค่าคะแนน CPI ลดลงจาก 87 คะแนน เป็น 83 คะแนน ซึ่งให้เห็นถึงอันตรายของความชะล่าใจต่อปัญหาการทุจริตและการขาดการดำเนินการเชิงกลยุทธ์ในการป้องกันและตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง

ประเทศฝรั่งเศส มีค่าคะแนน CPI ลดลงจาก 72 คะแนน เป็น 67 คะแนน สะท้อนให้เห็นถึงการสูญเสียความเชื่อมั่นของประชาชนในสถาบันประชาธิปไตย เนื่องจากปัญหาเชิงโครงสร้างในกระบวนการยุติธรรมที่ขาดความเป็นอิสระและทรัพยากร รวมถึงการที่ผู้นำทางการเมืองขาดความเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งเป็นบทเรียนที่ย้ำเตือนว่าการต่อสู้กับการทุจริตเป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องและจริงจัง และแม้แต่ประเทศที่มีธรรมาภิบาลที่ดีก็ไม่สามารถหยุดนิ่งได้

ประเทศศรีลังกา มีคะแนน CPI ลดลงจาก 36 คะแนน เป็น 32 คะแนน สะท้อนให้เห็นถึงความไม่มั่นคงทางการเมือง การใช้อำนาจโดยราชวงศ์การเมือง (ตระกูลราชปักษา) มีคดีทุจริตเชิงโครงสร้าง เช่น Sugar Scam (สัญญา 15.9 พันล้านรูปี) ระบบยุติธรรมอ่อนแอ ศาลพิเศษไม่มีประสิทธิภาพ การจำกัดสิทธิเสรีภาพสื่อและประชาชนถูกควบคุม และระบบแจ้งเบาะแสไร้ประสิทธิภาพไม่มีการคุ้มครองที่ชัดเจน

สถานการณ์การทุจริตภายในประเทศและปัจจัยเชิงโครงสร้าง

ความรุนแรงของปัญหาการทุจริตในประเทศสะท้อนอย่างชัดเจนผ่านสถิติเรื่องร้องเรียนจากหน่วยงานตรวจสอบหลักของไทย ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567 สำนักงาน ป.ป.ช. ได้รับเรื่องร้องเรียนมากถึง 21,358 เรื่อง โดยประเมินมูลค่าความเสียหายได้กว่า 48,283 ล้านบาท ขณะที่สำนักงาน ป.ป.ท. และ บก.ปปป. มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนในทิศทางที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นกัน รูปแบบการทุจริตที่ถูกร้องเรียนมากที่สุดมีความคล้ายคลึงกันในทุกหน่วยงาน ได้แก่ การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง การเรียกรับสินบน และการยกยอทรพย์สินของทางราชการ โดยหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนมากที่สุด คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ตามมาด้วยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเห็นว่าปัญหาการทุจริตได้หยั่งรากลึกและกระจายตัวอยู่ทั้งในระดับท้องถิ่นและหน่วยงานราชการส่วนกลางที่ใกล้ชิดกับประชาชน และการที่ปัญหาทุจริตยังคงอยู่คู่สังคมไทยไม่ได้เกิดจากปัจจัยเฉพาะหน้า แต่มีรากฐานมาจากปัญหาเชิงโครงสร้างที่ฝังลึกและเอื้อให้เกิดการทุจริต ปัจจัยที่สำคัญ คือ

โครงสร้างอำนาจทางการเมืองและการยึดครองโดยกลุ่มผู้มีอิทธิพล (Elite Capture) คือ การมีอำนาจที่รวมศูนย์และไม่โปร่งใส โดยเฉพาะอิทธิพลจากกองทัพและวุฒิสภาที่มาจากการแต่งตั้ง ทำให้กลุ่มผู้มีอำนาจสามารถแทรกแซงและลดทอนความเป็นอิสระของสถาบันตรวจสอบได้

ความอ่อนแอและการกระจายตัวของสถาบันตรวจสอบ ซึ่งแม้จะมีหลายหน่วยงานในการตรวจสอบแต่ยังขาดการบูรณาการการดำเนินงานและมีอำนาจหน้าที่ทับซ้อนกัน ทำให้เกิดความล่าช้าและประสิทธิภาพลดลง



วัฒนธรรมราชการและระบบอุปถัมภ์ การเลื่อนตำแหน่งขึ้นอยู่กับเครือข่ายความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าผลงาน ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญที่บั่นทอนขวัญกำลังใจและไม่ส่งเสริมให้เกิดการรายงานการทุจริต

ความไม่โปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง โดยเฉพาะในรัฐวิสาหกิจและ อปท. และข้อจำกัดของภาคประชาสังคมและสื่อ จากการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือฟ้องร้องเพื่อปิดกั้นการตรวจสอบ รวมถึงการรับรู้ถึงการแทรกแซงทางการเมืองในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งนำไปสู่การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เท่าเทียมและสร้างระบบยุติธรรมสองมาตรฐาน

จากการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริตของประเทศไทยตามแหล่งข้อมูลดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI)

1. Bertelsmann Stiftung Transformation Index (BF (TI))

ประเทศไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายในการรักษาความเป็นอิสระของสถาบันต่อต้านการทุจริต แม้ว่าจะมีการจัดตั้งหน่วยงาน เช่น สำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ท. แต่ประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของหน่วยงานยังคงถูกตั้งคำถามจากนักวิเคราะห์ระหว่างประเทศ

ปัญหาหลักของการทุจริตที่ BF (TI) ระบุคือ การขาดความเป็นอิสระในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีอิทธิพลทางการเมือง รวมถึงความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรมที่อาจเป็นผลมาจากการแทรกแซงภายนอก การประเมินมีความสอดคล้องกับข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ ที่ชี้ให้เห็นถึงปัญหาความไม่สม่ำเสมอในการบังคับใช้กฎหมาย

ข้อเสนอแนะของ BF (TI) สำหรับประเทศไทยมีความจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นอิสระของระบบตุลาการ การปรับปรุงกระบวนการสรรหาและแต่งตั้งผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานต่อต้านการทุจริตให้เป็นไปอย่างโปร่งใสและอิงหลักคุณธรรม และการเสริมสร้างกลไกการคุ้มครองพยานและผู้แจ้งเบาะแส และถ้าสามารถดำเนินการตามข้อเสนอแนะได้จะช่วยยกระดับคะแนน BF (TI) และส่งผลเชิงบวกต่อคะแนน CPI โดยรวมของประเทศ อย่างไรก็ตามการปฏิรูปต่าง ๆ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากเจตจำนงทางการเมืองที่แข็งแกร่งและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งถือว่าเป็นความท้าทายสำคัญที่ประเทศไทยจะต้องเผชิญในการยกระดับธรรมาภิบาลและการต่อต้านการทุจริตในอนาคต

2. Economist Intelligence Unit Country Risk Service (EIU)

ความท้าทายที่ประเทศไทยเผชิญในหลายมิติในด้านความเสี่ยงของประสิทธิผลรัฐบาล (Government Effectiveness Risk) ประเทศไทยได้รับคะแนนความเสี่ยงในระดับสูงที่ 3 คะแนน บ่งชี้ถึงปัญหาการทุจริตที่ยังคงเป็นความเสี่ยงสำคัญต่อการดำเนินงานของภาครัฐ ในขณะเดียวกันด้านความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ (Accountability of Public Officials) แม้จะมีการปรับตัวดีขึ้นจากระดับ 3 เป็นระดับ 2 แต่ยังคงอยู่ในช่วงกลางถึงสูง ซึ่งสะท้อนถึงความก้าวหน้าที่ยังจำกัดในการสร้างกลไกการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ และปัญหาผลประโยชน์แอบแฝงและระบบอุปถัมภ์ที่ยังคงอยู่ในระดับสูงที่ 3 คะแนน แสดงถึงการดำรงอยู่ของเครือข่ายผลประโยชน์ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานของรัฐ

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาคะแนนของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแตกต่างจากอินโดนีเซีย และอินเดียที่แสดงแนวโน้มการปรับตัวดีขึ้นแม้จะยังมีความผันผวน ปัจจัยหลักที่ EIU ระบุว่าสาเหตุที่การประเมินคะแนนลดลงของไทย ได้แก่ การขาดความชัดเจนในแนวทางการปฏิรูประบบราชการ ความล่าช้าในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติด้านการต่อต้านการทุจริต และการขาดกลไกการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีปัญหาการขาดความต่อเนื่องในนโยบายเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการขาดฉันทามติระหว่างพรรคการเมืองต่าง ๆ ในเรื่องการปฏิรูปยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นจากนักวิเคราะห์ระหว่างประเทศ การปรับปรุงคะแนน EIU จึงต้องอาศัยการแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นและความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบายต่อต้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างกลไกการตรวจสอบที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพในระยะยาว

3. Global Insight Country Risk Ratings (GI)

ประเทศไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายสำคัญในด้านความโปร่งใสของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงการขนาดใหญ่ที่มีมูลค่าสูง ปัญหาการขาดการเปิดเผยข้อมูลสัญญาและกระบวนการตัดสินใจแบบเปิดเผยยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นจากภาคเอกชน นอกจากนี้ระบบการออกใบอนุญาตและการอนุมัติของหน่วยงานรัฐยังมีความซับซ้อนและขาดความชัดเจน ทำให้เกิดความเสี่ยงในการเรียกร้องผลประโยชน์โดยมิชอบ การประเมินของ GI ยังระบุถึงปัญหาการขาดประสิทธิภาพของกลไกการร้องเรียนและการแก้ไขปัญหาในระบบบริการสาธารณะ ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจต้องแบกรับต้นทุนที่ไม่จำเป็นและเผชิญกับความไม่แน่นอนในการดำเนินงาน

ทั้งนี้การที่คะแนนของประเทศไทยมีระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญอย่างยิ่งต่อภาพลักษณ์ของประเทศในสายตาของนักลงทุนและบริษัทข้ามชาติ เนื่องจาก GI เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในหมู่นักวิเคราะห์ความเสี่ยงและนักลงทุน การปรับปรุงคะแนนในแหล่งข้อมูลนี้จึงต้องอาศัยการปฏิรูปที่เป็นรูปธรรมในด้านการเพิ่มความโปร่งใสของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง การปรับปรุงระบบการออกใบอนุญาตให้มีความชัดเจนและลดความซับซ้อน และการสร้างกลไกการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้การเสริมสร้างความเชื่อมั่นผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการให้บริการภาครัฐและการสร้างช่องทางการร้องเรียนที่เข้าถึงได้ง่ายจะช่วยยกระดับการรับรู้ของภาคธุรกิจต่อประสิทธิภาพและความโปร่งใสของระบบราชการไทย

4. IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey (IMD)

ผลกระทบของการทุจริตต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย คือ ผลกระทบต่อต้นทุนการดำเนินธุรกิจ โดย IMD ระบุว่า การดำเนินธุรกิจในประเทศไทยมักต้องจัดสรรทรัพยากรส่วนหนึ่งไว้สำหรับการจัดการกับการทุจริต ไม่ว่าจะเป็นการจ่ายเงินอำนวยความสะดวกหรือการสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจ ซึ่งทำให้เกิดต้นทุนที่ไม่จำเป็นและลดทอนความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจในระยะยาว ซึ่งเป็นปัญหา



ที่ส่งผลให้บริษัทไทยและบริษัทต่างชาติที่ดำเนินธุรกิจในประเทศต้องเผชิญกับภาระทางการเงินเพิ่มเติมที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจในการลงทุนและการขยายธุรกิจ

การปรับปรุงคะแนน IMD จึงต้องอาศัยการปฏิรูปที่ครอบคลุมและเป็นระบบ โดยเฉพาะการยกระดับประสิทธิภาพของภาครัฐผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การลดความซับซ้อนของกระบวนการราชการ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม นอกจากนี้การลงทุนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันระยะยาว โดยผลที่ได้จากการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลเชิงบวกไม่เพียงแต่ต่อคะแนน IMD เท่านั้น แต่ยังช่วยยกระดับการรับรู้เรื่องการต่อต้านการทุจริตและความสามารถในการแข่งขันของประเทศในภาพรวม

5. Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence (PERC)

การวิเคราะห์ของ PERC แสดงให้เห็นถึงปัญหาที่มีความซับซ้อนและครอบคลุมหลายมิติของการทุจริตในประเทศไทย

ปัญหาแรก การทุจริตที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้มีอำนาจในประเทศ แม้ว่ากลุ่มนี้จะมีจำนวนไม่มากนัก แต่ยังคงมีอิทธิพลที่สามารถควบคุมระบบการเมืองของประเทศให้สามารถเอื้อผลประโยชน์ให้กับพวกพ้องของตนเองเพื่อให้เกิดข้อได้เปรียบทางเศรษฐกิจ และการดำรงอยู่ของระบบอุปถัมภ์ทำให้การแข่งขันทางธุรกิจไม่เป็นไปอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติและการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

ปัญหาที่สอง การรับรู้ว่ามีระดับการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการออกใบอนุญาต การจัดเก็บภาษี และการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งการทำงานของหน่วยงานภาครัฐยังขาดความโปร่งใสและมีการเรียกรับผลประโยชน์ที่ไม่เป็นทางการ

ปัญหาที่สาม การที่บริษัทต่างชาติต้องจ่ายเงินเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางธุรกิจ รวมถึงค่าใช้จ่ายในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ที่มีอำนาจ การจ่ายเงินอำนวยความสะดวก และค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่อาจมีความซับซ้อนหรือไม่ชัดเจน ซึ่งต้นทุนที่ต้องจ่ายทำให้ภาคธุรกิจต้องแบกรับภาระเพิ่มเติมที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันและการตัดสินใจลงทุนในระยะยาว

ปัญหาสุดท้าย นวัตกรรมมากที่สุด คือ การขาดประสิทธิภาพของระบบการตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจ PERC ระบุว่าปัญหาการทุจริตของประเทศไทยมีมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม การดำเนินคดีทุจริตมีลักษณะเลือกปฏิบัติ โดยคดีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับกลุ่มที่มีอำนาจมักไม่มีการดำเนินคดีหรือการสอบสวนอย่างจริงจัง

การปรับปรุงคะแนน PERC ต้องอาศัยการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมและสามารถสร้างผลกระทบที่ภาคธุรกิจสามารถสัมผัสได้อย่างชัดเจน ข้อเสนอแนะของ PERC ได้แก่ การสร้างระบบการตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจที่มีประสิทธิภาพและเป็นอิสระ การปรับปรุงกระบวนการออกใบอนุญาตและการให้บริการสาธารณะให้มีความโปร่งใสและลดความซับซ้อน การเสริมสร้างกลไกการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสและพยาน และการสร้างวัฒนธรรมการปฏิบัติงานที่ยึดหลักคุณธรรมในภาครัฐ ซึ่งการดำเนินการตามข้อเสนอแนะ

จะช่วยลดต้นทุนที่ซ่อนเร้นในการดำเนินธุรกิจและเสริมสร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่อสภาพแวดล้อมการลงทุนในประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลเชิงบวกต่อการประเมินของ PERC และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ในการคำนวณ CPI ในระยะยาว

6. The PRS Group International Country Risk Guide (PRS)

การวิเคราะห์ของ PRS ชี้ให้เห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้างที่ฝังรากลึกในระบบการเมืองไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายอุปถัมภ์และความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์-ลูกจ้าง (patron-client networks) ที่ยังคงมีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจของรัฐและการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะ ซึ่งเป็นระบบที่สร้างความไม่เป็นธรรมในการเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจและการให้บริการสาธารณะ ทำให้เกิดการแบ่งแยกในสังคมและลดทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการทำงานของรัฐบาล นอกจากนี้บทบาทของกองทัพในการเมืองที่ยังคงมีอิทธิพลแม้ในระบอบที่ประเทศกลับสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการประเมินความเสี่ยงทางการเมืองในระดับสูง ความไม่แน่นอนในการเปลี่ยนแปลงนโยบายและความต่อเนื่องของการปฏิรูปเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลยังคงเป็นความกังวลสำคัญของนักลงทุนต่างชาติ

การที่ PRS ให้คะแนนประเทศไทยต่ำ เนื่องจากการประเมินของ PRS มีผลกระทบโดยตรงต่อการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุนต่างชาติและการให้คะแนนเครดิตของประเทศ ปัญหาที่ PRS ระบุโดยเฉพาะเรื่องความไม่แน่นอนทางการเมืองและการขาดความต่อเนื่องในนโยบาย ส่งผลให้ต้นทุนการระดมทุนของประเทศและภาคเอกชนเพิ่มสูงขึ้น การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงต้องอาศัยการปฏิรูปที่ลึกซึ้งและครอบคลุมทั้งในด้านการสร้างกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจที่มีประสิทธิภาพ การลดบทบาทของกองทัพในการเมือง และการสร้างฉันทามติระหว่างกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ ในเรื่องการปฏิรูปที่จำเป็นเพื่อยกระดับธรรมาภิบาลของประเทศ

7. World Economic Forum Executive Opinion Survey (WEF)

ในช่วงปี พ.ศ. 2565 - 2567 แสดงให้เห็นถึงปัญหาหลายประการที่มีความต่อเนื่องและไม่แสดงแนวโน้มการปรับปรุงที่ชัดเจน

ปัญหาแรก มีการรับรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับการรับสินบนในการจัดซื้อจัดจ้าง การดำเนินงานของหน่วยงานตุลาการ และการบังคับใช้กฎหมาย แม้ว่าจะมีการปรับปรุงระบบดิจิทัลและการทำให้กระบวนการมีความโปร่งใสมากขึ้นในบางหน่วยงานแต่การเปลี่ยนแปลงยังไม่เพียงพอที่จะเปลี่ยนแปลงการรับรู้ในระดับมหภาค

ปัญหาที่สอง การอุปถัมภ์ทางการเมืองและการบังคับใช้กฎหมายที่อ่อนแอต่อบุคคลที่มีความเชื่อมโยงทางการเมือง ซึ่งเป็นการสร้างความรู้สึกไม่เป็นธรรมและลดทอนความเชื่อมั่นในระบบยุติธรรม โดยเฉพาะในหมู่ผู้ประกอบการที่ต้องการความแน่นอนและความเป็นธรรมในการดำเนินธุรกิจ

ปัญหาที่สาม การขาดความสอดคล้องในการบังคับใช้กรอบการต่อต้านการทุจริต แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายและระเบียบที่ครอบคลุมเรื่องการต่อต้านการทุจริต แต่การนำไปปฏิบัติยังขาดความสม่ำเสมอ



และมีการตีความที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์และบุคคลที่เกี่ยวข้อง การขาดมาตรฐานที่ชัดเจนและการบังคับใช้ที่เท่าเทียมกันสร้างความไม่แน่นอนและเพิ่มต้นทุนในการปฏิบัติตามกฎระเบียบสำหรับภาคเอกชน

ปัญหาที่สี่ ความเป็นอิสระของศาลที่จำกัดโดยเฉพาะในคดีที่มีนัยสำคัญทางการเมืองหรือเกี่ยวข้องกับธุรกิจขนาดใหญ่ และการรับรู้เรื่องการแทรกแซงทางการเมืองต่อระบบยุติธรรมยังคงเป็นความกังวลสำคัญของชุมชนธุรกิจระหว่างประเทศ

ปัญหาสุดท้าย การขาดวัฒนธรรมข้าราชการมืออาชีพและการโยกย้ายตำแหน่งงานบ่อยครั้งตามการพิจารณาทางการเมือง WEF ระบุว่า การขาดความต่อเนื่องในการบริหารงานและการแต่งตั้งตามระบบอุปถัมภ์เป็นปัญหาเชิงระบบที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของภาครัฐ ประเทศที่ดำเนินการปฏิรูประบบข้าราชการตามหลักการแต่งตั้งตามผลงาน เช่น มาเลเซีย และอินเดีย ได้รับการประเมินที่ดีกว่าในด้านนี้

การที่ WEF ให้คะแนนไทยในระดับกลางและไม่แสดงแนวโน้มการปรับตัวดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในระดับที่ผู้บริหารธุรกิจระดับโลกสามารถรับรู้ได้ การปรับปรุงคะแนน WEF จึงต้องอาศัยการดำเนินการที่เป็นระบบและครอบคลุมทั้งการสร้างระบบข้าราชการมืออาชีพที่แต่งตั้งตามผลงาน การเสริมสร้างความเป็นอิสระของระบบยุติธรรม การพัฒนากลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างวัฒนธรรมความโปร่งใสและความรับผิดชอบในทุกระดับของการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งการดำเนินการแก้ไขจะไม่เพียงแต่ช่วยปรับปรุงคะแนน WEF แต่จะส่งผลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว

8. World Justice Project Rule of Law Index Expert Survey (WJP)

ประเทศไทยมีจุดแข็งในด้านโครงสร้างกฎหมายที่ครอบคลุมและการจัดตั้งสถาบันตรวจสอบที่ครบถ้วน แต่ยังมีจุดอ่อนสำคัญในด้านการบังคับใช้กฎหมายอย่างสม่ำเสมอและการรักษาความเป็นอิสระของกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะในคดีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีอิทธิพลทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ การประเมินของ WJP ระบุถึงปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตรวจสอบและการขาดช่องทางการร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการรับรู้เรื่องความโปร่งใสและความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐ

การเพิ่มขึ้นของค่าคะแนน WJP มีนัยสำคัญต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การปรับปรุงคะแนน CPI เนื่องจากแสดงให้เห็นว่าประเทศมีศักยภาพในการยกระดับการรับรู้เรื่องการทุจริตหากสามารถแก้ไขปัญหาด้านการปฏิบัติและการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะของ WJP เน้นไปที่การเสริมสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบ การปรับปรุงระบบการร้องเรียนและการแจ้งเบาะแส และการเสริมสร้างความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจของหน่วยงานรัฐในทุกระดับ การดำเนินการตามข้อเสนอแนะจะช่วยให้ประเทศไทยสามารถใช้ประโยชน์จากจุดแข็งที่มีอยู่และยกระดับการรับรู้เรื่องการต่อต้านการทุจริตในระยะยาว

9. Varieties of Democracy Project (V-Dem)

ในช่วงปี พ.ศ. 2565 - 2567 แสดงให้เห็นถึงปัญหาหลายมิติที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกัน

ปัญหาแรก สภาพแวดล้อมของสื่อและเสรีภาพในการแสดงออก ประเทศไทยยังคงถูกจัดอยู่ในกลุ่ม “ไม่เสรี” สำหรับเสรีภาพทางอินเทอร์เน็ตและสื่อ โดยมีการเซนเซอร์สื่ออย่างต่อเนื่อง การคุกคามนักข่าว และการปราบปรามการแสดงออกทางออนไลน์ กฎหมายหมิ่นประมาทและการใช้อำนาจพิเศษต่าง ๆ อย่างบ่อยครั้ง ได้สร้างบรรยากาศของความกลัวและการเซนเซอร์ตนเองในหมู่ นักข่าวและนักวิชาการ ส่งผลให้การเปิดเผย และการตรวจสอบการทุจริตมีข้อจำกัดอย่างมาก การขาดเสรีภาพสื่อ这不仅ส่งผลต่อการเข้าถึงข้อมูล ของประชาชน แต่ยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐ

ปัญหาที่สอง ความเป็นอิสระของศาลที่ยังคงอยู่ในระดับต่ำ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทย ได้คะแนนเพียง 1 คะแนนจาก 4 คะแนนเต็มในด้านความเป็นอิสระของศาล ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยภูมิภาคที่ 2.41 และค่าเฉลี่ยโลกที่ 2.09 อย่างมีนัยสำคัญ การประเมินสะท้อนถึงความกังวลอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการแทรกแซงทางการเมืองต่อระบบยุติธรรม การแต่งตั้งผู้พิพากษาที่อาจมีอคติทางการเมือง และการใช้ระบบ ยุติธรรมเป็นเครื่องมือทางการเมือง ซึ่งเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนและนักลงทุน ในระบบยุติธรรม และเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการต่อสู้กับการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาที่สาม ความโปร่งใสในการเงิน การเมือง และกระบวนการแต่งตั้งตำแหน่งสำคัญ V-Dem ระบุว่า ประเทศไทยยังขาดความโปร่งใสในการเปิดเผยแหล่งที่มาของเงินทุนทางการเมือง การใช้จ่ายในการหาเสียง และ ผลประโยชน์ทับซ้อนของนักการเมืองและข้าราชการระดับสูง กระบวนการแต่งตั้งตำแหน่งสำคัญในหน่วยงาน ต่าง ๆ ยังคงขาดความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมจากสาธารณชน ทำให้เกิดความสงสัยเกี่ยวกับการแต่งตั้ง ตามอุปถัมภ์หรือผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม นอกจากนี้ระบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาโดยการแต่งตั้ง แทนการเลือกตั้งโดยตรงยังคงเป็นประเด็นที่ V-Dem มองว่าเป็นการลดทอนความรับผิดชอบทางประชาธิปไตย และเปิดโอกาสให้เกิดการทุจริตและการใช้อิทธิพลโดยมิชอบ

การปรับปรุงคะแนน V-Dem จึงต้องอาศัยการปฏิรูปที่ครอบคลุมและเหมาะสมในหลายมิติ ทั้งการเสริมสร้างเสรีภาพสื่อและการแสดงออก การปฏิรูประบบยุติธรรมให้มีความเป็นอิสระมากขึ้น การเพิ่มความโปร่งใสทางการเงิน การเมือง และกระบวนการแต่งตั้งตำแหน่งสำคัญ และการสร้างกลไกการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ ซึ่งการดำเนินการแก้ไขจะไม่เพียงแต่จะช่วยปรับปรุงคะแนน V-Dem แต่จะเป็นรากฐานสำคัญในการยกระดับคะแนน CPI โดยรวมและเสริมสร้างความเชื่อมั่น ของประชาคมระหว่างประเทศต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลของประเทศไทย



การวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริตของประเทศไทยจากหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

1. Freedom House

Freedom House แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังต้องปรับปรุงพัฒนาระบบการเมืองอีกมาก ทั้งในเรื่องของกติกาการเลือกตั้ง สิทธิในการตั้งพรรคการเมืองของประชาชน ไปจนการทำงานที่โปร่งใสของรัฐบาล จุดสำคัญที่ต้องพัฒนา คือ ทำให้กฎหมายรัฐธรรมนูญที่เป็นร่มใหญ่ของกฎหมายทั้งหมดยึดโยงกับประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย ไปจนถึงกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนี้ยังต้องมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปเข้าไปมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการร่าง และสุดท้ายสภาร่างรัฐธรรมนูญก็ต้องเป็นสภาที่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ถูกตีกรอบอำนาจ

2. องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ (Organisation for Economic Co-Operation and Development : OECD)

OECD มองผลกระทบของการทุจริตส่งผลเสียต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ขาดความน่าเชื่อถือ และการพัฒนาที่ไม่ต่อเนื่อง การทุจริตยังทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม ความเหลื่อมล้ำ และความไม่ไว้วางใจในระบบ อีกทั้งการทุจริตส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของประเทศในเวทีโลก และทำให้นักลงทุนขาดความเชื่อมั่น

โดย OECD เสนอแนวทางการแก้ไข คือ การปรับปรุงกฎหมาย แก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันและต่อต้านการทุจริตให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ส่งเสริมธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะในภาครัฐและภาคเอกชน การสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐและภาคเอกชน การมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริต และให้ความคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส โดยการแก้ไขปัญหาการทุจริตในประเทศไทยเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน การปรับปรุงกฎหมาย การส่งเสริมธรรมาภิบาล และการสร้างความโปร่งใส เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ประเทศไทยก้าวไปสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริตได้

3. สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC)

UNODC กล่าวว่า ประเทศไทยควรมีการปรับปรุงกลไกในการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการการแจ้งเบาะแส โดยการส่งเสริมให้ทั้งเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน ภาคประชาชน และภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแส พร้อมทั้งการสร้าง ความเชื่อมั่นว่าเมื่อมีการแจ้งเบาะแสแล้ว ผู้แจ้งเบาะแสจะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าทั้งทางตัวเงิน และความปลอดภัย ซึ่งนอกจากการแจ้งเบาะแส การทุจริตในหน่วยงานหรือพื้นที่ของตนการก่อเหตุอาชญากรรมข้ามชาติที่พบเห็นทุกคนต่างก็สามารถมีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแสได้ ดังนั้นการสร้างการตระหนักรู้เกี่ยวกับการเฝ้าระวัง การแจ้งเบาะแส การเผยแพร่ช่องทาง การแจ้งเบาะแสก็สำคัญเช่นกัน

4. ธนาคารโลก (World Bank)

ธนาคารโลกกล่าวว่า การทุจริตยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยธนาคารโลกประเมินสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยว่ายังคงเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนา

ประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเศรษฐกิจและความน่าเชื่อถือในระดับสากล จากคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของไทยยังคงอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการทุจริตยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางการเติบโตและพัฒนาอย่างยั่งยืน

ประเด็นสำคัญที่ธนาคารโลกให้ความสนใจ คือ ประเทศไทยยังคงมีคะแนน CPI ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลก ซึ่งบ่งชี้ว่าปัญหาการทุจริตยังคงเป็นเรื่องที่น่ากังวล ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความเชื่อมั่นของนักลงทุน เกิดข้อกักรงถึงการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวม อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือในระดับสากล และอาจทำให้ประเทศไทยสูญเสียโอกาสในการเข้าร่วมโครงการหรือความร่วมมือในระดับนานาชาติ

การแก้ไขปัญหาธนาคารโลกมองว่าการแก้ไขปัญหาการทุจริตในประเทศไทยยังขาดความมุ่งมั่นทางการเมืองอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คะแนน CPI ไม่ดีขึ้น ปัญหาการทุจริตในประเทศไทยมีลักษณะเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ฝังรากลึก ทั้งจากระบบอุปถัมภ์ที่มีมาอย่างยาวนาน และการปกครองประเทศโดยผู้มีอำนาจ ซึ่งต้องได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะหรือแนวทางการขับเคลื่อนการยกระดับค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต

ผลการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ปี พ.ศ. 2567 ของประเทศไทยมีค่าคะแนน 34 คะแนน จาก 100 คะแนน อยู่ในอันดับที่ 107 จาก 180 ประเทศ สะท้อนถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการปฏิรูปเชิงโครงสร้าง โดยมีอุปสรรคสำคัญหลายด้าน ได้แก่ ปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบที่ขาดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน และขาดประสิทธิภาพของมาตรการภาครัฐในการแก้ไขปัญหาการทุจริต ปัญหาด้านวัฒนธรรมและสังคมที่เอื้อต่อการทุจริต ช่องโหว่ทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ล่าช้า การบังคับใช้กฎหมายที่ขาดประสิทธิภาพ และความไม่มั่นคงทางการเมืองและเทคโนโลยีที่ซับซ้อน

จากการถอดบทเรียนความสำเร็จของต่างประเทศ เช่น เอสโตเนีย ลิทัวเนีย เกาหลีใต้ และนิวซีแลนด์ สามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการยกระดับค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย 4 มิติหลัก ดังนี้

มิติที่ 1 มิติโครงสร้างและระบบ จากปัญหาการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ การขาดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน และการขาดประสิทธิภาพของมาตรการภาครัฐ จึงมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา การปฏิรูปกลไกการบังคับใช้ให้มีความเข้มแข็งและเป็นอิสระ โดยการสร้างกลไกตรวจสอบและถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่มีความเป็นกลางและโปร่งใส เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามกฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน มีการกำหนดเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและสามารถวัดผลได้ เพื่อสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงาน พร้อมทั้งใช้ตัวชี้วัดเพื่อประเมินความก้าวหน้าและความสำเร็จของการดำเนินงาน การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การพัฒนาฐานข้อมูลกลาง การใช้ระบบอัตโนมัติในการตรวจสอบและบันทึกข้อมูล เพื่อช่วยลดข้อผิดพลาดและอำนวยความสะดวกในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ลดการใช้อำนาจแบบไม่เป็นธรรมและลดโอกาสเกิดความทุจริต การสร้างช่องทางเพื่อลดอำนาจดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่



โดยการกำหนดกฎหมายและแนวทางดำเนินการที่ชัดเจน รวมถึงกำหนดบทลงโทษที่มีความเด็ดขาด และสอดคล้องกับความร้ายแรงของการกระทำ เพื่อป้องกันและลงโทษเจ้าหน้าที่ที่ประพฤติมิชอบ ปรับปรุงกระบวนการทำงานให้รวดเร็วและโปร่งใส โดยลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นหรือซ้ำซ้อน ใช้ระบบบริหารจัดการที่ดีที่ทันสมัย และกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการที่ชัดเจน รวมถึงการสร้างระบบติดตามและรายงานผลออนไลน์ที่เป็นมาตรฐาน และสร้างวัฒนธรรมความซื่อสัตย์และจริยธรรมในองค์กร เช่น การพัฒนาระบบการศึกษาและผู้นำที่เป็นตัวอย่างด้านจริยธรรม เพื่อสร้างความตระหนักรู้และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ รวมทั้งส่งเสริมความโปร่งใสในทุกระดับของภาครัฐ โดยแนวทางเหล่านี้มุ่งหวังให้เกิดความโปร่งใส ความเป็นธรรม ลดการใช้อำนาจในทางที่ไม่ถูกต้อง และสร้างกลไกที่สามารถตรวจสอบและลงโทษได้จริง เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาการใช้อำนาจในภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ

มิติที่ 2 มิติวัฒนธรรมและสังคม จากปัญหาความเชื่อทางสังคมและการให้เหตุผลทางวัฒนธรรม เพื่อกระทำการทุจริต ระบบอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึก และการแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม จึงมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา คือ การปรับปรุงกระบวนการทางราชการให้รวดเร็วและโปร่งใส เพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและลดความเชื่อทางสังคมเกี่ยวกับการทุจริต การพัฒนาการศึกษาและปลูกฝังค่านิยมต่อต้านการทุจริต เพื่อเปลี่ยนแปลงความเชื่อและทัศนคติของสังคมในระยะยาว การเปิดเผยกรณีการทุจริตอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความตระหนักและสร้างความกล้าหาญในการต่อต้านวัฒนธรรมการทุจริต การสร้างระบบเปิดเผยทรัพย์สินและผลประโยชน์ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่เห็นภาพรวมและความชัดเจนเกี่ยวกับความโปร่งใสด้านทรัพย์สิน และการแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม โดยพัฒนากฎหมายให้ชัดเจนและครอบคลุม เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความซื่อสัตย์และความเป็นธรรมในสังคม

มิติที่ 3 มิติกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม จากปัญหาช่องโหว่ทางกฎหมายและอำนาจดุลยพินิจไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน และระยะเวลาการพิจารณาคดีที่ยืดเยื้อ จึงมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา คือ การทบทวนและปรับปรุงกฎหมายและระเบียบข้อบังคับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อแก้ไขช่องโหว่ทางกฎหมายและลดความคลุมเครือที่เปิดให้ใช้ประโยชน์ในทางที่ไม่เหมาะสม การลดและกำกับอำนาจดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ เพื่อให้กระบวนการมีความเป็นธรรมและลดการใช้อำนาจในทางที่ไม่ถูกต้อง การปรับปรุงกระบวนการดำเนินคดีให้รวดเร็วขึ้น โดยการสร้างฐานข้อมูลการดำเนินงานของระบบยุติธรรมและกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนในการดำเนินคดี การตั้งคณะกรรมการทบทวนกฎหมายต่อต้านการทุจริตเฉพาะ เพื่อเร่งรัดการปรับปรุงกฎหมายและกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน และการเพิ่มบทลงโทษและมาตรการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างระบบข้อมูลและรายงานผลการดำเนินคดีเพื่อเสริมความโปร่งใสและตรวจสอบได้ง่ายขึ้น

มิติที่ 4 มิติด้านการเมืองและเศรษฐกิจ จากปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมืองและความเห็นต่างของประชาชน แรงกดดันทางเศรษฐกิจ ความเชื่อมั่นและการรับรู้ของนักลงทุนต่างชาติ และการทุจริตที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีทางการเงินขึ้น จึงมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา คือ การสร้างฉันทามติแห่งชาติเกี่ยวกับ



นโยบายต่อต้านการทุจริต เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความเป็นเอกภาพในภาคการเมืองและสังคม การส่งเสริมความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนานโยบายและกิจกรรมต่อต้านการทุจริต เช่น การใช้ระบบดิจิทัลในการเข้าถึงบริการภาครัฐและกิจกรรมทางสังคม การปรับปรุงค่าตอบแทนของข้าราชการให้เป็นธรรมและเพียงพอเพื่อสร้างความมั่นคงและลดโอกาสในการเรียกรับสินบน การพัฒนาระบบบริการภาครัฐที่ง่ายและรวดเร็ว เพื่อสร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ โดยเน้นการปรับปรุงกระบวนการให้เป็นมาตรฐาน มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ และการเสริมสร้างความเข้าใจในเรื่องเทคโนโลยีทางการเงิน และการสร้างกลไกความปลอดภัยในการใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ เช่น การป้องกันการใช้คริปโทเคอร์เรนซี การตรวจสอบและควบคุมการใช้เทคโนโลยี เพื่อป้องกันการเกิดการทุจริตในระบบการเงินและดิจิทัล

ส่วนที่ 1 สถานการณ์การทุจริต

1.1 สถานการณ์ทุจริตของโลก

การทุจริตเป็นปรากฏการณ์ที่ซับซ้อนและแพร่หลาย ซึ่งโดยทั่วไปแล้วถูกนิยามว่าเป็นการ “ใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายในทางที่ผิดเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน” คำจำกัดความนี้องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International : TI) ใช้ในการประเมินและจัดอันดับประเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ซึ่งการทุจริตไม่ได้จำกัดอยู่เพียงภาครัฐเท่านั้น แต่สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกภาคส่วนของสังคมทั้งภาคธุรกิจ รัฐบาล ศาล สื่อ และภาคประชาสังคม ซึ่งครอบคลุมถึงระบบสาธารณสุข การศึกษา และโครงสร้างพื้นฐาน

รูปแบบของการทุจริตมีความหลากหลายและปรับเปลี่ยนไปตามบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น การติดสินบน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เจ้าหน้าที่รัฐเรียกร้องหรือรับเงินหรือผลประโยชน์เพื่อแลกกับการบริการ นอกจากนี้ ยังรวมถึงการยักยอกเงิน การฉ้อโกงและการกรรโชก การเล่นพรรคเล่นพวก และการใช้ตำแหน่งราชการเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน โดยการทุจริตสามารถเกี่ยวข้องกับบุคคลใดก็ได้ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง เจ้าหน้าที่รัฐ ข้าราชการ นักธุรกิจ หรือแม้แต่ประชาชนทั่วไป

การทำความเข้าใจสถานการณ์การทุจริตโลกมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นภัยคุกคามที่อันตรายและกำลังพัฒนาไปทั่วโลก การทุจริตเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการลดลงของระบอบประชาธิปไตย ความไม่มั่นคง และการละเมิดสิทธิมนุษยชน ซึ่งผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการทุจริตนั้นมหาศาล มีการประมาณการการทุจริตส่งผลให้เกิดการสูญเสียทางการเงินสูงถึง 2.6 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งเทียบเท่ากับร้อยละ 5 ของ GDP โลก นอกจากนี้ยังมีการทุจริตการจ่ายสินบนกว่า 1 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในแต่ละปี

นอกจากนี้ การทุจริตยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินการด้านสภาพภูมิอากาศ และขัดขวางความก้าวหน้าในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัวต่อผลกระทบจากภาวะโลกร้อน การเชื่อมโยงการทุจริตเข้ากับวิกฤตการณ์สภาพภูมิอากาศ การเสื่อมถอยของประชาธิปไตย และการละเมิดสิทธิมนุษยชน แสดงให้เห็นว่าการทุจริตไม่ใช่เพียงปัญหาที่เกิดผลกระทบโดยตรงด้านเศรษฐกิจ แต่ยังเป็นตัวเร่งให้เกิดวิกฤตการณ์ระดับโลกที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงกัน การแก้ไขปัญหาการทุจริตจึงไม่ใช่แค่เรื่องของธรรมาภิบาลที่ดีหรือประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการแก้ไขความท้าทายระดับโลกที่ซับซ้อน เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การถดถอยของประชาธิปไตย และการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การริเริ่มต่อต้านการทุจริตจึงควรถูกรวมเข้ากับวาระการพัฒนาสิ่งแวดล้อม และสิทธิมนุษยชนในวงกว้าง

1) ภาพรวมดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI)

ดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) เป็นเครื่องมือหลักที่ใช้ในการประเมินระดับการทุจริตในภาครัฐทั่วโลก โดยจัดอันดับ 180 ประเทศในระดับ 0 (ทุจริตสูงมาก) ถึง 100 (ไม่มีการทุจริต) ค่าคะแนน CPI ปี พ.ศ. 2567



ซึ่งเผยแพร่ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 สะท้อนสถานการณ์ระหว่าง 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ถึง 30 เมษายน พ.ศ. 2567 แนวโน้มโดยรวมของระดับการทุจริตทั่วโลกยังคง “หยุดนิ่ง” โดยคะแนนเฉลี่ยทั่วโลกอยู่ที่ 43 มาหลายปี สถานการณ์นี้บ่งชี้ว่าความพยายามต่อต้านการทุจริตทั่วโลกยังคงเผชิญกับความท้าทายอย่างต่อเนื่อง โดยมากกว่า 2 ใน 3 ของประเทศ (122 ประเทศ) ได้คะแนนต่ำกว่า 50 และมากกว่าครึ่งหนึ่ง (ร้อยละ 56) ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลก

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีเพียง 24 - 32 ประเทศเท่านั้นที่คะแนนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ 32 - 34 ประเทศค่าคะแนนลดลงอย่างมีนัยสำคัญ และ 118 ประเทศไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้แม้จะมีความพยายามต่อต้านการทุจริตอย่างต่อเนื่อง แต่ความพยายามนี้ยังไม่สามารถสร้างการเปลี่ยนค่าคะแนน CPI ให้สูงขึ้นได้โดยรวมอย่างมีนัยสำคัญ บ่งชี้ว่าแนวทางปัจจุบันอาจยังไม่เพียงพอ หรือปัจจัยพื้นฐานที่ขับเคลื่อนการทุจริตนั้นฝังรากลึกและมีความยืดหยุ่นสูง ซึ่งอาจนำไปสู่การประเมินกลยุทธ์การต่อต้านการทุจริตใหม่ โดยอาจเปลี่ยนจากการมุ่งเน้นการบังคับใช้กฎหมายเพียงอย่างเดียว ไปสู่การปฏิรูปเชิงระบบที่เน้นการป้องกันและแก้ไขสาเหตุที่แท้จริง เช่น โครงสร้างธรรมาภิบาลที่อ่อนแอ การขาดความโปร่งใส และความไม่มั่นคงทางการเมือง

2) สถานการณ์การทุจริต

ประเทศเศรษฐกิจก้าวหน้าในยุโรป อเมริกาเหนือ และเอเชียแปซิฟิก มักจะมีหลักนิติธรรมที่เข้มแข็ง มีสถาบันทางประชาธิปไตยที่ดี มีเสถียรภาพทางการเมือง และมีการทุจริตระดับต่ำ ประเทศเหล่านี้มักอยู่ในอันดับต้น ๆ ของค่าคะแนน CPI โดยเดนมาร์ก (90 คะแนน) ฟินแลนด์ (88) สิงคโปร์ (84) นิวซีแลนด์ (83) ลักเซมเบิร์ก นอร์เวย์ และสวิตเซอร์แลนด์ (81 คะแนน) จึงเป็นตัวอย่างของประเทศที่ถูกมองว่ามีการทุจริตน้อยที่สุดในโลก และมีอันดับสูงอย่างสม่ำเสมอในด้านความโปร่งใสทางการเงินระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม แม้จะเป็นประเทศพัฒนาแล้วแต่บางประเทศก็ประสบปัญหาคะแนนลดลงอย่างน่าสังเกต บ่งชี้ว่าแม้แต่ประเทศที่มีสถาบันที่เข้มแข็งก็ไม่สามารถรอดพ้นจากการทุจริตได้ เช่น สหรัฐอเมริกา (65 คะแนน ลดลง 4 คะแนนในปี พ.ศ. 2567) เนื่องจากประเด็นข้อกล่าวหาด้านจริยธรรมของศาลฎีกา ซึ่งนำไปสู่การออกประมวลจริยธรรมใหม่ แต่ยังคงขาดกลไกการบังคับใช้ที่มีความหมายและเป็นกลาง ประเทศสวีเดน ซึ่งเป็นประเทศที่ได้รับการจัดอันดับสูงมาอย่างยาวนานก็มีการลดลง เหลือ 82 คะแนน และสหราชอาณาจักร ลดลง เหลือ 71 คะแนน การลดลงของคะแนนชี้ให้เห็นว่าลักษณะของการทุจริตในประเทศพัฒนาแล้ว อาจกำลังเปลี่ยนไปสู่รูปแบบที่ซับซ้อนมากขึ้น ทั้งยังเกี่ยวข้องกับการใช้อิทธิพล การละเมิดจริยธรรมในระดับสูงของรัฐบาลและตุลาการ และการอำนวยความสะดวกในการไหลเวียนของเงินผิดกฎหมายข้ามชาติ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ยิ่งเพิ่มความจำเป็นในการเฝ้าระวังและกลไกการกำกับดูแลที่เข้มแข็ง

ประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ มักจะมีระดับการทุจริตสูงกว่าประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าระบบเศรษฐกิจได้รับผลกระทบจากการทุจริตในระดับสูง ซึ่งประเทศเหล่านี้ไม่สามารถพัฒนาด้านเศรษฐกิจได้อย่างเต็มที่เท่ากับประเทศที่มีการทุจริตต่ำ การที่ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่มีระดับการทุจริตสูงกว่าอย่างมาก

สะท้อนเชิงประจักษ์ได้ถึงเชื่อมโยงที่เข้มแข็งและมีนัยสำคัญถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ว่า การทุจริตในระดับสูงจะขัดขวางการพัฒนาโดยรวม

อย่างไรก็ตาม ยังมีมุมมองในแง่ของความหวังเนื่องจากมีบางประเทศได้พยายามปรับปรุงคะแนน CPI อย่างมีนัยสำคัญในช่วง 12 ปีที่ผ่านมา เช่น อุซเบกิสถาน แทนซาเนีย ยูเครน ไชวอริโคสต์ สาธารณรัฐโดมินิกัน และคูเวต การปรับปรุงของประเทศเหล่านี้แสดงให้เห็นว่ามีความพยายามต่อต้านการทุจริตที่มุ่งเน้น แม้จะอยู่ท่ามกลางความท้าทาย เช่น ความขัดแย้ง และอำนาจนิยม ก็สามารถสร้างผลลัพธ์ที่เป็นบวก ซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่มีความหมายต่อการพัฒนาในประเทศที่กำลังพัฒนาอื่น ๆ และบ่งชี้ว่าเจตจำนงทางการเมือง และการปฏิรูปที่ตรงเป้าหมายสามารถฝ่าอุปสรรคเชิงระบบบางอย่างได้

ภูมิภาคซบซาราแอฟริกามีคะแนนต่ำที่สุดในโลก โดยมีแรงกดดันตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไปจนถึงความขัดแย้งภายในประเทศที่มักขัดขวางความก้าวหน้าในการต่อต้านการทุจริต ประเทศที่ถูกมองว่ามีการทุจริตมากที่สุดในโลก ได้แก่ ชูดานใต้ (8 คะแนน) โซมาเลีย (9) เวเนซุเอลา (10) ซีเรีย (12) เยเมน ลิเบีย เอิริเทรีย และอิกเวทอเรียลกินี (13 คะแนน) ซึ่งสถานการณ์ในประเทศภูมิภาคซบซาราแอฟริกาสะท้อนให้เห็นถึงวงจรแห่งความเปราะบางและการทุจริตที่เลวร้าย โดยความรุนแรงจากสภาพภูมิอากาศและความขัดแย้งภายในประเทศมักจะขัดขวางความก้าวหน้า ก่อให้เกิดธรรมาภิบาลที่อ่อนแอและการทุจริตในระดับสูงยิ่งทำให้ความเปราะบางที่มีอยู่รุนแรงขึ้น ในทางกลับกันก็ทำให้ยากต่อการดำเนินมาตรการต่อต้านการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดวงจรของการขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.2 การเปรียบเทียบสถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยกับต่างประเทศ

การทุจริตเป็นปัญหาสากลที่แก้ไขได้ยาก และยังคงเป็นปัญหาที่แพร่หลายในประเทศไทย แม้จะมีความพยายามเชิงนโยบายต่าง ๆ จากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง² สถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมาสะท้อนผ่านดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ซึ่งเป็นตัวชี้วัดภายนอกที่สำคัญ แม้รัฐบาลจะให้ความสำคัญกับการต่อต้านการทุจริตเป็นวาระแห่งชาติ และสนับสนุนงบประมาณที่เกี่ยวข้อง แต่คะแนน CPI ยังคงบ่งชี้ถึงปัญหาสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจในทางมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ การเรียกรับสินบน และการเลือกปฏิบัติ สิ่งนี้สอดคล้องกับสถิติเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการทุจริตที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ได้รับ และส่งผลให้คะแนน CPI ไม่มีการปรับปรุงอย่างมีนัยสำคัญ

การที่คะแนน CPI ไม่มีการปรับปรุงอย่างมีนัยสำคัญ แม้จะมีการเน้นย้ำจากภาครัฐและมีการสนับสนุนงบประมาณที่เกี่ยวข้อง บ่งชี้ถึงช่องว่างที่สำคัญระหว่างเจตนารมณ์เชิงนโยบายกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง การสังเกตการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าความท้าทายไม่ได้เป็นเพียงการขาดเจตจำนงทางการเมืองหรือทรัพยากร แต่เกิดจากประเด็นพื้นฐานที่ฝังรากลึก ซึ่งแนวทางปัจจุบันอาจยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

² Pumarín, J. (2024) *Is it corruption? An institutional logic approach to corruption study in Thailand*. PhD thesis, University of Reading



ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของประเทศไทยในดัชนีการรับรู้การทุจริตที่มีประสิทธิผลจำเป็นต้องอาศัยการเปรียบเทียบกับประเทศที่มีลักษณะการรับรู้การทุจริตและความท้าทายด้านสถาบันที่คล้ายคลึงกัน ส่วนนี้จะพิจารณาดำเนินการของไทยภายในกลุ่มประเทศเปรียบเทียบที่ได้รับการคัดเลือกอย่างรอบคอบจำนวน 7 ประเทศ ที่มีคะแนน CPI ปี พ.ศ. 2567 อยู่ในช่วง 30 - 45 คะแนน ซึ่งเป็นตัวแทนของภูมิภาคทางภูมิศาสตร์และระบบบรรณาภิบาลที่หลากหลาย การวิเคราะห์เปรียบเทียบนี้มุ่งเน้นการระบุปัญหาคอขวดทางสถาบันที่เหมือนกัน แหล่งที่มาของความผันผวน และสำคัญที่สุด คือ การแทรกแซงเชิงนโยบายที่ได้ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงคะแนน CPI ในทั้งทิศทางเชิงบวกและเชิงลบในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาความซบเซาที่ยืดเยื้อของไทยกลายเป็นสิ่งที่เปิดเผยได้อย่างชัดเจนเมื่อมองผ่านแนวทางการพัฒนาที่มีพลวัตและประสบการณ์การปฏิรูปของประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้ โดยให้ข้อมูลเชิงลึกที่สำคัญเกี่ยวกับทั้งอุปสรรคและโอกาสสำหรับความก้าวหน้าในการต่อต้านการทุจริต

การศึกษาเปรียบเทียบจะแสดงให้เห็นความแตกต่างที่สำคัญระหว่างประเทศที่มีคะแนน CPI ในระดับคล้ายคลึงกันแต่มีทิศทางการพัฒนาที่แตกต่างกันอย่างมาก ในขณะที่บางประเทศได้ประสบความสำเร็จในการปรับปรุงคะแนน CPI หรือรักษาเสถียรภาพในระดับที่ดีขึ้น แต่ประเทศอื่น ๆ กลับเผชิญกับการถดถอยอย่างมีนัยสำคัญ การวิเคราะห์เหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจปัจจัยแวดล้อมทางสถาบันและการเมืองที่มีผลต่อการรับรู้การทุจริต รวมถึงการระบุแนวทางปฏิรูปที่มีแนวโน้มจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในบริบทที่คล้ายคลึงกับไทย

การประเมินในภาพรวมของกลุ่มประเทศ

คะแนน CPI ของไทยในปี พ.ศ. 2567 อยู่ที่ 34 คะแนน ทำให้ไทยอยู่ในกลุ่มประเทศรายได้ปานกลางที่เผชิญกับความท้าทายด้านธรรมาภิบาลที่คล้ายคลึงกัน แต่กลับมีแนวทางการพัฒนาที่แตกต่างกันอย่างเด่นชัดในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา กลุ่มประเทศเปรียบเทียบที่ได้รับการคัดเลือก ประกอบด้วย อินโดนีเซีย (34 คะแนน) ฟิลิปปินส์ (33 คะแนน) ตุรกี (34 คะแนน) เม็กซิโก (31 คะแนน) บราซิล (36 คะแนน) เซอร์เบีย (36 คะแนน) และอินเดีย (39 คะแนน) ซึ่งเป็นตัวแทนของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยระบบผสม และระบอบการเปลี่ยนผ่านในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ลาตินอเมริกา เอเชียใต้ และยุโรปตะวันออก³ ประเทศเหล่านี้มีลักษณะร่วมหลายประการที่ทำให้เหมาะสำหรับการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับไทย กล่าวคือ ประเทศเหล่านี้ดำเนินการภายใต้กรอบสถาบันที่คล้ายคลึงกันซึ่งรวมถึงหน่วยงานต่อต้านการทุจริตที่เป็นทางการ ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยหรือกึ่งประชาธิปไตย และเศรษฐกิจที่ผ่านการทำให้ทันสมัยอย่างมีนัยสำคัญในขณะที่ยังคงรักษาเครือข่ายอุปถัมภ์แบบดั้งเดิมไว้

ข้อสังเกตสำคัญของประเทศในกลุ่มนี้ คือ แม้จะมีการลงทุนเพื่อปรับปรุงโครงสร้างเชิงสถาบันอย่างมากเพื่อให้เกิดความเป็นอิสระ มีการยกระดับเจตจำนงทางการเมือง และการสร้างแรงขับเคลื่อนการปฏิรูปที่ยั่งยืนที่ครอบคลุมมากกว่าการกำหนดกรอบกฎหมายที่เป็นทางการเพียงอย่างเดียว การวิเคราะห์แนวโน้มระยะยาวแสดงให้เห็นว่าการมีโครงสร้างเชิงสถาบันที่เข้มแข็งไม่ได้รับประกันค่าคะแนน CPI จะดีขึ้น

³ Transparency International. (2024a). *Corruption Perceptions Index 2024 -- Full dataset*. Transparency International. <https://www.transparency.org/en/cpi>

หากสถาบันเหล่านั้นขาดความเป็นอิสระที่แท้จริงจากการแทรกแซงทางการเมืองและการคุ้มครองผลประโยชน์ของชนชั้นนำ ประสบการณ์ของประเทศในกลุ่มนี้แสดงให้เห็นว่าการปฏิรูปที่ยั่งยืนต้องการมากกว่าการสร้างสถาบันใหม่ แต่จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมการเมืองและการยอมรับของสังคมต่อการตรวจสอบและความโปร่งใส

1.3 สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยจากข้อมูลการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต

การทุจริตในประเทศไทยยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญและมีความซับซ้อน แม้ว่าจะมีความพยายามในการแก้ไขและป้องกันการทุจริตจากทั้งหน่วยงานภาครัฐและองค์กรอิสระ แต่การทุจริตยังคงเกิดขึ้นในหลายระดับของสังคมและหน่วยงานรัฐ ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปัจจัยที่ทำให้การทุจริตยังคงแพร่หลายในประเทศไทย คือ โครงสร้างระบบราชการที่รวมศูนย์และขาดความโปร่งใส สังคมยังมิวัฒนธรรมการยอมรับและการไม่เอาผิดในค่านิยม “น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า” หรือการตอบแทนบุญคุณยังถูกใช้เป็นข้ออ้างในการช่วยเหลือพวกพ้องแบบไม่โปร่งใส กระบวนการยุติธรรมมีความล่าช้าและไม่เด็ดขาด คดีทุจริตบางเรื่องใช้เวลาดำเนินการหลายปีจนหมดอายุความและบุคคลที่มีอำนาจหรือมีตำแหน่งสูงมักรอดพ้นจากโทษหรือได้รับการลดโทษ รวมถึงหน่วยงานตรวจสอบบางแห่งยังมีอิทธิพลทางการเมืองแฝงประกอบกับการมีส่วนร่วมของประชาชนยังอยู่ในระดับต่ำ ประชาชนขาดช่องทางหรือความกล้าในการร้องเรียนโดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลและกลัวการถูกกลั่นแกล้งหรือฟ้องกลับหากแจ้งเบาะแส และบางพื้นที่ไม่มีสื่อมวลชนอิสระหรือนักข่าวท้องถิ่นตรวจสอบ โดยการศึกษาสถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยจากข้อมูลการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต คณะที่ปรึกษามีการศึกษาข้อมูลสถิติการรับเรื่องร้องเรียนในแต่ละหน่วยงาน ดังนี้

- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.)

ศึกษาสถิติการรับเรื่องร้องเรียนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567

- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.)

ศึกษาสถิติการรับเรื่องร้องเรียนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567

- กองบังคับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (บก.ปปป.) ศึกษาสถิติการรับเรื่องร้องเรียนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567

รายละเอียดดังนี้

1) สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยจากข้อมูลการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.)

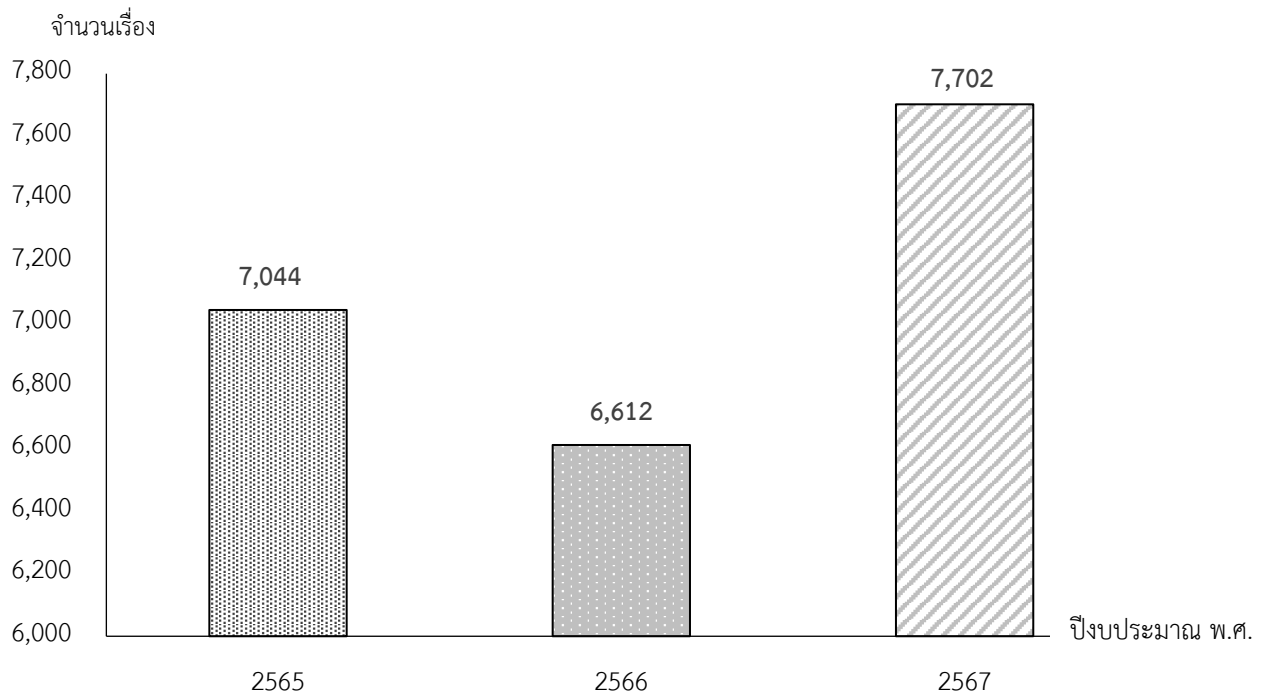
สถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567 มีจำนวน 21,358 เรื่อง ซึ่งในแต่ละปีงบประมาณสถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 7,044 เรื่อง
- ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 6,612 เรื่อง
- ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 7,702 เรื่อง

รายละเอียดดังรูปที่ 1



รูปที่ 1 สถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาของสำนักงาน ป.ป.ช. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567



ที่มา : สำนักวิจัยและบริการวิชาการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. สถานการณ์การทุจริต
ประเทศไทยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ถึง 2567

จากสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567 สำนักงาน ป.ป.ช. รับเรื่องไว้พิจารณาจำนวน 21,358 เรื่อง และมอบหมายให้หน่วยงานต้นสังกัดรับผิดชอบในการดำเนินการ จำนวน 8,942 เรื่อง โดยสถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ

- 1) การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ จำนวน 7,302 เรื่อง
- 2) การจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน 5,788 เรื่อง
- 3) การยกยอก/เบียดบังเงินหรือทรัพย์สินของราชการ จำนวน 2,264 เรื่อง

นอกจากสถิติ 3 ลำดับแรกยังมีสถิติรับเรื่องร้องเรียนอื่น ๆ จำนวน 6,004 เรื่อง รายละเอียด

ดังรูปที่ 2

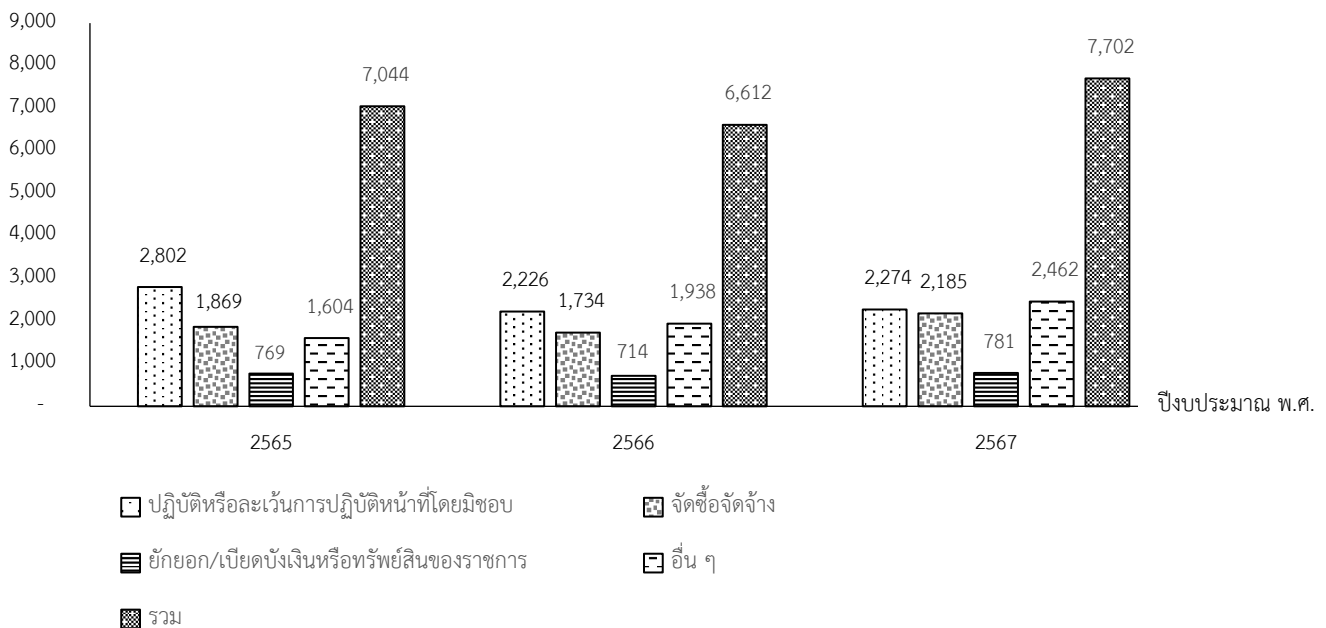
หน่วยงานที่มีสถิติการร้องเรียนมากที่สุด 5 อันดับ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567 คือ

- 1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จำนวน 8,173 เรื่อง
- 2) กระทรวงมหาดไทย จำนวน 2,611 เรื่อง
- 3) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 2,506 เรื่อง
- 4) กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 1,468 เรื่อง
- 5) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) จำนวน 688 เรื่อง

หน่วยงานในส่วนราชการอื่น ๆ จำนวน 5,912 เรื่อง รายละเอียดดังรูปที่ 3

รูปที่ 2 สถิติร้องเรียนกล่าวหาสูงสุด 3 ลำดับแรก ของสำนักงาน ป.ป.ช. ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567

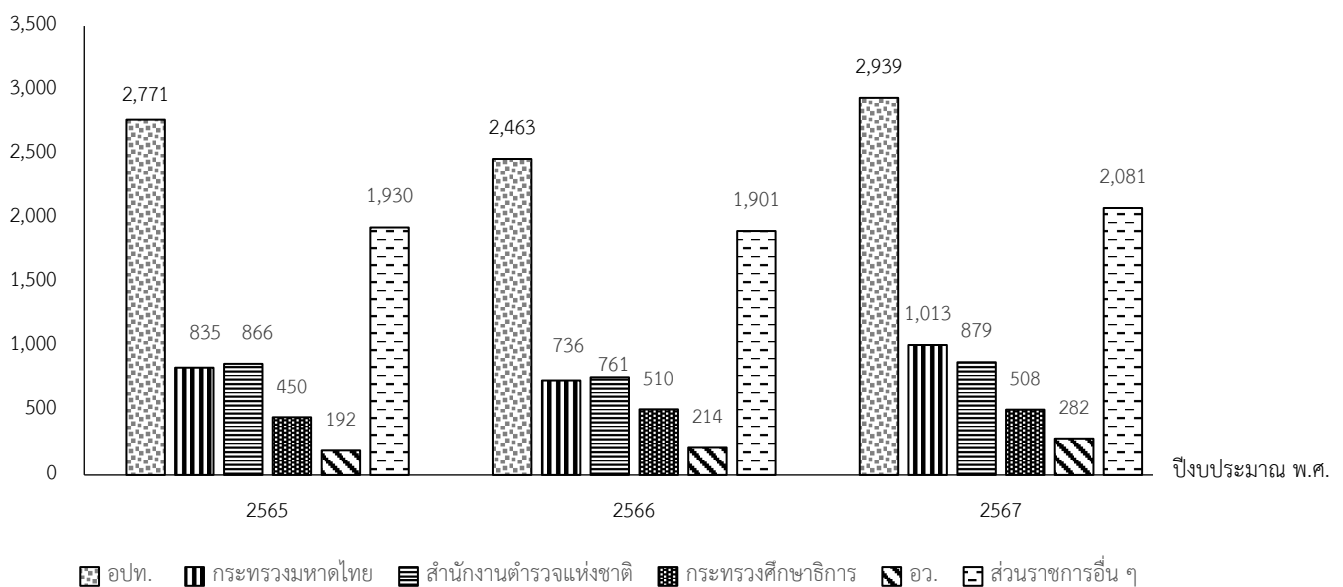
จำนวนเรื่องร้องเรียน



ที่มา : สำนักวิจัยและบริหารวิชาการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. สถานการณ์การทุจริต
ประเทศไทยประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ถึง 2567

รูปที่ 3 หน่วยงานที่มีสถิติการร้องเรียนมากที่สุด 5 อันดับ ของสำนักงาน ป.ป.ช. ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567

จำนวนเรื่องร้องเรียน



ที่มา : ระบบบริหารจัดการเรื่องร้องเรียนและคดี (CCMS)

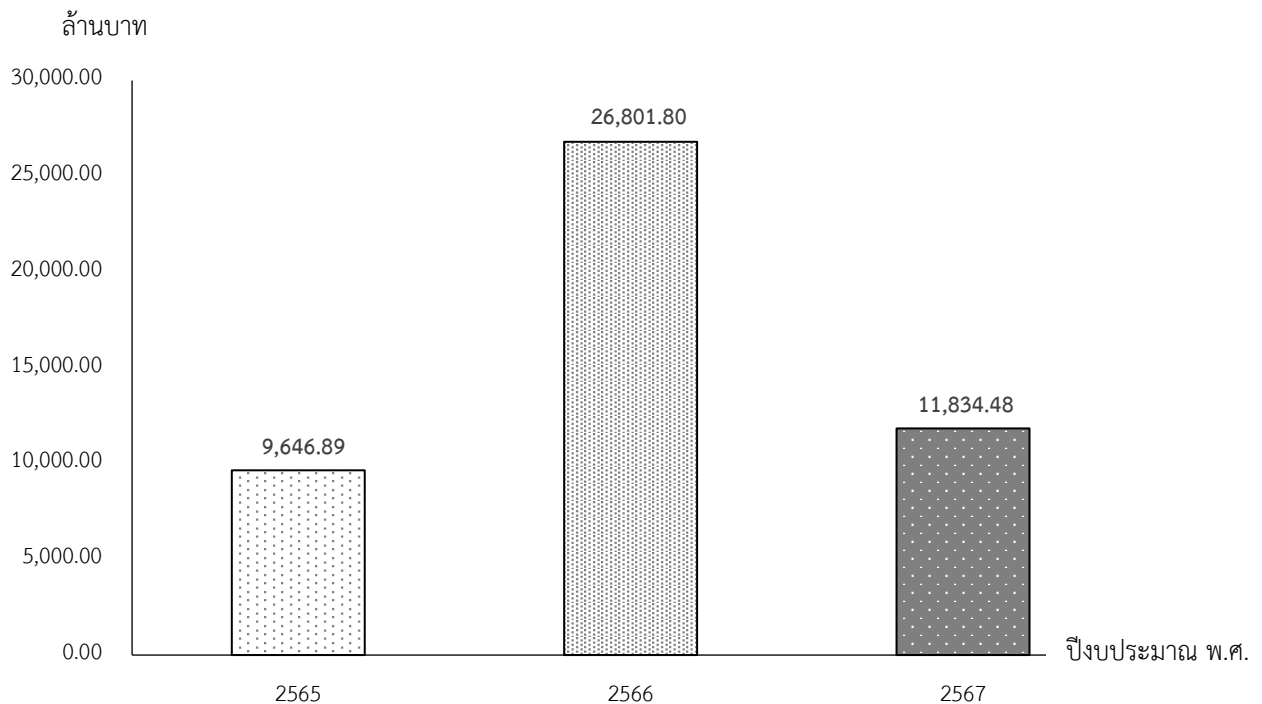


ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากข้อมูลเรื่องร้องเรียนในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567 พบว่า มีมูลค่าความเสียหายจำนวน 48,283.17 ล้านบาท โดยจำแนกเป็นรายปีได้ ดังนี้

- ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีมูลค่าความเสียหาย จำนวน 9,646.89 ล้านบาท
- ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีมูลค่าความเสียหาย จำนวน 26,801.80 ล้านบาท
- ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 มีมูลค่าความเสียหาย จำนวน 11,834.48 ล้านบาท

รายละเอียดดังรูปที่ 4

รูปที่ 4 มูลค่าความเสียหายของการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567



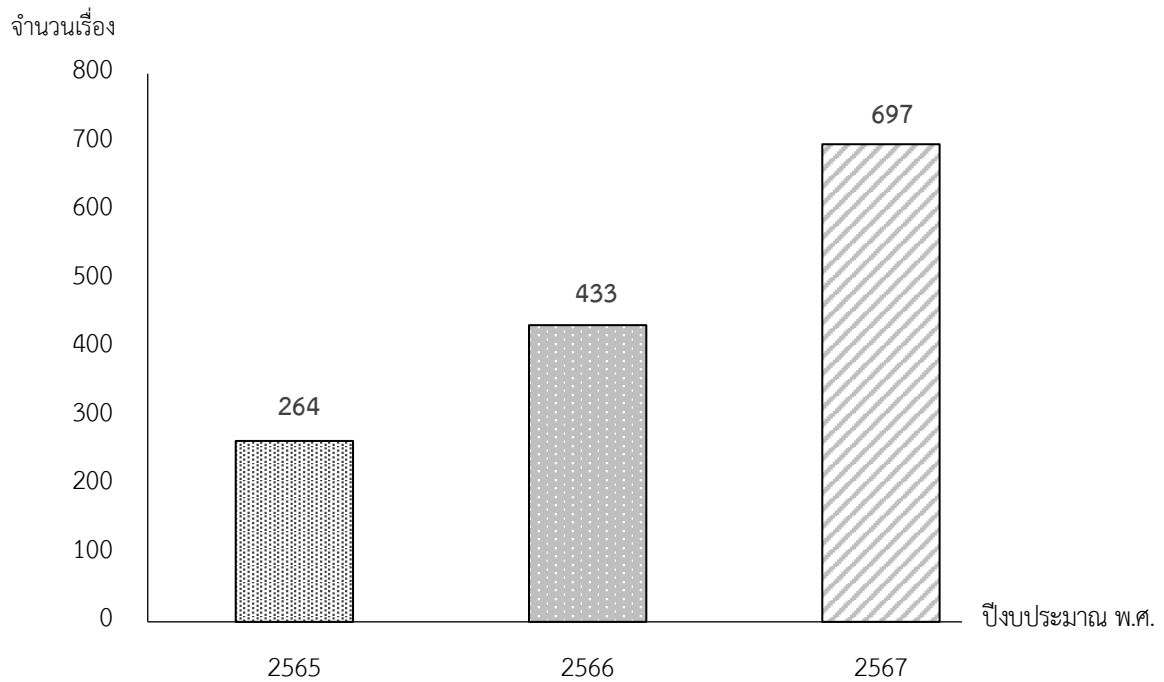
2) สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยจากข้อมูลการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.)

สถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567 มีจำนวน 1,394 เรื่อง ซึ่งในแต่ละปีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหา มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 264 เรื่อง
- ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 433 เรื่อง
- ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 697 เรื่อง

รายละเอียดดังรูปที่ 5

รูปที่ 5 สถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาของสำนักงาน ป.ป.ท. ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567



สถิติการรับเรื่องร้องเรียนของสำนักงาน ป.ป.ท. สูงสุด 3 ลำดับแรกในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567 คือ

- 1) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต จำนวน 434 เรื่อง
- 2) การทุจริตการจัดซื้อจัดจ้าง จำนวน 237 เรื่อง
- 3) เจ้าพนักงานเรียกรับสินบน จำนวน 199 เรื่อง

นอกจากสถิติ 3 ลำดับแรกยังมีสถิติรับเรื่องร้องเรียนอื่น ๆ จำนวน 524 เรื่อง รายละเอียด

ดังรูปที่ 6

โดยหน่วยงานที่ถูกร้องเรียนมากที่สุด 5 อันดับในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567 คือ

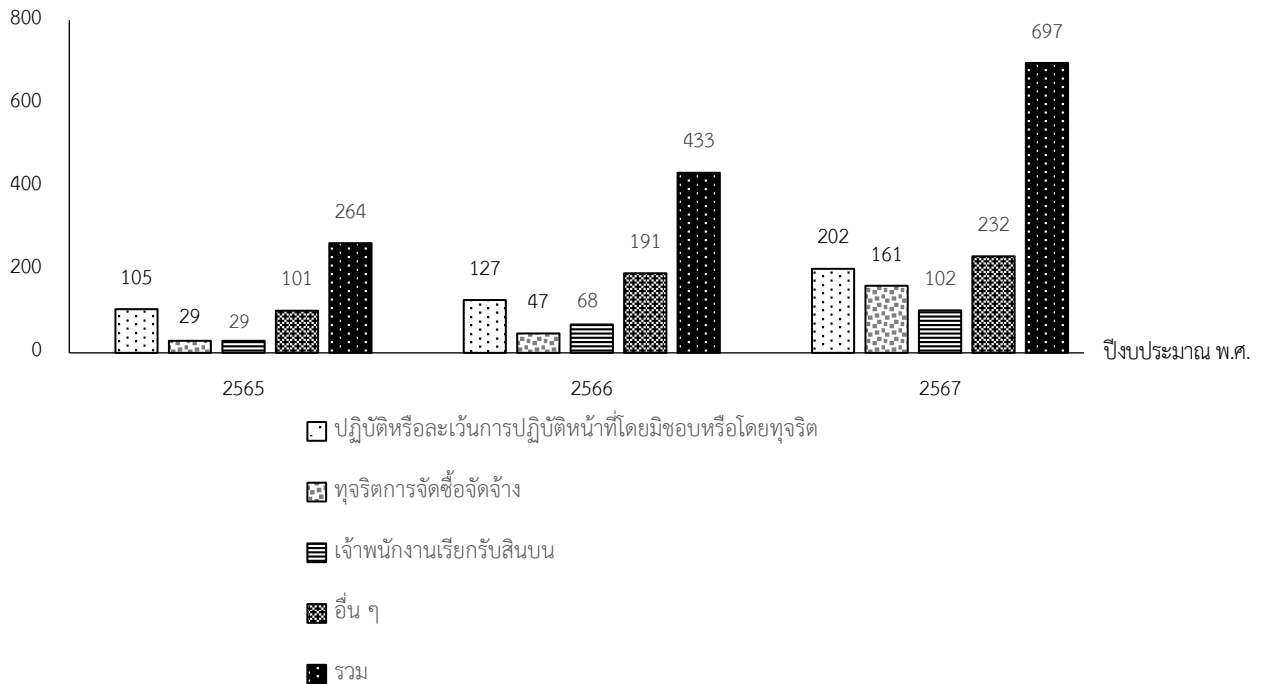
- 1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 359 เรื่อง
- 2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 210 เรื่อง
- 3) กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 204 เรื่อง
- 4) กระทรวงมหาดไทย จำนวน 177 เรื่อง
- 5) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จำนวน 81 เรื่อง

หน่วยงานในส่วนราชการอื่น ๆ จำนวน 363 เรื่อง รายละเอียดดังรูปที่ 7



รูปที่ 6 สถิติการรับเรื่องร้องเรียนสูงสุด 3 ลำดับ ของสำนักงาน ป.ป.ท. ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567

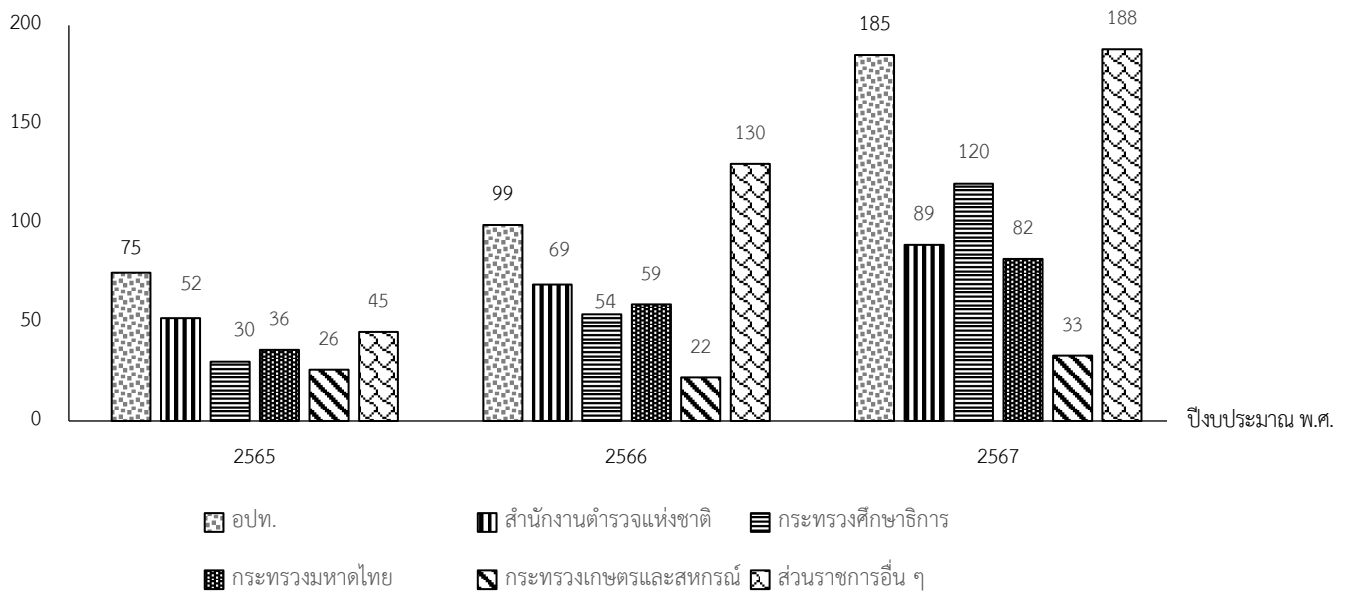
จำนวนเรื่องร้องเรียน



ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ท. (2567). ฐานข้อมูลทำรายงานสถานการณ์คดี

รูปที่ 7 หน่วยงานที่มีสถิติการร้องเรียนมากที่สุด 5 อันดับ ของสำนักงาน ป.ป.ท. ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567

จำนวนเรื่องร้องเรียน



ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ท. (2567). ฐานข้อมูลทำรายงานสถานการณ์คดี

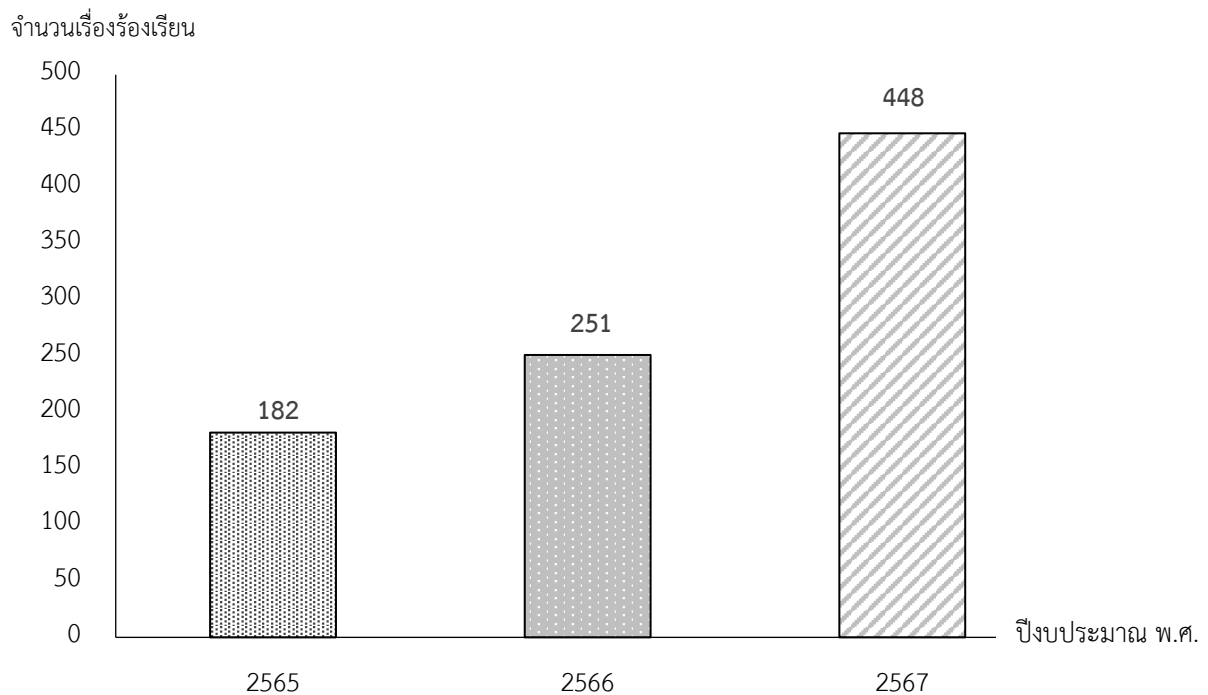
3) สถานการณ์การทุจริตของประเทศไทยจากข้อมูลการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตของ
กองบังคับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (บก.ปปป.)

สถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริตของกองบังคับการป้องกันปราบปรามการทุจริตและ
ประพฤติมิชอบ (บก.ปปป.) ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567 ที่ บก.ปปป. ตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่
ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจำนวนทั้งสิ้น 881 เรื่อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 182 เรื่อง
- ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 251 เรื่อง
- ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 มีสถิติการรับเรื่องร้องเรียนการทุจริต จำนวน 448 เรื่อง

รายละเอียดดังรูปที่ 8

รูปที่ 8 จำนวนเรื่องร้องเรียนที่ บก.ปปป. ตรวจสอบ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 - 2567



ที่มา : สำนักวิจัยและบริหารวิชาการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต สำนักงาน ป.ป.ช. (2565 - 2567)

จากสถิติการรับเรื่องร้องเรียนกล่าวหาและมูลค่าความเสียหายที่ปรากฏข้อมูลจากทั้ง 3 หน่วยงาน
ที่กล่าวมาข้างต้น พบว่า หน่วยงานภาครัฐในประเทศไทยยังมีประเด็นการทุจริตที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ

การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต เป็นรูปแบบการทุจริตที่ปฏิบัติ
หน้าที่โดยมิชอบและใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ เช่น การเรียกรับผลประโยชน์จากประชาชนเพื่อแลกกับ
ความสะดวกหรืออนุมัติบางอย่าง การลงนามอนุมัติโครงการ/งบประมาณที่ขัดต่อระเบียบ หรือเอื้อประโยชน์
ต่อพวกพ้อง การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการโดยมิชอบ



นอกจากนี้ยังมีการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ไม่ตรวจสอบ/ไม่ลงโทษเมื่อพบความผิดหรือปล่อยให้มีการใช้งบประมาณผิดวัตถุประสงค์เลยการควบคุมหรือกำกับดูแลองค์กรหรือหน่วยงานในสังกัด อีกทั้งยังมีการร่วมมือกับเอกชนในการตกลงล่วงหน้าในการจัดซื้อจัดจ้าง เช่น การล็อกสเปก รับสินบน หรือผลประโยชน์ตอบแทนจากบริษัทเอกชน ใช้ “บริษัทนอมินี” เพื่อรับงานในนามเครือญาติ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทุจริตส่งผลให้ความเชื่อมั่นในระบบราชการลดลง การลงทุนและการพัฒนาท้องถิ่นชะงัก คุณภาพของโครงการรัฐต่ำ และทำให้เกิดวัฒนธรรมที่ปล่อยผ่านในองค์กร ไม่มีการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างจริงจัง

ดังนั้นควรมีการเร่งปรับระบบตรวจสอบภายในให้เป็นอิสระและรายงานตรงต่อองค์กรกลาง มีการลงโทษจริงจัง เปิดเผยข้อมูลผู้กระทำผิด เพื่อให้เกิดบรรทัดฐานใหม่ในสังคมและหน่วยงาน รวมถึงเพิ่มช่องทางร้องเรียนที่ปลอดภัยพร้อมมีระบบคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส และนำเทคโนโลยีมาใช้ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐเพื่อให้เกิดการทุจริตน้อยลง

การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นรูปแบบการทุจริตจัดซื้อจัดจ้างที่ล็อกสเปก ล็อกผลราคากลาง มีการวางเงื่อนไขเฉพาะเจาะจงให้เฉพาะผู้รับเหมาที่เตรียมไว้ล่วงหน้าสามารถเข้าแข่งขันได้ ซึ่งมักเกิดร่วมกับการสมคบกับเจ้าหน้าที่รัฐในการจัดทำเอกสารสเปกงานและราคากลาง และมีการเรียกรับสินบนก่อนและหลังประกวดราคาในการจัดทำโครงฯ โดยข้าราชการเรียกรับค่าดำเนินการหรือค่าคุ้มครองจากคู่สัญญา ทั้งก่อนยื่นซองหรือหลังจ้างงาน โดยรวมเป็นค่าตอบแทนประมาณร้อยละ 25 - 40 ของมูลค่าสัญญา หรือมีการเบิกจ่ายเกินกว่าความเป็นจริง เช่น จ่ายงานล่วงหน้าก่อนตรวจรับ หรือจ่ายสำหรับงานที่ยังไม่เสร็จสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังมีการใช้ชื่อบริษัทเครือข่าย หรือชื่อคนใกล้ชิดเป็นผู้ออกซอง และโอนกำไรบางส่วนกลับให้เจ้าหน้าที่รัฐ

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทุจริตส่งผลให้สูญเสียงบประมาณรัฐ ต้นทุนโครงการสูง ลดประสิทธิภาพระบบจัดซื้อจัดจ้าง และงานโครงการเป็นงานไม่มีคุณภาพส่งผลต่อบริการสาธารณะ เช่น สาธารณสุข การศึกษา คมนาคม เป็นต้น

ดังนั้นควรมีการขยายระบบ e-procurement ทุกหน่วยงาน เพิ่มการตรวจสอบข้ามหน่วยงาน โดยเฉพาะกรณีล็อกสเปกงานและราคากลาง และมีการลงโทษทันทีเมื่อพบการทุจริต และสร้างความโปร่งใสในการเปิดเผยผลสอบสวนให้ประชาชนได้รับทราบเพิ่มมากขึ้น

การเรียกรับสินบน เป็นรูปแบบการทุจริตในการเก็บส่วย/ค่าผ่านทางโดยเจ้าหน้าที่รัฐเรียกรับค่าคุ้มครองลักษณะ “ส่วยสตึกเกอร์” ตั้งแต่ขั้นตอนเริ่มต้น เช่น ด้านตรวจ จนถึงการใช้งานบริการพื้นฐาน และในหลายโครงการจัดซื้อจัดจ้างเจ้าหน้าที่รัฐมีการเรียกรับค่าดำเนินการก่อนและหลังการประมูลคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 25 - 40 ของมูลค่างาน/สัญญา

นอกจากนี้ยังมีการให้สินบนเพื่อแลกกับการอนุมัติ กรณีการขออนุญาตก่อสร้าง นำเข้า หรือผ่านด่านตรวจ บ่อยครั้งพบบุคคลต้องจ่ายเงินเพื่อให้ได้รับอนุญาตเร็ว หรือไม่โดนกีดกัน ตัวอย่างการทุจริต เช่น อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชรับสินบนเป็นหนึ่งในกรณีที่เกิดขึ้นถึงปัญหาการเรียกรับสินบน

จากการออกใบอนุญาตหรือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ หรือตำรวจเรียกรับสินบนจากนักท่องเที่ยวจีน และกรณีตำรวจนายสิบที่ถูกสอบสวนถึงการเรียกรับสินบนเพื่อเข้าสอบหรือเลื่อนชั้น เป็นต้น

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทุจริตส่งผลให้ภาพลักษณ์ของหน่วยงานภาครัฐและข้าราชการ ถูกตั้งคำถามและความศรัทธาจากประชาชนและนักธุรกิจลดลง รวมถึงประชาชนต้องจ่ายสินบนก่อนจะได้รับบริการ หรือใช้งานระบบราชการให้รวดเร็วขึ้น อีกทั้งยังส่งผลให้ค่าคะแนน CPI ต่ำซึ่งสะท้อนถึงปัญหาสินบน ส่งผลต่อ Decision-Making ของนักลงทุนและอันดับความน่าเชื่อถือทางเศรษฐกิจของไทย

ดังนั้นควรเพิ่มมาตรการ e-procurement และระบบดิจิทัลตามแนวทาง Digital Government เพื่อลดช่องว่างของดุลยพินิจระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและผู้มาติดต่อ และปรับระบบประมวลใหม่ เช่น แข่งขันเรื่องเวลา แทนราคา เพื่อเบี่ยงเบนความเสี่ยงจากการเรียกรับสินบนนั่นเอง

การยกยอก/เบียดบังเงินหรือทรัพย์สินของราชการ มีรูปแบบการทุจริตที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง นำเงินหรือทรัพย์สินของราชการที่อยู่ในความครอบครองของตนไปใช้โดยมิชอบ เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือผู้อื่น มีเจตนาที่จะทำการทุจริตซึ่งถือเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายอาญาและกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยการทุจริตที่ยกยอกเงินงบประมาณ ซึ่งพบมากในข้าราชการ อบต. ที่ใช้งานเอกสารเท็จเบิกจ่ายงบประมาณโครงการโดยไม่มีงานจริง เช่น อดีตนายก อบต. นาแสง จังหวัดบึงกาฬ ถูกตั้งข้อกล่าวหาทำเอกสารจัดซื้อจัดจ้างเท็จ เบียดบังเงินหลวง จำนวนกว่า 17 ล้านบาท และอีกคดีหนึ่งเกี่ยวกับการไม่อนุมัติให้เบิกจ่ายเงินอุดหนุนค่าอาหารกลางวัน ค่าอาหารเสริม (นม) และค่าจัดการเรียนการสอนที่ได้รับโอนจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นให้กับโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามที่ได้รับ การจัดสรรซึ่งเป็นเงินที่ยังเบิกจ่ายไม่ครบถ้วนจำนวนทั้งสิ้น 3,094,977.14 บาท⁴

นอกจากนี้ยังมีการเบียดบังเงินโครงการเพื่อประโยชน์ตนเอง เช่น กรณีโรงเรียนบ้านอากาศ จังหวัดสกลนคร มีกรณีอดีตผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านอากาศและผู้เกี่ยวข้องถูกตั้งข้อกล่าวหาเบียดบังเงิน โครงการอาหารกลางวันเด็กโดยทุจริต ซึ่งจำนวนเงินที่เบียดบังไปทั้งหมดอยู่ที่ 871,280 บาท⁵ ซึ่งเป็นการทุจริตสะสมและขาดบัญชี คือ เป็นการทุจริตสะสมที่มีการยกยอกหรือเบียดบังเงินทีละน้อยหลายครั้ง ต่อเนื่องโดยดึงเงินออกจากงบประมาณโครงการหรือเงินที่ดูแลอยู่ และเมื่อเวลาผ่านไปเงินที่หายไปสะสม รวมกันเป็นยอดใหญ่ เช่น เริ่มจากไม่กี่พันหรือไม่กี่หมื่น แต่สุดท้ายรวมแล้วเป็นหลักแสนหรือหลักล้าน และทำให้เกิดภาวะ “ขาดบัญชี” คือ ไม่มีเอกสารหรือหลักฐานการบันทึกการใช้จ่ายที่ชัดเจน ไม่สามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ว่าเงินถูกใช้ตรงตามโครงการหรือไม่

⁴ มติชนออนไลน์. (2567). บุกรวบ อดีตนายก อบต.นาแสง ทำเอกสารจัดซื้อจัดจ้างเท็จ เบียดบังเงินหลวงกว่า 17 ล้าน.

https://www.matichon.co.th/politics/news_4676198

⁵ สำนักข่าวอิสรา. (2568). *คุก 104 ด.! รอลงอาญา อดีตผอ.ร.ร.บ้านอากาศ ทุจริตเงินอาหารกลางวันเด็ก-พวก 1 ราย โดน 50 ปี.* <https://www.isranews.org/article/isranews-news/137277-invesdsdssdsdssds.html>



ผลกระทบที่เกิดขึ้น คือ งบประมาณของประเทศสูญหาย เงินภาษีที่ควรนำไปพัฒนาสาธารณูปโภค การศึกษา และบริการประชาชน ถูกนำไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ และโครงการไม่เกิดขึ้นจริงประชาชนไม่ได้รับประโยชน์ เช่น เด็กไม่ได้รับอาหารกลางวันเพียงพอ โรงเรียนหรือชุมชนขาดโครงการพัฒนา รวมถึงคุณภาพบริการภาครัฐลดลง งานที่ทำไม่ตรงตามมาตรฐานหรือไม่เกิดขึ้นจริงส่งผลให้เกิดการเสื่อมศรัทธาในระบบราชการ และประชาชนขาดความเชื่อมั่นเมื่อเห็นการทุจริตซ้ำซากทำให้ไม่มั่นใจว่าเงินแผ่นดินถูกใช้คุ้มค่า โปร่งใส และ ยุติธรรม

ดังนั้นควรเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบ กำหนดให้โครงการทุกโครงการต้องมีระบบติดตาม และรายงานผลอย่างเป็นรูปธรรมโดยใช้ระบบการเงินดิจิทัล เพื่อลดช่องว่างการทุจริต เช่น e-payment e-bidding รวมถึงเสริมสร้างกลไกความโปร่งใสเปิดเผยข้อมูลการใช้จ่ายงบประมาณต่อสาธารณะ (Open Data) ให้ประชาชนหรือภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบ และเมื่อมีการทุจริตก็ลงโทษและป้องปรามอย่างจริงจัง โดยมีการบังคับใช้กฎหมายให้มีโทษที่ชัดเจนและรวดเร็ว และประกาศผลคดีต่อสาธารณะ เพื่อเป็นบรรทัดฐานและลดการกระทำผิดซ้ำ ประกอบกับสร้างวัฒนธรรมสุจริตโดยการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมในเจ้าหน้าที่รัฐตั้งแต่ระดับปฏิบัติการ และส่งเสริมระบบรางวัล/แรงจูงใจแก่หน่วยงานที่บริหารงบประมาณโปร่งใส

นอกจากนี้ในช่วงปี พ.ศ. 2565-2568 หน่วยงานภายในประเทศได้มีการออกพระราชบัญญัติ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต คือ พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2568⁶ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดิมเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐของสำนักงาน ป.ป.ท. เพื่อให้สามารถดำเนินการเกี่ยวกับการทุจริตต่อหน้าที่และการประพฤติมิชอบได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงมีการปรับปรุงกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และรูปแบบของการทุจริต ในปัจจุบันที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และเพิ่มความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของสำนักงาน ป.ป.ท. ซึ่งสาระสำคัญของการแก้ไขเพิ่มเติมของพระราชบัญญัติ คือ ขยายอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ท. ให้ครอบคลุมถึงการดำเนินการแทนสำนักงาน ป.ป.ช. ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตต่อหน้าที่และการประพฤติมิชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และปรับปรุงกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงให้สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงกำหนดให้สำนักงาน ป.ป.ท. เป็นส่วนราชการที่มีความเป็นอิสระเพื่อเสริมสร้างความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติมีเป้าหมายเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ โดยการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการของสำนักงาน ป.ป.ท. และเสริมสร้างความเป็นอิสระในการปฏิบัติงานของสำนักงาน ป.ป.ท.

⁶ พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2568. (2568, 18 กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 142 ตอนที่ 7 ก.

กฎกระทรวง แบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2567⁷ มีวัตถุประสงค์และสาระสำคัญเพื่อปรับปรุงโครงสร้างองค์กรของสำนักงาน ป.ป.ท. เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจและอำนาจหน้าที่ที่เพิ่มขึ้น กำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานภายในสำนักงาน ป.ป.ท. ให้ชัดเจนและสอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย และปรับปรุงโครงสร้างองค์กรช่วยให้สำนักงาน ป.ป.ท. สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อภารกิจที่เพิ่มขึ้นได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ในการปรับปรุงโครงสร้างองค์กรของสำนักงาน ป.ป.ท. ตามกฎกระทรวงฉบับนี้เป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ และเป็นการเตรียมความพร้อมในการรองรับภารกิจที่เพิ่มขึ้นในอนาคต

ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) ได้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2568⁸ มีสาระสำคัญเป็นการเพิ่มเติมกลไกและมาตรการคุ้มครองช่วยเหลือประชาชนที่เปิดโปงแจ้งเบาะแสการทุจริต เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ภาคประชาชนที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านหรือชี้ช่องทางแจ้งเบาะแสการทุจริตมากยิ่งขึ้น

สำหรับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2568 มีที่มาจากแผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (ฉบับปรับปรุง) ซึ่งกำหนดกิจกรรมปฏิรูปที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ ตามแผน Big Rock ที่ต้องการให้มีการพัฒนาการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและระบบคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายในการแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อปกป้องคุ้มครองบุคคลที่แสดงความเห็นหรือเปิดโปงเบาะแสเกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบจากการถูกกลั่นแกล้งฟ้องร้องดำเนินคดี (กฎหมายป้องกันการฟ้องปิดปาก (Anti-SLAPP Law))

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2568 ได้นำหลักการของกฎหมายป้องกันการฟ้องปิดปาก (Anti-SLAPP Law) มากำหนดเป็นกลไกในการให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือแก่ผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งฟ้องคดี ถูกกลั่นแกล้งร้องทุกข์กล่าวโทษ หรือถูกกลั่นแกล้งร้องเรียนให้มีการดำเนินการทางวินัย สืบเนื่องจากการที่ผู้นั้นได้มาให้อัยคำ แจ้งข้อมูลหรือเบาะแส ส่งพยานหลักฐาน หรือแสดงความคิดเห็นโดยสุจริตและเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานและเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

⁷ กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2567. (2567, 30 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 141 ตอนที่ 26 ก.

⁸ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2568. (2568, 5 มิถุนายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 142 ตอนที่ 38 ก.



นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีมาตรการช่วยเหลือกรณีที่ผู้ให้ถ้อยคำ แจ้งข้อมูลหรือเบาะแส คือ

- 1) กรณีถูกกลั่นแกล้งและอยู่ในกระบวนการดำเนินคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล กฎหมายได้กำหนดให้สำนักงาน ป.ป.ช. สามารถเข้าไปช่วยเหลือบุคคลนั้น เช่น การแจ้งมติดำเนินการไปให้พนักงานสอบสวน อัยการ หรือศาล นำเข้าประกอบการพิจารณาในสำนวนคดี การจัดให้เจ้าหน้าที่หรือจัดหาทนายเพื่อช่วยเหลือในการดำเนินคดีแพ่ง รวมถึงช่วยเหลือค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี
- 2) กรณีถูกกลั่นแกล้งโดยการถูกฟ้องคดีแพ่ง กฎหมายกำหนดให้สำนักงาน ป.ป.ช. สามารถช่วยเหลือโดยการจัดเจ้าหน้าที่หรือจัดหาทนายเพื่อช่วยเหลือในการดำเนินคดีในศาล รวมถึงการสนับสนุนค่าธรรมเนียม ค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี
- 3) กรณีถูกกลั่นแกล้งโดยการดำเนินการทางวินัย กฎหมายได้กำหนดให้มีการแจ้งมติดำเนินการไปยังผู้บังคับบัญชาให้ยุติการดำเนินการทางวินัยนั้นทันที

ทั้งนี้ มาตรการความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจะเป็นกลไกทางกฎหมายที่จะช่วยส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้าน ชี้อาชญา ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนที่เข้ามาชี้ช่องทางแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการกระทำทุจริตว่าจะได้รับความคุ้มครองจากรัฐตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติรับรองไว้อีกด้วย⁹

1.4 ผลกระทบของการทุจริต

การทุจริตส่งผลกระทบในหลายมิติทั้งด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยแต่ละด้านได้รับผลกระทบที่แตกต่างกันไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผลกระทบต่อการศึกษา การทุจริตเป็นบ่อนทำลายรากฐานของการพัฒนาประเทศโดยตรงผ่านผลกระทบต่อภาคการศึกษาส่งผลให้คุณภาพการศึกษาลดลง รวมถึงการทุจริตเพิ่มต้นทุนการศึกษาและลดคุณภาพการศึกษาลงอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ การทุจริตในการสรรหาบุคลากร การติดสินบนและการใช้เส้นสายมีบทบาทสำคัญในการรับสมัครและเลื่อนตำแหน่งซึ่งนำไปสู่การขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพและบ่อนทำลายหลักความสามารถ โดยอัตราการรู้หนังสือประเทศที่มีการทุจริตสูงมีอัตราการรู้หนังสือต่ำกว่าถึงร้อยละ 25 ดังนั้นเห็นได้ว่าการศึกษามีรากฐานสำคัญของการพัฒนาคนและการเติบโตทางเศรษฐกิจ เมื่อการทุจริตบั่นทอนคุณภาพการศึกษาจะเป็นบ่อนทำลายศักยภาพระยะยาวของประเทศในการสร้างนวัตกรรม เพิ่มผลิตภาพ และสร้างพลเมืองที่มีความรู้ อีกทั้งการมีคุณภาพการศึกษาที่ต่ำเนื่องจากการทุจริตยังนำไปสู่แรงงานที่มีทักษะน้อยลง ซึ่งขัดขวางการพัฒนาเศรษฐกิจและทำให้ประเทศเปราะบางต่อการทุจริตในอนาคตมากขึ้น

⁹ สำนักงาน ป.ป.ช. (2568). เว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา ได้มีการเผยแพร่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2568 (กฎหมายป้องกันการฟ้องปิดปาก).

ผลกระทบต่อสุขภาพ การทุจริตเป็นภัยคุกคามโดยตรงต่อความมั่นคงทางสาธารณสุขและคุณภาพชีวิตของประชาชนก่อให้เกิดคุณภาพการดูแลสุขภาพที่ลดลง การทุจริตในการแต่งตั้งผู้ให้บริการด้านสุขภาพ การสรรหาบุคลากร และการจัดซื้อเวชภัณฑ์และอุปกรณ์ทางการแพทย์ นำไปสู่การรักษาพยาบาลที่ไม่เพียงพอ และการขาดแคลนหรือจำกัดเวชภัณฑ์ การทุจริตในภาคสุขภาพยังสามารถนำไปสู่ต้นทุนยาที่สูงขึ้น การขาดแคลนยา และการกัดกร่อนความเชื่อมั่นของประชาชน การทุจริตในภาคสุขภาพส่งผลกระทบโดยตรงต่อความพร้อมใช้งาน คุณภาพ และการเข้าถึงบริการและเวชภัณฑ์ที่จำเป็นซึ่งไม่ใช่เพียงต้นทุนทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของชีวิตและความตาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการทุจริตในภาคสุขภาพสามารถนำไปสู่วิกฤตสาธารณสุขที่ลดความเชื่อมั่นของประชาชนในระบบสุขภาพ และส่งผลกระทบต่อประชากรกลุ่มเปราะบางที่ต้องพึ่งพิงบริการสาธารณะ นอกจากนี้ยังทำให้ประเทศมีความอ่อนไหวต่อการระบาดและมีความสามารถในการรองรับสถานการณ์ฉุกเฉินน้อยลงในช่วงวิกฤติด้านสุขภาพ

ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การทุจริตถือเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ เนื่องจากส่งผลโดยตรงต่ออัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว (GDP per capita) ให้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ การลดลงของการเติบโตดังกล่าวนำไปสู่การขยายตัวของความเหลื่อมล้ำทางรายได้ผ่านกลไกต่าง ๆ เช่น ระบบภาษีที่เอื้อประโยชน์แก่กลุ่มคนรวยและผู้มีอิทธิพล การใช้จ่ายทางสังคมที่มีระดับและประสิทธิภาพต่ำ ตลอดจนการเข้าถึงการศึกษาและบริการสาธารณะที่ไม่ทั่วถึงและไม่เท่าเทียม นอกจากนี้การทุจริตยังบั่นทอนบรรยากาศการลงทุนของประเทศ โดยสร้างต้นทุนแฝงและเพิ่มความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจซึ่งไม่เพียงแต่จะลดแรงจูงใจของนักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ แต่ยังส่งผลให้เกิดโอกาสในการสร้างความสามารถทางการแข่งขันในระยะยาวลดลงอีกด้วย

ผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษี การทุจริตไม่เพียงแต่ลดอัตราส่วนภาษีต่อ GDP เท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดความเสียหายในระยะยาวต่อเศรษฐกิจโดยการเพิ่มขนาดของเศรษฐกิจใต้ดิน บิดเบือนโครงสร้างภาษี และกัดกร่อนศีลธรรมทางภาษีของผู้เสียภาษี การทุจริตเชื่อมโยงอย่างชัดเจนกับ GDP ต่อหัวที่ลดลง ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ที่เพิ่มขึ้น การลงทุนที่ลดลง และลดการเติบโตของ GDP ต่อหัวอย่างมีนัยสำคัญ

ผลกระทบต่อมิติสังคม การทุจริตเป็นปัจจัยสำคัญที่บ่อนทำลายความเชื่อมั่นของประชาชนต่อหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งความเชื่อมั่นดังกล่าวถือเป็นรากฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมเมื่อความเชื่อมั่นลดลงย่อมส่งผลให้เกิดความแตกแยกและความไม่ไว้วางใจระหว่างภาครัฐและประชาชน รวมถึงระหว่างกลุ่มทางสังคมด้วยกันเอง การทุจริตยังเป็นตัวเร่งให้ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมทวีความรุนแรงขึ้นซึ่งนำไปสู่ความไม่พอใจ ความขัดแย้ง และการสูญเสียความเป็นปึกแผ่นทางสังคม นอกจากนี้การเบี่ยงเบนทรัพยากรสาธารณะไปสู่ประโยชน์ส่วนตนหรือกลุ่มผลประโยชน์เฉพาะ ทำให้เกิดการกระจายทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรมส่งผลให้ความยากจนในสังคมรุนแรงยิ่งขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มประชาชนที่เปราะบางเมื่อประชาชนรับรู้และประสบกับผลของการทุจริตอย่างต่อเนื่องความศรัทธาต่อสถาบันของรัฐย่อมเสื่อมถอยลงซึ่งอาจนำไปสู่ความไม่สงบทางสังคม การไม่สนใจทางการเมือง และการลดลงของความสามัคคีในสังคม



อีกทั้งการทุจริตไม่เพียงเป็นบ่อนทำลายศักยภาพในการดำเนินการร่วมกันของสังคม แต่ยังลดทอนความชอบธรรมของการปกครองในสายตาประชาชน ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างระบอบสังคมที่มีเสถียรภาพและความยั่งยืน

ผลกระทบต่อมิติทรัพยากรธรรมชาติ การทุจริตถือเป็นภัยคุกคามโดยตรงต่อความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อมเนื่องจากการนำไปสู่การจัดการทรัพยากรที่ไม่ยั่งยืน การทุจริตเปิดช่องให้บุคคลหรือกลุ่มผลประโยชน์สามารถละเมิดกฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างต่อเนื่องส่งผลให้เกิดกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การทำประมงเกินขนาด และการสกัดทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งนำไปสู่การเสื่อมโทรมของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างรุนแรง จากรายงาน Green Corruption ของ Basel Institute on Governance และ Transparency International ต่างชี้ให้เห็นว่าการทุจริตไม่ใช่ประเด็นรองแต่เป็นปัจจัยสำคัญที่เชื่อมโยงโดยตรงกับอาชญากรรมด้านสิ่งแวดล้อมและการเสื่อมโทรมทางนิเวศ เช่น ขนาดของการตัดไม้ทำลายป่าที่ผิดกฎหมายก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจและระบบนิเวศแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการดำเนินการด้านสภาพภูมิอากาศจึงไม่อาจแยกออกจากมาตรการต่อต้านการทุจริตได้ หากการจัดการกับการทุจริตที่เอื้อให้เกิดการแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างผิดกฎหมาย ความพยายามระดับโลกในการต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการปกป้องความหลากหลายทางชีวภาพย่อมมีแนวโน้มที่จะล้มเหลว

ผลกระทบต่อมิติการเมืองและธรรมาภิบาล การทุจริตเป็นกลไกสำคัญในการรวมศูนย์อำนาจและบ่อนทำลายสิทธิพลเมือง อีกทั้งยังบั่นทอนเสถียรภาพและความน่าเชื่อถือของสถาบันประชาธิปไตย เนื่องจากการทุจริตขัดขวางการทำงานที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใสของสถาบันทางการเมืองทำให้ระบบการเมืองไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ การทุจริตยังทำลายความน่าเชื่อถือของระบบกฎหมาย ทำให้การบังคับใช้กฎหมายอ่อนแอและเปิดช่องให้ผู้กระทำการทุจริตหลีกเลี่ยงการลงโทษ อีกทั้งการทุจริตจะเพิ่มขึ้นถ้าประเทศขาดความรับผิดชอบและความโปร่งใสซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของธรรมาภิบาลที่ดี และการทุจริตสามารถนำไปสู่การแทรกแซงทางการเมืองในกระบวนการยุติธรรมและการกำหนดนโยบาย ส่งผลให้ผลลัพธ์ของการดำเนินการทางการเมืองและกฎหมายถูกบิดเบือนเพื่อสนับสนุนผลประโยชน์ส่วนตัวหรือกลุ่มผลประโยชน์เฉพาะ ซึ่งส่งผลให้ประชาชนขาดความไว้วางใจต่อระบบการเมืองและสถาบันรัฐเท่านั้น แต่ยังลดทอนความชอบธรรมของการปกครองและสร้างอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลที่ยั่งยืน

ส่วนที่ 2 คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย (พ.ศ. 2565 - 2567)

2.1 ภาพรวมของคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) (พ.ศ. 2565 - 2567)

ดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) เป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินสถานการณ์การทุจริตในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (TI) ได้จัดทำดัชนีการรับรู้การทุจริตขึ้นเป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 เพื่อสะท้อนระดับการรับรู้การทุจริตของแต่ละประเทศ ดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเปรียบเทียบสถานการณ์การทุจริตระหว่างประเทศและติดตามความก้าวหน้าในการต่อต้านการทุจริตของแต่ละประเทศ โดยคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 100 คะแนน โดย 0 คะแนนหมายถึงมีการทุจริตมากที่สุด และ 100 คะแนน หมายถึงมีการทุจริตน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย การวิเคราะห์คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) อย่างละเอียดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยและนำไปสู่การกำหนดนโยบายและมาตรการในการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การพิจารณาคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2565 - 2567 จะช่วยให้เห็นภาพรวมของสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยในช่วงเวลาดังกล่าว รวมถึงแนวโน้มและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งจะเป็ประโยชน์อย่างยิ่งในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อดัชนีการรับรู้การทุจริตในประเทศไทยต่อไป¹⁰

การพิจารณาคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2565 - 2567 จำเป็นต้องคำนึงถึงวิธีการคำนวณคะแนนและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน โดยคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยมาจากการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือหลายแหล่ง ซึ่งแต่ละแหล่งมีวิธีการประเมินและมุมมองต่อสถานการณ์การทุจริตที่แตกต่างกัน ประกอบด้วย

1) Bertelsmann Stiftung Transformation Index (BTI) เป็นการประเมินประเทศโดยผู้เชี่ยวชาญสองท่านต่อหนึ่งประเทศ ประกอบด้วย การประเมินสถานะการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิภาพการบริหารจัดการภายในประเทศ (รายงานของประเทศ) และการประเมินสถานะการเปลี่ยนแปลงและประสิทธิภาพการบริหารจัดการในเชิงตัวเลข (การจัดอันดับประเทศ) โดย BTI มองว่าประเทศไทยยังขาดความเป็นอิสระในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีอิทธิพลทางการเมือง รวมถึงความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรมที่อาจเป็นผลมาจากการแทรกแซงภายนอก

2) Economist Intelligence Unit Country Risk Service (EIU) เป็นการจัดอันดับความเสี่ยงของแต่ละประเทศเพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการเงินของแต่ละประเทศ โดย EIU มองว่าประเทศไทย

¹⁰ Transparency International. (2024). *Corruption Perceptions Index 2024*. Transparency International.



ยังขาดความชัดเจนในแนวทางการปฏิรูประบบราชการ ความล่าช้าในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการต่อต้านการทุจริต และการขาดกลไกการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

3) Global Insight Country Risk Ratings (GI) เป็นการจัดอันดับที่สะท้อนถึงมุมมองของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับระดับปัญหาการทุจริตในวงกว้างตั้งแต่การทุจริตในระดับสังคมจนถึงการทุจริตทางการเมืองระดับสูง โดย GI มองว่าประเทศไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายสำคัญในด้านความโปร่งใสของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงการขนาดใหญ่ที่มีมูลค่าสูงขาดการเปิดเผยข้อมูลสัญญาและกระบวนการตัดสินใจ นอกจากนี้ระบบการออกใบอนุญาตและการอนุมัติของหน่วยงานรัฐยังมีความซับซ้อนและขาดความชัดเจน

4) IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey (IMD) เป็นการวัดความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ และจัดอันดับพร้อมทั้งตรวจสอบว่าสภาพแวดล้อมทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันขององค์กรในประเทศอย่างไร โดย IMD มองว่าบริษัทไทยและบริษัทต่างชาติที่ดำเนินธุรกิจในประเทศต้องเผชิญกับภาระทางการเงินเพิ่มเติมที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจในการลงทุนและการขยายธุรกิจจากการต้องจ่ายเงินเพื่ออำนวยความสะดวกหรือการสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจ

5) Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence (PERC) จัดทำรายงานความเสี่ยงของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชีย โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับปัจจัยทางสังคมและการเมือง เช่น การทุจริต สิทธิและความเสี่ยงในทรัพย์สินทางปัญญา คุณภาพแรงงาน และจุดแข็งและจุดอ่อนเชิงระบบอื่น ๆ ของแต่ละประเทศในภูมิภาคเอเชีย โดย PERC มองว่าประเทศไทยยังคงพบการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้มีอำนาจในประเทศทำให้การแข่งขันทางธุรกิจไม่เป็นไปอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติและการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน อีกทั้งการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติอนุญาตยังขาดความโปร่งใสและมีการเรียกรับผลประโยชน์ที่ไม่เป็นทางการ และยังพบว่าบริษัทต่างชาติต้องจ่ายเงินเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางธุรกิจ ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจ

6) The PRS Group International Country Risk Guide (PRS) จัดอันดับความเสี่ยงทางการเมือง เศรษฐกิจ และการเงินของประเทศ ที่มีความสำคัญต่อธุรกิจระหว่างประเทศ ปัจจุบัน PRS ตรวจสอบ 140 ประเทศ การจัดอันดับของ PRS เป็นข้อมูลพื้นฐานของการเตือนภัยล่วงหน้าสำหรับโอกาสและอุปสรรคในแต่ละประเทศต่อการดำเนินธุรกิจ โดย PRS มองว่าประเทศไทยยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างที่ฝังรากลึกในระบบการเมืองไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเครือข่ายอุปถัมภ์และความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ที่ยังคงมีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจของรัฐและการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะ

7) World Economic Forum Executive Opinion Survey (WEF) เป็นการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารธุรกิจประจำปี โดย WEF มองว่าประเทศไทยยังพบปัญหาการรับสินบนในการจัดซื้อจัดจ้าง การดำเนินงานของหน่วยงานตุลาการ การอุปถัมภ์ทางการเมือง และการบังคับใช้กฎหมายที่อ่อนแอต่อบุคคล

ที่มีความเชื่อมโยงทางการเมือง รวมถึงการขาดความเป็นอิสระของศาลที่จำกัด โดยเฉพาะในคดีที่มีนัยสำคัญทางการเมืองหรือเกี่ยวข้องกับธุรกิจขนาดใหญ่

8) World Justice Project Rule of Law Index Expert Survey (WJP) ดัชนีนี้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับมิติต่าง ๆ ของหลักนิติธรรม ซึ่งช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถประเมินการปฏิบัติตามหลักนิติธรรมของประเทศในทางปฏิบัติ ระบุจุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่อยู่ในสถานการณ์เดียวกัน และติดตามการเปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาต่าง ๆ โดย WJP มองว่าประเทศไทยยังมีจุดอ่อนสำคัญในด้านการบังคับใช้กฎหมายอย่างสม่ำเสมอและการรักษาความเป็นอิสระของกระบวนการยุติธรรม แม้ในปี พ.ศ. 2567 ค่าคะแนนจะสูงขึ้น

9) Varieties of Democracy Project (V-Dem) โครงการ V-Dem เป็นการแบ่งหลักการประชาธิปไตยระดับสูงออกเป็น 7 ประการ ได้แก่ การเลือกตั้ง เสรีนิยม การมีส่วนร่วม การปรึกษาหารือ ความเสมอภาค เสี่ยงข้ามมาก และความเห็นพ้องต้องกันและรวบรวมข้อมูลเพื่อวัดผลหลักการเหล่านี้ โดย V-Dem มองว่าประเทศไทยยังมีปัญหาสำคัญคือสภาพแวดล้อมของสื่อและเสรีภาพในการแสดงออก ความเป็นอิสระของศาลที่ยังคงอยู่ในระดับต่ำ ความโปร่งใสในการเงินการเมืองและกระบวนการแต่งตั้ง ซึ่งขาดความโปร่งใสในการเปิดเผยแหล่งที่มาของเงินทุนทางการเมือง และยังคงขาดความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมจากสาธารณชน

โดยแต่ละแหล่งข้อมูลจะให้คะแนนประเทศไทยในมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต เช่น ความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม ความเสี่ยงต่อการทุจริตในภาคธุรกิจ และความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่อสถานการณ์การทุจริตในประเทศ การวิเคราะห์คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) จึงต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบย่อยเหล่านี้ เพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของคะแนนในแต่ละปี และนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการปรับปรุงสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยอย่างตรงจุดและมีประสิทธิภาพ⁽¹¹⁾⁽¹²⁾

2.2 การวิเคราะห์แนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI)

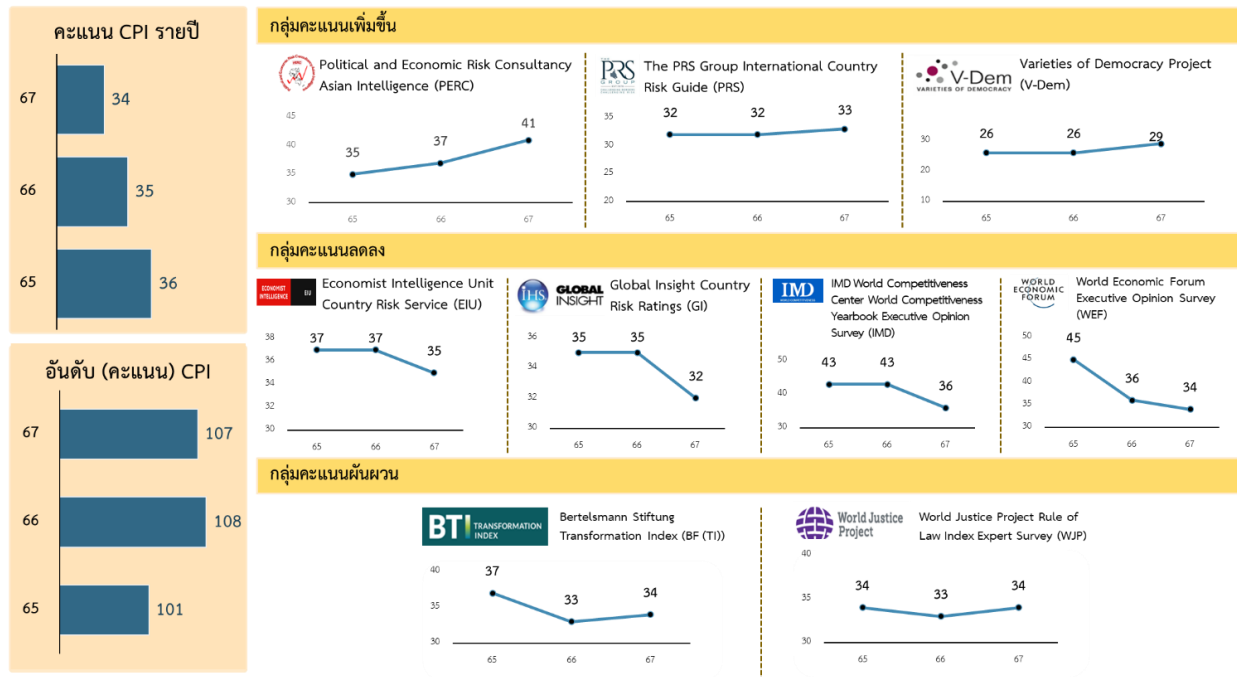
แนวโน้มและการเปลี่ยนแปลงของคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2565 - 2567 มีค่าคะแนน CPI ลดลงต่อเนื่องจาก 36 คะแนน ในปี พ.ศ. 2565 ลดลง 1 คะแนน ในปี พ.ศ. 2566 เป็น 35 คะแนน และลดลงต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2567 เป็น 34 คะแนน แต่เมื่อพิจารณาอันดับโลกของค่าคะแนน CPI ของประเทศไทยมีการผันผวนเล็กน้อย คือในปี พ.ศ. 2565 อยู่ลำดับ 101 ในปี พ.ศ. 2566 อยู่ลำดับที่ 108 และในปี 2567 ดีขึ้นเล็กน้อยอยู่ที่ลำดับ 107 รายละเอียดดังรูปที่ 9 จากการลดลงของค่าคะแนน CPI และการผันผวนของอันดับสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังมีภาพลักษณ์ด้านการทุจริตมีอยู่

¹¹ Ibid

¹² United Nations Office on Drugs and Crime. (2019). *Country Review Report of Thailand*. Implementation of the United Nations Convention against Corruption. (pp. 3-10)

ในระดับสูง ซึ่งสาเหตุมาจากความไม่ชัดเจนในการใช้งบประมาณ การทุจริตในการใช้อำนาจ ตลอดจนข้อจำกัดในการตรวจสอบและลงโทษที่มีประสิทธิภาพ

รูปที่ 9 คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยในภาพรวม และรายละเอียดข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2565 - 2567



จากรูปที่ 9 หากวิเคราะห์ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ในช่วงปี พ.ศ. 2565 - 2567 ทั้ง 9 แหล่ง สามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีคะแนนเพิ่มขึ้น กลุ่มที่มีคะแนนลดลง และกลุ่มที่มีคะแนนผันผวน รายละเอียดดังนี้

กลุ่มที่มีคะแนนเพิ่มขึ้น พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2565 - 2567 มีแหล่งข้อมูลจำนวน 3 แหล่งข้อมูล คือ

- 1) แหล่งข้อมูล PERC ในปี พ.ศ. 2565 - 2567 มีค่าคะแนนเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจาก 35 คะแนน เป็น 37 คะแนน และ 41 คะแนน ตามลำดับ
- 2) แหล่งข้อมูล PRS ในปี พ.ศ. 2565 และ พ.ศ. 2566 มีค่าคะแนนคงที่ที่ 32 คะแนน และเพิ่มขึ้นเป็น 33 คะแนน ในปี พ.ศ. 2567
- 3) แหล่งข้อมูล V-Dem ในปี พ.ศ. 2565 และ พ.ศ. 2566 มีค่าคะแนนคงที่ที่ 26 คะแนน และเพิ่มขึ้นเป็น 29 คะแนน ในปี พ.ศ. 2567

ปัจจัยที่ส่งผลให้ค่าคะแนน CPI เพิ่มขึ้น เนื่องจากผู้ประเมินมองว่ารัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาผ่านการปรับปรุงนโยบายและเพิ่มมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต เช่น การแก้ไขกฎหมายให้มีความโปร่งใส มีระบบอนุมัติที่เข้มงวด มีการใช้เทคโนโลยีข้อมูล รวมทั้งการสร้างความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาาร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

อย่างกว้างขวาง ด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจจริง⁽¹³⁾⁽¹⁴⁾⁽¹⁵⁾และในความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองกับภาคธุรกิจ ในปัจจุบันแม้จะยังมีอยู่แต่เริ่มมีการควบคุมเพิ่มมากขึ้น เช่น การใช้ระบบตรวจสอบทางเทคโนโลยี และการออกกฎหมายควบคุมผลประโยชน์ทับซ้อน รวมถึงโอกาสของการเกิดการทุจริตลดลงทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในฝ่ายบริหาร เจ้าหน้าที่ของรัฐในฝ่ายตุลาการ เจ้าหน้าที่ของรัฐในฝ่ายทหารและตำรวจ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ฝ่ายนิติบัญญัติ โดยการเริ่มใช้เทคโนโลยีมาช่วยเผยแพร่ข้อมูลภาครัฐ ทำให้ภาพลักษณ์ที่ขาดธรรมาภิบาล ดีขึ้นอย่างชัดเจน⁽¹⁶⁾⁽¹⁷⁾⁽¹⁸⁾

กลุ่มที่มีคะแนนลดลง พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2565 - 2567 มีแหล่งข้อมูลจำนวน 4 แหล่งข้อมูล คือ

- 1) แหล่งข้อมูล EIU ในปี พ.ศ. 2565 และ พ.ศ. 2566 มีค่าคะแนนคงที่ที่ 37 คะแนน และลดลง เป็น 35 คะแนน ในปี พ.ศ. 2567
- 2) แหล่งข้อมูล GI ในปี พ.ศ. 2565 และ พ.ศ. 2566 มีค่าคะแนนคงที่ที่ 35 คะแนน และลดลง เป็น 32 คะแนน ในปี พ.ศ. 2567
- 3) แหล่งข้อมูล IMD ในปี พ.ศ. 2565 และ พ.ศ. 2566 มีค่าคะแนนคงที่ที่ 43 คะแนน และลดลง เป็น 36 คะแนน ในปี พ.ศ. 2567
- 4) แหล่งข้อมูล WEF ในปี พ.ศ. 2565 - 2567 มีค่าคะแนนลดลงต่อเนื่องจาก 45 คะแนน เป็น 36 คะแนน และ 34 คะแนน ตามลำดับ

ปัจจัยที่ส่งผลให้ค่าคะแนน CPI ลดลง คือ ความไม่โปร่งใสในการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐ ยังขาดประสิทธิภาพในการตรวจสอบ โดยมีกรณีสำคัญ เช่น นโยบายประชานิยม การนำงบประมาณไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล การใช้จ่ายอย่างไม่สมเหตุผล หรือขาดความคุ้มค่า ฯลฯ ส่งผลให้ทรัพยากรของรัฐ ไม่ได้ถูกใช้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงมุมมองของนักลงทุนที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทยยังมองว่า มีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นที่จะต้องเผชิญกับการเรียกรับเงินหรือการจ่ายสินบนให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐในการประกอบธุรกิจ และรัฐบาลยังให้ความสำคัญเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการทุจริตไม่เพียงพอ และข่าวการทุจริตที่ปรากฏจากสื่อต่าง ๆ เช่น คดีที่สร้างความเสียหายให้แก่ประชาชนเป็นวงกว้าง และมีข้าราชการ นักการเมือง เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ยังไม่มีกลไกการตรวจสอบ ดำเนินคดีหรือลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐที่กระทำการทุจริต อย่างรวดเร็ว รวมถึงไม่มีการเยียวยาความเดือดร้อนเสียหาย ตลอดจนการดำเนินนโยบายบางนโยบายที่อาจ

¹³ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2566). *ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย 2565*. <https://www.nacc.go.th/categorydetail/2018083118464105/20230131152920?>

¹⁴ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2567). *ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย 2566*. <https://www.nacc.go.th/categorydetail/2018083118464105/20240130143633?>

¹⁵ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2568). *ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย 2567*. <https://nacc.go.th/categorydetail/20180831184638361/20250211151004?>

¹⁶ Transparency International. (2022). *Corruption Perceptions Index 2022*. Transparency International.

¹⁷ Transparency International. (2023). *Corruption Perceptions Index 2023*. Transparency International.

¹⁸ Olivier Le Bot (เชิงอรธ 10)



มีการเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มนายทุนหรือบริษัทขนาดใหญ่ รวมทั้งมีข่าวเกี่ยวกับการแต่งตั้งโยกย้ายตำแหน่งของเจ้าหน้าที่รัฐโดยไม่เป็นธรรม⁽¹⁹⁾⁽²⁰⁾

กลุ่มที่มีคะแนนผันผวน พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2565 - 2567 มีแหล่งข้อมูลจำนวน 2 แหล่งข้อมูล คือ

1) แหล่งข้อมูล BF (TI) ในปี พ.ศ. 2565 มีค่าคะแนน 37 คะแนน และลดลง 33 คะแนน ในปี พ.ศ. 2566 และกลับมาเพิ่มขึ้น เป็น 34 คะแนน ในปี พ.ศ. 2567

2) แหล่งข้อมูล WJP ในปี พ.ศ. 2565 มีค่าคะแนน 34 คะแนน และลดลง 33 คะแนน ในปี พ.ศ. 2566 และกลับมาเพิ่มขึ้น เป็น 34 คะแนน ในปี พ.ศ. 2567

ปัจจัยที่ส่งผลให้ค่าคะแนน CPI ผันผวนในแหล่งข้อมูล BF (TI) และ WJP สะท้อนให้เห็นถึงความไม่สม่ำเสมอในการรับรู้เกี่ยวกับสถานการณ์การทุจริต รวมถึงเกิดความล่าช้าในการปฏิรูปโครงสร้างภาครัฐ การปฏิรูปองค์กรอิสระและกลไกตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐที่ยังไม่สมบูรณ์ นโยบายของรัฐบาลในเรื่องการลดการทุจริตยังไม่ต่อเนื่อง มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลหรือแผนต่อต้านการทุจริตระดับชาติยังขาดการบังคับใช้อย่างจริงจัง²¹ อีกทั้งบางหน่วยงานยังมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน แต่ระบบภาพรวมขององค์กรยังไม่สอดคล้องกับการดำเนินงาน เช่น ศาลปกครองมีความน่าเชื่อถือ แต่กระบวนการยุติธรรมบางระดับยังล่าช้า ประกอบกับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการทุจริตไม่สม่ำเสมอ ประชาชนยังรับรู้ว่าคุณยติธรรมขึ้นอยู่กับสถานะของบุคคล เช่น ผู้มีอิทธิพลมักจะไม่ถูกลงโทษต่อการทุจริตที่เข้มงวด แต่อย่างไรก็ตามยังมีการดำเนินงานที่ส่งผลให้บางช่วงมีค่าคะแนน CPI ที่ดีขึ้น คือ การเพิ่มความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐมีเพิ่มขึ้น เช่น การนำระบบ e-procurement แพลตฟอร์ม Traffy Fondue มาใช้ช่วยให้คะแนนการทุจริตบางด้านดีขึ้น⁽²²⁾⁽²³⁾

ในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยถือว่ามีค่าคะแนนที่อยู่ในช่วง 35 - 38 คะแนน จาก 100 คะแนน มาโดยตลอดซึ่งแสดงให้เห็นว่าถึงประเทศไทยจะมีความพยายามปฏิรูปทางการเมืองและสังคมในการลดการทุจริต แต่ภาพลักษณ์ของการทุจริตของประเทศไทยยังฝังลึกในสายตาของสังคมโลก โดยในช่วงปี พ.ศ. 2565-2567 มีแนวโน้มคะแนนลดลงจาก 36 คะแนน เป็น 35 คะแนน และ 34 คะแนน ตามลำดับ ซึ่งถือว่าต่ำเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของโลก (43 คะแนน) และห่างไกลจากเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่ตั้งไว้ไม่น้อยกว่า 73 คะแนน

โดยแนวโน้มในระยะยาวของคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยในอนาคต คาดว่ามีความ “ทรงตัวในระดับต่ำ” และมีความเสี่ยงจะ “ลดลง” ถึงแม้ประเทศไทยจะมีการดำเนินมาตรการและนโยบายต่าง ๆ จากภาครัฐ แต่ไม่มีความต่อเนื่องของนโยบายและการเมือง มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล

¹⁹ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 10, 13-17)

²⁰ SDG. (2568). *ดัชนีรับรู้การทุจริต ปี 2567*. <https://www.sdgmove.com/2025/02/14/cpi-2024-thailand/?utm>

²¹ Bertelsmann Stiftung. (2024). *Transformation Index BTI – Thailand Country Report*. Bertelsmann Stiftung.

²² World Justice Project. (2024). *WJP Rule of Law Index*. World Justice Project. World Justice Project.

²³ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 10, 13-17)

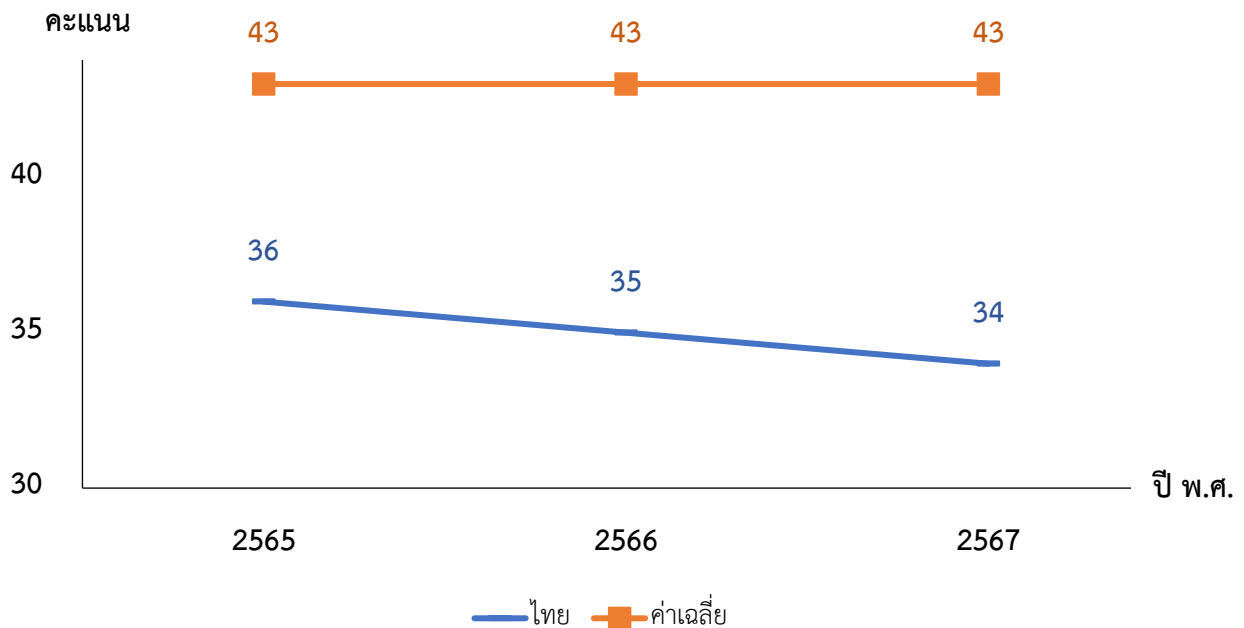
การปรับเปลี่ยนนโยบาย หรือการดำเนินคดีที่ล่าช้า ล้วนส่งผลต่อภาพลักษณ์ในสายตาผู้ประเมินโดยเฉพาะ เมื่อกลุ่มผู้มีอิทธิพลยังคงไม่ถูกลงโทษอย่างเด็ดขาด รวมถึงปัญหาเชิงโครงสร้างในระบบราชการและยุติธรรม ระบบที่ยังขาดความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้าง การแต่งตั้งโยกย้าย การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เท่าเทียม และความเชื่อมโยงระหว่างนักการเมืองกับกลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการลดลงของ ค่าคะแนน CPI และการรับรู้ของนักลงทุนและองค์กรระหว่างประเทศต่อค่าคะแนน CPI ไม่เพียงสะท้อน สถานการณ์จริงเท่านั้นแต่ยังสะท้อน “ความรู้สึกไม่มั่นใจ” จากภาคเอกชนต่างชาติที่อาจมองว่าประเทศไทย ยังไม่มีความคืบหน้าในด้านธรรมาภิบาลเท่าที่ควร

อย่างไรก็ตามยังมีปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนให้แนวโน้มในระยะยาวของค่าคะแนน CPI ดีขึ้น คือ การส่งเสริมบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) ให้มีความเป็นอิสระและมีความสามารถใช้อำนาจเต็มที่ รวมถึงมีการเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ (Open Government Data) และสนับสนุนกลไกภาคประชาชนและสื่อมวลชนให้เขามามีส่วนร่วม ในการต่อต้านการทุจริต รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตตั้งแต่ในระดับเยาวชนและชุมชน ผ่านการศึกษาและกิจกรรมเชิงรณรงค์ และการปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความโปร่งใส เช่น พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร พ.ร.บ. จัดซื้อจัดจ้าง และระเบียบวินัยเจ้าหน้าที่รัฐให้มีความชัดเจนและลดช่องว่างในการเกิดการทุจริต เพิ่มมากขึ้น

2.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยและต่างประเทศ

2.3.1 คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยกับค่าเฉลี่ยคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของโลก

รูปที่ 10 การเปรียบเทียบคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยกับค่าเฉลี่ยคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของโลก



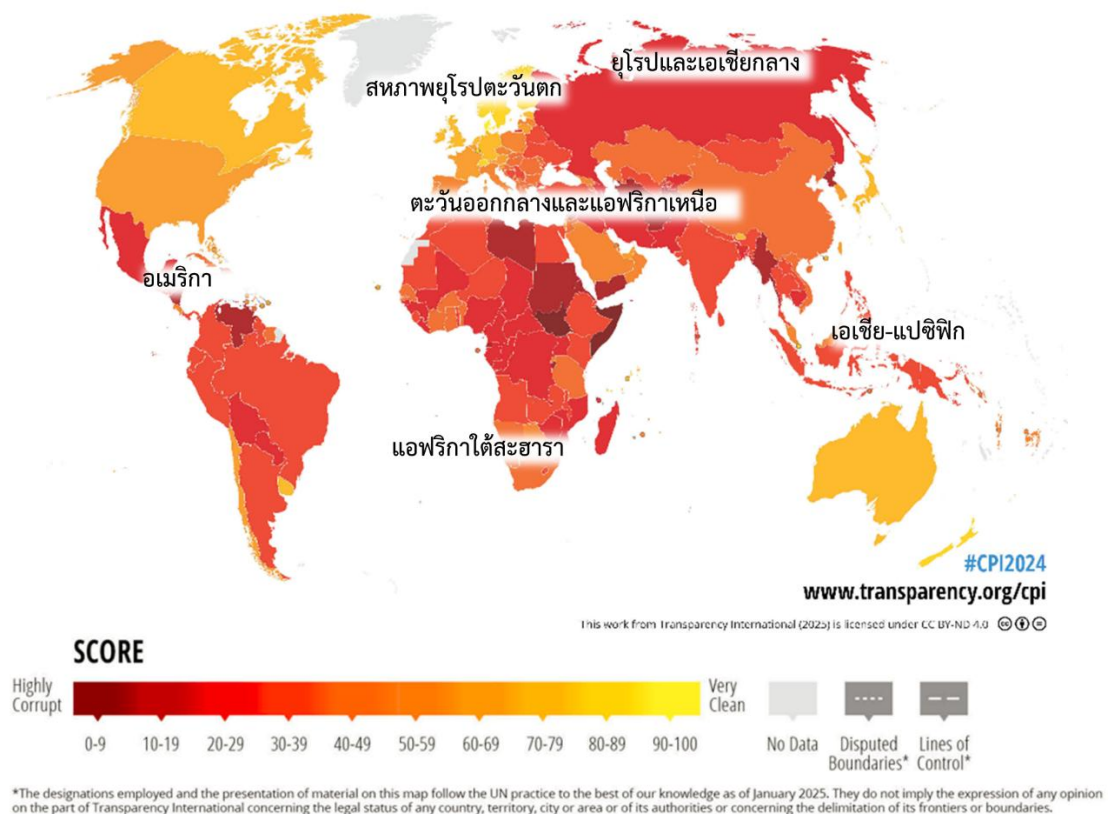
จากรูปที่ 10 การเปรียบเทียบคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยกับค่าเฉลี่ยคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของโลก พบว่า ประเทศไทยมีระดับค่าคะแนน CPI อยู่ในอันดับที่ 101 - 110 จาก 180 ประเทศที่ได้รับการประเมินและมีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 34 - 38 คะแนน ซึ่งน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของค่าคะแนน CPI ของโลกที่อยู่ในระดับ 43 คะแนน และมีช่องว่างของค่าคะแนนที่ห่างออกจากคะแนนเฉลี่ยของโลกทุกปี แสดงให้เห็นว่าความเชื่อมั่นในการควบคุมการทุจริตของประเทศไทยลดลง หรือการรับรู้ว่าการทุจริตยังคงเป็นปัญหาหนักของประเทศไทย แต่ภาพรวมของโลกในแง่การรับรู้การทุจริตยังคงที่หรือไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน ชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยมีการลดลงในด้านภาพลักษณ์ความโปร่งใส และการแก้ไขปัญหาการทุจริต ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการปฏิรูปหรือเพิ่มประสิทธิภาพมาตรการต่อต้านทุจริต โดยการสร้างกระบวนการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตไม่ให้อุบัติความหรือมีการแทรกแซงโดยใช้อิทธิพลในการกำหนดนโยบายในระดับชาติและระดับนานาชาติ ต้องสร้างความโปร่งใสและสภาพแวดล้อมที่ดีในการกำหนดนโยบายและการจัดสรรเงินงบประมาณ เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริตร่วมกับการเปิดเผยข้อมูล (Open Data) เกี่ยวกับงบประมาณการดำเนินโครงการ รวมทั้งข้อมูลการเป็นคู่สัญญาภาครัฐ โดยการต่อต้านการทุจริตต้องส่งเสริมแนวทางการดำเนินการด้วยความซื่อตรง (Integrity) และความรับผิดชอบ (Accountability) ซึ่งจะช่วยให้เกิดสภาพแวดล้อมในการต่อต้านการทุจริตที่เข้มแข็งยิ่งขึ้น

2.3.2 การศึกษาค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของต่างประเทศและการนำมาปรับใช้ในประเทศไทย

การศึกษาค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของต่างประเทศและการนำมาปรับใช้ในประเทศไทยมีแนวคิดและเกณฑ์ในการคัดเลือกประเทศเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการประเมิน “การเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ” ของคะแนน CPI ในปี พ.ศ. 2565-2567 ซึ่งไม่ได้พิจารณาเพียงแค่ค่าคะแนนที่เปลี่ยนแปลงในปีใดปีหนึ่ง แต่ได้ให้ความสำคัญกับความต่อเนื่องของแนวโน้ม (Consistent Trend) ตลอดช่วงเวลา 3 ปี เนื่องจากเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงในการรับรู้การทุจริตที่เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนมากกว่าความผันผวนเพียงชั่วคราว โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกประกอบด้วย 4 ส่วนหลัก คือ

1) คัดเลือกและจัดกลุ่มประเทศตามการเปลี่ยนแปลงคะแนน CPI โดย TI เพื่อให้เห็นภาพความแตกต่างของพัฒนาการด้านดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ในระดับโลก ได้มีการแบ่งกลุ่มประเทศออกเป็นตามเขตภูมิภาค และทุกภูมิภาคทั่วโลกจะมีทั้งประเทศที่คะแนนเพิ่มขึ้นและประเทศที่คะแนนลดลงทั้ง 5 ทวีปตามปัจจัยด้านการเมือง เศรษฐกิจ และธรรมาภิบาลในแต่ละภูมิภาค

รูปที่ 11 การแบ่งประเทศของ Transparency International



หมายเหตุ: Transparency International แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล CPI ตามภูมิภาคทางภูมิศาสตร์ออกเป็น 6 ภูมิภาค ประกอบด้วย ยุโรปตะวันออกและเอเชียกลาง เอเชียแปซิฟิก ตะวันออกกลางและแอฟริกาเหนือ แอฟริกาใต้สะฮารา อเมริกา และยุโรปตะวันตกและสหภาพยุโรป แต่ในการนำมาแบ่งกลุ่มประเทศคณะที่ปรึกษาใช้ 5 ภูมิภาค คือ ยุโรปตะวันออกและเอเชียกลาง เอเชียแปซิฟิก แอฟริกาใต้สะฮารา อเมริกา และยุโรปตะวันตกและสหภาพยุโรป



2) แนวโน้มที่ต่อเนื่อง ประเทศที่ถูกคัดเลือกต้องมีคะแนน CPI เปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันตลอดทั้ง 3 ปี คือ 1) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ($2024 > 2023$ และ $2023 > 2022$) หรือลดลงอย่างต่อเนื่อง ($2024 < 2023$ และ $2023 < 2022$) และ 2) ขนาดของการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญการเปลี่ยนแปลงสุทธิของคะแนนระหว่างปี 2022 และ 2024 จะต้องมียอดตั้งแต่ 4 คะแนนขึ้นไป (สำหรับแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น) หรือลดลง 4 คะแนนขึ้นไป (สำหรับแนวโน้มที่ลดลง) เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยออก และมุ่งเน้นเฉพาะกรณีศึกษาที่เด่นชัด ด้วยเกณฑ์ทั้งสองนี้จะสามารถระบุกลุ่มประเทศที่แสดงให้เห็นถึงสัญญาณการปรับปรุงหรือถดถอยด้านการทุจริตที่ชัดเจนที่สุด ซึ่งเป็นรากฐานที่ดีเยี่ยมสำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยเชิงลึกต่อไปตามรูปที่ 12 ซึ่งพบว่าในกลุ่มประเทศที่มีคะแนนเพิ่มขึ้นมีทั้งสิ้น 13 ประเทศ กลุ่มประเทศที่มีคะแนนลดลงมีทั้งสิ้น 18 ประเทศ

3) คัดเลือกประเทศที่มีรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในการปกครองประเทศที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย พบว่า ในกลุ่มประเทศที่มีคะแนนเพิ่มขึ้นมีทั้งสิ้น 8 ประเทศ และกลุ่มประเทศที่มีคะแนนลดลงมีทั้งสิ้น 8 ประเทศ ดังรูปที่ 13

4) การคัดเลือกประเทศให้ครอบคลุมโดยการคัดเลือกประเทศที่มีความหลากหลายของโครงสร้างทางการเมือง มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศที่ใช้กำหนดหลักการพื้นฐานโครงสร้างอำนาจ และสิทธิพลเมือง

เมื่อใช้เกณฑ์ในการคัดเลือก 4 ข้อดังกล่าวจึงได้ประเทศที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ข้อมูลมีความหลากหลาย คือ กลุ่มประเทศที่มีคะแนนเพิ่มขึ้นดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ประเทศ ประกอบด้วย สาธารณรัฐคาซัคสถาน (Kazakhstan) สาธารณรัฐโดมินิกัน (Dominican Republic) และสาธารณรัฐรวันดา (Rwanda) กลุ่มประเทศที่มีคะแนนลดลงดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ประเทศ ประกอบด้วย สาธารณรัฐฝรั่งเศส (France) นิวซีแลนด์ (New Zealand) และสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกา (Sri Lanka)

รูปที่ 12 เกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกประเทศ (1)

ประเทศไทย (Thailand)



ทวีป: เอเชียตะวันออกเฉียงใต้



รูปแบบการปกครอง
ปกครองระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข



โครงสร้างทางการเมือง
- ประชาธิปไตยระบบรัฐสภา
- มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข



รัฐธรรมนูญสูงสุด
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ประเทศที่มีคะแนนเพิ่มขึ้น

ราชรัฐลักเซมเบิร์ก
(Luxembourg)



ทวีป
สหภาพยุโรปตะวันตก



รูปแบบการปกครอง
ปกครองระบอบประชาธิปไตย
แบบรัฐสภา



โครงสร้างทางการเมือง
มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
และมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล



รัฐธรรมนูญสูงสุด
รัฐธรรมนูญฉบับ
ค.ศ. 1868

สาธารณรัฐไซปรัส
(Cyprus)



ทวีป
สหภาพยุโรปตะวันตก



รูปแบบการปกครอง
ปกครองระบอบประชาธิปไตย
แบบรัฐสภา



โครงสร้างทางการเมือง
มีประธานาธิบดีเป็นประมุขและ
เป็นหัวหน้ารัฐบาล



รัฐธรรมนูญสูงสุด
รัฐธรรมนูญ
แห่งสาธารณรัฐไซปรัส

สาธารณรัฐคาซัคสถาน
(Kazakhstan)



ทวีป
ยุโรปและเอเชียกลาง



รูปแบบการปกครอง
ปกครองระบอบประชาธิปไตย
แบบสาธารณรัฐ



โครงสร้างทางการเมือง
มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ
และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล



รัฐธรรมนูญสูงสุด
รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐ
คาซัคสถาน ค.ศ. 1995



ประเทศที่มีคะแนนเพิ่มขึ้น

 รัฐโดมินีกา (Dominica)	 ทวีป ทวีปอเมริกา	 รูปแบบการปกครอง ปกครองระบอบประชาธิปไตย แบบรัฐสภา	 โครงสร้างทางการเมือง มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล	 รัฐธรรมนูญสูงสุด รัฐธรรมนูญแห่งเครือรัฐ โดมินีกา ปี 1978
 สาธารณรัฐโดมินีกัน (Dominican Republic)	 ทวีป ทวีปอเมริกา	 รูปแบบการปกครอง ปกครองระบอบประชาธิปไตย	 โครงสร้างทางการเมือง มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ	 รัฐธรรมนูญสูงสุด รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐ โดมินีกัน ค.ศ. 2015
 สาธารณรัฐรวันดา (Rwanda)	 ทวีป แอฟริกาใต้สะฮารา	 รูปแบบการปกครอง ปกครองระบอบประชาธิปไตย แบบสาธารณรัฐ	 โครงสร้างทางการเมือง มีประธานาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐ และหัวหน้ารัฐบาล	 รัฐธรรมนูญสูงสุด รัฐธรรมนูญของรวันดา ค.ศ. 2003
 สาธารณรัฐแซมเบีย (Zambia)	 ทวีป แอฟริกาใต้สะฮารา	 รูปแบบการปกครอง ปกครองระบอบประชาธิปไตย แบบสาธารณรัฐ	 โครงสร้างทางการเมือง มีประธานาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐ	 รัฐธรรมนูญสูงสุด รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐ แซมเบีย ค.ศ. 2000 (แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2016)
 สาธารณรัฐแกมเบีย (Gambia)	 ทวีป แอฟริกาใต้สะฮารา	 รูปแบบการปกครอง ปกครองระบอบประชาธิปไตย แบบสาธารณรัฐ	 โครงสร้างทางการเมือง มีประธานาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐ	 รัฐธรรมนูญสูงสุด รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐ แกมเบีย ค.ศ. 1997



ประเทศที่มีคะแนนลดลง

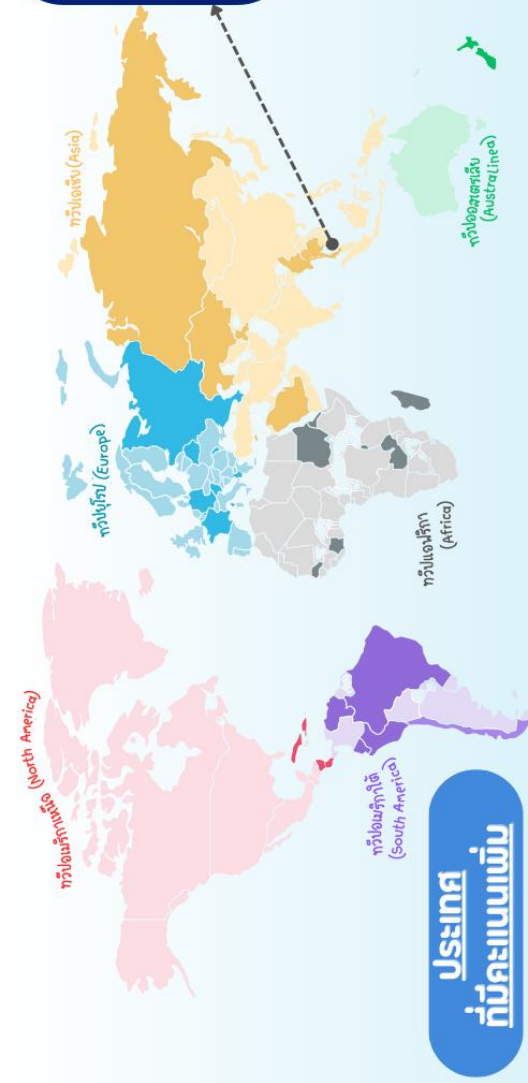
สาธารณรัฐออสเตรีย (Austria) 	ทวีป สหภาพยุโรปตะวันตก 	รูปแบบการปกครอง ปกครองระบอบประชาธิปไตย แบบรัฐสภา 	โครงสร้างทางการเมือง ประธานาธิบดี ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง เป็นประมุข 	รัฐธรรมนูญสูงสุด Constitution of the Commonwealth of Australia Act 1900 
สาธารณรัฐฝรั่งเศส (France) 	ทวีป สหภาพยุโรปตะวันตก 	รูปแบบการปกครอง ปกครองระบอบประชาธิปไตย แบบกึ่งรัฐสภาถึงประธานาธิบดี 	โครงสร้างทางการเมือง ประธานาธิบดี ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง เป็นประมุข 	รัฐธรรมนูญสูงสุด Constitution of the Fifth Republic (1958) 
สหพันธ์สาธารณรัฐ เยอรมนี (Germany) 	ทวีป สหภาพยุโรปตะวันตก 	รูปแบบการปกครอง ปกครองแบบสหพันธ์สาธารณรัฐ ประชาธิปไตยแบบรัฐสภา 	โครงสร้างทางการเมือง มีประธานาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล 	รัฐธรรมนูญสูงสุด Grundgesetz (Basic Law) for the Federal Republic of Germany 1949 
สหพันธรัฐรัสเซีย (Russian Federation) 	ทวีป ยุโรปและเอเชียกลาง 	รูปแบบการปกครอง ปกครองระบอบประชาธิปไตย แบบสหพันธ์รัฐ 	โครงสร้างทางการเมือง มีประธานาธิบดีเป็นประมุขและ มีอำนาจ บริหารประเทศ 	รัฐธรรมนูญสูงสุด รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐรัสเซีย ค.ศ. 1993 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2008 
สาธารณรัฐเบลารุส (Belarus) 	ทวีป ยุโรปและเอเชียกลาง 	รูปแบบการปกครอง ปกครองระบอบประชาธิปไตย แบบสหพันธ์รัฐ 	โครงสร้างทางการเมือง มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ และหัวหน้าฝ่ายบริหาร 	รัฐธรรมนูญสูงสุด รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเบลารุส Constitution of Belarus (1994) (แก้ไข 2022) 



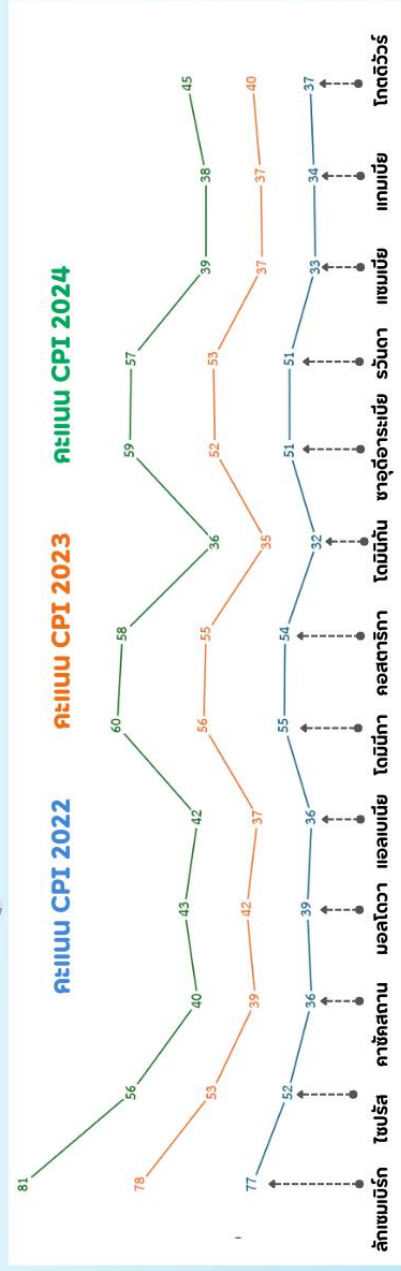
ประเทศที่มีคะแนนลดลง

สาธารณรัฐชิลี (Chile) 	 ทวีปอเมริกา	 รูปแบบการปกครอง ปกครองประชาธิปไตย แบบสาธารณรัฐ	 โครงสร้างทางการเมือง มีประธานาธิบดีเป็นประมุขรัฐ และหัวหน้ารัฐบาล	 รัฐธรรมนูญสูงสุด รัฐธรรมนูญชิลี ค.ศ. 1980
นิวซีแลนด์ (New Zealand) 	 ทวีปเอเชีย-แปซิฟิก	 รูปแบบการปกครอง ปกครองประชาธิปไตย แบบสหพันธรัฐ	 โครงสร้างทางการเมือง มีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุขแห่งรัฐ	 รัฐธรรมนูญสูงสุด ไม่มีรัฐธรรมนูญ ที่เป็นลายลักษณ์อักษร
สาธารณรัฐสังคมนิยม ประชาธิปไตยศรีลังกา (Sri Lanka) 	 ทวีปเอเชีย-แปซิฟิก	 รูปแบบการปกครอง ปกครองระบอบสาธารณรัฐ ภายใต้ประชาธิปไตย แบบรัฐสภา	 โครงสร้างทางการเมือง มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ และหัวหน้าฝ่ายบริหาร	 รัฐธรรมนูญสูงสุด รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1978

รูปที่ 13 เกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกประเทศ (2)



ประเทศ ที่มีคะแนนเพิ่ม



ประเทศไทย

รวมงบประมาณไทยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

526.411 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

71.67 ล้านคน

ประเทศไทยโดยระบบรัฐสภา อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

สาธารณรัฐบราซิล

รวมงบประมาณ

18,126 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

2.45 ล้านคน

มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐบราซิล

สาธารณรัฐแอลเบเนีย

รวมงบประมาณ

27,259 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

2.72 ล้านคน

มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐแอลเบเนีย ค.ศ. 1998

รัฐโดมินีกา

รวมงบประมาณโดยระบบรัฐสภาในเครือจักรภพแห่งประชาชาติ

0.697 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

72,000 ล้านคน

มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล

รัฐธรรมนูญแห่งเครือรัฐโดมินีกา ปี 1978

สาธารณรัฐคอซอวากา

รวมงบประมาณ

95,365 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

5.28 ล้านคน

มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐคอซอวากา ค.ศ. 1949

สาธารณรัฐคาซัคสถาน

รวมงบประมาณโดยแบบสาธารณรัฐ

284.81 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

20.12 ล้านคน

มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐคาซัคสถาน พ.ศ. 2538

สาธารณรัฐลักเซมเบิร์ก (Luxembourg)

ปกครองระบบประธานาธิบดีแบบรัฐสภา

93,169 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

660,809 คน

มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของรัฐ และนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล

รัฐธรรมนูญ ฉบับ ค.ศ. 1868

สาธารณรัฐโดมินีกา

รวมงบประมาณ

124.613 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

10.73 ล้านคน

มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐโดมินีกา ค.ศ. 2015

ราชอาณาจักรฮังการี

รวมงบประมาณโดยแบบสาธารณรัฐ

1,085,358 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

36.95 ล้านคน

มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของรัฐ

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฮังการี ค.ศ. 2013

สาธารณรัฐโรมาเนีย

รวมงบประมาณโดยแบบสาธารณรัฐ

14,251 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

12 ล้านคน

มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐและหัวหน้ารัฐบาล

รัฐธรรมนูญแห่งโรมาเนีย ค.ศ. 2003

สาธารณรัฐแซมเบีย

รวมงบประมาณโดยแบบสาธารณรัฐ

26,326 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

21.14 ล้านคน

มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐแซมเบีย ค.ศ. 2000 (แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 2016)

สาธารณรัฐแทนซาเนีย

รวมงบประมาณโดยแบบสาธารณรัฐ

2,558 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

2 ล้านคน

มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐแทนซาเนีย ค.ศ. 1997

สาธารณรัฐโตโก

รวมงบประมาณโดยแบบสาธารณรัฐ

2,598 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

2 ล้านคน

มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐโตโก ค.ศ. 1997

สาธารณรัฐออสเตรเลีย

ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา
521.269 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ **ที่** 9.16 ล้านคน
มีประธานาธิบดีที่เข้ามาจากการเลือกตั้งเป็นประมุข
รัฐธรรมนูญแห่งออสเตรเลีย Constitution of the Commonwealth of Australia Act 1900

สาธารณรัฐฝรั่งเศส

ระบอบประชาธิปไตยแบบกึ่งรัฐสภาที่ประธานาธิบดี
3,162,023 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ **ที่** 67 ล้านคน
มีประธานาธิบดีที่เข้ามาจากการเลือกตั้งเป็นประมุข
รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส Constitution of the Fifth Republic (1958)

สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ปกครองแบบสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยแบบรัฐสภา
4,658,526 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ **ที่** 83 ล้านคน
มีประธานาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐ และนายกรัฐมนตรี
เป็นหัวหน้ารัฐบาล
Grundgesetz (Basic Law) for the Federal Republic of Germany 1949

สาธารณรัฐทาจิกิสถาน

ระบอบสาธารณรัฐ
13,544 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ **ที่** 9 ล้านคน
มีประธานาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐ และนายกรัฐมนตรี
เป็นหัวหน้ารัฐบาล
รัฐธรรมนูญแห่งทาจิกิสถาน Constitution of the Republic of Tajikistan (1994, ปรับปรุง 1999, 2003, 2016)

สหพันธรัฐรัสเซีย

ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยแบบสหพันธรัฐ
2,161,205 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ **ที่** 143.5 ล้านคน
มีประธานาธิบดีเป็นประมุขและผู้อำนวยการประเทศ
รัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐรัสเซีย ค.ศ. 1993
หรือการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 6 ค.ศ. 2008

**ประเทศ
ที่คะแนนลดลง**

สาธารณรัฐฮังการี

ระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ
71.18 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ **ที่** 9 ล้านคน
มีประธานาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐและหัวหน้าฝ่ายบริหาร
รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฮังการี
Constitution of Hungary (1994) (แก้ไข 2022)

สาธารณรัฐโบลิเวีย

สหพันธ์สาธารณรัฐ
119,808 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ **ที่** 26.94 ล้านคน
มีประธานาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐและหัวหน้ารัฐบาล
รัฐธรรมนูญแห่งโบลิเวีย Constitution of the Bolivian Republic of Venezuela (1999) (แก้ไขในปี 2009)

สาธารณรัฐนิการากัว

ระบอบสาธารณรัฐ
19.71 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ **ที่** 6.68 ล้านคน
มีประธานาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐและหัวหน้ารัฐบาล
Constitution of Nicaragua (1987, ปรับปรุงล่าสุด 2025)

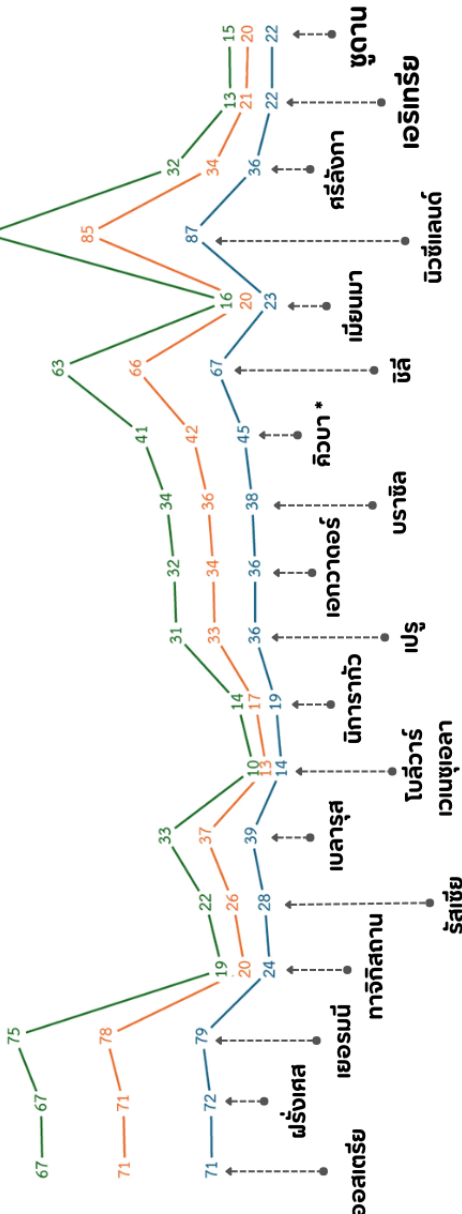
สาธารณรัฐเปรู

ระบอบสาธารณรัฐ
289.07 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ **ที่** 34.51 ล้านคน
มีประธานาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐ และหัวหน้ารัฐบาล
รัฐธรรมนูญแห่งเปรู พ.ศ. 2536 Constitution of Peru (1993)

คะแนน CPI 2022

คะแนน CPI 2023

คะแนน CPI 2024



สาธารณรัฐเอกวาดอร์

ระบอบสาธารณรัฐ
121.728 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ **ที่** 17.64 ล้านคน
มีประธานาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐ และหัวหน้ารัฐบาล
รัฐธรรมนูญแห่งเอกวาดอร์ ฉบับ ค.ศ. 2008

สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

ระบอบสาธารณรัฐ
61,176 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ **ที่** 53 ล้านคน
มีประธานาธิบดีเป็นประมุขและหัวหน้าฝ่ายบริหาร
รัฐธรรมนูญ ฉบับ ค.ศ. 2018

สาธารณรัฐชิลี

ประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ
330.21 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ **ที่** 19.68 ล้านคน
มีประธานาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐ และหัวหน้ารัฐบาล
รัฐธรรมนูญชิลี พ.ศ. 2523 Political Constitution of the Republic of Chile 1980

สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล

ระบอบสาธารณรัฐแบบสหพันธ์
2171.337 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ **ที่** 212 ล้านคน
มีประธานาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐและหัวหน้าฝ่ายบริหาร
Constitution of the Federative Republic of Brazil (1988) (แก้ไข 2024)

สาธารณรัฐคิวบา

ระบอบคอมมิวนิสต์
ไม่มี GDP
มีประธานาธิบดีเป็นประมุขและหัวหน้ารัฐบาล
รัฐธรรมนูญ ฉบับ 2019

นิวซีแลนด์

ประชาธิปไตยแบบสหพันธรัฐ
257.728 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ **ที่** 5.23 ล้านคน
มีนายกรัฐมนตรีทรงเป็นประมุขแห่งรัฐ
ไม่มีรัฐธรรมนูญที่ในลายลักษณ์อักษร

สาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกา

รัฐสภา
98,964 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ **ที่** 21 ล้านคน
มีประธานาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐและหัวหน้าฝ่ายบริหาร
รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1978

รัฐเอริเทรีย

ระบอบเผด็จการเบ็ดเสร็จ
ไม่มี GDP
เป็นรัฐสมรคเดียว
รัฐธรรมนูญแห่งเอริเทรีย Constitution of Eritrea (1997)

สาธารณรัฐซูดาน

ระบอบสาธารณรัฐ
28.27 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ **ที่** 41 ล้านคน
มีประธานาธิบดีเป็นประมุขแห่งรัฐและหัวหน้ารัฐบาล
รัฐธรรมนูญซูดาน พ.ศ. 2562 Constitutional Charter (Constitutional Declaration) ปี 2019

1) ประเทศที่มีคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) สูงขึ้นต่อเนื่อง

การประเมินประเทศที่มีคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) สูงขึ้นต่อเนื่อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับใช้ในประเทศไทย คณะที่ปรึกษามีการใช้การประเมินแบบ SOAR Analysis²⁴ ในการวิเคราะห์การพัฒนาความโปร่งใสของประเทศไทยเนื่องจากเป็นเครื่องมือที่เน้นจุดแข็ง โอกาส เป้าหมาย และผลลัพธ์ ซึ่งช่วยให้มองภาพรวมในด้านบวกของการดำเนินงานด้านธรรมาภิบาลและการต่อต้านการทุจริตได้ดีขึ้น โดยเน้นที่ความสามารถและทรัพยากรที่มีอยู่ของแต่ละประเทศ ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดและพัฒนาแนวทางได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการมุ่งเน้นปัญหาและอุปสรรคเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ SOAR ยังช่วยสร้างแนวคิดเชิงบวกและกระตุ้นให้เกิดการริเริ่มและเกิดนวัตกรรมในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม จึงเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์และกำหนดกลยุทธ์การพัฒนาด้านความโปร่งใสในบริบทของแต่ละประเทศ ดังนั้นการใช้ SOAR Analysis เพื่อประเมินค่าคะแนน CPI ไม่ใช่แค่เพื่อรู้ “ว่าโปร่งใสมากขึ้น” แต่เพื่อหาแนวทางต่อยอดจุดแข็งและโอกาสของประเทศ สร้างเป้าหมายใหม่ และแปลงเป็นผลลัพธ์ที่จับต้องได้ทั้งในด้านการลงทุน เศรษฐกิจ การเมือง และความเชื่อมั่นของสังคม โดยในการวิเคราะห์ครั้งนี้มีการคัดเลือกประเทศจำนวน 3 ประเทศ คือ สาธารณรัฐคาซัคสถาน (Republic of Kazakhstan) สาธารณรัฐรวันดา (Republic of Rwanda) และสาธารณรัฐโดมินิกัน (Dominican Republic) โดยมีรายละเอียดดังนี้

สาธารณรัฐคาซัคสถาน (Republic of Kazakhstan)

สาธารณรัฐคาซัคสถานหรือประเทศคาซัคสถาน มีเมืองหลวง “กรุงอัสตานา (Astana)” เป็นประเทศที่อยู่ในเขตเอเชียกลางทางตอนกลางของที่ราบยูเรเชีย อยู่ระหว่างรัสเซียและอุซเบกิสถาน โดยทิศตะวันออกติดจีน ทิศตะวันตกติดทะเลสาบแคสเปียน ทิศตะวันออกเฉียงเหนือติดสาธารณรัฐคีร์กีซ ทิศตะวันตกเฉียงใต้ติดกับเติร์กเมนิสถาน²⁵ มีพื้นที่ 2,724,900 ตารางกิโลเมตร และจำนวนประชากร 20,118,478 คน ศาสนาภายในประเทศอิสลาม ร้อยละ 70.2 คริสต์ออร์ทอดอกซ์ ร้อยละ 26.2 และอื่น ๆ ร้อยละ 3.5 โดยมีภาษาราชการ “คาซัค” มีรูปแบบการปกครองระบอบสาธารณรัฐมีประธานาธิบดี นายคาซิม-โยมาร์ต โตคาเยฟ เป็นประมุขดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุดและมีอำนาจยับยั้งกฎหมายที่ได้รับการเห็นชอบจากรัฐสภา และมีนายกรัฐมนตรี นายออลจัส เบคเตนอฟ เป็นประธานคณะรัฐมนตรีและหัวหน้ารัฐบาล และมีรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐคาซัคสถาน พ.ศ. 2538 ในการบังคับใช้²⁶ ในปี พ.ศ. 2567 ประชากรรายได้เฉลี่ยจำนวน 14,005.35 ดอลลาร์สหรัฐ/คน มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ 284.81 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจร้อยละ 3.46²⁷

²⁴ SOAR Analysis คือ เครื่องมือวิเคราะห์ศักยภาพองค์กร โดยมุ่งไปที่ด้านบวก เน้น Strengths (จุดแข็ง) Opportunities (โอกาส) Aspirations (เป้าหมาย / ความใฝ่ฝัน) และ Results (ผลลัพธ์ที่ต้องการ) ซึ่งจะต่างจาก SWOT ที่มองทั้งจุดอ่อน/อุปสรรค แต่ SOAR มุ่งไปที่พลังบวกเพื่อสร้างการพัฒนา

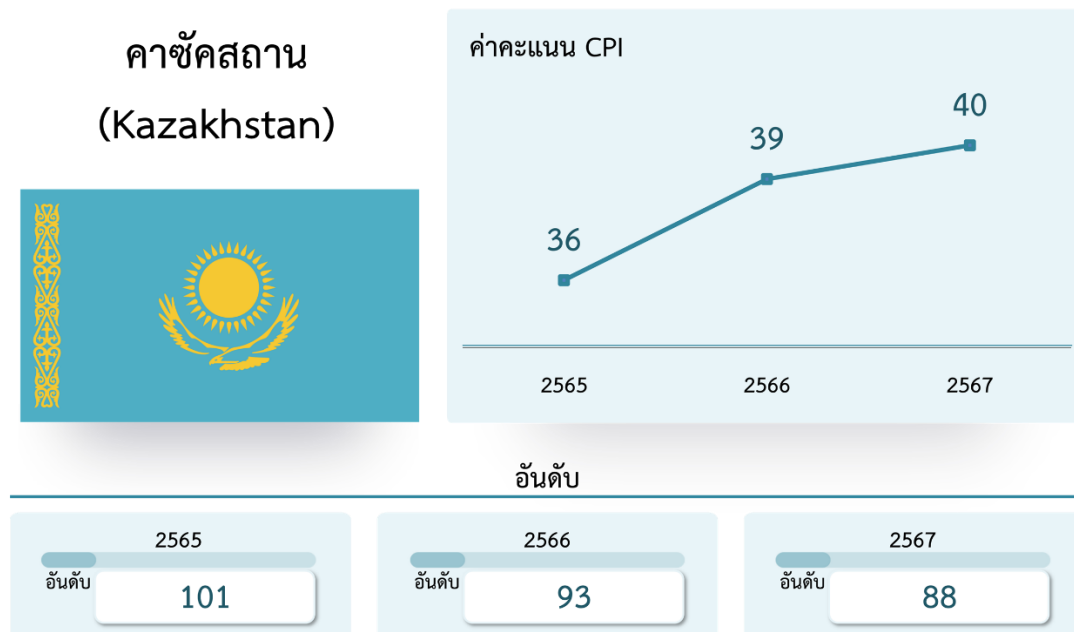
²⁵ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงอัสตานา. (2565). สาธารณรัฐคาซัคสถาน. <https://shorturl.asia/dAtfR>

²⁶ กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา กระทรวงการต่างประเทศ. (2567). สาธารณรัฐคาซัคสถาน (Republic of Kazakhstan). <https://samea.mfa.go.th/th/content>

²⁷ World Bank. (2025). *The World Bank in Data*. <https://www.worldbank.org>.

ประเทศคาซัคสถานมีค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตที่ดีขึ้นในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ในปี พ.ศ. 2565 มีค่าคะแนน CPI 36 คะแนน และเพิ่มขึ้นจำนวน 3 คะแนนในปี พ.ศ. 2566 เป็น 39 คะแนน และเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจำนวน 1 คะแนน เป็น 40 คะแนน ในปี พ.ศ. 2567 ซึ่งเห็นได้ว่าประเทศคาซัคสถานได้มีการดำเนินมาตรการอย่างจริงจังเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตในหลายภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะหลังเหตุการณ์ความไม่สงบในเดือนมกราคมปี พ.ศ. 2565 ที่มีผู้เสียชีวิตกว่า 238 ราย ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงความไม่พอใจของประชาชนในเรื่องความเหลื่อมล้ำของสังคมและการทุจริตของชนชั้นนำภายในประเทศ²⁸ โดยปัญหาการทุจริตในประเทศคาซัคสถานจะพบมากในหน่วยงานรัฐ เช่น ฝ่ายบริหาร ตำรวจ ศาล การศึกษา และการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ รวมถึงการเกิดความเสี่ยงจากความไม่โปร่งใสในภาคเศรษฐกิจ และการบริหารงบประมาณที่ขาดการตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ⁽²⁹⁾⁽³⁰⁾

รูปที่ 14 คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศคาซัคสถาน



²⁸ Word news. (2024, May 1). Kazakhstan arrests a former interior minister over crackdown on unrest that left 238 dead. <https://apnews.com/article/kazakhstan-turgumbayez-nazarbayez-nursultan-police-brutality-protests-4e9f93612f66dcd624224f6e13b59ae>.

²⁹ Transparency International. (2024). Kazakhstan: Overview of corruption and anticorruption. U4 Anti-Corruption Helpdesk, 2024(6). pp. 1-26. <https://www.u4.no/publications/kazakhstan-overview-of-corruption-and-anti-corruption.pdf>

³⁰ EL, KZ. (2023). Government of Kazakhstan adopts a Comprehensive Plan to Combat Shadow Economy for 2023-2025. https://el.kz/en/government-of-kazakhstan-adopts-a-comprehensive-plan-to-combat-shadow-economy-for-2023-2025_83637/?utm.

Transparency International⁽³¹⁾⁽³²⁾ กล่าวว่าประเทศคาซัคสถานเป็น “ประเทศที่มีการรับรู้ทุจริตสูง” และเป็นประเทศที่มีพัฒนาการบางส่วนจากการปฏิรูปกฎหมายและการเรียกคืนสินทรัพย์ที่ถูกแอบยักยอก แต่ระบบการปกครองและระบบยุติธรรมยังไม่เป็นอิสระมากนัก การบริหารจัดการรัฐขาดความโปร่งใสและมีปัญหาการทุจริตยังสะสมอยู่จำนวนมาก

นอกจากนี้ Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2024 (BTI)³³ กล่าวว่าประเทศคาซัคสถานยังมีการทุจริตที่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง ทั้งในรูปแบบ “ทุจริตระดับสูง” รวมถึงเครือข่ายอิทธิพลทางการเมืองและกลุ่มครอบครัวผู้มีอำนาจส่งผลต่อการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ การจัดการงบประมาณ และเสถียรภาพขององค์กรราชการ รวมถึงระบบตุลาการยังมีความอ่อนแอต่อการแทรกแซงจากอำนาจการเมือง ประชาชนและภาคธุรกิจส่วนใหญ่ไม่เชื่อมั่นในการตัดสินใจ เนื่องจากมักมีการจ่ายสินบนหรือฟิงพาอำนาจจากกลุ่มอิทธิพลภายในประเทศ

ด้าน Freedom House, 2025³⁴ กล่าวถึงความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพของมาตรการป้องกันการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ พบว่า การทุจริตในคาซัคสถานยังคงแพร่หลายในทุกระดับของรัฐบาล คดีการทุจริตที่ถูกดำเนินคดีมักเป็นคดีในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค การกล่าวหาบุคคลระดับสูงทางการเมืองเกิดขึ้นไม่บ่อยนัก ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลนั้นไม่ได้รับความโปรดปรานจากผู้นำประเทศอีกต่อไป ในปี พ.ศ. 2566 Tokayev ประกาศว่าการทุจริตได้ถูก “กำจัด” ไปแล้วเนื่องจากการปฏิรูปทางการเมืองในปี พ.ศ. 2565 แต่คดีการทุจริตยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในเดือนกุมภาพันธ์ 2567 อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมและกีฬา Arystanbek Mukhamediuly ถูกตัดสินจำคุก 11 ปีในข้อหาฉ้อโกงเงิน 1.5 พันล้านเทงเก (3.2 ล้านดอลลาร์) ระหว่างปี พ.ศ. 2560 ถึง 2562 สำหรับการดำเนินการเปิดเผยข้อมูลและโปร่งใสของรัฐบาล Freedom House กล่าวถึงรัฐบาลและสภานิติบัญญัติมีความโปร่งใสในระดับน้อยในกระบวนการตัดสินใจเรื่องงบประมาณ อีกทั้งสื่อมวลชนและพลเมืองยังไม่มีโอกาสที่เป็นรูปธรรมในการให้ความเห็นและข้อเสนอแนะอย่างเป็นอิสระเกี่ยวกับกฎหมายและนโยบายที่รอการพิจารณา กฎหมายว่าด้วยการเข้าถึงข้อมูลของรัฐโดยสาธารณะได้รับการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2558 แต่ในทางปฏิบัติกลับมีการนำไปปฏิบัติได้ไม่เต็มที่ การเปิดเผยข้อมูลทรัพย์สินและรายได้ของเจ้าหน้าที่รัฐยังไม่สามารถเปิดเผยให้สาธารณชนเข้าถึงได้

การต่อต้านการทุจริตเป็นคำขวัญประจำใจของคาซัคสถานมายาวนานหลายทศวรรษ อย่างไรก็ตาม การทุจริตทางการเมืองและการใช้อำนาจในทางมิชอบยังคงแพร่หลายและบั่นทอนความพยายามของประเทศในการปรับปรุงการใช้จ่ายงบประมาณภาครัฐให้เหมาะสม ขจัดแนวทางการบริหารจัดการที่สิ้นเปลือง และ

³¹ Transparency International. (2024). Our Work In Kazakhstan.
<https://www.transparency.org/en/countries/kazakhstan?utm>

³² Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 10)

³³ Bertelsmann Stiftung Transformation Index. (2024). BTI 2024 Country Report Kazakhstan. Bertelsmann Stiftung Transformation Index.

³⁴ <https://freedomhouse.org/country/kazakhstan/freedom-world/2025>.



ทำให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นมืออาชีพ ในปี พ.ศ. 2565 มีคดีการทุจริตทั้งหมด 1,500 คดี ซึ่งเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 11 จากปี พ.ศ. 2564³⁵

อีกทั้ง BF (TI) มองว่าความโปร่งใสในการบริหารจัดการของประเทศคาสัคสถานยังคงต่ำอยู่ แต่การที่คะแนน CPI ดีขึ้น เป็นเพราะการดำเนินมาตรการกักเงินหรือการริบสินทรัพย์ที่ถูกยกยอกคืนจากบรรดาเจ้าหน้าที่ระดับสูง มากกว่าการปฏิรูปเชิงโครงสร้าง และ BF (TI) ยังเห็นว่ามีความพยายามในการแก้ไขปัญหาการทุจริต คือ การตั้งคณะกรรมการป้องกันทุจริตเพื่อสอบสวนและตามจับทรัพย์สิน การออกกฎหมาย “การคืนสินทรัพย์ที่ได้มาจากการทุจริต” ในปี พ.ศ. 2565 การจัดตั้งกองทุนเฉพาะเพื่อซื้อทรัพย์สินคืนมาใช้งบประมาณสาธารณะ

มาตรการและปัจจัยที่ส่งผลให้ประเทศคาสัคสถานสามารถแก้ไขปัญหาการทุจริตได้เกิดจากการสร้างหน่วยงานเฉพาะทางด้านการต่อต้านการทุจริต Agency for Civil Service Affairs and Anti-Corruption เพื่อดูแลและประสานงานนโยบายต่อต้านการทุจริตโดยเฉพาะ มีการดำเนินงานที่มีความเป็นอิสระสูง และมีอำนาจในการสอบสวน ตรวจสอบ และบังคับใช้กฎหมาย และการปฏิรูปเชิงโครงสร้างและกฎหมาย ซึ่งรัฐบาลของประเทศคาสัคสถานได้ประกาศนโยบายต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2565 - 2569 ที่มุ่งเน้นการพัฒนา กลไกป้องกันการทุจริต การสร้างความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2568 คาสัคสถานได้ให้สัตยาบันข้อตกลงความร่วมมือของประเทศสมาชิกเครือรัฐเอกราช (CIS) ในการต่อต้านการทุจริต มีความครอบคลุมการแลกเปลี่ยนข้อมูล การจับกุม และการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต ⁽³⁶⁾⁽³⁷⁾ อีกทั้งยังมีการปรับปรุงกฎหมายเพื่อเพิ่มบทลงโทษสำหรับการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล และการใช้ลายเซ็นดิจิทัลโดยไม่ได้รับอนุญาต รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและการตรวจสอบความเสี่ยงในการทุจริต โดยการพัฒนาแผนที่ความเสี่ยงการทุจริต (Corruption Risk Map) เพื่อระบุจุดเสี่ยงในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง การก่อสร้าง และการบริหารงบประมาณ รวมถึงใช้แพลตฟอร์ม “Open Government” และ e-Gov ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการรัฐได้โดยตรงผ่านระบบออนไลน์ เพื่อลดโอกาสในการเรียกรับสินบนหรือใช้อำนาจโดยมิชอบ นอกจากนี้ยังมีการจัดทำโครงการ “Adal dyq Alany” ร่วมมือกับโรงเรียนและมหาวิทยาลัยในการปลูกฝังค่านิยมซื่อสัตย์เพื่อปลูกฝังตั้งแต่ระดับเยาวชน

แม้ว่าประเทศคาสัคสถานจะสามารถลดการทุจริตได้ดีขึ้นในปัจจุบัน แต่ยังคงพบการทุจริตในหลายด้าน ทั้งระบบตุลาการ การจัดทำโครงการต่าง ๆ การจัดซื้ออครรัฐ และการบริหารจัดการภายในประเทศ ดังนั้นรัฐบาลของประเทศคาสัคสถานจึงมีการแนวทางการปฏิรูปของระบบการต่อต้านการทุจริต การลงโทษ

³⁵ Bertelsmann Stiftung Transformation Index. (2024). BTI 2024 Country Report Kazakhstan. Bertelsmann Stiftung Transformation Index.

³⁶ Zakon,kz. (2025). Kazakhstan ratified CIS agreement on combating corruption. <https://schneider-group.com/en/news/countries/important-changes-in-the-legislation-of-kazakhstan-2/?utm>

³⁷ โชคสุข กรกิตติชัย. (2565). คาสัคสถานกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต.

https://old.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=84048&filename=house2558_2

การสร้างเครื่องมือ (เช่น ระบบ e-procurement การทดสอบซื้อสัตย์ ทะเบียนทุจริต) และการตรวจสอบจากประชาสังคมเพื่อลดผลกระทบจากการทุจริตให้ลดลงในอนาคต

ทั้งนี้การแก้ไขปัญหการทุจริตของภาคีสถานสามารถนำมาปรับใช้ในประเทศไทยได้ คือ การเพิ่มความเป็นอิสระและอำนาจให้กับสำนักงาน ป.ป.ช. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการปรับโครงสร้าง การดำเนินงานให้มีความคล่องตัวมากขึ้น และลดการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง รวมถึงควรมีการเร่งพัฒนา ระบบราชการอิเล็กทรอนิกส์ (Digital Government) อย่างเป็นรูปธรรมโดยการพัฒนา One Stop Service แบบออนไลน์ให้ครอบคลุมทุกหน่วยงานเพื่อผลักดันให้ทุกขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการอนุมัติ/ขออนุญาต ต้องมีระบบติดตามที่ตรวจสอบได้โดยสาธารณะ และท้ายที่สุดประเทศไทยควรมีการทบทวนกฎหมายเกี่ยวกับการทุจริตให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานสากล มีการใช้บทลงโทษที่ชัดเจนและสื่อสารให้กับประชาชนรับรู้ ถึงผลของการกระทำผิด และเพิ่มกลไกในการดำเนินคดีอย่างเร่งรัดและโปร่งใสในการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น

สาธารณรัฐวันดา (Republic of Rwanda)

สาธารณรัฐวันดาหรือประเทศวันดามีเมืองหลวง กรุงคิกาลี (Kigali) เป็นประเทศที่อยู่ในทวีปแอฟริกา (ตะวันออก) ทิศเหนือติดกับประเทศยูกันดา ทิศใต้ติดกับประเทศบุรุนดี ทิศตะวันออกติดกับประเทศแทนซาเนีย และทิศตะวันตกติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยคองโก (ชาอีร์) มีพื้นที่ 26,338 ตารางกิโลเมตร³⁸ และจำนวนประชากร 14,592,247 คน ศาสนาภายในประเทศ คริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ร้อยละ 49.5 คริสต์นิกายโรมันคาทอลิกร้อยละ 43.7 และอื่น ๆ ร้อยละ 4.3 โดยมีภาษาราชการ “ฝรั่งเศส อังกฤษ” มีรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐมีประธานาธิบดีนายพอล คากาเม เป็นประมุขแห่งรัฐ และหัวหน้ารัฐบาล และรัฐธรรมนูญของวันดา ค.ศ. 2003 เป็นกฎหมายสูงสุด³⁹ ในปี พ.ศ. 2567 ประชากรรายได้เฉลี่ยจำนวน 999.65 ดอลลาร์สหรัฐ/คน มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ 14.25 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจร้อยละ 6.58⁴⁰

ประเทศวันดามีค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตที่ดีขึ้นในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา โดยในปี พ.ศ. 2565 มีค่าคะแนน CPI 51 คะแนน และเพิ่มขึ้นจำนวน 2 คะแนนในปี พ.ศ. 2566 เป็น 53 คะแนน และเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจำนวน 4 คะแนน เป็น 57 คะแนน ในปี พ.ศ. 2567 ซึ่งเห็นได้ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2565-2567 ประเทศวันดาได้ดำเนินมาตรการอย่างจริงจังเพื่อแก้ไขปัญหการทุจริตที่ฝังรากลึกในหลายภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะในภาคราชการและภาคบริการสาธารณะ ซึ่งปัญหการทุจริตในประเทศวันดาจะพบการทุจริตในกระบวนการยุติธรรมในรายงานดัชนีการติดสินบนวันดาปี 2024 (Rwanda Bribery Index 2024) ระบุว่าผู้พิพากษาและเสมียนศาลมีการรับสินบนเฉลี่ยสูงสุด โดยเฉลี่ยอยู่ที่ 271,428 ฟรังก์วันดา ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ย

³⁸ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2561). *สาธารณรัฐวันดา (Republic of Rwanda)*.

<https://www.moac.go.th/foreignagri-article-files-392791791849>

³⁹ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *สาธารณรัฐวันดา (Republic of Rwanda)*.

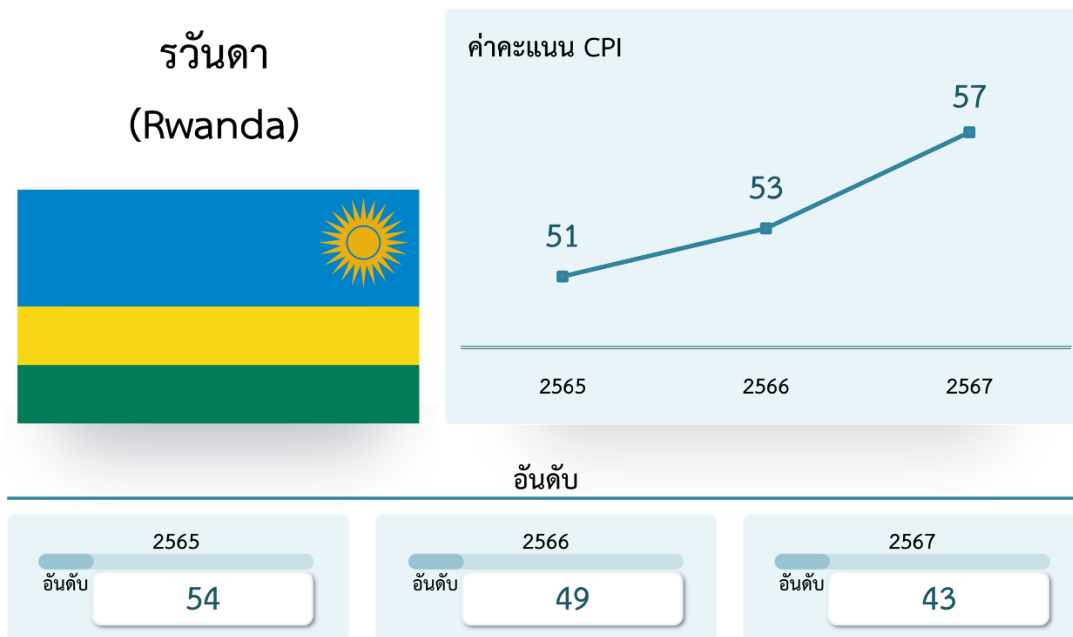
https://image.mfa.go.th/mfa/0/DNt88MYdY9/Rwanda_Factsheet.pdf

⁴⁰ Olivier Le Bot (เชิงอรธ 27)



ระดับประเทศ 65,543 ฟังก์ชันวันดา ดังนั้นในระหว่างปี พ.ศ. 2563 ถึง 2567 ประเทศวันดาจะมีการลงโทษเจ้าหน้าที่ตุลาการที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต รวมถึงการจำคุกผู้พิพากษาและเสมียนศาลจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีการทุจริตในภาคการศึกษาและสาธารณสุข จากการประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริตโดย Transparency International Rwanda พบว่ามีความเสี่ยงสูงในภาคการศึกษาและสาธารณสุข เช่น การรับสินบนในการจัดอันดับนักเรียน การฝึกงาน และการให้บริการทางการแพทย์ อีกทั้งยังมีการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ดังนั้นรัฐบาลวันดาจึงได้ดำเนินการปฏิรูปกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เพื่อเพิ่มความโปร่งใสและลดโอกาสในการทุจริต โดยมีการปรับโครงสร้างค่าธรรมเนียมและกระบวนการที่เกี่ยวข้อง⁽⁴¹⁾⁽⁴²⁾⁽⁴³⁾

รูปที่ 15 คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศวันดา



Transparency International⁴⁴ กล่าวว่าประเทศวันดาเป็นประเทศที่มีการทุจริตน้อยที่สุดในแอฟริกาตะวันออก และอันดับสามในแอฟริกาใต้สะฮารา ซึ่งสาเหตุที่ทำให้ค่าคะแนน CPI ของวันดาดีขึ้นเกิดจากรัฐบาลวันดา มีนโยบาย “zero-tolerance” ต่อการทุจริต การทบทวนข้อกฎหมาย และเสริมโครงสร้าง

⁴¹ KT PRESS. (2024). *Judges Taking Biggest Bribes, Retarding Justice Sector Zero-Corruption Efforts- RBI2024*. <https://www.ktpress.rw/2024/12/judges-clerks-taking-biggest-bribes-retarding-justice-sector-zero-corruption-efforts-rbi2024/?utm>

⁴² Transparency International. (2021). *Rwanda – A Snapshot of its Journey against Corruption*. <https://www.transparency.org/en/projects/enforcement-of-african-commitments-against-corruption/data/tea-cac-rwanda>

⁴³ KT PRESS. (2023). *TI-Rwanda Shows Corruption Risks in Education and Health Sectors*. <https://www.ktpress.rw/2024/05/ti-rwanda-shows-corruption-risks-in-education-and-health-sectors/?utm>

⁴⁴ Olivier Le Bot (เชิงอรธ 10)

สถาบันตรวจสอบ โครงสร้างพื้นฐานเสริมความโปร่งใส เช่น การใช้ระบบ e-procurement แพลตฟอร์มบริการดิจิทัล Irembo และการจัดตั้งสำนักงาน Ombudsman อย่างแท้จริง แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคะแนน CPI รวมของประเทศจะสูงขึ้น แต่สังคมยังมีความเสี่ยงในภาคบริการสาธารณะ (เช่น การจัดซื้อภาครัฐ) ที่เสี่ยงต่อการทุจริต และแพลตฟอร์มต่าง ๆ ยังต้องพัฒนาให้ใช้งานได้อย่างครอบคลุม รวมทั้งสร้างระบบปกป้องผู้แจ้งเบาะแส (Whistleblowers)

Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2024 (BTI (TI))⁴⁵ กล่าวว่าประเทศรวันดา มีการควบคุมการทุจริตภายใต้นโยบายแบบอำนาจนิยม นโยบาย “developmental authoritarianism” โดยรัฐบาลจะมีความเข้มแข็งขึ้นภายใต้ข้อจำกัดทางการเมืองที่เข้มงวด มีเสถียรภาพทางการเมืองและการควบคุมที่เข้มงวด ซึ่งช่วยจำกัดพื้นที่ในการทุจริตได้ แต่ก็ต้องแลกกับการขาดเสรีภาพของประชาชน สื่อ และฝ่ายคัดค้าน ทั้งนี้ประเทศรวันดาถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่ “เด็ดขาด” มีความตั้งใจจริงในการแก้ไขปัญหาการทุจริต แต่ยังไม่ถึงระดับสูงสุดเหมือนกับประเทศสิงคโปร์

นอกจากนี้ BTI (TI) ระบุว่าแม้ว่าประเทศรวันดาจะมีระบบต่อต้านการทุจริตที่ชัดเจน แต่ยังขาดความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดซื้อภาครัฐ และการใช้ข้อมูลจากสาธารณะในการตรวจสอบ ซึ่งกระบวนการตรวจสอบยังอยู่ภายใต้อำนาจรัฐ และเป็นการจัดการภายใน ไม่เปิดให้ผู้ตรวจสอบจากภายนอกดำเนินการอย่างเสรี

Freedom House, 2025⁴⁶ กล่าวว่าประเทศรวันดามี “มาตรการต่อต้านทุจริต” ที่แสดงออกว่ามีความพยายามในการต่อสู้การทุจริต โดยรัฐบาลมีมาตรการที่ดำเนินการไล่ออกหรือดำเนินคดีข้าราชการที่ถูกสงสัยว่าทำการทุจริตอย่างสม่ำเสมอ และมีการปรับแก้ประมวลกฎหมายอาญาในปี พ.ศ. 2561 เพื่อขยายความผิดฐานการทุจริตและเพิ่มบทลงโทษให้หนักขึ้น และมีการจับกุมเจ้าหน้าที่ระดับสูงในคดีการทุจริต เช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวัฒนธรรมในปี พ.ศ. 2565 แต่อย่างไรก็ตามยังมีข้อจำกัดในเรื่องความโปร่งใสในการดำเนินงานที่มีในระดับต่ำ โดยการสืบสวนและฟ้องร้องขาดการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ ไม่มีสื่ออิสระในเชิงลึกที่จะตรวจสอบและรายงานคดีทุจริตได้อย่างเต็มที่ และประชาชนยังไม่กล้าที่จะแจ้งเหตุการณ์ทุจริตให้หน่วยงานได้ตรวจสอบอย่างแท้จริงเพราะกลัวผู้มีอำนาจภายในประเทศ

มาตรการและปัจจัยที่ส่งผลให้ประเทศรวันดาสามารถแก้ไขปัญหาการทุจริตได้ คือ ประเทศรวันดา มีการปฏิรูปนโยบายและกฎหมาย โดยกระทรวงยุติธรรมได้ปรับปรุงนโยบายต่อต้านการทุจริตที่จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2555 เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน และเสริมสร้างความเข้มแข็งในการดำเนินคดี นอกจากนี้ยังมีการนำระบบการจัดการคดีอิเล็กทรอนิกส์ (IECMS) มาใช้ในศาลเพื่อช่วยลดโอกาสในการทุจริตและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดี รวมถึงสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

⁴⁵ Bertelsmann Stiftung Transformation Index. (2024). *BTI 2024 Country Report Rwanda*. Bertelsmann Stiftung Transformation Index.

⁴⁶ Freedom House. (2025). *Rwanda*. <https://freedomhouse.org/country/rwanda/freedom-world/2025>



และองค์กรภาคประชาสังคมโดยการจัดกิจกรรมสัปดาห์ต่อต้านการทุจริต และการส่งเสริมให้ประชาชน รายงานกรณีการทุจริต ช่วยเพิ่มความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริต⁽⁴⁷⁾⁽⁴⁸⁾

อย่างไรก็ตามแม้ว่าค่าคะแนนการรับรู้การทุจริตหรือการทุจริตในประเทศวันดาจะดีขึ้น แต่ยังคงขาดความโปร่งใสในการทำงานของรัฐบาล ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และผลการสอบสวนคดีทุจริต ยังไม่เปิดเผยอย่างเพียงพอ มีการจำกัดสื่อและภาคประชาสังคม ทำให้ไม่มีหน่วยงานที่เป็นอิสระในการรายงาน การทุจริตระดับสูง และการสอบสวนคดีทุจริตยังอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้มีอำนาจฝ่ายบริหาร ดังนั้น ในการดำเนินงานภาครัฐควรมีการเผยแพร่รายงานการใช้งบประมาณของหน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่น เปิดแพลตฟอร์มออนไลน์ในการดำเนินงาน และให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับบทลงโทษผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ถึงแม้วันดาจะมีระบบ e-governance ที่ดี เช่น Irembo, e-procurement แต่ยังไม่ครอบคลุม ทุกระดับ ดังนั้นควรขยายระบบบริการออนไลน์ให้ครอบคลุมถึงรัฐบาลท้องถิ่น ให้ประชาชนสามารถร้องเรียน ผ่านช่องทางดิจิทัลแบบ real-time หรือพัฒนาแอปพลิเคชัน หรือ dashboard สำหรับตรวจสอบการใช้จ่ายเงินภาครัฐ

ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศวันดาสามารถนำมาปรับใช้ในประเทศไทยได้ คือ ผู้นำหรือฝ่ายบริหารมีการแสดง “เจตจำนงทางการเมือง” ที่หนักแน่นโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติทางการเมือง ผู้นำควรเป็นแบบอย่างในเรื่องความโปร่งใส เช่น การเปิดเผยทรัพย์สิน ตรวจสอบการใช้งบประมาณส่วนตัว/ สำนักงาน มีการขยายการใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (e-GP) ให้ครอบคลุมถึงทุกหน่วยงานท้องถิ่น พัฒนา One-Stop Digital Platform สำหรับบริการรัฐ เช่น การขอใบอนุญาต ตรวจสอบงบประมาณ ฯลฯ เพื่อเปิดเผยผลการอนุมัติจัดซื้อของแต่ละหน่วยงานให้ประชาชนตรวจสอบได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้สิ่งสำคัญ ควรมีการเพิ่มความอิสระให้กับสำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน สตง. และสำนักงาน ป.ป.ท. โดยลดการแต่งตั้ง จากฝ่ายการเมือง และเพิ่มการเปิดเผยผลสอบสวนอย่างต่อเนื่องต่อสาธารณะซึ่งไม่ใช่เพียงตอนมีข่าว และให้ภาคประชาชนและสื่อมีบทบาทในการติดตามผล

สาธารณรัฐโดมินิกัน (Dominican Republic)

สาธารณรัฐโดมินิกันหรือประเทศโดมินิกันมีเมืองหลวงกรุงซันโตโดมิงโก (Santo Domingo) เป็นประเทศในแคริบเบียนที่ใหญ่ที่สุดเป็นอันดับสองรองจากคิวบา ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของเกาะ Hispaniola ทิศเหนือติดกับทะเลแอตแลนติกเหนือ ทิศตะวันออกติดกับช่องแคบโมนา (Mona Passage) ซึ่งกั้นระหว่าง โดมินิกันกับเปอร์โตริโก ทิศใต้ติดกับทะเลแคริบเบียน และทิศตะวันตกติดกับประเทศเฮติมีพื้นที่ 48,442 ตารางกิโลเมตร⁴⁹ และจำนวนประชากร 11,520,000 คน ศาสนาภายในประเทศ คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก โดยมีภาษาราชการ “สเปน” มีรูปแบบการปกครองแบบสาธารณรัฐแบบประชาธิปไตยภายใต้ระบอบประธานาธิบดี ลุยส์ อาบินาเดร์ เป็นประมุขแห่งรัฐ หัวหน้ารัฐบาล และผู้บัญชาการทหารสูงสุด และมีรัฐธรรมนูญแห่งเครือรัฐ

⁴⁷ United Nations Development Programme. (n.d.). *Anti-Corruption Contribution to Accelerate Progress on the 2030 Agenda for Sustainable Development*. United Nations Development Programme.

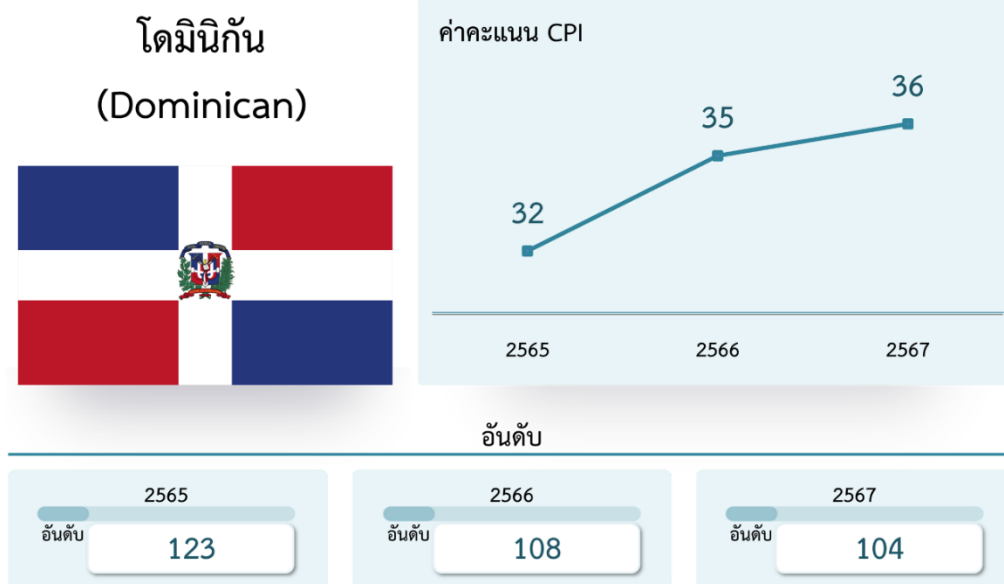
⁴⁸ Shallon Mwiza. (2024). *Rwanda Implements Comprehensive Reforms to Enhance Transparency, Combat Corruption in Public Procurement*. <https://allafrica.com/stories/202405230090.html?utm>.

⁴⁹ Britannica. (2025). *Dominican Republic*. <https://www.britannica.com/place/Dominican-Republic>.

โดมินีกา ปี 1978⁵⁰ ในปี พ.ศ. 2567 ประชากรมีรายได้เฉลี่ยจำนวน 14,005.35 ดอลลาร์สหรัฐ/คน มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ 284.81 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจร้อยละ 3.46⁵¹

ประเทศโดมินีกามีค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตที่ดีขึ้นในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา โดยในปี พ.ศ. 2565 มีค่าคะแนน CPI 32 คะแนน และเพิ่มขึ้นจำนวน 3 คะแนนในปี พ.ศ. 2566 เป็น 35 คะแนน และเพิ่มขึ้นต่อเนื่องจำนวน 1 คะแนน เป็น 36 คะแนน ในปี พ.ศ. 2567 ซึ่งเห็นได้ว่าในช่วงที่ผ่านมาประเทศโดมินีกาได้ดำเนินมาตรการหลายประการเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตที่ฝังรากลึกในภาครัฐและสังคม โดยปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นในประเทศโดมินีกา ได้เกิดคดีทุจริตของ คดีโอเดเบรชท์ (Odebrecht)⁵² มีความเกี่ยวข้องกับการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่รัฐหลายประเทศ โดยคดีได้สิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2567 ที่ศาลสูงสุดได้ยกฟ้องผู้ต้องหาหลักทั้งหมด เนื่องจากขาดหลักฐานที่เพียงพอ นอกจากนี้โดมินีกายังมีความท้าทายด้านความโปร่งใส แม้จะมีความคืบหน้าในการดำเนินการแต่ยังคงขาดความโปร่งใสในกระบวนการยุติธรรม การขาดทรัพยากรในระบบตุลาการ และการแทรกแซงทางการเมือง ซึ่งส่งผลให้การทุจริตบางกรณียังคงไม่ได้รับการลงโทษที่เหมาะสม

รูปที่ 16 คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศโดมินีกา



⁵⁰ กระทรวงการต่างประเทศ (2561). *สาธารณรัฐโดมินีกา*. [https://image.mfa.go.th/mfa/0/bJrci1Rkbi/1103/Factsheet/2024/Mar_2024/PDF/Factsheet_Dominican_Republic_\(Mar_2024\).pdf](https://image.mfa.go.th/mfa/0/bJrci1Rkbi/1103/Factsheet/2024/Mar_2024/PDF/Factsheet_Dominican_Republic_(Mar_2024).pdf).

⁵¹ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 27)

⁵² คดีโอเดเบรชท์ (Odebrecht) เป็นคดีอื้อฉาวเรื่องการทุจริตระดับภูมิภาคครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของละตินอเมริกา เรื่องอื้อฉาวนี้ถูกเปิดเผยในปี ค.ศ. 2014 จากการสืบสวนของ Operation Car Wash (Operação Lava Jato) ของบราซิล เกี่ยวกับการฟอกเงิน การติดสินบน และการโกงประมูลที่เกี่ยวข้องกับสัญญาสาธารณะ โดยเกี่ยวข้องกับบริษัทก่อสร้างสัญชาติบราซิล ชื่อ Odebrecht ที่ยอมรับว่าได้จ่ายสินบนให้กับเจ้าหน้าที่รัฐในหลายประเทศ ซึ่งคดีนี้มีผลกระทบในหลายประเทศ รวมถึงบราซิล อาร์เจนตินา โคลอมเบีย เอกวาดอร์ เม็กซิโก เปรู, เวเนซุเอลา, แองโกลา โมซัมบิก รวมถึงโดมินีกา



Transparency International⁽⁵³⁾⁽⁵⁴⁾ ระบุว่าสาธารณรัฐโดมินิกันเป็นหนึ่งในเจ็ดประเทศที่มีการปรับปรุงคะแนน CPI อย่างมีนัยสำคัญในปี 2024 ซึ่งสะท้อนถึงความพยายามในการปรับปรุงความโปร่งใสและลดการทุจริตในภาครัฐ เช่น การเพิ่มความเป็นอิสระให้ระบบตุลาการและอัยการ มีการแต่งตั้งอัยการอิสระ (Attorney-General's Office) แยกจากฝ่ายบริหาร ทำให้สามารถดำเนินคดีทุจริตระดับสูงได้จริง ไม่ถูกภาครัฐแทรกแซง มีการปฏิรูประบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยมีระบบ e-procurement พร้อมกลไก “Red Flag” ตรวจจับข้อบกพร่องแบบ Data-Driven หน่วยงานภาครัฐเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างพร้อมระบบติดตาม ทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบข้อมูลได้สะดวก รวมถึงภาคประชาสังคมและสื่อมีบทบาทเชิงรุกภายในประเทศ

Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2024 (BTI (TI))⁵⁵ มีมุมมองกับการทุจริตในประเทศโดมินิกันว่ามีบริบทการเมืองที่เป็นอำนาจนิยมพร้อมมีเสถียรภาพทางการเมือง มีระบบจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อเปิดเผยข้อมูลจัดซื้อจัดจ้าง และใช้สัญญาณเตือนถึง “อันตราย (Red Flag)” ในการเฝ้าระวังความเสี่ยงการทุจริตในระบบ e-procurement นอกจากนี้ประเทศโดมินิกันได้มีการนำกฎหมาย “Civil Asset Forfeiture” มาใช้จริง และสามารถสืบสวนคดีการทุจริตในระดับสูงได้ เช่น คดี Odebrecht ซึ่งมีผลต่อภาพลักษณ์เชิงบวก (แม้ผลลัพธ์ทางกฎหมายบางคดียังมีข้อถกเถียง)

Freedom House⁵⁶ ชี้ว่าประเทศโดมินิกันมี “การทุจริตเป็นปัญหาระบบ” ส่งผลกระทบถึงสถาบันต่าง ๆ ภายในประเทศ เช่น รัฐบาล ตุลาการ และตำรวจ/ทหาร แม้จะมีความพยายามในการจัดการกับการทุจริตในอดีต แต่ยังคงขาดการปฏิบัติอย่างครอบคลุมและสม่ำเสมอ

มาตรการและปัจจัยที่ส่งผลให้ประเทศโดมินิกันมีค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตหรือการทุจริตลดลง คือ มีการจัดตั้งระบบความโปร่งใสแห่งชาติ (SNTA) เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและต่อต้านการทุจริตในการดำเนินงานรัฐบาล⁵⁷ รวมถึงมีการจัดทำร่างกฎหมายเพื่อปรับปรุงกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างสาธารณะและเสริมสร้างบทลงโทษสำหรับการทุจริต อีกทั้งในปี พ.ศ. 2565 ประเทศโดมินิกันได้ร่วมมือกับภาคประชาสังคมในการจัดทำแผนปฏิบัติการที่เน้นการมีส่วนร่วมของหลายภาคส่วน เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในภาครัฐ นอกจากนี้ยังมีการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมและการเสริมสร้างความเป็นอิสระ

⁵³ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 10)

⁵⁴ Dolores Vicioso. (2025). *Transparency International 2024 Corruption Perceptions Index: DR up 1 rank from 2023*. <https://dr1.com/news/2025/02/12/transparency-international-2024-corruption-perceptions-index>.

⁵⁵ Bertelsmann Stiftung Transformation Index. (2024). *BTI 2024 Country Report dominican republic*. Bertelsmann Stiftung Transformation Index.

⁵⁶ Freedom House. (2025). *Dominican Republic*. <https://freedomhouse.org/country/dominican-republic/freedom-world/2025>.

⁵⁷ Dominican today. (2025). *Abinader announces creation of National Anti-Corruption Transparency System*. <https://dominican.today.com/dr/local/2025/02/11/abinader-announces-creation-of-national-anti-corruption-transparency-system/?utm>.

ของตุลาการ โดยรัฐบาลได้ดำเนินการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม รวมถึงการแต่งตั้งผู้พิพากษาและอัยการที่มีความน่าเชื่อถือ เพื่อเสริมสร้างความเป็นอิสระของระบบตุลาการและเพิ่มความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม และมีการปรับปรุงความโปร่งใสในระบบการคลังและการบริหารจัดการภาครัฐ เช่น การใช้ระบบดิจิทัลในการจัดซื้อจัดจ้าง และการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ เพื่อช่วยลดโอกาสในการทุจริต และเพิ่มความไว้วางใจของประชาชน ประกอบกับการมีองค์กรภาคประชาสังคม เช่น Dominican Alliance Against Corruption (ADOCCO) ที่มีบทบาทในการตรวจสอบและรายงานปัญหาการทุจริต ซึ่งช่วยเพิ่มความตระหนักรู้และกดดันให้รัฐบาลดำเนินการแก้ไขปัญหาย่างจริงจัง

อย่างไรก็ตามแม้ประเทศโดมินิกันจะมีความคืบหน้าในการปรับปรุงคะแนน CPI แต่ยังคงเผชิญกับความท้าทายในการลดการทุจริตในภาคส่วนต่าง ๆ เช่น การขาดความโปร่งใสในกระบวนการยุติธรรม และการแทรกแซงทางการเมือง ซึ่งจำเป็นต้องมีการดำเนินมาตรการเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในภาครัฐอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้การแก้ไขปัญหการทุจริตของประเทศโดมินิกันสามารถนำมาปรับใช้ในประเทศไทยได้ คือ การเสริมความเป็นอิสระของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตให้ไม่มีการแทรกแซงของฝ่ายบริหารหรือรัฐสภา และมีการกำหนด “คุณสมบัติอิสระ” ที่ชัดเจนสำหรับการแต่งตั้งผู้บริหารในองค์กรเพื่อให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น รวมถึงควรมีการปฏิรูประบบจัดซื้อจัดจ้างด้วยเทคโนโลยีและข้อมูลเปิด (Open Data + AI) เช่น พัฒนาระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐแบบ Data-Driven โดยใช้ AI วิเคราะห์สัญญาณทุจริตหรือราคาที่ผิดปกติ บังคับให้หน่วยงานภาครัฐทุกแห่งเปิดเผยสัญญา ราคาากลาง ผลผู้ชนะ และเหตุผลในการคัดเลือกหน่วยงานที่มาดำเนินการ นอกจากนี้ประเทศไทยควรมีการส่งเสริมกฎหมายคุ้มครองผู้เปิดโปงการทุจริตอย่างจริงจัง มีการให้สิทธิภาคประชาสังคม และประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลภาครัฐโดยไม่ต้องขออนุญาตที่ยุ่งยากซับซ้อน ทั้งนี้ในการดำเนินคดีการทุจริตประเทศไทยควรมีการดำเนินคดีอย่างจริงจังกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้มีอิทธิพลภายในสังคม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลประเทศที่มีคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) สูงขึ้นต่อเนื่อง มาตรการและกลไกที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการสร้างความโปร่งใสสำหรับประเทศไทย อาทิ ความเป็นอิสระของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต เช่น การแต่งตั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในองค์กรที่มีคุณสมบัติความเป็นอิสระชัดเจน โดยเฉพาะในระบบตุลาการและอัยการ เพื่อให้สามารถดำเนินคดีทุจริตระดับสูงได้โดยไม่ถูกรบกวนจากอำนาจภายนอก การปฏิรูประบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ด้วยการนำเทคโนโลยี เช่น ระบบ e-procurement พร้อมกลไก “Red Flag” (สัญญาณเตือนอันตราย หรือ พฤติกรรมที่เป็นพิษ) สำหรับตรวจจับข้อบกพร่องโดยอาศัยการขับเคลื่อนหรือการตัดสินใจด้วยข้อมูลเป็นหลัก (Data-Driven) รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลและให้ภาคประชาสังคมและสื่อมีบทบาทเชิงรุก ซึ่งช่วยสร้างความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ



การเสริมสร้างความเป็นอิสระของหน่วยงานตรวจสอบภายในและภายนอก รวมถึงการมีระบบตรวจสอบข้อมูลและความโปร่งใสในกระบวนการดำเนินงาน เช่น การแต่งตั้งอัยการอิสระและการดำเนินคดีที่ไม่ถูกแทรกแซง ช่วยป้องกันการทุจริตในระดับสูงและเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชน รวมถึงการดำเนินมาตรการต่อสู้กับการทุจริตอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เช่น การดำเนินคดีข้าราชการที่สงสัยว่ากระทำการผิด การแก้ไขกฎหมายให้แรงกล้าขึ้น เพิ่มการจับกุมและดำเนินคดีต่อเจ้าหน้าที่ระดับสูง เพื่อส่งสัญญาณว่าการทุจริตเป็นเรื่องที่ไม่สามารถยอมรับได้ และการสร้างเครื่องมือและกลไกสนับสนุน เช่น ระบบตรวจจับความเสี่ยง (Corruption Risk Map) การพัฒนาแพลตฟอร์ม “Open Government” และส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์ตั้งแต่เยาวชน เพื่อสร้างวัฒนธรรมความโปร่งใสให้เข้มแข็งในระยะยาว

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศที่มีระดับการรับรู้การทุจริตดีขึ้นและการนำไปใช้ในประเทศไทย

การวิเคราะห์ SOAR	ประเทศาخذสถาน	ประเทศวันดา	โตมินิกัน
จุดแข็ง (Strengths)	- การมีหน่วยงานเฉพาะทางด้านการต่อต้านการทุจริต Agency for Civil Service Affairs and Anti-Corruption ที่การดำเนินงานที่มีความเป็นอิสระสูง และมีอำนาจในการสอบสวน ตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมาย และการปฏิรูปเชิงโครงสร้างและกฎหมาย - การมีส่วนร่วมของประชาชน และประชาชนสามารถเข้าถึงบริการรัฐได้โดยตรงผ่านระบบออนไลน์ - การใช้เทคโนโลยีและการตรวจสอบด้านความเสี่ยงในการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ	- การมีเสถียรภาพทางการเมืองและการควบคุมที่เข้มงวด - การปฏิรูปนโยบายและกฎหมายที่ก่อให้เกิดความเข้มแข็งในการดำเนินคดี - มีการนำระบบการจัดการคดีอิเล็กทรอนิกส์ (ECMS) มาใช้ในศาล - สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรภาคประชาสังคม - มีความตั้งใจจริงในการแก้ไขปัญหาการทุจริต	- การจัดตั้งระบบความโปร่งใสแห่งชาติ (SNTA) เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและต่อต้านการทุจริต - การจัดทำร่างกฎหมายเพื่อปรับปรุงกฎหมายการจัดตั้งเจ้าพนักงาน และเสริมสร้างบทลงโทษสำหรับการทุจริต - ร่วมมือกับภาคประชาสังคมในการจัดทำแผนปฏิบัติการที่เน้นการมีส่วนร่วมของหลายภาคส่วน
โอกาส (Opportunities)	- การตื่นตัวของประชาชนในประเทศที่มีความต้องการในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมและการทุจริตของชนชั้นนำ - การให้สัตยาบันข้อตกลงความร่วมมือของประเทศไทยสมาชิกเครือรัฐเอกราช (CIS)	- การมีระบบ e-governance ที่ดี เช่น Irembo, e-procurement	- การเพิ่มความโปร่งใสให้ระบบตุลาการและอัยการ - การมีองค์กรภาคประชาสังคม เช่น Dominican Alliance Against Corruption (ADOCCO) ที่มีบทบาทในการตรวจสอบและรายงานปัญหาการทุจริต
แรงบันดาลใจ (Aspirations)	- การเข้าถึงบริการรัฐที่เท่าเทียมและเที่ยงธรรม - ลดโอกาสในการเรียกรับสินบนหรือใช้อำนาจโดยมิชอบ - คำนึงชื่อเสียงของประชาชนในประเทศ	- การที่ประชาชนสามารถร้องเรียนผ่านช่องทางดิจิทัลแบบ real-time หรือพัฒนาแอปพลิเคชัน หรือ dashboard สำหรับตรวจสอบการใช้เงินภาครัฐ	- รัฐบาลดำเนินการแก้ไขปัญหาย่างจริงจัง - ความเป็นอิสระของระบบตุลาการและความเชื่อมั่นของประชาชนที่สูงขึ้น
ผลลัพธ์ (Results)	- คะแนน CPI ที่ดีขึ้น จากการดำเนินการมาตรการกักเงินหรือการริบสินทรัพย์ที่ถูกยกยอกคืนจากเจ้าหน้าที่ระดับสูง	- การปรับโครงสร้างค่าธรรมเนียมและกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งเจ้าพนักงานระบบดิจิทัล	- สามารถดำเนินคดีทุจริตระดับสูงได้จริง - ไม่ถูกภาคีรัฐแทรกแซง - ประชาชนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบข้อมูลได้



การวิเคราะห์ SOAR	ประเทศาخذสถาน	ประเทศรรันดา	โตมินิกัน
การนำไปปรับใช้ ในประเทศไทย	- การตรวจสอบจากประชาชนเพื่อลดผลกระทบจากการทุจริตให้ลดลงในอนาคต - การเพิ่มความโปร่งใสและอำนวยความสะดวกให้กับสำนักงาน ป.ป.ช. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการบริหารจัดการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและลดการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง - เร่งพัฒนาระบบราชการอิเล็กทรอนิกส์ (Digital Government) อย่างเป็นรูปธรรม - มีการทบทวนกฎหมายเกี่ยวกับการทุจริตให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานสากล - การใช้บทลงโทษที่ชัดเจนและสื่อสารให้กับประชาชนรับรู้ถึงผลของการกระทำผิด - เพิ่มกลไกในการดำเนินคดีอย่างเร่งรัดและโปร่งใสในการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น	- ลดโอกาสในการทุจริตและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินคดี - ผู้นำหรือฝ่ายบริหารมีการแสดง "เจตจำนงทางการเมือง" ที่หนักแน่นโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติทางการเมือง - ผู้นำควรเป็นแบบอย่างในเรื่องความโปร่งใส เช่น การเปิดเผยทรัพย์สิน ตรวจสอบการใช้งบประมาณส่วนตัว/สำนักงาน - การขยายการใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (e-GP) ให้ครอบคลุมถึงทุกหน่วยงานท้องถิ่น - พัฒนา One-Stop Digital Platform สำหรับบริการรัฐ - เปิดเผยแพร่การอนุมัติจัดซื้อของแต่ละหน่วยงานให้ประชาชนตรวจสอบได้ทันที - เพิ่มความอิสระให้กับสำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน สตง. และสำนักงาน ป.ป.ท. โดยลดการแต่งตั้งจากฝ่ายการเมือง - เปิดเผยแพร่ผลสอบสวนอย่างต่อเนื่องต่อสาธารณะ ซึ่งไม่ใช่เพียงตอนมีข่าว และให้ภาคประชาชนและสื่อมีบทบาทในการติดตามผล	- ระบบจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม - การเสริมความโปร่งใสของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตให้ไม่มีการแทรกแซงของฝ่ายบริหารหรือรัฐสภา - กำหนด "คุณสมบัติอิสระ" ที่ชัดเจนสำหรับการแต่งตั้งผู้บริหารในองค์กร - การปฏิรูประบบจัดซื้อจัดจ้างด้วยเทคโนโลยีและข้อมูลเปิด - การส่งเสริมกฎหมายคุ้มครองผู้เปิดโปงการทุจริต - ให้สิทธิภาคประชาชนสังคม และประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลภาครัฐโดยไม่ต้องขออนุญาต - ที่ยุ่งยากซับซ้อน - การดำเนินคดีการทุจริตประเทศไทย - ควรมีการดำเนินคดีอย่างจริงจังกับผู้มีอำนาจหรือผู้มีอิทธิพลภายในสังคม

2) ประเทศที่มีคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ลดลงต่อเนื่อง

การประเมินประเทศที่มีคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ลดลงต่อเนื่อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับใช้ในประเทศไทย คณะที่ปรึกษามีการใช้การวิเคราะห์แบบ Root Cause Analysis (RCA)⁵⁸ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยระบุสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาหรือความล้มเหลว เพื่อให้สามารถแก้ไขและป้องกันไม่ให้เหตุการณ์นั้นเกิดซ้ำในอนาคต โดยเน้นการวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อค้นหาสาเหตุของปัญหา ซึ่งในบริบทของการพัฒนาความโปร่งใสและธรรมาภิบาลในประเทศไทย RCA จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการเข้าใจปัจจัยที่ก่อให้เกิดความไม่โปร่งใสและการทุจริต รวมทั้งนำไปสู่การวางแผนแก้ไขอย่างเป็นระบบและเป็นรากฐาน โดยการวิเคราะห์ครั้งนี้มีการคัดเลือกประเทศจำนวน 3 ประเทศ คือ นิวซีแลนด์ (New Zealand) และ สาธารณรัฐฝรั่งเศส (French Republic) สาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกา (Democratic Socialist Republic of Sri Lanka) โดยมีรายละเอียดดังนี้

นิวซีแลนด์ (New Zealand)

นิวซีแลนด์หรือประเทศนิวซีแลนด์มีเมืองหลวงกรุงเวลลิงตัน (Wellington) ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ของมหาสมุทรแปซิฟิกใต้ในเส้นทางการขนส่งทางเรือเชื่อมระหว่างเอเชียและอเมริกาใต้และเป็นประตูไปสู่แปซิฟิกใต้ ประเทศนิวซีแลนด์ไม่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศใด ๆ เพราะถูกล้อมรอบโดยมหาสมุทรแปซิฟิก มีพื้นที่ 268,670 ตารางกิโลเมตร⁵⁹ และจำนวนประชากร 5,223,100 คน ศาสนาภายในประเทศ คริสต์ร้อยละ 37.3 ฮินดูร้อยละ 2.63 อิสลามร้อยละ 1.31 พุทธร้อยละ 1.12 ไม่นับถือศาสนาร้อยละ 48.47 อื่น ๆ ร้อยละ 9.49 โดยมีภาษาราชการ “ภาษาอังกฤษ และภาษาเมารี” มีรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบสหพันธรัฐอยู่ในเครือจักรภพของสหราชอาณาจักร มีสมเด็จพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 3 เป็นประมุข โดยมีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ที่ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของรัฐบาลนิวซีแลนด์คนปัจจุบันคือ คริสโตเฟอร์ ลักซอน (Christopher Luxon) และมีรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร คือ ไม่มีกฎหมายฉบับใดที่บัญญัติถึงระบบการเมืองการปกครอง แต่จะมีกฎหมายอื่น ๆ หลายฉบับมาประกอบกัน เช่น Constitution ACT 1986 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่รวบรวมหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญที่กระจัดกระจายมาบัญญัติไว้ด้วยกัน⁶⁰ ในปี พ.ศ. 2567 ประชากรรายได้เฉลี่ยจำนวน 48,747.01 ดอลลาร์สหรัฐ/คน มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ 257.728 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจลดลงร้อยละ 1.88⁶¹

⁵⁸ Root Cause Analysis (RCA) คือ กระบวนการวิเคราะห์หาสาเหตุรากเหง้าของปัญหา เพื่อแก้ไขปัญหาย่างถาวรและป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำ (Root Cause = สาเหตุรากเหง้าที่ทำให้ปัญหาเกิดขึ้น หากแก้ที่สาเหตุ ปัญหาจะไม่เกิดซ้ำอีก Analysis = กระบวนการคิด วิเคราะห์ และใช้เครื่องมือเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ)

⁵⁹ กระทรวงการต่างประเทศ. (2565). นิวซีแลนด์ (New Zealand).

<https://www.mfa.go.th/th/content/5d5bd21415e39c3060027ca2?cate=5d5bcb4e15e39c3060006875>.

⁶⁰ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. (2567). นิวซีแลนด์ (New Zealand).

<https://almanac.nia.go.th/media/almanac/2024/01/NewZealan-2567.pdf>

⁶¹ Olivier Le Bot (เชิงอรธ 27)



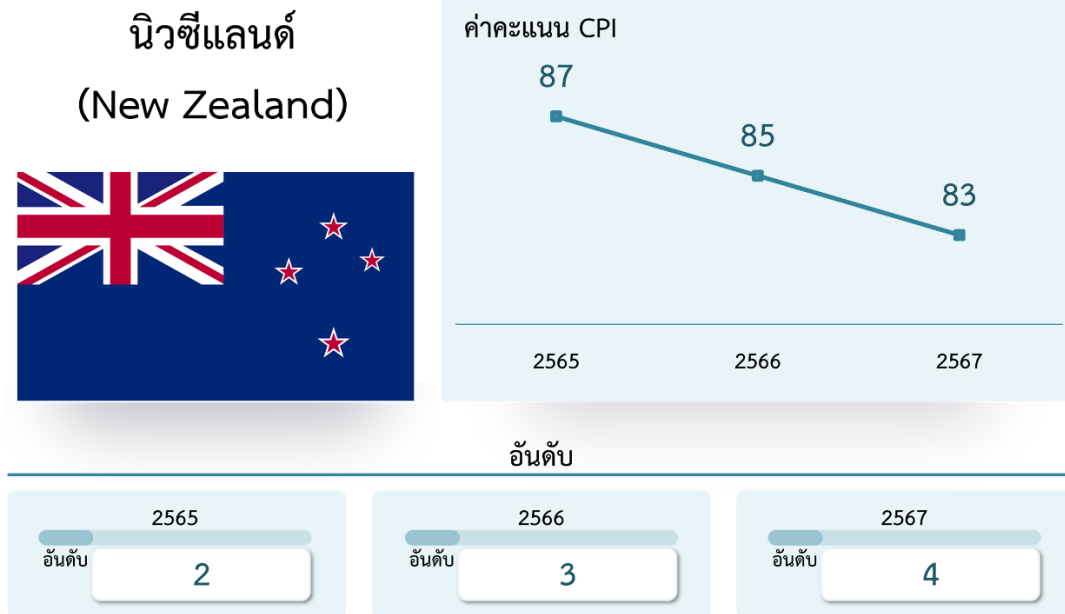
ประเทศนิวซีแลนด์เป็นประเทศที่มีค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) อยู่ในอันดับแรก ๆ แต่ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา มีค่าคะแนน CPI ลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2565 มีค่าคะแนน 87 คะแนน ปี พ.ศ. 2566 มีค่าคะแนนลดลงจำนวน 2 คะแนน เป็น 85 คะแนน และลดลงต่อเนื่องจำนวน 2 คะแนน เป็น 83 คะแนน ในปี พ.ศ. 2567 ซึ่งการลดลงของค่าคะแนน CPI ถือว่าเป็นคะแนนต่ำสุดของนิวซีแลนด์ในรอบหลายปีที่ผ่านมา โดยสาเหตุการลดลงของคะแนน CPI เกิดจากความล่าช้าในการตอบสนองต่อแรงกดดันด้านการทุจริตและขาดความกระตือรือร้น ไม่มีการดำเนินการเชิงกลยุทธ์ในการป้องกันและตรวจสอบการทุจริต รวมถึงเกิดความไม่โปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและบริการสาธารณะ ซึ่งมีรายงานเกี่ยวกับการทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ การบริการตรวจคนเข้าเมือง และการใช้แรงงานผู้อพยพอย่างไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ยังมีการขาดความโปร่งใสในการลอบบี้ทางการเมือง และการจัดหาเงินทุนทางการเมือง ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อรัฐบาล นอกจากนี้ความเชื่อมั่นของภาคธุรกิจต่อระบบราชการลดลง ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อคะแนน CPI ของนิวซีแลนด์ และในช่วงปี พ.ศ. 2565-2566 ได้เกิดคดีทุจริตและการฉ้อโกงที่มีชื่อเสียงหลายกรณี เช่น การฉ้อโกงเงินอุดหนุน COVID-19 และการหลีกเลียงภาษี ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อความสามารถของรัฐบาลในการจัดการกับการทุจริต ซึ่งการขาดความเชื่อมั่นของรัฐบาลเกิดจากการขาดความโปร่งใสในการตัดสินใจของรัฐบาล มีการผ่านกฎหมายอย่างเร่งด่วนหรือขาดการพิจารณาอย่างรอบคอบ ส่งผลให้ประชาชนรู้สึกขาดการมีส่วนร่วม และการตรวจสอบจากฝ่ายตุลาการเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความโปร่งใสและความรับผิดชอบของรัฐบาล⁽⁶²⁾⁽⁶³⁾⁽⁶⁴⁾ เห็นได้ว่าแม้ว่าประเทศนิวซีแลนด์อยู่ในกลุ่มประเทศที่มีคะแนน CPI สูงสุด แต่การลดลงอย่างต่อเนื่องของคะแนนดังกล่าวเป็นสัญญาณเตือนถึงความจำเป็นในการดำเนินมาตรการเพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในภาครัฐอย่างต่อเนื่อง

⁶² Transparency International. (2024). *Impact to New Zealand*. <https://www.transparency.org.nz/blog/analysis-of-new-zealands-2023-corruption-perceptions-index-results?utm>

⁶³ Transparency International. (2025). *New Zealand slides again in 2024 Corruption Perceptions Index*. <https://www.transparency.org.nz/blog/new-zealand-slides-again-in-corruption-perceptions-index-2?utm>

⁶⁴ Trent Doyle. (2024). *New Zealand's score slips in latest Corruption Perceptions Index*. <https://www.stuff.co.nz/nz-news/350465582/new-zealand-s-score-slips-in-latest-corruption-perceptions-index>

รูปที่ 17 คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศนิวซีแลนด์



Transparency International New Zealand (TINZ)⁶⁵ ระบุว่านิวซีแลนด์มีการตอบสนองต่อแรงกดดันด้านการทุจริตอย่างล่าช้าและขาดความกระตือรือร้น ไม่มีการดำเนินการเชิงกลยุทธ์ในการป้องกันและตรวจสอบการทุจริต รวมถึงขาดหน่วยงานหลักที่มีทรัพยากรเพียงพอในการรับมือกับปัญหาการทุจริต

Transparency International (TI)⁶⁶ กล่าวว่าประเทศนิวซีแลนด์มีแนวโน้มค่าคะแนน CPI ลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 และมีค่าคะแนนเพิ่มขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2563 - 2564 แต่กลับมาลดลงจำนวนมากในปี พ.ศ. 2567 ซึ่งเกิดจากการจัดซื้อของภาครัฐและการทำสัญญาระหว่างภาครัฐกับเอกชนที่มีการทุจริต เช่น การเรียกสินบนและการใช้ช่องว่างในระบบจัดซื้อจัดจ้าง และมีช่องโหว่ทางกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการสอบสวนคดีการทุจริตบางกรณี โดย TI ได้ให้ข้อเสนอแนะให้ประเทศนิวซีแลนด์จัดตั้งหน่วยงานกลางที่มีงบประมาณ และหน้าที่ชัดเจนในการประสานงานด้านการป้องกัน ควบคุม และตรวจจับการทุจริตที่แน่นอน โดยให้ Public Service Commission เป็นผู้นำในการยกระดับ “Public sector Integrity” และปรับปรุงกฎหมายการเงินของพรรคการเมือง และการลอบบี้ให้มีความโปร่งใสสูง มีการออกกฎหมายฉุกเฉินที่ขาดการระดมความคิดเห็นจากสาธารณะหรือขาดกลไกการตรวจสอบ และขาดแนวทางการพัฒนามาตรการแก้ไขปัญหาการทุจริตเชิงรุก ส่งผลให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงทีเมื่อเกิดการทุจริต ดังนั้นควรมีมาตรการป้องกันเชิงรุก เช่น การกำหนดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐ ปลูกฝังวัฒนธรรม “Integrity” ในภาครัฐ และขับเคลื่อนโดยหน่วยงานกลางที่มีบทบาทชัดเจน

⁶⁵ Transparency International New Zealand (TINZ). (2024). *Corruption Perceptions Index*.

<https://www.transparency.org.nz/>

⁶⁶ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 10)



Freedom House, 2025⁶⁷ กล่าวว่าประเทศนิวซีแลนด์เป็นประเทศที่ได้รับสถานะ “Free” (เสรีภาพ) ซึ่งนิวซีแลนด์ ไม่ได้ประสบปัญหาการทุจริตในภาครัฐในระดับรุนแรง เช่น มีการตรวจสอบ ประชุมสอบสวน และดำเนินคดีในเรื่องการละเมิดกฎหมายการระดมทุนของพรรคการเมืองได้อย่างเป็นระบบ รัฐบาลมีมาตรการป้องกันและตรวจสอบการทุจริตที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

ประสบการณ์การทุจริตและแนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตในประเทศนิวซีแลนด์สามารถนำมาปรับใช้ในประเทศไทย คือ ประเทศนิวซีแลนด์ถือว่าเป็นประเทศที่สามารถเป็น “ต้นแบบที่มีประสิทธิภาพ” สำหรับประเทศไทยได้หลายมิติ ทั้งด้านกฎหมาย การบริหาร และวัฒนธรรมองค์กร โดยเฉพาะหากต้องการยกระดับความโปร่งใสในภาครัฐไทยอย่างยั่งยืน เนื่องจากประเทศนิวซีแลนด์มีระบบยุติธรรมและองค์กรอิสระเข้มแข็ง Serious Fraud Office (SFO) ทำหน้าที่สอบสวนคดีทุจริตใหญ่โดยตรง มีองค์กรตรวจสอบและตุลาการมีอิสระจากฝ่ายการเมืองและกฎหมายเข้มงวดเกี่ยวกับการบริจาคนโยบายชื้อน รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐต้องประกาศผลประโยชน์ส่วนตนอย่างโปร่งใสเพื่อสร้างวัฒนธรรมโปร่งใสในสังคม และสื่อมวลชนมีเสรีภาพประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลภาครัฐได้ง่ายและรวดเร็ว ดังนั้นแนวทางที่สามารถนำมาปรับใช้ในประเทศไทยได้ อาทิ การปรับปรุงกฎหมายให้มีการควบคุมเกี่ยวกับการบริจาคนโยบายชื้อนให้เข้มข้นขึ้น เพิ่มอำนาจให้องค์กรอิสระในการสืบสวนคดีใหญ่คล้าย SFO ที่อยู่เหนือการเมือง เช่น สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน สตง. ฯลฯ และความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐโดยบังคับให้เจ้าหน้าที่ระดับสูงเปิดเผยทรัพย์สิน/ผลประโยชน์สาธารณะ ส่งเสริมการใช้ระบบ e-Government ลดการพบกันระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ รวมทั้งสร้างวัฒนธรรมและการศึกษาในการบรรจุ “จริยธรรมราชการ” ในหลักสูตรข้าราชการทุกระดับ จัดโครงการฝึกอบรม “Whistleblower” ที่ปลอดภัย อีกทั้งควรมีการรับรองเสรีภาพสื่อและปกป้องนักข่าว/สื่อที่เปิดโปงการทุจริต และพัฒนาศูนย์ร้องเรียนแบบไม่เปิดเผยตัวตนภายในประเทศไทย อย่างไรก็ตามในการนำมาปรับใช้ควรมีการพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทไทย โดยเริ่มจากการสร้างระบบที่โปร่งใสตรวจสอบได้ และปลอดภัยต่อผู้เปิดโปงการทุจริต

สาธารณรัฐฝรั่งเศส (French Republic)

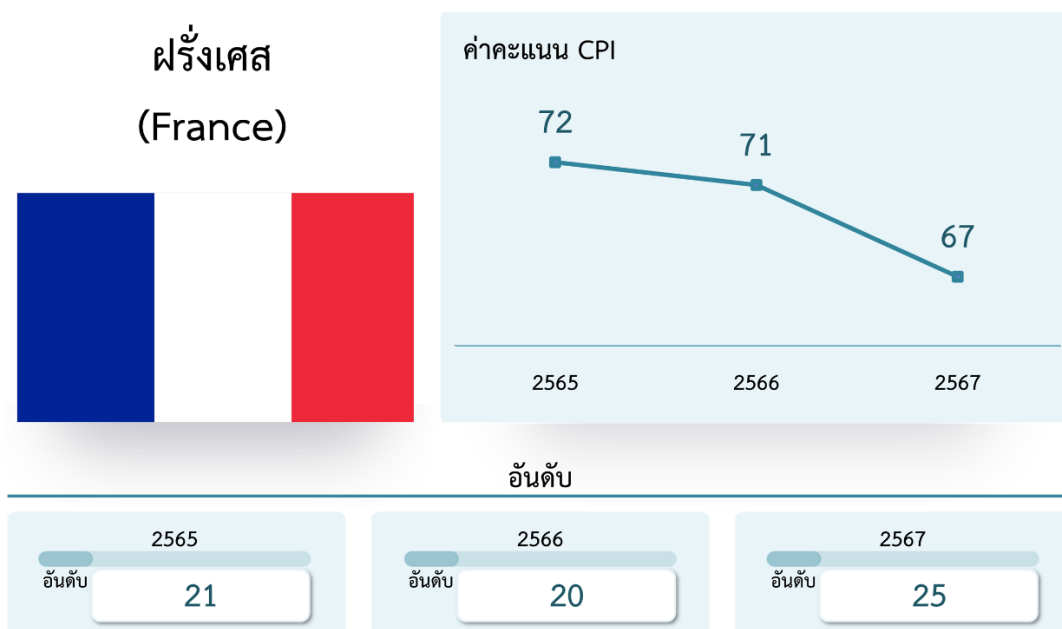
สาธารณรัฐฝรั่งเศสหรือประเทศฝรั่งเศสเมืองหลวงกรุงปารีส (Paris) เป็นประเทศในภูมิภาคยุโรปตะวันตก มีขนาดใหญ่อันดับที่ 44 ของโลกและมีขนาดใหญ่ที่สุดในยุโรปตะวันตก (มีพื้นที่ 1 ใน 5 ของประเทศในสหภาพยุโรป) มีอาณาเขตทิศเหนือติดกับช่องแคบอังกฤษ เบลเยียม และลักเซมเบิร์ก ทิศตะวันออกติดกับเยอรมนี สวิตเซอร์แลนด์ และอิตาลี ทิศตะวันตกติดกับมหาสมุทรแอตแลนติก และทิศใต้ติดกับทะเลเมดิเตอร์เรเนียน อันดอร์รา และสเปน มีพื้นที่ 675,417 ตารางกิโลเมตร และจำนวนประชากร 68,521,974 คน ศาสนาภายในประเทศ คริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ร้อยละ 85 คริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ ร้อยละ 2 อิสลามร้อยละ 10 อื่น ๆ ร้อยละ 1 โดยมีภาษาราชการ “ภาษาฝรั่งเศส” มีรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบกึ่งประธานาธิบดี โดยประธานาธิบดีเป็นประมุขและหัวหน้าฝ่ายบริหาร ประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงโดยใช้ระบบเสียงข้างมากแบบเด็ดขาด (คะแนนเสียงข้างมากเกินกว่า

⁶⁷ Freedom House. (2025). New Zealand. <https://freedomhouse.org/country/new-zealand/freedom-world/2025>.

ร้อยละ 50) ซึ่งประธานาธิบดีคนปัจจุบัน คือ นายเอ็มมานูเอล มาครง และมีรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส Constitution of the Fifth Republic (1958) เป็นรัฐธรรมนูญสูงสุด⁽⁶⁸⁾⁽⁶⁹⁾ ในปี พ.ศ. 2567 ประชากรรายได้เฉลี่ยจำนวน 46,150.49 ดอลลาร์สหรัฐ/คน มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ 3,162.02 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจร้อยละ 0.83⁷⁰

ประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมาค่าคะแนน CPI ลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2565 มีค่าคะแนน 72 คะแนน ปี พ.ศ. 2566 มีค่าคะแนนลดลงจำนวน 1 คะแนนเป็น 71 คะแนน และลดลงต่อเนื่องจำนวน 4 คะแนนเป็น 67 คะแนนในปี พ.ศ. 2567 ซึ่งเป็นการลดลงครั้งแรกตั้งแต่มีการจัดทำค่าคะแนน CPI ที่ประเทศฝรั่งเศส จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์การทุจริตในฝรั่งเศสที่แย่ลงเกี่ยวกับปัญหาเชิงโครงสร้างในการต่อสู้กับการทุจริต และการสูญเสียความเชื่อมั่นในสถาบันประชาธิปไตย⁽⁷¹⁾⁽⁷²⁾

รูปที่ 18 คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศฝรั่งเศส



⁶⁸ กระทรวงการต่างประเทศ. (2565). สาธารณรัฐฝรั่งเศส (France).

<https://www.mfa.go.th/th/content/5d5bd21215e39c3060027bd1?cate=5f1aba0039164819fc32c0ba>.

⁶⁹ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. (2567). สาธารณรัฐฝรั่งเศส (French Republic).

<https://almanac.nia.go.th/media/almanac/2024/01/France-2567.pdf>

⁷⁰ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 27)

⁷¹ Transparency France International. (2025, February 11). *La France dégringole dans l'Indice de Perception de la Corruption 2024: une alerte démocratique inédite*. <https://transparency-france.org/2025/02/11/la-france-degringole-dans-lindice-de-perception-de-la-corruption-2024-une-alerte-democratique-inedite/>

⁷² The Global Economy. (n.d). *France: Corruption perceptions - Transparency International*. www.the-globaleconomy.com/France/transparency_corruption/



Transparency International (TI)⁷³ กล่าวว่าประเทศฝรั่งเศสประสบปัญหาการขาดความเป็นอิสระของอัยการและการขาดทรัพยากรในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะในด้านการดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริตและอาชญากรรมทางการเงิน ซึ่งส่งผลให้การบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการทุจริตไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ และแม้ว่าฝรั่งเศสจะมีเครื่องมือทางกฎหมายและสถาบันที่สามารถปราบปรามการทุจริตได้ แต่ยังขาดการดำเนินนโยบายต่อต้านการทุจริตอย่างเป็นระบบและการขาดความมุ่งมั่นทางการเมือง ทำให้มาตรการไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรรวมถึงมีความไม่โปร่งใสและความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน และการขาดความเป็นแบบอย่างของผู้นำทางการเมืองบางรายที่ยังคงดำรงตำแหน่งแม้จะถูกตั้งข้อหาหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทุจริต ส่งผลให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในความมุ่งมั่นของรัฐบาลในการต่อสู้กับการทุจริต และสร้างความรู้สึกละเลยต่อการเลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมาย

ดังนั้น TI ให้ข้อเสนอแนะกับฝรั่งเศสในการแก้ไขปัญหาการทุจริต คือ ต้องมีการเสริมสร้างความโปร่งใสและทรัพยากรของระบบตุลาการ โดยเฉพาะในด้านการดำเนินคดีเกี่ยวกับการทุจริต โดยดำเนินนโยบายต่อต้านการทุจริตอย่างเป็นระบบและมีการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพิ่มความโปร่งใสในการติดต่อระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐและผู้มีอิทธิพล รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการตัดสินใจของภาครัฐ ส่งเสริมความเป็นแบบอย่างของผู้นำทางการเมืองในการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมและความโปร่งใส และปฏิบัติตามคำแนะนำขององค์กรระหว่างประเทศ

นอกจากนี้การสำรวจของ TI-France ร่วมกับมูลนิธิ Jean Jaures ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2566 พบว่า ความไม่ไว้วางใจบุคลากรและสถาบันทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นจากปัจจัย 3 ประการดังนี้

ประการแรก เรื่องอื้อฉาวสำคัญหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญทางการเมืองและพรรคการเมืองระดับชาติเป็นประเด็นที่สื่อให้ความสนใจ เช่น ทูตรัฐสภาพรรคเนชันแนลแรลลี (RN) คดีการปลอมใบแจ้งหนี้โดยบริษัทประชาสัมพันธ์ Bygmalion⁷⁴ เป็นต้น

ประการที่สอง ฝ่ายบริหารทิ้งคำสัญญาที่ให้ไว้ในปี พ.ศ. 2560 เกี่ยวกับการสร้างสาธารณรัฐที่เป็นแบบอย่าง การกักขังรัฐมนตรีไว้ระหว่างการสอบสวนในระหว่างดำรงตำแหน่ง การตั้งคำถามเกี่ยวกับกฎหมายที่ห้ามดำรงตำแหน่งหลายวาระ เป็นต้น

ประการสุดท้ายการเคลื่อนไหวทางการเมืองและการเจรจาเบื้องหลัง ส่งผลให้มีการไม่ไว้วางใจสถาบันที่รับผิดชอบในการปกป้องผลประโยชน์โดยรวมมากขึ้นเมื่อเทียบกับผลประโยชน์เฉพาะ

กระทรวงความมั่นคงภายในของฝรั่งเศส (SSMSI) เผยแพร่ผลการศึกษาพบว่า การทุจริตในฝรั่งเศสเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก โดยในปี พ.ศ. 2567 มีการกระทำความผิด 934 คดี เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 8.2 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2566 (มีการกระทำความผิด 863 คดี) โดยการกระทำความผิด ได้แก่ การทุจริต

⁷³ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 10)

⁷⁴ FRANCE 24. (2020, November 23). *Trial of former French president Sarkozy postponed over co-defendant's health*. www.france24.com/en/france/20201123-trial-of-former-french-president-nicolas-sarkozy-over-corruption-opens-in-paris

การค้า อิทธิพล การยกยอกเงินของรัฐ การคิดดอกเบี้ยโดยผิดกฎหมาย การเลือกปฏิบัติ และการติดสินบน⁷⁵ นอกจากนี้รายงานของสำนักงานอัยการการเงินแห่งชาติ พบว่า ในปี พ.ศ. 2567 เจ้าหน้าที่สืบสวนกลางของฝรั่งเศสบุกเข้าค้นสำนักงานใหญ่ของฝ่ายจัดการแข่งขันโอลิมปิก พ.ศ. 2567 ที่กรุงปารีสเพื่อสอบสวนการทุจริตที่ต้องสงสัย 2 คดี ดังนี้

1) คดีตรวจสอบผลประโยชน์ที่ขัดกันโดยมิชอบ ยกยอกเงินและการลำเอียงที่ถูกปิดบังโดยสัญญา ซึ่งถูกสืบสวนโดยแผนกต่อต้านทุจริตของฝรั่งเศสที่ถูกเปิดเมื่อปี พ.ศ. 2560

2) คดีตรวจสอบผลประโยชน์ที่ขัดกันโดยมิชอบ และการลำเอียงที่ถูกปิดบังโดยสัญญาซึ่งสืบสวนโดยแผนกตรวจสอบการเงินของตำรวจฝรั่งเศส⁷⁶

ประสบการณ์การทุจริตและแนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตในประเทศฝรั่งเศสสามารถนำมาปรับใช้ในประเทศไทย อาทิ ประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมาย Loi Sapin II ปี พ.ศ. 2559 ซึ่งก่อตั้ง Agence française anticorruption (AFA) เพื่อควบคุมการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการทุจริต ทั้งในภาครัฐและภาคธุรกิจ รวมถึงมีการกำหนดให้บริษัทขนาดใหญ่ต้องมีกระบวนการการปฏิบัติงาน ช่องทางแจ้งเบาะแสภายใน แผนประเมินความเสี่ยง และการควบคุมภายใน รวมถึงใช้แนวทาง “Conventions Judiciaires d’Intérêt Public (CJIP)” เป็นการต่อรองเพื่อส่งเสริมการร่วมมือในการสอบสวนแลกกับการลดโทษ และประเทศฝรั่งเศสมีการจัดทำแผนการทุจริตหลายปี เช่น แผนปี พ.ศ. 2563 - 2565 และกำลังจัดทำแผนใหม่ปี พ.ศ. 2567 - 2570 ภายใต้งานภายในประเทศ และ Organisation for Economic Co-operation and Development : OECD ดังนั้นแนวทางที่ประเทศไทยสามารถปรับใช้ได้ คือ พัฒนากฎหมายเปรียบเทียบกับ Sapin II เพื่อสร้างหน่วยงานกลางตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรทั้งของหน่วยงานรัฐและหน่วยงานภาคเอกชน จัดตั้งผู้แจ้งเบาะแสภายในและคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสอย่างเข้มข้น รวมถึงเปิดใช้ระบบ “การต่อรองคำรับสารภาพ” กับองค์กรที่ร่วมมือในการสืบสวนสอบสวน เพื่อช่วยลดภาระศาลและเพิ่มแรงจูงใจในการรายงานและแก้ไข “ปล่อยโทษแลกความจริง” และการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวโดยวางแผนล่วงหน้า (3-5 ปี) ตามกรอบ OECD โดยมีตัวชี้วัดชัดเจนอย่างฝรั่งเศสระบุเป้าหมายเชิงปริมาณ เช่น เพิ่มสัดส่วนการเปิดเผยทรัพย์สิน อัตราคดีการทุจริตที่บังคับใช้

สาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกา (Democratic Socialist Republic of Sri Lanka)

สาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกาหรือประเทศศรีลังกาเมืองหลวงกรุงโคลัมโบ (Colombo) เป็นประเทศเกาะในเอเชียใต้ ตั้งอยู่ในมหาสมุทรอินเดีย อาณาเขตทิศเหนือและทิศตะวันออกติดกับอ่าวเบงกอล ทิศใต้และทิศตะวันตกติดกับมหาสมุทรอินเดีย มีพื้นที่ 65,610 ตารางกิโลเมตร และ

⁷⁵ République Française & Agence française anticorruption. (2025, April 24). *Publication SSMSI-AFA 3ème édition : Les atteintes à la probité enregistrées par les services de sécurité en 2024*. www.agence-francaise-anticorruption.gouv.fr/fr/publication-ssmsi-afa-3eme-edition-atteintes-probite-enregistrees-par-services-securite-en-2024

⁷⁶ ภูริช เลิศไพฑูรย์พันธ์. (2566, มิถุนายน 21). *ตำรวจฝรั่งเศสบุกสำนักงานผู้จัดงานโอลิมปิก ปารีส 2024 ตรวจสอบเรื่องการเงินและคอร์รัปชัน*. <https://thestandard.co/french-police-raid-paris-2024-organizing-committee-office/>



จำนวนประชากร 23,326,272 คน ศาสนาภายในประเทศ พุทธร้อยละ 70.2 ฮินดูร้อยละ 12.6 อิสลามร้อยละ 9.7 และศาสนาคริสต์ ร้อยละ 7.4 โดยมีภาษาราชการ “สิงหล ทมิฬ” มีรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศหัวหน้าฝ่ายบริหาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดโดยตำแหน่ง ประธานาธิบดีคนปัจจุบัน คือ อนูระ กุมาระ ทิสานายกะ และมีรัฐธรรมนูญแห่งศรีลังกา Constitution of Sri Lanka (1978) เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ⁽⁷⁷⁾⁽⁷⁸⁾ ในปี พ.ศ. 2567 ประชากรมีรายได้เฉลี่ยจำนวน 4,515.57 ดอลลาร์สหรัฐ/คน มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ 98.96 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจร้อยละ 5.59⁷⁹

ประเทศศรีลังกาเป็นประเทศที่มีค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2565 มีค่าคะแนน 36 คะแนน ปี พ.ศ. 2566 มีค่าคะแนนลดลงจำนวน 2 คะแนนเป็น 34 คะแนน และลดลงต่อเนื่องจำนวน 2 คะแนนเป็น 32 คะแนนในปี พ.ศ. 2567 ซึ่งสาเหตุของค่าคะแนน CPI ประเทศศรีลังกาลดลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากความไม่มั่นคงทางการเมืองและภาวะทางเศรษฐกิจตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 ที่เกิดภาวะขาดทุนสำรอง พิมพ์เงินเกินจำนวน และเกิดวิกฤต COVID-19 รวมถึงเหตุการณ์ระเบิดที่มีผลต่อความเชื่อมั่น และเกิดการประท้วงใหญ่ในปี พ.ศ. 2565 ซึ่งสะท้อนถึงความอ่อนแอของระบบบริหารประเทศ และการจัดการที่ไม่โปร่งใสและมีอิทธิพลของราชวงศ์การเมือง Rajapaksa นอกจากนี้รายงาน Pandora/Panama Papers แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงลึกซึ้งระหว่างการเมืองกับเงินทุน Offshore ของครอบครัว Rajapaksa มีการใช้อำนาจรัฐเพื่อประโยชน์ส่วนตัว เช่น “Sugar scam” ส่งผลให้เกิดการสูญเงินภาษีถึง 15.9 พันล้านรูปี⁽⁸⁰⁾⁽⁸¹⁾ อีกทั้งกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการทุจริตมีความอ่อนแอ ระบบยุติธรรมในการจัดการคดีการทุจริตได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ เช่น มีการตั้งศาลพิเศษในปี พ.ศ. 2561 แต่ไม่สามารถยุติปัญหาในทางปฏิบัติได้ และมีการจำกัดเสรีภาพบางส่วนจากการปราบปรามสื่อ สังคมพลเมือง และจำกัดสิทธิ์ทำให้คำแนะนำด้านธรรมาภิบาลไม่สามารถแสดงผลได้ชัดเจน ส่งผลให้เกิดความไม่ไว้วางใจกับสถาบันรัฐและระบบการคลังของประเทศ⁸²

⁷⁷ กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา กระทรวงการต่างประเทศ. (2565). *สาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกา (Sri Lanka)*.

<https://sameof.mfa.go.th/th/country/LK?page=5d847e0915e39c256c004ed6&menu=5d847e0915e39c256c004ed7>

⁷⁸ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ. (2567). *สาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกา (Democratic Socialist Republic of Sri Lanka)*. <https://almanac.nia.go.th/media/almanac/2024/01/Srilanka-2567.pdf>.

⁷⁹ Olivier Le Bot (เชิงอรธ 27)

⁸⁰ Transparency International Sri Lanka. (2024). Our Work In Sri Lanka.

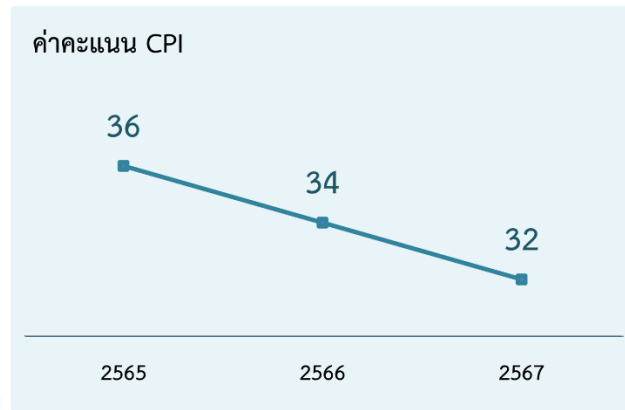
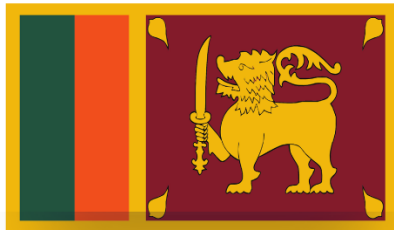
https://www.transparency.org/en/countries/sri-lanka?utm_source=chatgpt.com.

⁸¹ Tamil Guardian. (2024). *Sri Lanka slides further down Transparency International's Corruption Perception Index*. https://www.tamilguardian.com/content/sri-lanka-slides-further-down-transparency-internationals-corruption-perception-index?utm_source=chatgpt.com.

⁸² Bertelsmann Stiftung Transformation Index. (2024). *Sri Lanka Country Report 2024*. Bertelsmann Stiftung Transformation Index.

รูปที่ 19 คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศศรีลังกา

ศรีลังกา (Sri Lanka)



อันดับ



Transparency International (TI)⁸³ กล่าวถึงการทุจริตในศรีลังกามีแนวโน้มคะแนน CPI ลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563-2567 สะท้อนว่ามีการลดลงของความเชื่อมั่นด้านความโปร่งใสของภาครัฐอย่างต่อเนื่องมีการทุจริตในระบบราชการที่ต่อเนื่อง และมีปัญหาด้านความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างระบบคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสมีกฎหมายในการควบคุมที่อ่อนแอ ผู้แจ้งเบาะแสยังไม่ได้รับการคุ้มครองที่เพียงพอจึงไม่มีการกระบวนการกำกับตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีการใช้ประโยชน์จากอำนาจทางการเมืองอย่างไม่เหมาะสม ผู้มีอำนาจบางรายได้รับการนิรโทษกรรม หรือหลุดพ้นจากผลทางกฎหมายเพราะเครือข่ายการเมืองหรือระบบอุปถัมภ์ รวมทั้งมีวิกฤตเศรษฐกิจ การลดลงของรายได้รัฐ (ภาษีต่ำลง) และปัญหาเศรษฐกิจภายในประเทศ ส่งผลให้ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในรัฐบาลของประเทศ

Bertelsmann Stiftung Transformation Index 2024 (BTI)⁸⁴ กล่าวว่าปัญหาการทุจริตในศรีลังกาเป็นปัญหาในระดับโครงสร้าง ระบบราชการและรัฐวิสาหกิจถูกครอบงำด้วยกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมืองซึ่งบ่งบอกถึงระบบเข้าครอบงำแบบพรรคพวก ระบบเครือญาติ ที่ถูกฝังรากลึกในทุกระดับของสังคมและมีการแต่งตั้งบุคคลจากเครือข่ายใกล้ชิดโดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัตินำไปสู่การขาดประสิทธิภาพและงบประมาณรัฐที่รั่วไหล รวมถึงสถาบันยุติธรรม ศาลและตำรวจยังถูกแทรกแซงจากฝ่ายบริหารทำให้กระบวนการยุติธรรมไม่มีประสิทธิภาพในการจัดการคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ระดับสูง

⁸³ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 10)

⁸⁴ Bertelsmann Stiftung Transformation Index. (2024). *Sri Lanka Country Report 2024*. Bertelsmann Stiftung Transformation Index.



อีกทั้งกระบวนการพิจารณาคดีล่าช้า ขาดความเป็นธรรม ส่งผลให้การดำเนินคดีไม่เกิดเป็นรูปธรรมและ
ไร้ความน่าเชื่อถือจากประชาชนภายในประเทศ

ดังนั้น BF (TI) จึงมีข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการทุจริตต้องเริ่มจากการเสริมสร้างสถาบัน
ความเป็นอิสระ ปฏิรูประบบตุลาการและตำรวจ เพื่อลดการแทรกแซงจากฝ่ายบริหาร ปรับระบบสรรหา
เจ้าหน้าที่รัฐและรัฐวิสาหกิจโดยคำนึงถึงคุณสมบัติและความโปร่งใสโดยควบคุมระบบแต่งตั้งและงบประมาณ
มากขึ้นเพื่อลดการสนับสนุนแบบพรรคพวก และสนับสนุนบทบาทของสังคมเปิดช่องให้ภาคประชาสังคม
สื่อ และภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล

ประสบการณ์การทุจริตและแนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตในประเทศศรีลังกาสามารถนำมาปรับใช้
ในประเทศไทยได้จากสิ่งที่ควรเรียนรู้จากการมีระบบพรรคพวกฝังลึกในสังคม การแต่งตั้งข้าราชการหรือ
ผู้บริหารรัฐวิสาหกิจจากเครือข่ายพรรคพวกนำไปสู่ความไร้ประสิทธิภาพและการทุจริตอย่างเป็นระบบ
รวมถึงการอ่อนแอด้านสถาบันยุติธรรมส่งผลให้กระบวนการยุติธรรมในศรีลังกา (ศาล-ตำรวจ-อัยการ)
ถูกแทรกแซงจากฝ่ายการเมืองจำนวนมาก รวมถึงประเทศศรีลังกายังขาดการพัฒนาระบบการศึกษา
เพื่อปลูกฝังค่านิยมด้านความโปร่งใสและความซื่อสัตย์ให้แก่ประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้การสร้าง
วัฒนธรรมด้านทุจริตยังไม่แข็งแรงเพียงพอ เมื่อระบบการศึกษาไม่ได้ทำหน้าที่เป็นกลไกหลักในการหล่อหลอม
จิตสำนึกพลเมือง อีกทั้งศรีลังกายังไม่มีระบบคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสที่ชัดเจนทำให้ข้อมูลทุจริตไม่ถูกรายงาน
ดังนั้นบทเรียนจากประเทศศรีลังกาที่ประเทศไทยสามารถนำมาปรับใช้ได้ คือ การเสริมสร้างระบบการสรรหา
และแต่งตั้งตำแหน่งตามคุณธรรมและความสามารถมากกว่าการเมืองแบบอุปถัมภ์ และควรปกป้อง
ความเป็นอิสระขององค์กรตรวจสอบ เช่น ศาล สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
ไม่ให้กลายเป็นเครื่องมือทางการเมือง รวมถึงควรเร่งใช้ระบบ e-Government และ e-Bidding อย่างแท้จริง
โดยเปิดเผยข้อมูลงบประมาณและสัญญาทางสาธารณะ พร้อมกับส่งเสริมบทบาทของภาคประชาสังคม
นักวิชาการ สื่อ เยาวชน และประชาชนให้มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังนโยบายสาธารณะและการใช้งบประมาณภาครัฐ

จากการศึกษาประเทศที่มีคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ลดลงต่อเนื่อง สามารถสรุป
แนวทางที่นำมาปรับใช้ในประเทศไทยเพื่อเพิ่มความโปร่งใสและลดการทุจริตได้ โดยมีข้อเสนอแนะ คือ
การสร้างระบบความโปร่งใสและตรวจสอบได้ (Transparency) กล่าวถึงการบังคับให้เจ้าหน้าที่ระดับสูงเปิดเผย
ทรัพย์สินและผลประโยชน์ ส่งเสริมการใช้ e-Government เพื่อให้ข้อมูลสาธารณะสามารถเข้าถึงได้ง่าย ลดโอกาส
การทุจริตและสร้างวัฒนธรรมจริยธรรมในหน่วยงานภาครัฐ การเสริมสร้างวัฒนธรรมและการศึกษา
เพื่อให้เจ้าหน้าที่และประชาชนเข้าใจความสำคัญของจริยธรรมและความซื่อสัตย์ เชื่อมโยงกับการจัดโครงการ
ฝึกอบรม “Whistleblower” ที่ปลอดภัย และส่งเสริมความเสรีภาพของสื่อเพื่อตรวจสอบและเปิดโปง
การทุจริต การพัฒนากฎหมายและกฎระเบียบควบคุมการบริจาคและผลประโยชน์ทับซ้อนให้เข้มงวดยิ่งขึ้น
รวมทั้งสร้างอำนาจให้หน่วยงานอิสระในการสืบสวนและดำเนินคดี ป้องกันความไม่โปร่งใสในกิจกรรมทางการเมือง
และการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ การจัดตั้งหน่วยงานกลางที่มีงบประมาณและการกิจชัดเจนในการป้องกัน ควบคุม

และตรวจจับการทุจริต เช่น แนวทางของ TI แนะนำให้ประเทศนิวซีแลนด์จัดตั้งหน่วยงานกลางลักษณะนี้ การนำแนวคิด Root Cause Analysis (RCA) มาประยุกต์ใช้ในการตรวจสอบสาเหตุและแก้ไขจุดอ่อนของระบบ เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและพัฒนามาตรการที่ตรงจุดแทนการเน้นปัญหาโดยรวมอย่างเดียว รวมถึงการพัฒนาศูนย์ร้องเรียนแบบไม่เปิดเผยตัวตนและสร้างกลไกให้ประชาชนสามารถแจ้งเบาะแสได้อย่างปลอดภัย เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมของสังคมในการต่อต้านการทุจริต และการปรับปรุงกฎหมายและระบบการบริหารเงินทุนและการเลือกตั้งให้เข้มงวดยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันการทุจริตในการสนับสนุนทางการเมืองและความลับในกระบวนการตัดสินใจ



ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประสบการณ์การทุจริตและแนวทางการทุจริตของต่างประเทศและการนำไปปรับใช้ในประเทศไทย

การวิเคราะห์ RCA	ประเทศนิวซีแลนด์	ประเทศฝรั่งเศส	ประเทศศรีลังกา
ปัญหา (Problem Identification)	- ประเทศนิวซีแลนด์ยังคงเป็นประเทศที่มีคะแนน CPI อยู่ในลำดับต้น ๆ ของโลก ในช่วงปี พ.ศ. 2565-2567 คะแนน CPI ลดลงต่อเนื่อง จาก 87 → 85 → 83 - เป็นค่าต่ำสุดในรอบหลายปี เป็นสัญญาณถึงการเสื่อมถอยของความโปร่งใสและความเชื่อมั่นต่อภาครัฐ	- ค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของฝรั่งเศสลดลงต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2565-2567 จาก 72 → 71 → 67 คะแนน - สะท้อนถึงการถดถอยด้านความโปร่งใส ความไม่ไว้วางใจในสถาบันการเมือง และปัญหาเชิงโครงสร้างในการป้องกันการทุจริต	- คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศศรีลังกาลดลงต่อเนื่องในช่วงปี พ.ศ. 2565-2567 จาก 36 → 34 → 32 คะแนน - สะท้อนถึงความอ่อนแอด้านความโปร่งใส ความไม่ไว้วางใจของประชาชนต่อสถาบันรัฐ และปัญหาการทุจริตที่ฝังรากลึกในระบบราชการ
สาเหตุที่ปรากฏ (Direct Causes)	- การลดลงของคะแนน CPI อย่างต่อเนื่อง - การเกิดคดีทุจริตในระดับสูง (เช่น การฉ้อโกงเงิน COVID-19 การหลีกเลี่ยงภาษี) - ความเชื่อมั่นของประชาชนและภาคธุรกิจจ่อรัฐบาลลดลง - การวิพากษ์วิจารณ์ถึงความไม่โปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้าง การลอบบี้ และการเงินพรรคการเมือง - การออกกฎหมายแรงกดดันโดยชาดการมีส่วนร่วมของสาธารณะ	- ขาดความโปร่งใสและทรัพยากรของฝ่ายตุลาการ โดยเฉพาะการดำเนินคดีทุจริตและอาชญากรรมทางการเงิน - ความไม่โปร่งใสระหว่างภาครัฐและเอกชน เช่น การลอบบี้ การติดต่อบริษัทเอกชน และ การใช้ช่องทางทางกฎหมาย - บทบาทผู้นำการเมืองที่ไม่เป็นแบบอย่าง บางรายยังคงดำรงตำแหน่งแม้เกี่ยวข้องกับคดีทุจริต - กระบวนการสอบสวนและพิจารณาผิดล่าช้า ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในกลไกยุติธรรม	- การแทรกแซงทางการเมืองต่อสถาบันยุติธรรม เช่น ศาลและตำรวจถูกควบคุมหรือแทรกแซงจากฝ่ายบริหาร ทำให้คดีทุจริตระดับสูงไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ - การทุจริตในระบบราชการและรัฐวิสาหกิจ มีการแต่งตั้งบุคคลจากเครือข่ายพรรคพวก หรือเครือญาติ ส่งผลให้การบริหารงานและงบประมาณของรัฐไร้ประสิทธิภาพ - ระบบคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสอ่อนแอ ทำให้การรายงานกรณีทุจริตไม่เกิดขึ้นหรือถูกละเลย - ความไม่โปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และการใช้อำนาจรัฐเพื่อประโยชน์ส่วนตัว เช่น กรณี “Sugar Scam”
สาเหตุเชิงระบบ (Root Causes)	- การขาดหน่วยงานกลางที่มีอำนาจและทรัพยากรเพียงพอ ทำให้การป้องกัน ควบคุม และตรวจสอบการทุจริตไม่มีเอกภาพ	- ปัญหาเชิงโครงสร้างของระบบยุติธรรม การขาดความโปร่งใสและทรัพยากรเพียงพอในสถาบันตุลาการ	- ปัญหาเชิงโครงสร้างของการเมืองและรัฐวิสาหกิจ ระบบพรรคพวกและเครือข่ายฝังรากลึกในทุกระดับของสังคม ทำให้เกิดการแต่งตั้งและสนับสนุนแบบไม่โปร่งใส

การวิเคราะห์ RCA	ประเภทนิ่วซีแลนด์	ประเภทฝรั่งเศส	ประเทศศรีลังกา
	- ช่องโหว่ทางกฎหมายและกฎระเบียบ โดยเฉพาะด้านการจัดซื้อจัดจ้างและการเงินการเมือง ซึ่งเอื้อต่อการทุจริต - การตอบสนองเชิงนโยบายที่ล่าช้าและไม่เป็นเชิงรุก รัฐบาลมักแก้ปัญหาแบบเฉพาะหน้า - ไม่สร้างมาตรการเชิงระบบ - การขาดความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาล เช่น การผ่านกฎหมายอย่างเร่งรีบ - โดยไม่มีการเปิดรับฟังความคิดเห็นเห็นสาธารณะ - การบังคับใช้กฎหมายและการตรวจสอบ ยังไม่ทั่วถึง แม้มติบังคับบางส่วนถูกตรวจสอบ แต่กระบวนการติดตามผลและลงโทษยังไม่เข้มแข็ง	- การขาดเจตจำนงทางการเมือง แม้มีเครื่องมือทางกฎหมาย เช่น Loi Sapin II และ AFA แต่รัฐบาลยังขาดการผลักดันเชิงรุก - วัฒนธรรมทางการเมืองที่ถูกต้องหรือทุจริตสะท้อนถึงของนักการเมืองที่ถูกตั้งข้อหาทุจริตสะสมถึงความอ่อนแอในการสร้างมาตรฐานจริยธรรม - ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์และผลประโยชน์ทับซ้อน - มีความใกล้ชิดระหว่างผู้กำหนดนโยบายและภาคธุรกิจทำให้มาตรการตรวจสอบลดประสิทธิภาพลง	- ความอ่อนแอด้านสถาบันยุติธรรม มีการแทรกแซงจากฝ่ายการเมืองทำให้ศาล-ตำรวจ-อัยการไม่สามารถทำงานได้เต็มศักยภาพ - ขาดระบบการศึกษาศึกษาและปลูกฝังค่านิยมความโปร่งใส ทำให้ประชาชนขาดความตระหนักรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรมในการต่อต้านทุจริต - ระบบคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสไม่ชัดเจน - การขาดกลไกที่เข้มแข็งทำให้ข้อมูลทุจริตไม่ถูกตรวจสอบหรือถูกซ่อนเร้น
ผลกระทบ (Impacts)	- ความน่าเชื่อถือด้านธรรมาภิบาลของประเทศลดลง - ความเชื่อมั่นของประชาชนและภาคธุรกิจต่อระบบราชการและรัฐบาลลดลง - ความเสี่ยงที่การทุจริตในภาครัฐจะขยายตัวหากไม่มีมาตรการเชิงป้องกัน - บั่นทอนภาพลักษณ์ของนิ่วซีแลนด์ในฐานะประเทศตัวอย่างด้านความโปร่งใส	- ความเชื่อมั่นในสถาบันประชาธิปไตยลดลง ส่งผลให้ประชาชนไม่ไว้วางใจในการเมืองและระบบยุติธรรม - จำนวนคดีทุจริตเพิ่มขึ้น เช่น กรณีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแข่งขันโอลิมปิก พ.ศ. 2567 - ภาพลักษณ์ระหว่างประเทศเสียหาย - เมื่อคะแนน CPI ลดลงมากที่สุดในครั้งแรกในรอบหลายสิบปี - ความโปร่งใสของการเมืองและเศรษฐกิจลดลง ส่งผลกระทบต่อการลงทุนและภาคธุรกิจ	- ความเชื่อมั่นของประชาชนลดลงต่อรัฐบาลและสถาบันรัฐ - การทุจริตเชิงระบบแพร่หลาย ส่งผลให้รัฐสูญเสียรายได้จากภาษีและงบประมาณรัฐวิสาหกิจ - กระบวนการพิจารณาผิดล่าช้าและไร้ความน่าเชื่อถือ ทำให้ประชาชนมองว่ากฎหมายไม่ได้บังคับใช้เท่าเทียม - ความเสี่ยงทางเศรษฐกิจและสังคมเพิ่มขึ้น จากความไม่โปร่งใส การทุจริตภายในประเทศ และความไม่มั่นคงทางการเมือง
แนวทางแก้ไข และป้องกัน (Corrective /	- จัดตั้งหน่วยงานกลางที่มีบทบาทชัดเจนงบประมาณเพียงพอ และอำนาจตรวจสอบการทุจริตโดยตรง	- เสริมความเป็นอิสระของฝ่ายตุลาการ - เพิ่มทรัพยากรบุคลากรและงบประมาณในการสอบสวน-ดำเนินคดี	- เสริมสร้างความเป็นอิสระของสถาบันยุติธรรม เช่น ศาล ตำรวจ และอัยการ เพื่อป้องกันการแทรกแซงจากฝ่ายการเมือง



การวิเคราะห์ RCA	ประเภทนิ่วซีแลนด์	ประเภทฝรั่งเศส	ประเทศศรีลังกา
Preventive Actions)	- แก้ไขกฎหมายให้มีความชัดเจน โดยเฉพาะด้านการจัดซื้อจัดจ้าง การลอบปี และการเงินพรรคการเมือง - เสริมกลไกความโปร่งใส เช่น เปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (Open Government Data) และสร้างกลไกมีส่วนร่วมของประชาชน - ปลุกฝังวัฒนธรรม Integrity ในภาคราชการผ่านการอบรม มาตรฐานจริยธรรม และระบบรางวัล-ลงโทษ - ปรับปรุงระบบการออกกฎหมาย ให้มีขั้นตอนการตรวจสอบและรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ	- บังคับใช้มาตรการต่อต้านทุจริตอย่างเข้มงวดและสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการบังคับใช้ Loi Sapin II ให้มีผลจริง - ยกระดับความโปร่งใสทางการเมือง เช่น การเปิดเผยข้อมูลการตัดสินใจภาครัฐ การควบคุมเงินทุนพรรคการเมือง และการจำกัดการลอบปี - เสริมสร้างวัฒนธรรมความโปร่งใสและจริยธรรมทางการเมือง โดยการกำหนดมาตรฐานเข้มงวดสำหรับการเมือง และเจ้าหน้าที่รัฐ - พัฒนาร่วมมือกับ OECD และ TI เพื่อเรียนรู้แนวทางการแก้ไขปัญหทุจริตตามมาตรฐานสากล	- ปฏิรูประบบราชการและรัฐวิสาหกิจ มีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่โดยยึดหลักคุณสมบัติ ความโปร่งใส และลดการสนับสนุนแบบพรรคพวก - พัฒนากฎหมายและกลไกคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสให้ร้ายงานได้รับความปลอดภัยและมีผลบังคับใช้จริง - สร้างวัฒนธรรมความโปร่งใสในสังคม ผ่านระบบการศึกษาและการณรงค์สร้างจิตสำนึกพลเมือง - เพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและสื่อเพื่อเป็นกลไกตรวจสอบการทำงานของรัฐและลดโอกาสทุจริต
การนำไปปรับใช้ในประเทศไทย	- สร้างความโปร่งใสในหน่วยงานภาครัฐ - ส่งเสริมการใช้ระบบ e-Government - สร้างวัฒนธรรมและการศึกษาในการบรรจุ “จริยธรรมราชการ” ในหลักสูตรข้าราชการทุกระดับ - จัดโครงการฝึกอบรม “Whistleblower” ที่ปลอดภัย - มีการรับรองเสรีภาพสื่อและปกป้องนักข่าว/สื่อที่เปิดโปงการทุจริต - พัฒนาศูนย์ร้องเรียนแบบไม่เปิดเผยตัวตนภายในประเทศไทย	- พัฒนากฎหมายเปรียบเทียบกับ Sapin II เพื่อสร้างหน่วยงานกลางตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรทั้งของหน่วยงานรัฐและหน่วยงานภาคเอกชน - จัดตั้งผู้แจ้งเบาะแสภายในและคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสอย่างเข้มข้น - เปิดใช้ระบบ “การต่อรองคำรับสารภาพ” กับองค์กรที่ร่วมมือในการสืบสวนสอบสวน - การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว โดยวางแผนล่วงหน้า (3-5 ปี)	- การเสริมสร้างระบบการสรรหาและแต่งตั้งตำแหน่งตามคุณธรรมและความสามารถมากกว่าการเมืองแบบอุปถัมภ์ - ควรปกป้องความเป็นอิสระขององค์กรตรวจสอบไม่ให้กลายเป็นเครื่องมือทางการเมือง - เร่งใช้ระบบ e-Government และ e-Bidding อย่างแท้จริง - เปิดเผยข้อมูลงบประมาณและสัญญาทางสาธารณะ - ส่งเสริมบทบาทของภาคประชาสังคม นักวิชาการ สื่อเยาวชน และประชาชนให้มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังนโยบายสาธารณะและการใช้งบประมาณภาครัฐ

ส่วนที่ 3 ผลการประเมินค่าคะแนน CPI ทุกแหล่งข้อมูลที่ประเทศไทย ได้รับการประเมินย้อนหลัง 3 ปี

กรอบการวิเคราะห์ข้อมูล

กรอบการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละแหล่ง เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) โดยใช้กรอบการวิเคราะห์เนื้อหาแบบสรุปความ (Summative Content Analysis) ซึ่งเริ่มต้นด้วยการรวบรวมเอกสารที่ต้องการวิเคราะห์ หลังจากนั้นจะเป็นการระบุประเด็นสำคัญหรือบริบทของคำสำคัญของข้อมูลที่ต้องการศึกษา เมื่อได้ประเด็นสำคัญหรือคำสำคัญของเอกสารที่ต้องการวิเคราะห์ที่มีความซ้ำกันหรือคล้ายคลึงกันของแต่ละแหล่งข้อมูลแล้วนั้น ซึ่งวิธีนี้ช่วยให้เห็นภาพรวมของการใช้คำและความถี่ในการปรากฏของข้อมูล เพื่อคาดเดาแนวโน้มหรือสาระสำคัญในข้อมูลเชิงคุณภาพ ขั้นตอนต่อไปจะเป็นการจัดหัวข้อการนำเสนอข้อมูลที่ต้องการวิเคราะห์ และนักวิเคราะห์จะตีความหรือสรุปความหมายที่แฝงอยู่ในคำหรือข้อความนั้น ๆ เพื่อให้เข้าใจบริบทและสาระสำคัญของข้อมูลโดยใช้การตีความเชิงลึกควบคู่กัน วิธีกรณี่เหมาะสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องการเห็นทั้งเชิงคุณภาพของข้อมูลทำให้เข้าใจนัยสำคัญของเนื้อหามากยิ่งขึ้น ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ภาพรวมดัชนีการรับรู้การทุจริต

ดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ซึ่งจัดทำขึ้นโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ถือเป็นเครื่องมือวัดที่สำคัญและได้รับการยอมรับมากที่สุดในการประเมินระดับการทุจริตในภาคสาธารณะทั่วโลก สำหรับประเทศไทย การติดตามและวิเคราะห์แนวโน้มของ CPI ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาแสดงให้เห็นถึงความท้าทายเชิงโครงสร้างที่สำคัญและซับซ้อนในการปรับปรุงระบบธรรมาภิบาลของประเทศ ซึ่งมีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศในระยะยาว การศึกษาในส่วนนี้จะนำเสนอการวิเคราะห์อย่างละเอียดและครอบคลุมเกี่ยวกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของคะแนน CPI ของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 ถึง พ.ศ. 2567 โดยเชื่อมโยงกับบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการรับรู้เกี่ยวกับการทุจริตในประเทศ การวิเคราะห์นี้จะใช้ข้อมูลจากแหล่งที่มาหลากหลายและน่าเชื่อถือเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ครอบคลุมและเหมาะสมเกี่ยวกับสาเหตุและปัจจัยเชิงระบบที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของคะแนน CPI และสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการวางแผนและการปฏิรูปในอนาคต⁽⁸⁵⁾⁽⁸⁶⁾⁽⁸⁷⁾

⁸⁵ Transparency International. (2024b). *Corruption Perceptions Index 2024 -- Global report*. Transparency International. <https://www.transparency.org/en/cpi/2024>

⁸⁶ OECD. (2022). *Integrity review of Thailand: Towards coherent and effective integrity policies*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/8db5c8d3-en>

⁸⁷ World Justice Project. (2024). *Rule of Law Index 2024 -- Thailand profile*. World Justice Project. <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/country/2024/Thailand>



ภาพรวมการวิเคราะห์ของประเทศไทย

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ผลการดำเนินงานของประเทศไทยในดัชนีการรับรู้การทุจริตได้แสดงให้เห็นรูปแบบที่น่าเป็นห่วงและเป็นสัญญาณเตือนของการลดลงและการหยุดนิ่งอย่างต่อเนื่อง ที่สะท้อนถึงปัญหาเชิงโครงสร้างที่ลึกซึ้งในระบบธรรมาภิบาลของประเทศ จากคะแนนสูงสุดที่ 38 คะแนนในปี พ.ศ. 2557 และ พ.ศ. 2558 ซึ่งถือเป็นจุดสูงสุดในรอบหลายปีของประเทศ คะแนน CPI ของประเทศไทยได้ลดลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปและไม่สามารถฟื้นตัวได้ ซึ่งเหลือเพียง 34 คะแนนในปี พ.ศ. 2567 โดยไม่มีการฟื้นตัวอย่างมีนัยสำคัญ หรือการปรับปรุงที่ยั่งยืนในระยะยาว การลดลงของคะแนนนี้ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความท้าทายด้านธรรมาภิบาลภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงการเสื่อมสภาพของอันดับโลกของประเทศไทยที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของประเทศในเวทีระหว่างประเทศด้วย โดยอันดับของประเทศไทยได้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญจากอันดับที่ 76 ในปี พ.ศ. 2558 เป็นอันดับที่ 107 ในปี พ.ศ. 2567 จากทั้งหมด 180 ประเทศที่เข้าร่วมการประเมิน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่เพียงแต่ประเทศไทยไม่สามารถปรับปรุงสถานการณ์การทุจริตได้ แต่ยังเสื่อมสภาพเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ที่สามารถปรับปรุงระบบธรรมาภิบาลได้ในช่วงเวลาเดียวกัน

การศึกษาเชิงลึกของ Transparency International (2024) ระบุว่า การลดลงและการหยุดนิ่งนี้เกิดขึ้นควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมที่สำคัญหลายประการที่มีผลกระทบต่อระบบธรรมาภิบาลของประเทศ รวมถึงการปกครองโดยรัฐบาลทหารในช่วงปี พ.ศ. 2557 - 2562 ที่นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในระบบการตรวจสอบและถ่วงดุล การบังคับใช้กฎหมายพิเศษ และการจำกัดกิจกรรมทางการเมืองและสังคมที่อาจส่งผลกระทบต่อความโปร่งใสและความรับผิดชอบ การเปลี่ยนผ่านสู่ระบอบประชาธิปไตยอย่างค่อยเป็นค่อยไปภายใต้รัฐธรรมนูญ 2560 ซึ่งแม้จะมีการคืนสู่การเลือกตั้งและการตั้งรัฐบาลพลเรือน แต่ยังคงมีข้อจำกัดและกลไกที่อาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของสถาบันประชาธิปไตยและระบบการตรวจสอบ และผลกระทบจากการจัดการวิกฤต COVID-19 ในช่วงปี พ.ศ. 2563 - 2565 ที่นำมาซึ่งมาตรการพิเศษและการขยายอำนาจของฝ่ายบริหารที่อาจส่งผลกระทบต่อความโปร่งใสและการตรวจสอบของสาธารณะในกระบวนการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะ

วิเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อมูลจาก World Justice Project (2024) ซึ่งเป็นหนึ่งในแหล่งข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการคำนวณ CPI แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีคะแนนในด้านการไม่มีการทุจริต (Absence of Corruption) อยู่ที่ 0.46-0.48 จากคะแนนเต็ม 1.0 ในช่วงปี พ.ศ. 2563 - 2567 ซึ่งแม้จะมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี พ.ศ. 2567 แต่โดยรวมแล้วยังคงอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำและไม่เป็นที่น่าพอใจเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานสากลและประเทศที่มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกัน ประกอบกับข้อมูลจาก Varieties of Democracy Project (2024) ซึ่งเป็นโครงการวิจัยขนาดใหญ่ด้านการวัดประชาธิปไตยที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล แสดงให้เห็นว่าดัชนีการทุจริตทางการเมืองของประเทศไทยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจาก 26 คะแนนในปี พ.ศ. 2566 เป็น 29 คะแนนในปี พ.ศ. 2567 บนมาตราส่วน 0-100 คะแนน ซึ่งแม้จะเป็นสัญญาณที่ดีและแสดงให้เห็นถึงการปรับปรุงเล็กน้อยในด้านความซื่อสัตย์

ของระบบการเมืองและการลดลงของการรับรู้เกี่ยวกับการทุจริตในระดับสูง แต่ยังคงอยู่ในระดับที่ต่ำมากและต้องการการพัฒนาและการปฏิรูปอย่างมีนัยสำคัญและต่อเนื่องเพื่อให้เข้าใกล้มาตรฐานสากล

การวิเคราะห์จาก Economist Intelligence Unit (2024) ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่งในการคำนวณ CPI และมีความเชี่ยวชาญในการประเมินความเสี่ยงทางการเมืองและเศรษฐกิจ เสริมข้อมูลนี้โดยชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าประเทศไทยยังคงมีความเสี่ยงสูงในด้านความมีประสิทธิภาพของรัฐบาล โดยเฉพาะในประเด็นที่สำคัญและเป็นปัญหาเรื้อรังอย่างผลประโยชน์ทับซ้อนและระบบอุปถัมภ์ที่ยังคงมีอิทธิพลและแพร่หลายในระบบราชการและการตัดสินใจทางการเมือง ซึ่งได้รับคะแนนความเสี่ยงระดับ 3 (สูง) อย่างต่อเนื่องและไม่มีการปรับปรุงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 ถึง พ.ศ. 2567 ซึ่งบ่งชี้ว่าปัญหาเหล่านี้มีความฝังลึกและต้องการการแก้ไขอย่างเป็นระบบและครอบคลุม นอกจากนี้ การประเมินยังชี้ให้เห็นถึงปัญหาด้านความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่สาธารณะ คุณภาพของระบบราชการ และการทุจริตที่ยังคงเป็นความเสี่ยงที่สำคัญและต้องการการจัดการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ทั้งนี้การประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2567 ใช้วิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทั้งหมด 9 แหล่ง ซึ่งแต่ละแหล่งมีความเชี่ยวชาญและมีการประเมินการทุจริตในภาคสาธารณะจากมุมมองที่แตกต่างกันและครอบคลุม ไม่ว่าจะเป็นการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการที่มีความรู้เฉพาะด้าน การประเมินความเสี่ยงทางธุรกิจจากมุมมองของนักลงทุนและผู้ประกอบการ การวิเคราะห์นิติรัฐและระบบกฎหมายจากมุมมองของนักกฎหมายและนักรัฐศาสตร์ หรือการประเมินผลการดำเนินงานด้านธรรมาภิบาลจากข้อมูลเชิงประจักษ์และการสำรวจความคิดเห็น การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและผลการประเมินของประเทศไทยในแต่ละแหล่งข้อมูลเหล่านี้ถือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการวิเคราะห์ที่มีความลึกซึ้งและสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนนโยบายได้ เนื่องจากคะแนน CPI รวม (34 คะแนน) ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักจากแหล่งข้อมูลทั้ง 9 แหล่ง อาจไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงความแปรปรวนที่สำคัญและรายละเอียดที่มีคุณค่าระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน บางแหล่งข้อมูลอาจชี้ให้เห็นถึงจุดแข็งเชิงสถาบันบางประการหรือการปรับปรุงในด้านเฉพาะ ในขณะที่แหล่งอื่นอาจสะท้อนถึงความกังวลที่ยังคงมีอยู่และเป็นปัญหาเรื้อรังเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่สม่ำเสมอ การยกเว้นโทษสำหรับกลุ่มผู้มีอิทธิพลหรือผู้มีสถานะทางสังคมสูง หรือการแทรกแซงทางการเมืองในกระบวนการยุติธรรมและการบริหารงานสาธารณะ⁸⁸

ความน่าเชื่อถือและความสอดคล้องของข้อมูลในช่วงหลายปีที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือของรูปแบบการประเมินและวิธีการที่ใช้ในการจัดทำ CPI โดยการปรับปรุงวิธีการประเมินของ CPI ในปี พ.ศ. 2567 ที่มีการเปรียบเทียบใหม่และการพัฒนาเครื่องมือการวัดเพื่อให้มีความแม่นยำและเป็นปัจจุบันมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อการเปรียบเทียบข้อมูลในระดับหนึ่ง แต่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงแนวโน้มโดยรวมหรือข้อสรุปหลักอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งยืนยันถึงความมั่นคงของปัญหาและความท้าทายที่ประเทศไทยเผชิญอยู่ การศึกษาอย่างละเอียดของ OECD (2022) เกี่ยวกับการทบทวนความซื่อสัตย์ของประเทศไทย ได้เสริมข้อมูลที่ชี้ให้เห็น

⁸⁸ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 85-87)



อย่างชัดเจนว่าแม้ประเทศไทยจะมีกรอบกฎหมายและสถาบันด้านการต่อต้านการทุจริตที่ครบถ้วนและสอดคล้องกับมาตรฐานสากลในหลายด้าน แต่ยังคงการประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ที่ใช้ในการคำนวณ CPI และเป็นประเด็นที่ต้องการการแก้ไขอย่างเร่งด่วนและเป็นระบบ นอกจากนี้ การวิเคราะห์ทางสถิติเชิงลึกแสดงให้เห็นว่าคะแนนของประเทศไทยมีความผันผวนในช่วงแคบและมีแนวโน้มที่ค่อนข้างเสถียรในระดับต่ำ โดยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน CPI ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาอยู่ที่ประมาณ 1.8 คะแนน ซึ่งบ่งชี้ถึงการหยุดนิ่งเชิงโครงสร้างและปัญหาที่ฝังลึกมากกว่าการเปลี่ยนแปลงแบบวัฏจักรหรือการผันผวนชั่วคราวที่อาจเกิดจากปัจจัยภายนอก

นอกจากนี้แล้ว การวิเคราะห์ตำแหน่งและสถานะของประเทศไทยในบริบทภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แสดงให้เห็นถึงความท้าทายที่คล้ายคลึงกันและรูปแบบที่เหมือนกันในหลายประเทศในภูมิภาค แต่ในขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างในการจัดการและการตอบสนองต่อปัญหาการทุจริต เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในภูมิภาคเดียวกัน ประเทศไทยมีคะแนน CPI ที่ 34 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับเดียวกับอินโดนีเซีย (34 คะแนน) ซึ่งเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจและประชากรใหญ่ที่สุดในภูมิภาค และสูงกว่าฟิลิปปินส์ (33 คะแนน) เพียงเล็กน้อย ซึ่งทั้งสองประเทศนี้ก็ประสบกับปัญหาการทุจริตเชิงโครงสร้างที่คล้ายคลึงกัน แต่ในขณะเดียวกัน ประเทศไทยยังคงมีคะแนนที่ต่ำกว่ามาเลเซีย (50 คะแนน) และเวียดนาม (41 คะแนน) อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศเหล่านี้สามารถจัดการกับปัญหาการทุจริตได้ดีกว่าหรือมีระบบการป้องกันที่มีประสิทธิภาพกว่า การเปรียบเทียบนี้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าประเทศไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีความท้าทายด้านการทุจริตระดับปานกลางถึงสูงในภูมิภาค ซึ่งสอดคล้องกับการวิเคราะห์อย่างละเอียดของ Asian Development Bank (2023)⁸⁹ ที่ระบุว่าประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังคงประสบกับปัญหาการทุจริตเชิงโครงสร้างที่ซับซ้อนและหลากหลายรูปแบบ ที่เกี่ยวข้องกับระบบอุปถัมภ์ที่ฝังลึกในวัฒนธรรมการทำงาน การขาดความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐโดยเฉพาะในด้านการจัดซื้อจัดจ้างและการอนุมัติโครงการขนาดใหญ่ และความอ่อนแอของกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลที่ไม่สามารถทำงานได้อย่างเป็นอิสระและมีประสิทธิภาพ

ในระดับสากลและเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานโลก อันดับของประเทศไทยที่ 107 จาก 180 ประเทศทำให้ประเทศอยู่ในควินไทล์ที่สาม (Third quintile)⁹⁰ ของการจัดอันดับโลก ซึ่งหมายความว่าประเทศไทยมีผลการดำเนินงานด้านการต่อต้านการทุจริตที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโลกอย่างมีนัยสำคัญและอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีปัญหาการทุจริตระดับปานกลางถึงสูง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือและภาพลักษณ์ของประเทศในการดึงดูดการลงทุน การพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศ และการเข้าร่วมในกลุ่มประเทศที่มีมาตรฐาน

⁸⁹ Australian Government Department of Foreign Affairs and Trade (DFAT). (2023). *DFAT Country Information Report Thailand - December 2023*. DFAT.

⁹⁰ การที่คะแนน CPI ของประเทศไทยอยู่ในระดับค่าที่อยู่ตำแหน่งร้อยละ 75 ของข้อมูลทั้งหมดเมื่อเรียงข้อมูลจากน้อยไปหามาก ซึ่งหมายความว่าประเทศไทยมีค่าคะแนน CPI ที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโลก (ที่ 43 คะแนน) อย่างมีนัยสำคัญ

ธรรมาภิบาลสูง การวิเคราะห์เปรียบเทียบกับประเทศที่มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกัน เช่น ประเทศที่มีรายได้ปานกลาง (upper-middle-income countries) ตามการจำแนกของธนาคารโลก แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีผลการดำเนินงานที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มประเทศนี้ ซึ่งอยู่ที่ประมาณ 45 คะแนน ซึ่งบ่งชี้ว่าประเทศไทยยังไม่สามารถใช้ประโยชน์จากระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างระบบธรรมาภิบาลที่มีคุณภาพได้อย่างเต็มศักยภาพ ข้อมูลจาก World Bank (2024) ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่าความสัมพันธ์ระหว่างระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการควบคุมการทุจริตมีความสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและการสร้างสังคมที่เป็นธรรม โดยประเทศที่มีการควบคุมการทุจริตที่ดีกว่าจะมีแนวโน้มที่จะมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มั่นคงและต่อเนื่อง การกระจายรายได้ที่เป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ ระบบการศึกษาและสาธารณสุขที่มีคุณภาพ และสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เอื้อต่อนวัตกรรมและการพัฒนา มากกว่า ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญเร่งด่วนและความจำเป็นของการปรับปรุงคะแนน CPI ของประเทศไทย เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและการสร้างความมั่นคงในระยะยาว

การวิเคราะห์ข้อมูล CPI ของไทยจำแนกตามแหล่งข้อมูล

การวิเคราะห์ดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทยในเชิงลึกและครอบคลุมนั้น จำเป็นต้องศึกษาข้อมูลจากแต่ละแหล่งที่มาที่ใช้ในการคำนวณคะแนน CPI อย่างละเอียดและเป็นระบบ ความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับการประเมินจากแต่ละองค์กรจะช่วยให้เกิดความชัดเจนในการระบุจุดแข็งและจุดอ่อนของระบบธรรมาภิบาลไทยในมิติต่างๆ ตลอดจนแนวทางในการปรับปรุงอย่างเป็นเป้าหมาย ในปี พ.ศ. 2567 คะแนน CPI ของประเทศไทยซึ่งอยู่ที่ 34 คะแนนได้มาจากการประเมินของแหล่งข้อมูลทั้งหมด 9 แหล่ง ซึ่งแต่ละแหล่งมีวิธีการประเมิน มุมมอง และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่แตกต่างกัน การวิเคราะห์แยกแต่ละแหล่งข้อมูลนี้จะแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่แท้จริงซึ่งส่งผลกระทบต่อรับรู้เรื่องการทุจริตในประเทศไทย และจะเป็นแนวทางสำคัญในการกำหนดยุทธศาสตร์การต่อต้านการทุจริตที่มีประสิทธิภาพในอนาคต โดยในที่นี้จะมีการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด 9 แหล่ง และการเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกประเทศคือ

1) เป็นประเทศใช้แหล่งข้อมูลการประเมินทั้ง 9 แหล่งการประเมินเหมือนกับประเทศไทย ซึ่งได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ เกาหลีใต้ มาเลเซีย อินเดีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์

2) มีค่าคะแนน CPI และอันดับที่ใกล้เคียงกับประเทศไทย ซึ่งได้แก่ ประเทศอินเดีย และอินโดนีเซีย รายละเอียดดังรูปที่ 20

สำหรับประเทศที่อยู่ในภูมิภาคอื่นนั้น คณะที่ปรึกษาทำการคัดเลือกประเทศโดยใช้เกณฑ์ คือ

1) เป็นประเทศใช้แหล่งข้อมูลการประเมินทั้ง 8 แหล่งการประเมินเหมือนกับประเทศไทย ยกเว้นแหล่งข้อมูล PERC Asia Risk Guide ซึ่งมีประเทศทั้งหมด

2) ประเทศที่มีค่าคะแนน CPI และอันดับที่ใกล้เคียงกับประเทศไทย ได้แก่ ประเทศบราซิล และตุรกี รายละเอียดดังรูปที่ 21



รูปที่ 20 ประเทศที่ใช้แหล่งข้อมูลการประเมินทั้ง 9 แหล่งเหมือนกับประเทศไทย

ประเทศไทย (Thailand)											
ค่าคะแนน	อันดับ	BTI	EIU	GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project	V-Dem		
34	107	34	35	32	36	41	33	29	34	34	
ประเทศสิงคโปร์											
ค่าคะแนน	อันดับ	BTI	EIU	GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project	V-Dem		
84	3	77	83	85	82	89	78	74	100	84	
ประเทศเกาหลีใต้											
ค่าคะแนน	อันดับ	BTI	EIU	GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project	V-Dem		
64	30	64	67	59	61	55	71	64	62	70	
ประเทศมาเลเซีย											
ค่าคะแนน	อันดับ	BTI	EIU	GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project	V-Dem		
50	57	51	51	59	38	45	51	53	50	48	
ประเทศอินเดีย											
ค่าคะแนน	อันดับ	BTI	EIU	GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project	V-Dem		
38	96	47	35	46	38	36	47	29	36	31	
ประเทศอินโดนีเซีย											
ค่าคะแนน	อันดับ	BTI	EIU	GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project	V-Dem		
37	99	39	35	32	45	38	33	22	61	26	
ประเทศฟิลิปปินส์											
ค่าคะแนน	อันดับ	BTI	EIU	GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project	V-Dem		
33	114	34	35	32	21	43	41	20	45	25	

รูปที่ 21 ประเทศที่ใช้แหล่งข้อมูลการประเมินทั้ง 8 แหล่งเหมือนกับประเทศไทย

ประเทศไทย (Thailand)											
ค่าคะแนน	อันดับ	BTI	EIU	GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project		
34	107	34	35	32	36	41	33	29	34		
ประเทศเอสโตเนีย ค่าคะแนน 76 คะแนน อันดับที่ 13											
		86	67	72	81	69	72	79	75		
ประเทศสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ค่าคะแนน 68 คะแนน อันดับที่ 23											
		56	67	59	81	60	67	80	71		
ประเทศชิลี ค่าคะแนน 63 คะแนน อันดับที่ 32											
		82	67	59	47	60	70	58	64		

ประเทศลัตเวีย	ค่าคะแนน 60 คะแนน อันดับที่ 36	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE	EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		64	67		59	41	51	71	45	62
ประเทศลัตเวีย	ค่าคะแนน 59 คะแนน อันดับที่ 38	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE	EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		69	51		59	53	51	70	32	66
ประเทศเอสโตเนีย	ค่าคะแนน 57 คะแนน อันดับที่ 43	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE	EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		56	67		72	30	69	59	53	52
ประเทศเช็กเกีย	ค่าคะแนน 56 คะแนน อันดับที่ 46	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE	EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		60	35		59	53	51	66	55	62
ประเทศโปแลนด์	ค่าคะแนน 53 คะแนน อันดับที่ 53	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE	EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		51	51		59	63	42	66	56	60
ประเทศจอร์แดน	ค่าคะแนน 49 คะแนน อันดับที่ 59	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE	EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		34	51		32	72	42	42	71	51
ประเทศสโลวาเกีย	ค่าคะแนน 49 คะแนน อันดับที่ 59	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE	EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		60	51		72	28	42	61	30	49
ประเทศโครเอเชีย	ค่าคะแนน 47 คะแนน อันดับที่ 63	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE	EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		56	51		46	31	51	57	31	51
ประเทศคูเวต	ค่าคะแนน 46 คะแนน อันดับที่ 65	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE	EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		47	51		32	42	42	54	54	47
ประเทศบัลแกเรีย	ค่าคะแนน 43 คะแนน อันดับที่ 76	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE	EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		51	35		32	29	51	53	39	38
ประเทศกานา	ค่าคะแนน 42 คะแนน อันดับที่ 80	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE	EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		43	51		46	27	51	31	33	33
ประเทศฮังการี	ค่าคะแนน 41 คะแนน อันดับที่ 82	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE	EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		34	51		46	31	42	40	44	42
ประเทศแอฟริกาใต้	ค่าคะแนน 41 คะแนน อันดับที่ 82	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE	EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		47	51		46	20	34	41	28	40
ประเทศคาซัคสถาน	ค่าคะแนน 40 คะแนน อันดับที่ 88	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE	EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		34	51		46	55	69	28	25	39
ประเทศโคลอมเบีย	ค่าคะแนน 39 คะแนน อันดับที่ 92	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE	EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		47	51		46	19	33	48	29	38
ประเทศอาร์เจนตินา	ค่าคะแนน 37 คะแนน อันดับที่ 99	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE	EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		51	51		32	20	33	48	18	44



ประเทศบราซิล	ค่าคะแนน 34 คะแนน อันดับที่ 107	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		51	35	32	23	33	44	19	38
ประเทศตุรกี	ค่าคะแนน 34 คะแนน อันดับที่ 107	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		34	35	46	36	33	18	34	34
ประเทศเปรู	ค่าคะแนน 31 คะแนน อันดับที่ 127	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		47	35	32	14	33	35	22	31
ประเทศเม็กซิโก	ค่าคะแนน 26 คะแนน อันดับที่ 140	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		30	35	19	17	24	38	26	23
ประเทศไนจีเรีย	ค่าคะแนน 26 คะแนน อันดับที่ 140	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		34	18	19	31	33	12	15	24
ประเทศเวเนซุเอลา	ค่าคะแนน 10 คะแนน อันดับที่ 178	BTI TRANSFORMATION INDEX	ECONOMIST INTELLIGENCE EU	IHS GLOBAL INSIGHT	IMD	PRS	V-Dem VARIETIES OF DEMOCRACY	WORLD ECONOMIC FORUM	World Justice Project
		8	18	6	20	6	9	7	8

3.1 Bertelsmann Stiftung Transformation Index (BF (TI))

1) ข้อมูลพื้นฐาน

Bertelsmann Stiftung Transformation Index (BF (TI)) จัดทำขึ้นโดยมูลนิธิเบอร์เทลแมนน์ เป็นการประเมินการใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อประโยชน์มิชอบ และประสิทธิภาพของรัฐบาลในการควบคุมปัญหาการทุจริต โดยวิเคราะห์จากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศนั้น ว่าการปราบปรามการทุจริต และบังคับใช้กฎหมายกับผู้กระทำความผิดมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ ข้อมูลสำหรับ CPI ปี 2023 ได้จาก Bertelsmann Stiftung ก่อนที่จะเผยแพร่ผ่านรายงานของ The Bertelsmann Transformation Index (BTI 2024) ในเดือนกุมภาพันธ์ 2024 โดยการประเมินจะมีการรายงานผลค่าคะแนนทุก ๆ 2 ปี แม้ว่าการประเมินจะประกอบด้วยชุดคำถามหลายข้อ แต่องค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ ได้ใช้คะแนนจากคำถามของ BF (TI) เพียง 2 ข้อ ในการประเมินคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) คือ การดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำการทุจริตและความสำเร็จของรัฐบาลในการจัดการกับปัญหาการทุจริต โดยข้อมูลที่ได้จะถูกนำมาวิเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญของ BF (TI)

คำถามหรือชุดข้อมูลที่ใช้ ประกอบด้วย

BF (TI) ข้อที่ 1 เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางที่ผิดจะถูกดำเนินคดีหรือลงโทษมากน้อยเพียงใด

BF (TI) ข้อที่ 2 รัฐบาลมีความสามารถในการปราบปรามการทุจริต

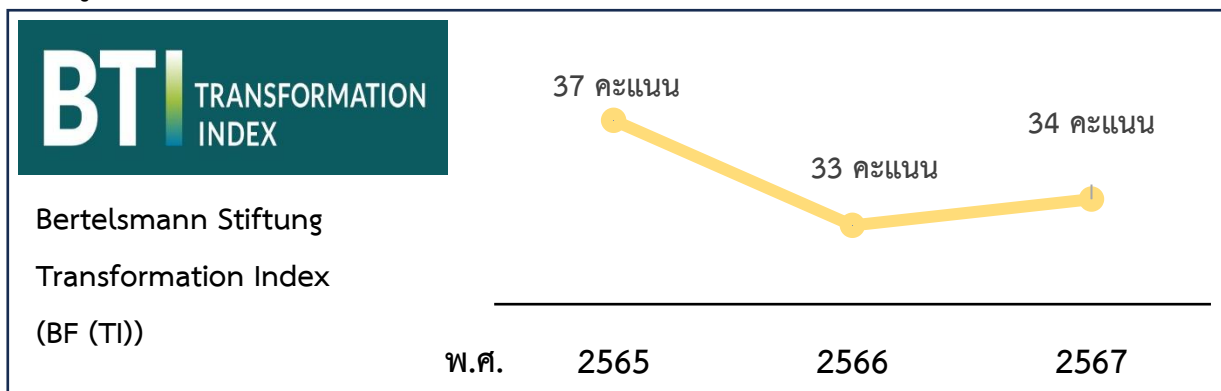
Bertelsmann Stiftung Transformation Index เป็นเครื่องมือประเมินที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของระบบนิติธรรม ความสามารถในการต่อต้านการทุจริต และความรับผิดชอบทางการเมืองของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก สำหรับประเทศไทยในปี พ.ศ. 2567 BF (TI) ให้คะแนนอยู่ที่ 34 คะแนน ซึ่งแสดงถึงการคงที่ในระดับที่ไม่น่าพอใจเมื่อเปรียบเทียบกับผลการประเมินในปีที่ผ่านมา การประเมินของ BF (TI)

สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้างที่ยังคงดำรงอยู่ในระบบธรรมาภิบาลของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ในด้านการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและประสิทธิภาพของกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ

2) ค่าคะแนนของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2565 - 2567

ค่าคะแนน BF (TI) ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2565 - 2567 พบว่า ในปี พ.ศ. 2565 มีค่าคะแนน
37 คะแนน แต่ในปี พ.ศ. 2566 คะแนนลดลง ถึง 4 คะแนน โดยมีค่าคะแนน 33 คะแนน และเพิ่มขึ้น 1 คะแนน
ในปี พ.ศ. 2567 ที่ 34 คะแนน ดังรูปที่ 22 ซึ่งอาจเนื่องมาจากประเทศไทยยังมีข้อจำกัดที่ส่งผลกระทบ
ต่อการกำกับดูแลการดำเนินงานของภาครัฐ

รูปที่ 22 ค่าคะแนนจาก Bertelsmann Stiftung Transformation Index (BF (TI)) ปี พ.ศ. 2565 - 2567



3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ของ BF (TI) ชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายในการรักษาความเป็นอิสระ
ของสถาบันต่อต้านการทุจริต แม้ว่าจะมีการจัดตั้งหน่วยงาน เช่น สำนักงาน ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ท.
แต่ประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของหน่วยงานเหล่านี้ยังคงถูกตั้งคำถามจากนักวิเคราะห์ระหว่างประเทศ
ปัญหาหลักที่ BF (TI) ระบุคือการขาดความเป็นอิสระในการดำเนินการสืบสวนสอบสวนคดีที่เกี่ยวข้องกับ
บุคคลที่มีอิทธิพลทางการเมือง รวมถึงความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรมที่อาจเป็นผลมาจากการแทรกแซง
ภายนอก การประเมินนี้สอดคล้องกับข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ ที่ชี้ให้เห็นถึงปัญหาความไม่สม่ำเสมอในการบังคับใช้
กฎหมาย

จากข้อมูลของ BF (TI) กล่าวถึงสถานการณ์การเมืองและการบริหารของประเทศไทยว่ามีความไม่แน่นอน
และความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองบ่อยครั้ง โดยประเทศไทยยังมีแนวโน้มทางการเมืองที่ไม่เสถียร เนื่องจาก
ความคิดและอุดมการณ์ทางการเมืองโดยเฉพาะในกลุ่มคนไทยสายอนุรักษ์นิยมที่ยังคงสนับสนุนแนวคิด
เกี่ยวกับการสืบทอดอำนาจ การรักษากวักพ้องซึ่งส่งผลต่อการยอมรับในระบบประชาธิปไตยในสังคม
รวมถึงการสั่งยุบพรรคอนาคตใหม่ในปี พ.ศ. 2563 โดยศาลรัฐธรรมนูญ ยังเป็นสัญญาณว่ากระบวนการ
ทางรัฐธรรมนูญและกฎหมายยังถูกใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการกับฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง อีกทั้งผู้มีอำนาจ
ฝ่ายทหารยังคงมีอิทธิพลทางสังคมและการเมือง ซึ่งมีการสนับสนุนอย่างชัดเจนจากกลุ่มอนุรักษ์นิยม



โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังรัฐประหาร โดยกองทัพมีอำนาจมหาศาลในการกำหนดทิศทางการเมือง และยังมีการใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดเพื่อรักษาอำนาจ ขณะเดียวกันก็มีบทบาทในการควบคุมหรือปิดกั้นกลุ่มตรงข้าม เช่น การบังคับใช้ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้าย พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จ ราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี มาตรา 116 (ยุยงปลุกปั่น) และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560) เพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนั้น แนวคิดและความเชื่อทางการเมือง รวมถึงความแตกแยกในสังคมยังคงมีอย่างชัดเจนระหว่างกลุ่มที่สนับสนุนประชาธิปไตยและกลุ่มที่สนับสนุนการอนุรักษ์นิยม โดยกลุ่มอนุรักษ์นิยมจะสนับสนุนความมั่นคงของระบอบที่มีอยู่ ขณะที่กลุ่มแนวร่วมนิยมประชาธิปไตยพยายามผลักดันให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในเชิงประชาธิปไตยมากขึ้น

สถานการณ์การเมืองและการบริหารในไทยยังคงเต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและความแตกแยกจากการบริหารประเทศที่มีการผสมผสานระหว่างระบอบเผด็จการและระบอบประชาธิปไตย อิทธิพลของทหารยังคงเหนียวแน่น รวมถึงความพยายามของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในการคงไว้ซึ่งอำนาจและรักษาโครงสร้างอำนาจเดิม ขณะเดียวกันก็มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มสนับสนุนประชาธิปไตยที่ต้องการการเปลี่ยนแปลงและผลักดันให้เกิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากขึ้น

4) การเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน อินโดนีเซียได้รับคะแนน BF (TI) ที่ 45 คะแนน ขณะที่อินเดียได้รับ 50 คะแนน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศเหล่านี้สามารถสร้างความก้าวหน้าในด้านการปฏิรูประบบนิติธรรมและการเสริมสร้างประสิทธิภาพของสถาบันต่อต้านการทุจริตได้มากกว่าประเทศไทย ในกรณีของอินโดนีเซีย การปฏิรูปการดำเนินงานของ Komisi Pemberantasan Korupsi หรือ KPK โดยการใช้จ่ายงบประมาณของ KPK ต้องถูกตรวจสอบจากคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินสูงสุด ทำให้ต้องมีความรัดกุมในการใช้จ่ายเงินและต้องมีความรับผิดชอบต่อสาธารณะ การคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถและกระตือรือร้น มีความน่าเชื่อถือและเป็นกลาง ไม่ถูกครอบงำด้วยการทำงานแบบราชการ รวมถึงการมียุทธศาสตร์การทำงานที่เน้นและต้อง “ปลาใหญ่” คือทำคดีจำนวนไม่มาก แต่เน้นไปที่ผู้มีอำนาจระดับสูงด้านการเมือง ข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยสำคัญที่สุด นำมาซึ่งความน่าเชื่อถือของ KPK คือ ความเป็นอิสระและความเป็นกลาง นอกจากนี้อินโดนีเซียยังมีการเสริมสร้างกลไกการตรวจสอบความโปร่งใสได้รับการยอมรับจากนักวิเคราะห์ระหว่างประเทศ ขณะที่อินเดียได้ดำเนินการปฏิรูประบบตุลาการและการเสริมสร้างความเป็นอิสระของหน่วยงานต่อต้านการทุจริตอย่างต่อเนื่อง ตุรกีซึ่งได้รับคะแนนเท่ากับไทยที่ 38 คะแนน แสดงให้เห็นถึงความท้าทายที่คล้ายคลึงกันในการธำรงไว้ซึ่งความเป็นอิสระของสถาบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม

ตารางที่ 3 คะแนน BF (TI) ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาค

ประเทศ	คะแนน BF (TI) 2567	แนวโน้ม	การประเมินหลัก
ไทย	34	คงที่	นิติธรรม ประสิทธิภาพการต่อต้านการทุจริต ความรับผิดชอบทางการเมือง
อินโดนีเซีย	45	ปรับตัวดีขึ้น	การปฏิรูป KPK และกลไกตรวจสอบ
อินเดีย	50	ปรับตัวดีขึ้น	การปฏิรูประบบตุลาการและความเป็นอิสระ
ตุรกี	38	คงที่	ความท้าทายในการรักษาความเป็นอิสระของสถาบัน
บราซิล	46	ผันผวน	ผลกระทบจากการปฏิรูปหลัง Lava Jato ⁹¹

5) ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาการทุจริต

ความท้าทายในการพัฒนาประเทศไทยจากข้อมูลของ ของ BF (TI) พ.ศ. 2565 - 2567 กล่าวถึงความเหลื่อมล้ำทางรายได้และความไม่เท่าเทียมที่แม้การชะลอตัวของโควิด-19 จะช่วยให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ในประเทศลดลงบ้าง แต่ยังคงมีความท้าทายสำคัญในด้านความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและความเข้าถึงสวัสดิการของกลุ่มคนยากจน โดยเฉพาะในประชาชนในพื้นที่ชนบทและกลุ่มแรงงานนอกระบบ

การส่งเสริมทุนทางสังคมและความรับผิดชอบของภาครัฐ ซึ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 - 2566 รัฐบาลได้พยายามสนับสนุนทุนทางสังคม เช่น การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านระบบต่าง ๆ ทั้งการสร้างเครื่องมือในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การให้สิทธิในการแสดงออก ซึ่งเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการเสริมสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืนและลดความเหลื่อมล้ำ แต่ยังคงเป็นความท้าทายในการดำเนินการและการสร้างความโปร่งใสของพรรคการเมืองและกลไกต่าง ๆ

พลังของครอบครัวและเครือข่ายสังคม สังคมไทยนิยมพึ่งพิงเครือข่ายครอบครัวและชุมชนในการสนับสนุนพฤติกรรมทางสังคมและการเมือง เช่นเดียวกับการสนับสนุนกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมือง ผ่านกลไกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของสถาบันกษัตริย์และกองทัพ ซึ่งส่งผลต่อความมีเสรีภาพและความเป็นธรรมในการดำเนินนโยบายและการเมือง อีกทั้งสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบันยังมีความซับซ้อนจากการแบ่งกลุ่มพรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ ทั้งในระดับรัฐสภาและภาคประชาชน ซึ่งอาจส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและการดำเนินนโยบายในอนาคต

เพราะฉะนั้นโดยภาพรวม การพัฒนาประเทศไทยในปี พ.ศ. 2567 จึงเน้นไปที่การลดความเหลื่อมล้ำสร้างความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม เสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคมและกลไกการเมืองให้โปร่งใสและยั่งยืน รวมทั้งบางประเด็นยังมีความเกี่ยวข้องกับความท้าทายด้านเสถียรภาพทางการเมืองและบทบาทของกลไกอำนาจเก่า ซึ่งจะเป็นแนวโน้มสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของประเทศไทยในอนาคต

⁹¹ Lava Jato (Operation Car Wash) คือ การสืบสวนการทุจริตครั้งใหญ่ในบราซิล ที่เริ่มต้นในปี 2014 โดยตำรวจสหพันธรัฐบราซิลที่เริ่มต้นจากการสืบสวนคดีฟอกเงิน ซึ่งนำไปสู่การเปิดโปงแผนการทุจริตที่เชื่อมโยงระหว่างบริษัทขนาดใหญ่ โดยเฉพาะบริษัทน้ำมันของรัฐ Petrobras และบริษัทก่อสร้างกับนักการเมือง ซึ่งมีการจ่ายสินบนและการฟอกเงินเป็นประเด็นหลัก การสืบสวนนี้ขยายวงกว้างจนมีนักการเมืองและนักธุรกิจระดับสูงจำนวนมากถูกตัดสินว่ามีความผิดและมีผลกระทบไปทั่วทั้งบราซิลและอีกหลายประเทศ



6) ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของ BF (TI) สำหรับประเทศไทยเน้นที่ความจำเป็นในการเสริมสร้างความเป็นอิสระของระบบตุลาการ การปรับปรุงกระบวนการสรรหาและแต่งตั้งผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานต่อต้านการทุจริตให้เป็นไปอย่างโปร่งใสและอิงหลักคุณธรรม และการเสริมสร้างกลไกการคุ้มครองพยานและผู้แจ้งเบาะแส การดำเนินการตามข้อเสนอแนะเหล่านี้จะช่วยยกระดับคะแนน BF (TI) และส่งผลเชิงบวกต่อคะแนน CPI โดยรวมของประเทศ อย่างไรก็ตาม การปฏิรูปเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากเจตจำนงทางการเมืองที่แข็งแกร่งและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม ซึ่งถือเป็นความท้าทายสำคัญที่ประเทศไทยจะต้องเผชิญในการยกระดับธรรมาภิบาลและการต่อต้านการทุจริตในอนาคต

3.2 Economist Intelligence Unit Country Risk Service (EIU)

1) ข้อมูลพื้นฐาน

Economist Intelligence Unit Country Risk Service (EIU) เป็นบริษัทย่อยของหนังสือพิมพ์ Economist Newspaper ที่ให้ความช่วยเหลือข้อมูลด้านธุรกิจ การเงิน และรัฐบาลในการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการสร้างโอกาสและความสามารถในการแข่งขัน ซึ่งเป็นการตรวจสอบการใช้งบประมาณ การใช้อำนาจแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รัฐ และความเป็นอิสระขององค์กรตรวจสอบ EIU วิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับความเสี่ยงที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศต้องเผชิญ ได้แก่ ความโปร่งใสในการจัดสรร และการใช้จ่ายงบประมาณ การใช้ทรัพยากรของราชการ/ส่วนรวม การแต่งตั้งข้าราชการจากรัฐบาลโดยตรง มีหน่วยงานอิสระในการตรวจสอบการจัดการงบประมาณของหน่วยงานนั้น ๆ มีหน่วยงานอิสระด้านยุทธธรรมตรวจสอบผู้บริหาร/ผู้ใช้อำนาจ มีธรรมเนียมการให้สินบน เพื่อให้ได้สัญญาสัมปทานจากหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ EIU มีการสำรวจเก็บข้อมูลประมาณเดือนกันยายนของทุกปี

คำถามหรือชุดข้อมูลที่ใช้ ประกอบด้วย

EIU ข้อที่ 1 ความชัดเจนของแนวทางในการกำกับดูแล การจัดสรรงบประมาณ และการใช้งบประมาณของรัฐ

EIU ข้อที่ 2 งบประมาณของรัฐถูกรัฐบาล/เจ้าหน้าที่รัฐนำไปใช้เพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองของเอกชนหรือพรรคการเมืองหรือไม่

EIU ข้อที่ 3 รัฐบาลมีเงินส่วนกลางที่สามารถนำไปใช้โดยไม่ต้องถูกตรวจสอบ

EIU ข้อที่ 4 มีการนำทรัพยากรของภาครัฐไปใช้ประโยชน์อย่างไม่เหมาะสม

EIU ข้อที่ 5 การแต่งตั้งข้าราชการเข้ามาดำรงตำแหน่งโดยตรงจากรัฐบาล

EIU ข้อที่ 6 มีหน่วยงานอิสระที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการจัดการงบประมาณหรือไม่

EIU ข้อที่ 7 ระบบตุลาการเป็นอิสระจากรัฐบาลและสามารถตัดสินโทษของข้าราชการที่กระทำผิดได้

EIU ข้อที่ 8 ประเทศมีวัฒนธรรมเกี่ยวกับการให้สินบนเพื่อให้ได้รับการปฏิบัติพิเศษจาก

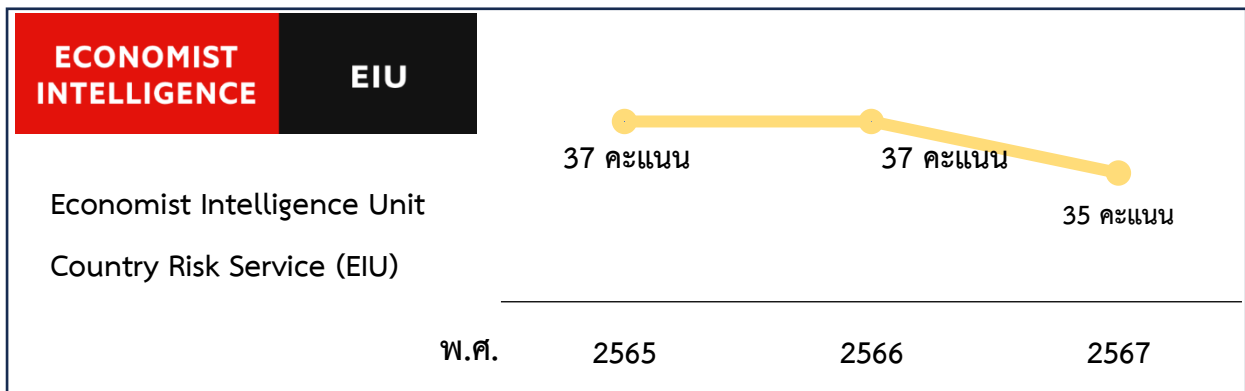
ผู้ที่เกี่ยวข้อง

Economist Intelligence Unit เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ประเมินความเสี่ยงทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ความเสี่ยงการทุจริตทางการเมือง การเข้าครอบงำรัฐ และความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐ สำหรับประเทศไทยในปี พ.ศ. 2567 EIU ให้คะแนนที่ 35 คะแนน ซึ่งเป็นการลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา การประเมินของ EIU สะท้อนถึงความกังวลเกี่ยวกับแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของความเสี่ยงในด้านประสิทธิภาพของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจัดการความขัดแย้งของผลประโยชน์และการควบคุมอิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์ต่อกระบวนการตัดสินใจของรัฐ

2) ค่าคะแนนของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2565 - 2567

ค่าคะแนน EIU ของประเทศไทยใน ปี พ.ศ. 2565 - 2566 พบว่า ค่าคะแนนมีความคงที่ที่ 37 คะแนน และลดลงในปี 2567 อยู่ที่ 35 คะแนน ดังรูปที่ 23 ซึ่งอาจเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยยังคงมีความเสี่ยงด้านการดำเนินงานของภาครัฐ ด้านความมั่นคง ด้านเสถียรภาพทางการเมือง ด้านประสิทธิภาพของรัฐบาลและด้านกฎหมายและข้อบังคับ ซึ่งมีผลมาจากความขัดแย้งของกลุ่มผู้สนับสนุนพรรคก้าวไกลกับกลุ่มทหารและฝ่ายอนุรักษ์นิยม รวมถึงการเข้ามามีอำนาจทางการเมืองที่มากเกินไปของกลุ่มทหาร และผลการดำเนินงานด้านการกำกับดูแลกิจการของรัฐและการดำเนินการต่อต้านการทุจริตของรัฐบาลปัจจุบันในอดีตที่ถูกมองว่าขาดประสิทธิภาพ

รูปที่ 23 ค่าคะแนนจาก Economist Intelligence Unit Country Risk Service (EIU) ปี พ.ศ. 2565 - 2567



3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์จากข้อมูล EIU Risk Data แสดงให้เห็นภาพที่ชัดเจนของความท้าทายที่ประเทศไทยเผชิญในหลายมิติ ในด้านความเสี่ยงของประสิทธิภาพรัฐบาล (Government Effectiveness Risk) ไทยได้รับคะแนนความเสี่ยงในระดับสูงที่ 3 คะแนน ซึ่งบ่งชี้ถึงปัญหาการทุจริตที่ยังคงเป็นความเสี่ยงสำคัญต่อการดำเนินงานของภาครัฐ ในขณะเดียวกัน ด้านความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ (Accountability of Public Officials) แม้จะมีการปรับตัวดีขึ้นจากระดับ 3 เป็นระดับ 2 แต่ยังคงอยู่ในช่วงกลางถึงสูง ซึ่งสะท้อนถึงความก้าวหน้าที่ยังจำกัดในการสร้างกลไกการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ ที่น่าวิตกมากที่สุดคือปัญหาผลประโยชน์แอบแฝงและระบบอุปถัมภ์ (Vested Interests/Cronyism) ที่ยังคงอยู่ในระดับสูงที่ 3 คะแนน



แสดงถึงการดำรงอยู่ของเครือข่ายผลประโยชน์ที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานของรัฐ เมื่อวิเคราะห์รายประเด็นความเสี่ยง EIU Risk Data มองว่า

ความเสี่ยงด้านความมั่นคงของประเทศ ประเทศไทยยังคงมีความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในจังหวัดภาคใต้ ซึ่งความเสี่ยงด้านความมั่นคงของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2567 - 2568 จะยังคงอยู่ในระดับปานกลางทั้งจากสถานการณ์ทางการเมืองที่มีการสังยุบพรรค อีกทั้งการสู้รบระหว่างรัฐบาลทหารเมียนมาและกองกำลังชนกลุ่มน้อยที่แผ่ขยายเข้ามาในพื้นที่ชายแดนด้านตะวันตกของไทยยังก่อให้เกิดความเสี่ยงด้านความมั่นคงในระดับท้องถิ่นอีกด้วย

ความเสี่ยงด้านเสถียรภาพทางการเมือง อยู่ในระดับเพิ่มสูงขึ้น จากความตึงเครียดระหว่างกลุ่มปฏิรูปการปกครองและทหาร ซึ่งอาจจะนำไปสู่การปะทะกัน พรรคเพื่อไทยจะตกอยู่ในภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก เพราะต้องการรักษาการสนับสนุนจากกลุ่ม “คนเสื้อแดง” แต่ก็จำเป็นต้องรักษาความสัมพันธ์ฉันมิตรกับกองทัพและสถาบันเพื่อรักษาอำนาจ ความตึงเครียดเหล่านี้จะทำให้เสถียรภาพทางการเมืองยังคงเปราะบางในช่วงปี พ.ศ. 2567 - 2568

ความเสี่ยงด้านประสิทธิภาพของรัฐบาล ความเสี่ยงต่อประสิทธิภาพของรัฐบาลอยู่ในระดับสูง จากการที่พรรคเพื่อไทยมีประวัติด้านธรรมาภิบาลและการทุจริต อีกทั้งความขัดแย้งระหว่างพรรคการเมืองและการขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานรัฐบาลทำให้การตัดสินใจในการดำเนินงานและการดำเนินนโยบายมีความล่าช้า

ความเสี่ยงทางกฎหมายและข้อบังคับ ระบบกฎหมายของประเทศไทยมักมีความล่าช้า แม้จะถือว่าค่อนข้างมีความเป็นกลางในคดีทางการค้า ด้านการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญามีบัญญัติไว้ในกฎหมาย แต่ความเข้าใจของประชาชน และการบังคับใช้ยังไม่ยังไม่เป็นรูปธรรมนัก สำหรับขั้นตอนการบังคับใช้สัญญาด้านการค้าและการเริ่มต้นธุรกิจใหม่ค่อนข้างยุ่งยากน้อยกว่าเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านในเอเชีย

ความเสี่ยงด้านเศรษฐกิจมหภาค ผลิตภัณฑ์รวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ของประเทศไทยเติบโตขึ้นจากร้อยละ 1.9 ในปี พ.ศ. 2566 เป็นร้อยละ 2.5 ในปี พ.ศ. 2567 และจะเร่งตัวขึ้นอีกในปี พ.ศ. 2568 นโยบายประชานิยมของรัฐบาลพรรคเพื่อไทยจะช่วยสนับสนุนการเติบโตของการบริโภคภาคเอกชน แต่จะขยายการขาดดุลงบประมาณ ค่าเงินบาทจะยังคงอ่อนค่าลงเมื่อเทียบกับเงินดอลลาร์สหรัฐฯ เกือบตลอดปี พ.ศ. 2567 ก่อนที่จะแข็งค่าขึ้นในปี พ.ศ. 2568

ความเสี่ยงด้านการค้าและการชำระเงินต่างประเทศ ประเทศไทยยังมีข้อตกลงการค้าเสรี (Free Trade Area : FTA) กับประเทศต่าง ๆ รวมถึงยังเป็นสมาชิกของความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค (Regional Comprehensive Economic Partnership : RCEP) นอกจากนี้ประเทศไทยยังได้เริ่มการเจรจา FTA กับสหภาพยุโรปอีกครั้ง ซึ่งอาจได้ผลสรุปในปี พ.ศ. 2568 ด้านเงินบาทสามารถแลกเปลี่ยนได้อย่างเต็มจำนวนสำหรับการทำธุรกรรม

ความเสี่ยงทางการเงิน ในประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำมาก ธนาคารพาณิชย์ของประเทศมีฐานะการเงินที่ค่อนข้างแข็งแกร่ง และสัดส่วนของสินเชื่อที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non-Performing Loan : NPL) ต่อสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ทั้งหมดยังคงอยู่ในระดับต่ำ และมีแนวโน้มการควบรวมกิจการระหว่างสถาบัน

การเงินเอกชนและสถาบันการเงินของรัฐ ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนทางการเงินและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันในภูมิภาค

ความเสี่ยงด้านนโยบายภาษี ระบบภาษีมีความชัดเจนและคาดการณ์ได้ค่อนข้างชัดเจน และโดยทั่วไปแล้วจะไม่เลือกปฏิบัติต่อบริษัทต่างชาติ อัตราภาษีนิติบุคคลมาตรฐานยังคงอยู่ที่ร้อยละ 20 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 อีกทั้งรัฐบาลได้เสนอมาตรการจูงใจทางภาษีสำหรับภาคส่วนต่าง ๆ เช่น มาตรการทางภาษี รัฐบาลได้เสนอมาตรการลดหย่อนภาษีสำหรับภาคอุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ภาคธุรกิจที่มีรูปแบบเศรษฐกิจที่ยั่งยืน และการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

ความเสี่ยงด้านตลาดแรงงาน ปัญหาสำคัญประการหนึ่งสำหรับนายจ้างคือ การขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน การผลักดันให้เกิดภาคการผลิตที่มีการขับเคลื่อนด้วยความรู้และนวัตกรรมมากขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องปฏิรูปการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ปัจจุบันประเทศไทยมีแรงงานข้ามชาติทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายมากกว่า 3 ล้านคนในประเทศไทย

4) การเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคและกลุ่มที่มีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกัน คะแนน EIU ของไทยที่ 35 อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าอินโดนีเซียที่ได้ 40 คะแนน และอินเดียที่ได้ 39 คะแนน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศเหล่านี้สามารถจัดการความเสี่ยงทางการเมืองและสร้างความเชื่อมั่นจากนักลงทุนและนักวิเคราะห์ระหว่างประเทศได้ดีกว่า บราซิลซึ่งได้คะแนน 37 แม้จะเผชิญกับความท้าทายจากผลพวงของคดีการทุจริตขนาดใหญ่ แต่ก็ยังคงได้รับการประเมินที่ดีกว่าไทยเนื่องจากความพยายามในการปฏิรูประบบและการสร้างกลไกความโปร่งใส ในขณะที่ตุรกีได้คะแนน 34 ซึ่งใกล้เคียงกับไทย สะท้อนถึงความท้าทายที่คล้ายคลึงกัน ในด้านการรักษาสถาบันประชาธิปไตยและการควบคุมอิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์

ตารางที่ 4 คะแนนและดัชนีความเสี่ยง EIU ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น

ประเทศ	คะแนน EIU 2567	ความเสี่ยงจากการบริหารจัดการภาครัฐที่ไม่มีประสิทธิภาพ (Government Effectiveness Risk)	ความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ (Accountability of Public Officials)	ผลประโยชน์ทับซ้อน/การเล่นพรรคเล่นพวก Vested Interests/Cronyism
ไทย	35	3 (สูง)	2 (กลาง-สูง)	3 (สูง)
อินโดนีเซีย	40	2 (กลาง)	2 (กลาง)	2 (กลาง)
อินเดีย	39	2 (กลาง)	2 (กลาง)	3 (สูง)
บราซิล	37	2 (กลาง)	2 (กลาง)	2 (กลาง)
ตุรกี	34	3 (สูง)	3 (สูง)	3 (สูง)

หมายเหตุ: คะแนนความเสี่ยง 0-4 โดย 0 = ความเสี่ยงต่ำมาก, 4 = ความเสี่ยงสูงมาก



การวิเคราะห์แนวโน้มของข้อมูล EIU ในช่วงที่ผ่านมาแสดงให้เห็นถึงรูปแบบที่น่าวิตก โดยคะแนนของไทย มีค่าคะแนนคงที่มาโดยตลอด และลดลงในปี พ.ศ. 2567 ซึ่งแตกต่างจากอินโดนีเซียและอินเดียที่แสดงแนวโน้มการปรับตัวดีขึ้นแม้จะยังมีความผันผวน ปัจจัยหลักที่ EIU ระบุว่าส่งผลต่อการประเมินที่ลดลงของไทย ได้แก่ การขาดความชัดเจนในแนวทางการปฏิรูประบบราชการ ความล่าช้าในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการต่อต้านการทุจริต และการขาดกลไกการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ปัญหาการขาดความต่อเนื่องในนโยบายเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและการขาดฉันทามติระหว่างพรรคการเมืองต่าง ๆ ในเรื่องการปฏิรูปยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นจากนักวิเคราะห์ระหว่างประเทศ การปรับปรุงคะแนน EIU จึงต้องอาศัยการแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นและความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบายต่อต้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างกลไกการตรวจสอบที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพในระยะยาว

5) ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาการทุจริต

EIU กล่าวถึงปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศไทยไว้ ดังนี้ ข้อจำกัดด้านกระบวนการและระยะเวลาในการดำเนินคดี ซึ่งประเทศไทยยังมีปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายและดำเนินคดีที่คงใช้เวลานานเกินไป ส่งผลให้จำนวนคดีล่าช้าและมีจำนวนมากในศาล อีกทั้งยังขาดการบังคับใช้นโยบายและกฎหมายที่เข้มงวด แม้ว่าจะมีกฎหมายคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา แต่การบังคับใช้นั้นยังไม่สอดคล้องกันและมีความล่าช้า ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการลดความเสี่ยงของการทุจริต ด้านการวางระเบียบและกลไกการตรวจสอบที่ยังไม่เข้มแข็งพอ โดยการตรวจสอบและควบคุมการใช้จ่ายเงินและทรัพย์สินในภาครัฐและภาคเอกชนยังไม่เพียงพอ ทำให้เกิดโอกาสในการทุจริตมากขึ้น และปัญหาเชิงวัฒนธรรมและความเชื่อมโยงกับผลประโยชน์ส่วนตัว ในระบบอำนาจและความสัมพันธ์ทางการเมืองสามารถเป็นอุปสรรคสำคัญในการต่อสู้กับการทุจริต เนื่องจากบางกลุ่มอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนและไม่เต็มใจที่จะดำเนินการเพื่อลดการทุจริต สรุปแล้ว ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาการทุจริตในประเทศไทยยังคงมีหลายด้าน ทั้งด้านกฎหมาย กระบวนการดำเนินคดี การบังคับใช้นโยบาย การตรวจสอบ และวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาระบบและสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านการทุจริตต่อไป

6) ข้อเสนอแนะ

EIU ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปัญหาการทุจริต คือ ควรมีการปรับปรุงกระบวนการบังคับใช้กฎหมายและเร่งดำเนินคดีให้รวดเร็วยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มความเข้มงวดและความน่าเชื่อถือในการปราบปรามคดีทุจริต ดำเนินการให้มีการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ เพื่อป้องกันการใช้ตำแหน่งในทางมิชอบ ควรมีการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรและความเชื่อมั่นในความซื่อสัตย์ พร้อมทั้งให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกต่อต้านการทุจริตในทุกระดับขององค์กร ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อสร้างแนวร่วมในการต่อต้านการทุจริตและเสริมสร้างวัฒนธรรมความซื่อสัตย์ และการสร้างระบบการรายงานและคัดกรองการทุจริตที่ปลอดภัยและเป็นความลับ เพื่อให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่กล้าที่จะรายงานหรือแจ้งเบาะแส โดยไม่กลัวการถูกลงโทษหรือแค้น ดังนั้นการแก้ไขปัญหาการทุจริตในประเทศไทย

ต้องอาศัยการดำเนินการแบบบูรณาการทั้งในด้านกฎหมาย กระบวนการดำเนินคดี การสร้างวัฒนธรรมองค์กร และการส่งเสริมความโปร่งใสเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน

3.3 Global Insight Country Risk Ratings (GI)

1) ข้อมูลพื้นฐาน

Global Insight Country Risk Ratings (GI) เป็นการจัดอันดับความเสี่ยงด้านทางธุรกิจ การติดสินบนเจ้าหน้าที่ และการออกนโยบายที่เอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจบางธุรกิจ ในแหล่งข้อมูล GI มีประเด็นที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ นำมาคำนวณเป็นคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต คือ “ความเสี่ยงของการที่บุคคลหรือบริษัทจะต้องเผชิญกับการติดสินบนหรือการทุจริตในรูปแบบอื่นเพื่อที่จะทำให้การดำเนินธุรกิจเป็นไปอย่างราบรื่น เช่น เพื่อให้ได้รับสัญญาเพื่อการส่งออก นำเข้า หรือ เพื่อความสะดวกสบายเกี่ยวกับงานด้านเอกสารต่าง ๆ มีมากน้อยเพียงใด” ซึ่งถูกประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญแต่ละประเทศ ซึ่งได้รับข้อมูลจากกลุ่มลูกค้า ผู้ทำสัญญากับภาครัฐ นักลงทุน นักธุรกิจ ผู้รับงานอิสระ เครือข่ายนักข่าว

คำถามหรือชุดข้อมูลที่ใช้ ประกอบด้วย

GI ข้อที่ 1 ความเสี่ยงของบุคคล/บริษัทจะต้องเผชิญกับการติดสินบนหรือการทุจริตอื่น ๆ ในการดำเนินธุรกิจ ตั้งแต่การทำสัญญาต่าง ๆ ไปจนถึงการได้รับอนุญาตนำเข้า/ส่งออกผลิตภัณฑ์ขนาดเล็ก หรือรับเอกสารประจำวัน

GI ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ S&P Global⁹² เป็นแหล่งข้อมูลที่มุ่งเน้นการประเมินความเสี่ยงจากการทุจริตที่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและความเสี่ยงในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ สำหรับประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2567 GI ให้คะแนนที่ 32 คะแนน ซึ่งเป็นการลดลงจากปีที่ผ่านมาและเป็นหนึ่งในคะแนนที่ต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ในการประเมิน CPI การประเมินของ GI จะให้ความสำคัญกับผลกระทบของการทุจริตต่อความสามารถในการดำเนินธุรกิจ ความเสี่ยงในการปฏิบัติตามกฎระเบียบ และความน่าเชื่อถือของกลไกการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่นักลงทุนและบริษัทข้ามชาติใช้ในการประเมินความเสี่ยงในการลงทุนในประเทศต่าง ๆ

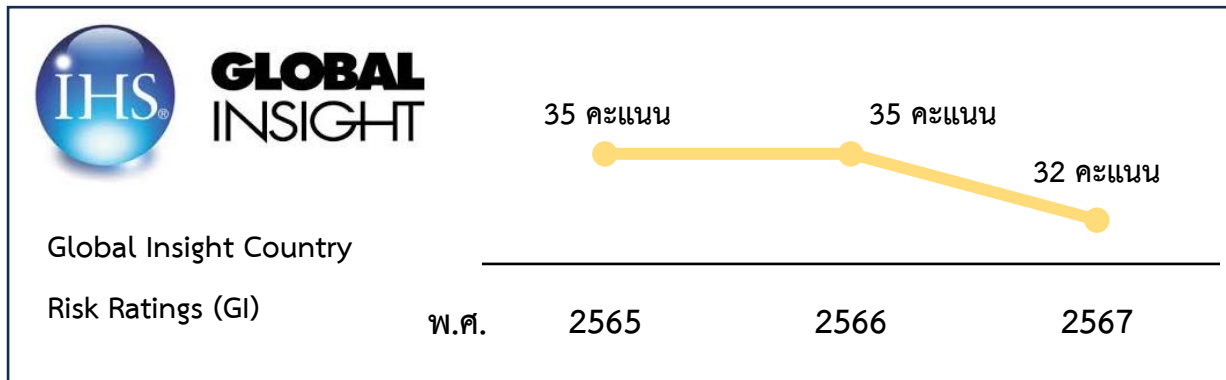
2) ค่าคะแนนของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2565 - 2567

ค่าคะแนน GI ของประเทศไทยใน ปี พ.ศ. 2565 - 2566 พบว่า ค่าคะแนนมีความคงที่ 35 คะแนน และลดลงในปี พ.ศ. 2567 อยู่ที่ 32 คะแนน ดังรูปที่ 24 เนื่องมาจากการทุจริตในประเทศไทยมีความแพร่หลายในหลายภาคส่วนของเศรษฐกิจ โดยระดับความเสี่ยงต่อการทุจริตอาจแตกต่างกันไปในแต่ละอุตสาหกรรม GI ชี้ให้เห็นว่าภาคส่วนที่มีความเสี่ยงสูง ได้แก่ การก่อสร้างและโครงสร้างพื้นฐาน การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และอุตสาหกรรมที่มีการกำกับดูแลอย่างเข้มงวด เช่น พลังงานและโทรคมนาคม ในภาคส่วนเหล่านี้ การจ่ายเงินอำนวยความสะดวก (Facilitation Payments) ยังคงเป็นแนวปฏิบัติที่พบได้บ่อย แม้ว่าจะผิดกฎหมายก็ตาม

⁹² S&P Global เป็นบริษัทมหาชนที่ดำเนินธุรกิจข้อมูลทางการเงินและการวิเคราะห์ S&P Global ตั้งอยู่ที่สหรัฐอเมริกา ให้บริการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลตลาดการเงิน รวมถึงดูแลดัชนีตลาดและหลักทรัพย์ที่มีผู้ติดตามอย่างกว้างขวาง

GI ได้เน้นย้ำว่าการจ่ายเงินเหล่านี้ไม่เพียงแต่เพิ่มต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ แต่ยังสร้างความเสี่ยงทางกฎหมาย และชื่อเสียงให้กับบริษัทที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

รูปที่ 24 ค่าคะแนนจาก Global Insight Country Risk Ratings (GI) ปี พ.ศ. 2565 - 2567



การวิเคราะห์ของ GI ชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายสำคัญในด้านความโปร่งใสของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงการขนาดใหญ่ที่มีมูลค่าสูง ปัญหาการขาดการเปิดเผยข้อมูลสัญญาและกระบวนการตัดสินใจแบบเปิดเผยยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างความเชื่อมั่นจากภาคเอกชน นอกจากนี้ ระบบการออกใบอนุญาตและการอนุมัติของหน่วยงานรัฐยังมีความซับซ้อนและขาดความชัดเจน ทำให้เกิดความเสี่ยงในการเรียกร้องผลประโยชน์โดยมิชอบ การประเมินของ GI ยังระบุถึงปัญหาการขาดประสิทธิภาพของกลไกการร้องเรียนและการแก้ไขปัญหาในระบบบริการสาธารณะ ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจต้องแบกรับต้นทุนที่ไม่จำเป็นและเผชิญกับความไม่แน่นอนในการดำเนินงาน

นอกจากนี้ S&P Global Ratings กล่าวว่า สถานะการเมืองไทยที่ไม่นิ่ง และการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ระหว่างประเทศในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า จะเป็นอุปสรรคต่อการปรับปรุงอันดับคะแนนของประเทศไทย (Sovereign Credit Rating) พร้อมระบุว่า โครงสร้างเศรษฐกิจไทยเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้ค่าคะแนนไม่สามารถขยับขึ้น อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายก็สามารถลดแรงกดดันเหล่านี้ลงได้ หากรัฐบาลสามารถดำเนินการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันสถานการณ์” รวมถึงความไม่แน่นอนทางการเมืองของประเทศไทยในปัจจุบัน ยังไม่ทำให้การจัดอันดับความน่าเชื่อถือย่อลง แต่ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางไม่ให้ไทยถูกปรับเพิ่มค่าคะแนนให้ดีขึ้น อย่างไรก็ตาม หากสถานการณ์ความไม่มั่นคงทางการเมืองยืดเยื้อออกไปเป็นเวลานาน ก็อาจถึงจุดที่ปัจจัยนี้ลดระดับความน่าเชื่อถือให้ลดลงได้ในที่สุด

อย่างไรก็ตาม S&P ประเมินว่า มาตรการภาษีศุลกากรของสหรัฐฯ ไม่น่าส่งผลโดยตรงให้ต้องมีการเปลี่ยนแปลงแนวโน้มหรือค่าคะแนนความน่าเชื่อถือของรัฐบาลไทยในอนาคตอันใกล้ เนื่องจากตัวชี้วัดโดยรวมของไทยยังคงมีความยืดหยุ่นสูง ทั้งนี้ เมื่อเดือนมิถุนายน S&P คาดว่า ในปี พ.ศ. 2568 และ พ.ศ. 2569 เศรษฐกิจไทยจะเติบโตอยู่ที่ร้อยละ 2.3 และร้อยละ 2.6 ตามลำดับ แต่ยังคงต้องจับตาความไม่แน่นอนจากภายนอก โดยเฉพาะนโยบายการจัดเก็บภาษีศุลกากรตอบโต้ (Reciprocal Tariff) ของสหรัฐฯ

ด้านการค้า แม้ประเทศไทยในปัจจุบันจะมีการส่งออกอุปกรณ์โทรคมนาคมจำนวนหนึ่ง ซึ่งรวมถึงโทรศัพท์มือถือ แต่ S&P ชี้ให้เห็นว่า การส่งออกส่วนใหญ่ยังคงเป็นฮาร์ดดิสก์ไดรฟ์ ซึ่งความต้องการในอนาคตคาดว่าจะลดลง และยังคงเผชิญกับแรงกดดันด้านราคาที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง S&P ประเมินว่า สถานการณ์นี้สะท้อนว่าในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยอาจยังไม่สามารถดึงดูดการส่งออกที่มีมูลค่าสูงได้มากเท่ากับประเทศเพื่อนบ้านบางประเทศ ซึ่งเป็นหนึ่งในสาเหตุที่ทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยไม่แข็งแกร่งเท่าที่ควร จึงชี้ให้เห็นว่าโครงสร้างการส่งออกของไทย ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญนัก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อศักยภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจในอนาคต ซึ่งหากรัฐบาลไทยสามารถ “ฟื้นฟูสมดุล” ให้ดีขึ้นได้ในระดับหนึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ S&P สามารถ “ปรับเพิ่มอันดับความน่าเชื่อถือ” ของประเทศไทยได้ในอนาคต นอกจากนี้ S&P ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการที่รัฐบาลจะต้องแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่มากขึ้นในการวางแผนระยะยาว และที่สำคัญคือ “การนำแผนไปปฏิบัติให้เกิดผล” อย่างจริงจัง ซึ่งจะนำไปสู่การปรับเพิ่มอันดับความน่าเชื่อถือของประเทศไทยได้

นอกจากนี้ เพื่อจะยกระดับอันดับความน่าเชื่อถือของประเทศไทย สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น การดูแลสุขภาพ (Healthcare) การศึกษา (Education) และการดึงดูดการลงทุน (Investment Attraction)

S&P เน้นย้ำว่า ประเด็นเหล่านี้ล้วนต้องการ นโยบายที่ชัดเจนจากภาครัฐ เพื่อดึงดูดผู้คนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพแรงงาน และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการเสริมสร้างศักยภาพทางเศรษฐกิจโดยรวม และนำไปสู่การปรับปรุงอันดับความน่าเชื่อถือของประเทศไทยได้ในที่สุด

4) การเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคและกลุ่มเดียวกัน คะแนน GI ของไทยที่ 32 ถือว่าต่ำกว่าประเทศส่วนใหญ่อย่างมีนัยสำคัญ อินโดนีเซียได้คะแนน 38 ซึ่งสะท้อนถึงความสำเร็จในการปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการเสริมสร้างความโปร่งใส อินเดียซึ่งได้คะแนน 41 คะแนน แสดงให้เห็นถึงผลสำเร็จของการปฏิรูประบบภาษีและการปรับปรุงกระบวนการออกใบอนุญาตผ่านระบบออนไลน์ บราซิลได้คะแนน 36 แม้จะเผชิญกับความท้าทายจากผลพวงของคดีการทุจริตขนาดใหญ่ แต่ก็ยังคงได้รับการประเมินที่ดีกว่าไทยเนื่องจากการมีกลไกการตรวจสอบที่เข้มแข็งและการให้ความสำคัญกับการสร้างความโปร่งใสในกระบวนการดำเนินงานของรัฐ ตุรกีได้คะแนน 33 ซึ่งใกล้เคียงกับไทย แสดงให้เห็นถึงความท้าทายที่คล้ายคลึงกันในการสร้างสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่โปร่งใสและเป็นธรรม



ตารางที่ 5 คะแนน Global Insight ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น

ประเทศ	คะแนน Global Insight 2567	แนวโน้ม	จุดแข็ง	จุดที่ต้องปรับปรุง
ไทย	32	ลดลง	กรอบกฎหมาย	จัดซื้อจัดจ้าง ใบอนุญาต
อินเดีย	41	ปรับตัวดีขึ้น	ระบบภาษีดิจิทัล	การบังคับใช้
อินโดนีเซีย	38	คงที่	เทคโนโลยีในจัดซื้อ	ความต่อเนื่องนโยบาย
บราซิล	36	ผันผวน	กลไกตรวจสอบ	การฟื้นฟูความเชื่อมั่น
ตุรกี	33	ลดลง	โครงสร้างพื้นฐาน	สภาพแวดล้อมธุรกิจ

การที่ GI ให้คะแนนไทยในระดับต่ำมีนัยสำคัญอย่างยิ่งต่อภาพลักษณ์ของประเทศในสายตาของนักลงทุนและบริษัทข้ามชาติ เนื่องจาก Global Insight เป็นแหล่งข้อมูลที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในหมู่นักวิเคราะห์ความเสี่ยงและนักลงทุนสถาบัน การปรับปรุงคะแนนในแหล่งข้อมูลนี้จึงต้องอาศัยการปฏิรูปที่เป็นรูปธรรมในด้านการเพิ่มความโปร่งใสของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง การปรับปรุงระบบการออกใบอนุญาตให้มีความชัดเจนและลดความซับซ้อน และการสร้างกลไกการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การเสริมสร้างความเชื่อมั่นผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการให้บริการภาครัฐ และการสร้างช่องทางการร้องเรียนที่เข้าถึงได้ง่ายจะช่วยยกระดับการรับรู้ของภาคธุรกิจต่อประสิทธิภาพและความโปร่งใสของระบบราชการไทย

5) ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาการทุจริต

ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการแก้ไขปัญหาการทุจริตในภาครัฐประกอบด้วย ระบบการออกใบอนุญาตและกระบวนการตัดสินใจที่ซับซ้อนและขาดความชัดเจน ทำให้เกิดความเสี่ยงในการเรียกรับผลประโยชน์โดยมิชอบ การขาดกลไกการร้องเรียนและการแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการตรวจสอบและลงโทษผู้กระทำผิด ลักษณะของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่ยังไม่เปิดเผยข้อมูลสัญญาและขาดความโปร่งใส ทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการทุจริตและการใช้อำนาจในทางไม่ถูกต้อง อีกทั้งสถานการณ์การเมืองที่ไม่นิ่ง และความไม่แน่นอนในระดับประเทศและระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการปรับปรุงและป้องกันการทุจริต ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหายังมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนา กลไกความโปร่งใส การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในกระบวนการ และการเพิ่มความเข้มแข็งของกลไกการตรวจสอบ เพื่อลดโอกาสการเกิดการทุจริตและสร้างความเชื่อมั่นในระบบราชการมากขึ้น

6) ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาคือ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มความโปร่งใสและความสามารถในการติดตามตรวจสอบกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ โดยให้มีการบันทึกข้อมูลแบบเปิดเผย และสามารถเข้าถึงได้ง่ายสำหรับทุกฝ่าย การปรับปรุงและทำให้กระบวนการออกใบอนุญาตและการอนุมัติของหน่วยงานรัฐมีความชัดเจนและง่ายต่อการปฏิบัติตาม เพื่อป้องกันความซับซ้อนและช่องทางการทุจริต การสร้างกลไกการร้องเรียนและการแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพและเข้มแข็งยิ่งขึ้น เพื่อให้ภาคเอกชนและ

ประชาชนสามารถรายงานและตรวจสอบการกระทำผิดได้อย่างรวดเร็วและเป็นธรรม การส่งเสริมความรู้และความเข้าใจให้กับเจ้าหน้าที่รัฐเกี่ยวกับความสำคัญของความโปร่งใส และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการดำเนินงานด้วยความซื่อสัตย์และโปร่งใส การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐให้เป็นระบบเดียวกัน เพื่อสร้างความสอดคล้องและความร่วมมือในด้านความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างโดยรวมแล้ว การใช้เทคโนโลยี การปรับปรุงกระบวนการ และเสริมสร้างการบังคับใช้กฎหมายเป็นแนวทางหลักที่จะช่วยแก้ไขปัญหาความไม่โปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐไทยอย่างยั่งยืน

3.4 IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey (IMD)

1) ข้อมูลพื้นฐาน

IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey (IMD) เป็นการนำข้อมูลสถิติทุติยภูมิและผลการสำรวจความคิดเห็นผู้บริหารระดับสูงไปประมวลผลจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย และพิจารณาจาก 4 องค์ประกอบ คือ

- 1) สมรรถนะทางเศรษฐกิจ
- 2) ประสิทธิภาพของภาครัฐ
- 3) ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ
- 4) โครงสร้างพื้นฐาน

ทั้งนี้ IMD สำรวจข้อมูลประมาณ เดือนมกราคม - เมษายน ของทุกปี ในแหล่งข้อมูล IMD World Competitiveness Yearbook (IMD) โดยมีประเด็นที่องค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ นำมาคำนวณเป็นคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตจากแบบสำรวจความคิดเห็นผู้บริหารระดับสูงในประเทศไทย คือ “มีการติดสินบนและการทุจริตหรือไม่”

IMD World Competitiveness Center เป็นสถาบันวิจัยที่มีชื่อเสียงระดับโลกในการประเมินความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ โดยการจัดทำ World Competitiveness Yearbook ที่ครอบคลุมการวิเคราะห์ 4 ด้านหลัก ได้แก่ สมรรถนะทางเศรษฐกิจ ประสิทธิภาพของภาครัฐ ประสิทธิภาพของภาคธุรกิจ และโครงสร้างพื้นฐาน สำหรับประเทศไทยในปี พ.ศ. 2567 IMD ให้คะแนนที่ 36 คะแนนในการประเมินด้านการทุจริตซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินประสิทธิภาพของภาครัฐ การประเมินของ IMD มีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหารระดับสูงจากบริษัทข้ามชาติและองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีประสบการณ์ตรงในการดำเนินธุรกิจในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

คำถามหรือชุดข้อมูลที่ใช้ ประกอบด้วย

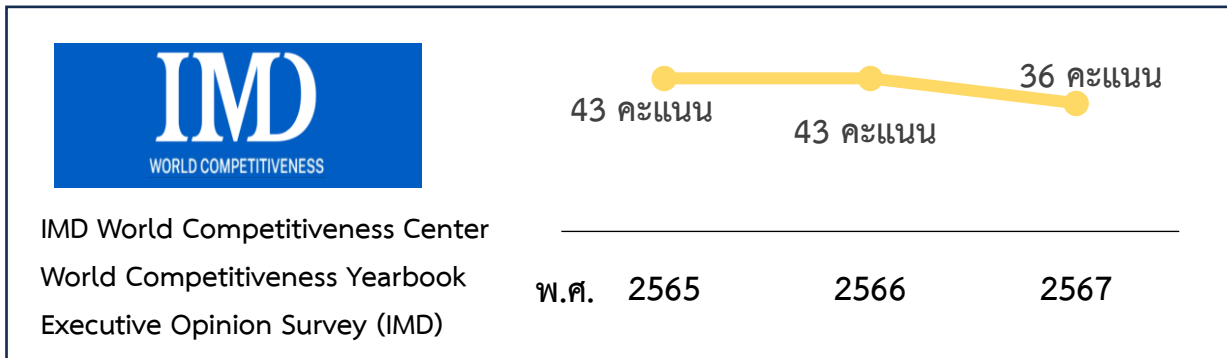
IMD ข้อที่ 1 การติดสินบนและการทุจริตมีอยู่ในระดับใด

2) ค่าคะแนนของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2565 - 2567

ค่าคะแนน IMD ของประเทศไทยใน ปี พ.ศ. 2565 - 2566 พบว่า มีค่าคะแนนคงที่ คือ จาก 43 คะแนน และลดลงในปี พ.ศ. 2567 อยู่ที่ 36 ดังรูปที่ 25 ซึ่งมาจากความคิดเห็นของนักลงทุนที่มองว่า

การลงทุนในประเทศไทยมักมีต้นทุนเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับการจ่ายเงินเพื่อความสะดวกในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักลงทุนหันเหความสนใจในการลงทุน

รูปที่ 25 ค่าคะแนนจาก IMD World Competitiveness Center World Competitiveness Yearbook Executive Opinion Survey (IMD) พ.ศ. 2565 - 2567



3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ของ IMD ชี้ให้เห็นถึงผลกระทบของการทุจริตต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในหลายมิติ

ด้านแรกคือผลกระทบต่อต้นทุนการดำเนินธุรกิจ โดย IMD ระบุว่า การดำเนินธุรกิจในประเทศไทยมักต้องจัดสรรทรัพยากรส่วนหนึ่งไว้สำหรับการจัดการกับการทุจริต ไม่ว่าจะเป็นการจ่ายเงินอำนวยความสะดวกหรือการสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจ ซึ่งทำให้เกิดต้นทุนที่ไม่จำเป็นและลดทอนความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจในระยะยาว ปัญหานี้ส่งผลให้บริษัทไทยและบริษัทต่างชาติที่ดำเนินธุรกิจในประเทศต้องเผชิญกับภาระทางการเงินเพิ่มเติมที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจในการลงทุนและการขยายธุรกิจ

ด้านที่สองคือผลกระทบต่อคุณภาพของการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ IMD วิเคราะห์ว่าการทุจริตในระบบการศึกษาและการวิจัยส่งผลเสียต่อคุณภาพของการศึกษาและการพัฒนาทักษะของแรงงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสามารถในการแข่งขันระยะยาว การทุจริตอาจทำให้เกิดการสมองไหล (Brain Drain) โดยนักวิชาการและผู้มีความสามารถอาจเลือกย้ายไปทำงานในประเทศที่มีระบบที่โปร่งใสและเป็นธรรมมากกว่า ส่งผลเสียต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว การสูญเสียบุคลากรที่มีคุณภาพนี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อภาคเอกชนเท่านั้น แต่ยังกระทบต่อการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีของประเทศโดยรวม

ด้านที่สามคือผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติ การประเมินของ IMD แสดงให้เห็นว่าการทุจริตเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจลงทุนของบริษัทข้ามชาติ โดยเฉพาะในโครงการขนาดใหญ่ที่ต้องการความแน่นอนและความโปร่งใสในกระบวนการอนุมัติและดำเนินงาน ความไม่แน่นอนเรื่องต้นทุน

ที่ซ่อนเร้นและความเสี่ยงจากการทุจริตทำให้นักลงทุนต้องปรับเพิ่มอัตราผลตอบแทนที่คาดหวัง ส่งผลให้ต้นทุนการระดมทุนของประเทศเพิ่มสูงขึ้นและลดความน่าสนใจของการลงทุนเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่ง

การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันระดับโลกของ IMD ประจำปี พ.ศ. 2566 เน้นย้ำถึงผลกระทบและความท้าทายสำคัญหลายประการต่อสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและการแข่งขันของประเทศไทย โดยความสามารถในการแข่งขันโดยรวมและการจัดอันดับ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 30 ซึ่งบ่งชี้ถึงความสามารถในการแข่งขันระดับโลกในระดับปานกลาง ผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจประเทศไทยมีอัตราการเติบโตของ GDP อยู่ที่ร้อยละ 2.6 ในปี พ.ศ. 2565 แต่กำลังเผชิญกับภาวะเงินเฟ้อจากราคาผู้บริโภคที่สูงขึ้น (ร้อยละ 6.08) ซึ่งอาจบั่นทอนกำลังซื้อและความเชื่อมั่นของผู้บริโภค ค่าครองชีพที่สูงขึ้นก่อให้เกิดความท้าทายต่อความสามารถในการแข่งขัน ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจภายในประเทศและพฤติกรรมผู้บริโภค

สำหรับความไม่แน่นอนทางการเมือง หลังจากการเลือกตั้งทั่วไปปี พ.ศ. 2566 ความไม่แน่นอนทางการเมืองเป็นประเด็นที่น่ากังวล ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนและเสถียรภาพทางนโยบาย ด้านการจัดการความเสี่ยงทางภูมิรัฐศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของความตึงเครียดในภูมิภาคและความขัดแย้งระดับโลก ยังคงเป็นความท้าทายในการรักษาเสถียรภาพและการส่งเสริมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ อีกทั้งปัญหาการขาดแคลนแรงงานฝีมือในภาคบริการเป็นความท้าทายที่เห็นได้ชัด ส่งผลกระทบต่อผลผลิตและความสามารถในการแข่งขัน

ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยแสดงให้เห็นถึงการลดลงหรือชะลอตัวในปัจจุบันย่อยหลายประการในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ซึ่งประเทศไทยกำลังเผชิญกับความท้าทายด้านการเติบโตที่หลากหลาย อันเนื่องมาจากภาวะเงินเฟ้อ ความไม่แน่นอนทางการเมือง และช่องว่างทักษะ ซึ่งอาจขัดขวางความสามารถในการแข่งขัน หากไม่ได้รับการแก้ไขผ่านการปฏิรูปและการลงทุนเชิงกลยุทธ์ ประเทศไทยจำเป็นต้องพัฒนาประสิทธิภาพของสถาบัน ความสามัคคีทางสังคม และขีดความสามารถของกำลังแรงงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับเส้นทางการแข่งขันในระดับโลก

4) การเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน

นอกจากนี้ จากข้อมูลจาก IMD World Competitiveness Yearbook ปี 2024 การจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันและประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 25 ด้วยคะแนน 72.51 ซึ่งบ่งชี้ถึงความสามารถในการแข่งขันในระดับปานกลางเมื่อเทียบกับประเทศเศรษฐกิจชั้นนำอย่างสิงคโปร์และสวิตเซอร์แลนด์ ประเทศไทยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) 514.9 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีประชากรประมาณ 66 ล้านคน⁹³ ทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันที่สำคัญในภูมิภาค

แม้ว่าเศรษฐกิจจะมีขนาดใหญ่ แต่ประเทศไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายด้านความสามารถในการแข่งขันโดยรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านต่าง ๆ เช่น การค้าระหว่างประเทศและความยืดหยุ่นทางเศรษฐกิจ

⁹³ สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง. (2568). สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร.

<https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/mainpage>



ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้จากการจัดอันดับและคะแนน ประเทศไทยยังมีช่องว่างในการพัฒนาประสิทธิภาพด้านโครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรม และการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน นอกจากนี้ยังมีความท้าทายอื่น ๆ เช่น ความเสี่ยงทางภูมิรัฐศาสตร์ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจคาร์บอนต่ำล้วนมีความสำคัญต่อประเทศไทย ประเทศไทยต้องรับมือกับปัญหาเหล่านี้ควบคู่ไปกับการปรับนโยบายให้สอดคล้องกัน เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นดึงดูดการลงทุน และส่งเสริมการเติบโตอย่างยั่งยืน ดังนั้น เพื่อเสริมสร้างผลกระทบเชิงบวกและขีดความสามารถในการแข่งขัน ประเทศไทยควรมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มประสิทธิภาพของรัฐบาล การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ทักษะดิจิทัล และความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญยิ่งต่อการเติบโตในอนาคต

ตารางที่ 6 การประเมิน IMD ด้านการทุจริตของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น

ประเทศ	คะแนน IMD 2567	อันดับ/จำนวน ประเทศ	ปัญหาหลัก	ผลกระทบต่อความสามารถ ในการแข่งขัน
ไทย	36	49/67	ต้นทุนซ่อนเร้น ระบบราชการ	การสูญเสียความสามารถ ในการแข่งขัน
อินเดีย	42	40/67	การบังคับใช้กฎหมาย	การปรับปรุงระบบดิจิทัล
อินโดนีเซีย	39	44/67	ประสิทธิภาพรัฐ	การปฏิรูประบบการเงิน
มาเลเซีย	48	34/67	การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ	การพัฒนาเทคโนโลยี
สิงคโปร์	89	4/67	-	ศูนย์กลางธุรกิจภูมิภาค
เวียดนาม	41	41/67	ความโปร่งใสระบบ	การเติบโตเศรษฐกิจ

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค คะแนน IMD ของไทยที่ 36 คะแนน และอันดับที่ 49 จาก 67 ประเทศ ถือว่าอยู่ในระดับที่น่าวิตก โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับสิงคโปร์ที่ได้คะแนน 89 และอันดับที่ 4 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงช่องว่างที่กว้างมากในด้านความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศในภูมิภาคเดียวกัน มาเลเซียซึ่งได้คะแนน 48 และอันดับที่ 34 แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้าง และการเสริมสร้างความโปร่งใส แม้กระทั่งอินเดียและเวียดนามที่ได้คะแนน 42 และ 41 ตามลำดับ ก็ยังมีสมรรถนะที่ดีกว่าไทย เนื่องจากความพยายามในการปฏิรูประบบและการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มความโปร่งใสในการให้บริการภาครัฐ การที่ไทยมีอันดับต่ำกว่าแม้กระทั่งประเทศที่มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจใกล้เคียงกันเป็นสัญญาณเตือนที่สำคัญถึงความจำเป็นในการปฏิรูปอย่างเร่งด่วนเพื่อหลีกเลี่ยงการสูญเสียความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว

5) ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาการทุจริต

ปัญหาหลักที่อาจเป็นอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาการทุจริตในประเทศไทยประกอบด้วย ความเข้มแข็งของโครงสร้างอำนาจที่อาจมีการทุจริตอยู่ในระบบ รวมถึงความไม่เพียงพอของกลไกบังคับใช้กฎหมายและความโปร่งใสในกระบวนการต่าง ๆ นอกจากนี้ แนวโน้มความไม่ไว้วางใจจากประชาชนและนักธุรกิจอาจส่งผลให้

ความพยายามในการปราบปรามทุจริตยังเป็นไปได้ยากขึ้น เพราะต้องการความร่วมมือในทุกกระดับ อีกทั้งความไม่แน่นอนทางการเมืองยังส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนในหลายด้าน กล่าวคือ สร้างความกังวลเกี่ยวกับเสถียรภาพของนโยบายและความต่อเนื่องในการดำเนินงานของรัฐบาล ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่แน่นอนในการวางแผนลงทุนระยะยาว ส่งผลให้บริษัทต่างชาติและนักลงทุนในตลาดภายในประเทศปรับลดการลงทุนหรือชะลอการลงทุน เพื่อป้องกันความเสี่ยง นอกจากนี้ ความไม่แน่นอนนี้ยังส่งผลกระทบต่อความสามารถในการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เนื่องจากนักลงทุนอาจมองว่าความเสี่ยงด้านภูมิรัฐศาสตร์และนโยบายภายในประเทศเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความเชื่อมั่นของนักลงทุนลดลงและอาจกระทบต่อเสถียรภาพเศรษฐกิจในภาพรวม และต้นทุนที่เพิ่มขึ้นจากการทุจริตยังส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจลงทุนของบริษัทในหลายมิติ กล่าวคือ การดำเนินธุรกิจในประเทศไทยต้องจัดสรรทรัพยากรเพิ่มเติมเพื่อจัดการกับการทุจริต เช่น การจ่ายเงินอำนวยความสะดวก หรือสร้างความสัมพันธ์กับผู้ที่มีอำนาจ ซึ่งทำให้เกิดต้นทุนที่ไม่จำเป็นและลดความสามารถในการแข่งขันระยะยาวของบริษัท นอกจากนี้ ต้นทุนเหล่านี้ยังเป็นภาระการเงินที่อาจทำให้บริษัทต้องปรับลดงบลงทุน หรือลงทุนในโครงการที่มีความเสี่ยงต่ำกว่า เพื่อรักษาความเสถียรของผลประกอบการ ซึ่งอาจส่งผลให้การเติบโตและการขยายธุรกิจชะลอลง ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันระยะยาวของประเทศไทยในภาพรวมได้

6) ข้อเสนอแนะ

การปรับปรุงคะแนน IMD จึงต้องอาศัยการปฏิรูปที่ครอบคลุมและเป็นระบบ โดยเฉพาะการยกระดับประสิทธิภาพของภาครัฐผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การลดความซับซ้อนของกระบวนการราชการ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม นอกจากนี้ การลงทุนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันระยะยาวและลดความเสี่ยงจากการมองโหล การดำเนินการเหล่านี้จะส่งผลเชิงบวกไม่เพียงแต่ต่อคะแนน IMD เท่านั้น แต่ยังช่วยยกระดับการรับรู้เรื่องการต่อต้านการทุจริตและความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในภาพรวม

3.5 Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence (PERC)

1) ข้อมูลพื้นฐาน

Political and Economic Risk Consultancy (PERC) เป็นบริษัทที่ปรึกษาความเสี่ยงทางการเมืองและเศรษฐกิจ และเป็นบริษัทที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญด้านข้อมูลและการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ทางธุรกิจสำหรับบริษัทที่ดำเนินธุรกิจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ PERC จัดทำรายงานความเสี่ยงหลากหลายรูปแบบเกี่ยวกับประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับตัวแปรทางสังคมและการเมือง เช่น การทุจริต สิทธิและความเสี่ยงในทรัพย์สินทางปัญญา คุณภาพแรงงาน และจุดแข็งและจุดอ่อนเชิงระบบของแต่ละประเทศ

คำถามหรือชุดข้อมูลที่ใช้ ประกอบด้วย

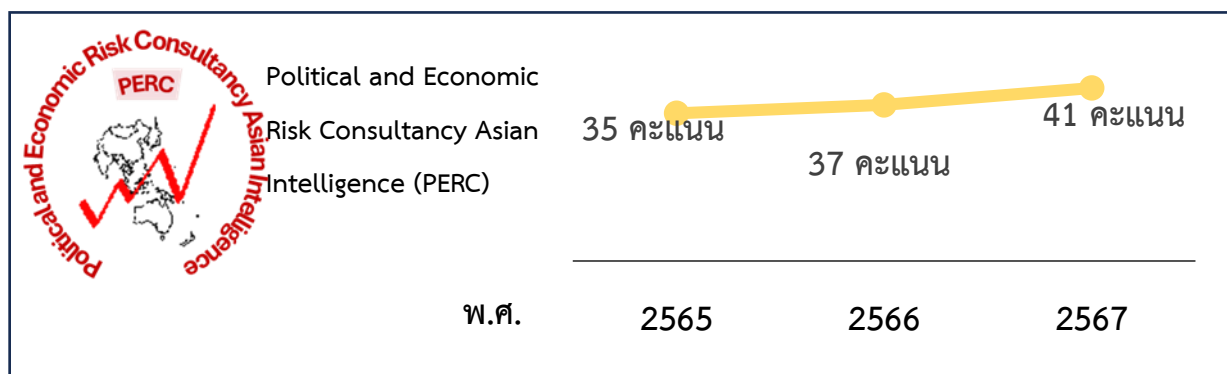
PERC ข้อที่ 1 ท่านจะให้คะแนนปัญหาการทุจริตในประเทศที่ท่านทำงานอยู่น้อยเพียงใด

Political and Economic Risk Consultancy เป็นแหล่งข้อมูลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการประเมินการรับรู้ของผู้บริหารธุรกิจในภูมิภาคเอเชียเกี่ยวกับการทุจริตและความเสี่ยงทางการเมืองที่ส่งผลกระทบต่อการค้าการลงทุนสำหรับประเทศไทยในปี พ.ศ. 2567 PERC ให้คะแนนที่ 41 คะแนน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมา การประเมินของ PERC จะให้ความสำคัญกับประสบการณ์ตรงของผู้บริหารบริษัทในการดำเนินธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจ่ายเงินอำนวยความสะดวก การเลือกปฏิบัติในการตัดสินใจทางการบริหาร และความยากลำบากในการเข้าถึงบริการสาธารณะอย่างเป็นธรรม

2) ค่าคะแนนของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2565 - 2567

ค่าคะแนน PERC ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2565 - 2567 พบว่า ในปี พ.ศ. 2565 มีค่าคะแนน 35 คะแนน ในปี พ.ศ. 2566 มีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 37 คะแนน และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2567 เป็น 41 คะแนน ดังรูปที่ 26 PERC มองว่าการทุจริตในประเทศไทยเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้มีอำนาจในประเทศ ที่ถึงแม้จะมีจำนวนไม่มากนัก แต่ยังมีอิทธิพลที่สามารถควบคุมระบบการเมืองของประเทศให้สามารถเอื้อผลประโยชน์ให้กับพวกพ้องของตน เพื่อให้เกิดข้อได้เปรียบทางเศรษฐกิจบางประการ เช่น การได้รับการปฏิบัติแบบพิเศษ การได้รับยกเว้นการดำเนินการทางด้านกฎหมาย เป็นต้น⁹⁴

รูปที่ 26 ค่าคะแนนจาก Political and Economic Risk Consultancy Asian Intelligence (PERC) ปี พ.ศ. 2565 - 2567



3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากรายงาน “CORRUPTION IN ASIA-2024” ของ Political & Economic Risk Consultancy ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ได้รับการจัดอันดับว่ามีระดับการรับรู้เรื่องการทุจริตในระดับปานกลางถึงต่ำ โดยในปี พ.ศ. 2567 ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีคะแนนลดลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา

⁹⁴ PERC, (2024). Corruption in Asia -- 2024. (p.4).

ซึ่งหมายความว่า การรับรู้ว่าปัญหาการทุจริตยังคงเป็นเรื่องที่น่ากังวล แต่มีแนวโน้มดีขึ้นในแง่ของภาพลักษณ์ หรือความรู้ในสายตาของผู้มีประสบการณ์และผู้บริหารในประเทศ .

นอกจากนี้ รายงานยังระบุว่าแม้จะมีความพยายามของภาครัฐในการต่อต้านการทุจริต เช่น การบังคับใช้กฎหมายและการเพิ่มอำนาจให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ แต่ปัญหาโครงสร้างของการทุจริตที่ผูกติดกับกลุ่มชนชั้นสูงและผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญในการแก้ไขปัญหา และการเปลี่ยนแปลงในเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ทำทายยาก นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงความยากลำบากในการเปลี่ยนแปลงระบบโครงสร้างการทุจริต ซึ่งยังคงมีผลต่อการบริหารประเทศและความไว้วางใจของประชาชน รวมทั้งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความเสี่ยงในการลงทุนต่างประเทศในประเทศไทยด้วย

การวิเคราะห์ของ PERC แสดงให้เห็นถึงปัญหาที่มีความซับซ้อนและครอบคลุมหลายมิติของการทุจริตในประเทศไทย

ปัญหาแรกที่ได้รับการระบุคือ การทุจริตที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้มีอำนาจในประเทศ แม้ว่ากลุ่มนี้จะมีจำนวนไม่มากนัก แต่ยังคงมีอิทธิพลที่สามารถควบคุมระบบการเมืองของประเทศให้สามารถเอื้อผลประโยชน์ให้กับพวกพ้องของตนเพื่อให้เกิดข้อได้เปรียบทางเศรษฐกิจ การดำรงอยู่ของระบบอุปถัมภ์นี้ทำให้การแข่งขันทางธุรกิจไม่เป็นไปอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติและการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

ปัญหาที่สองคือ การรับรู้ว่ามีระดับการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการออกใบอนุญาต การจัดเก็บภาษี และการบังคับใช้กฎหมาย การทำงานของหน่วยงานเหล่านี้ยังขาดความโปร่งใสและมีการเรียกรับผลประโยชน์ที่ไม่เป็นทางการ

ปัญหาที่สามที่ PERC ระบุคือ การที่บริษัทต่างชาติต้องจ่ายเงินเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ทางธุรกิจ ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้มีอำนาจ การจ่ายเงินอำนวยความสะดวก และค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่อาจมีความซับซ้อนหรือไม่ชัดเจน ต้นทุนที่ซ่อนเร้นเหล่านี้ทำให้ภาคธุรกิจต้องแบกรับภาระเพิ่มเติมที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันและการตัดสินใจลงทุนในระยะยาว

ปัญหาสุดท้ายที่น่าวิตกมากที่สุดคือ การขาดประสิทธิภาพของระบบการตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจ PERC ระบุว่าปัญหาการทุจริตของประเทศไทยเลวร้ายลงอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการตรวจสอบและการถ่วงดุลอำนาจไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม การดำเนินคดีทุจริตมีลักษณะเลือกปฏิบัติ โดยคดีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับกลุ่มที่มีอำนาจมักไม่มีการดำเนินคดีหรือการสอบสวนอย่างจริงจัง

4) การเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชีย คะแนน PERC ของประเทศไทยถือว่าอยู่ในระดับใกล้เคียงกับประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาค ประเทศไทยซึ่งได้คะแนน 41 แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการปฏิรูประบบการตรวจสอบการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร อินเดียซึ่งได้คะแนน 40 แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการปรับปรุงระบบบริการภาครัฐ โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการให้บริการภาษีและ



การลดความซับซ้อนของกระบวนการราชการ อินโดนีเซียได้คะแนน 38 ซึ่งสะท้อนถึงผลสำเร็จในการปฏิรูป KPK⁹⁵ และการเสริมสร้างความโปร่งใสในระดับท้องถิ่น มาเลเซียได้คะแนน 45 ซึ่งเป็นผลมาจากการปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐและการเสริมสร้างกลไกการตรวจสอบ ขณะที่เวียดนามแสดงการปรับตัวดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญด้วยคะแนน 42 เป็นผลมาจากการปฏิรูปกฎหมายและการปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบราชการ เฉพาะฟิลิปปินส์เท่านั้นที่ได้คะแนนต่ำกว่าไทยที่ 28 คะแนน เนื่องจากความไม่แน่นอนทางการเมืองและการขาดความต่อเนื่องในนโยบายต่อต้านการทุจริต

ตารางที่ 7 คะแนน PERC ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเอเชีย

ประเทศ	คะแนน PERC 2567	ปัญหาหลักที่ระบุ	แนวทางแก้ไข
ไทย	41	เครือข่ายอำนาจ การเลือกปฏิบัติ	ปฏิรูประบบตรวจสอบ
อินโดนีเซีย	38	ราชการท้องถิ่น	เสริมสร้างกลไกท้องถิ่น
อินเดีย	40	ระบบภาษี	ดิจิทัลแพลตฟอร์ม
มาเลเซีย	45	การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ	โปร่งใสจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
ฟิลิปปินส์	28	ความไม่แน่นอนนโยบาย	เสถียรภาพนโยบาย
เวียดนาม	42	การบังคับใช้กฎหมาย	กฎหมายที่ชัดเจน

5) ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาการทุจริต

ความท้าทายในการต่อสู้กับการทุจริตในระดับโครงสร้างและวัฒนธรรมเป็นหนึ่งในอุปสรรคสำคัญคือ โครงสร้างทางการเมืองและวงจรทางอำนาจที่ควบคุมโดยกลุ่มชนชั้นนำซึ่งมักรักษาอิทธิพลและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจไว้ในมือของกลุ่มเดียวกัน ส่งผลให้การปฏิรูปเพื่อให้ระบบโปร่งใสและเป็นธรรมยากขึ้น เนื่องจากกลุ่มอิทธิพลเหล่านี้มีแรงต่อต้านการปรับปรุงและปราบปรามการทุจริตอย่างเข้มงวด อีกทั้งยังเผชิญกับความยากในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและความคุ้นเคยกับการคอร์รัปชัน หรือการให้ผลประโยชน์ในระบบที่มีความซับซ้อน ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการสร้างวัฒนธรรมความซื่อสัตย์ การสร้างกลไกตรวจจับและลงโทษจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย รวมถึงความสามารถในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ความท้าทายยังอยู่ที่ความสามารถของหน่วยงานต่อต้านการทุจริตในการทำงานอย่างอิสระและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากความเสี่ยงที่จะถูกกลุ่มผลประโยชน์กีดกันหรือคุกคาม ทำให้การดำเนินการในหลายกรณีหยุดชะงักหรือไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้เต็มที่

⁹⁵ การปฏิรูปการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของอินโดนีเซีย (Komisi Pemberantasan Korupsi หรือ KPK) เป็นการใช้จ่ายงบประมาณของ KPK ต้องถูกตรวจสอบ การคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถอย่างแท้จริง รวมถึงการมียุทธศาสตร์การทำงานที่เน้นไปที่ผู้มีอำนาจระดับสูงและปัจจัยสำคัญ คือ ความเป็นอิสระและความเป็นกลาง

6) ข้อเสนอแนะ

การปรับปรุงคะแนน PERC ต้องอาศัยการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมและสามารถสร้างผลกระทบที่ภาคธุรกิจสามารถสัมผัสได้อย่างชัดเจน ข้อเสนอแนะหลักของ PERC ได้แก่ การสร้างระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจที่มีประสิทธิภาพและเป็นอิสระ การปรับปรุงกระบวนการออกใบอนุญาตและการให้บริการสาธารณะให้มีความโปร่งใสและลดความซับซ้อน การเสริมสร้างกลไกการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสและพยาน และการสร้างวัฒนธรรมการปฏิบัติงานที่ยึดหลักคุณธรรมในภาครัฐ การดำเนินการตามข้อเสนอแนะเหล่านี้จะช่วยลดต้นทุนที่ซ่อนเร้นในการดำเนินธุรกิจและเสริมสร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่อสภาพแวดล้อมการลงทุนในประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลเชิงบวกต่อการประเมินของ PERC และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ในการคำนวณ CPI ในระยะยาว

3.6 The PRS Group International Country Risk Guide (PRS)

1) ข้อมูลพื้นฐาน

The PRS Group International Country Risk Guide (PRS) หรือ Political Risk Services International Country Risk Guide (ICRG)⁹⁶ เป็นการจัดอันดับความเสี่ยงของประเทศต่าง ๆ ทั้งความเสี่ยงด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจและด้านการเงิน วิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ และมีการรายงานผลทุกเดือน ครอบคลุม 140 ประเทศทั่วโลก “การทุจริต” เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ใช้ประเมินความเสี่ยงด้านการเมือง PRS จึงมุ่งประเมินการทุจริตในระบบการเมือง โดยรูปแบบการทุจริตที่พบมากที่สุด คือ การเรียกรับสินบน หรือ การเรียกรับเงินเพื่ออำนวยความสะดวกในการนำเข้า/ส่งออก การประเมินภาษี รวมถึงระบบอุปถัมภ์ ระบบพวกพ้อง การให้เงินสนับสนุนพรรคการเมืองแบบลับ ๆ และความสัมพันธ์ใกล้ชิดของนักการเมืองกับนักธุรกิจ ในแหล่งข้อมูล Political Risk Services International Country Risk Guide (ICRG) มีประเด็นที่องค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ นำมาคำนวณเป็นคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต คือ “การประเมินการทุจริตในระบบการเมือง ซึ่งรูปแบบของการทุจริตโดยตรงที่การดำเนินธุรกิจพบบ่อยครั้งคือ การเรียกรับเงิน หรือการต้องจ่ายสินบนเพื่อให้ได้มาซึ่งใบอนุญาตการนำเข้าและส่งออก (Import and Export Licenses) การควบคุมการส่งออก (Exchange Controls) การประเมินภาษี การคุ้มครองจากตำรวจหรือการกักขัง โดยให้คะแนนปัญหาการทุจริต ทั้งการทุจริตที่เกิดขึ้นจริงหรือโอกาสที่จะเกิดการทุจริตจากระบบอุปถัมภ์ ระบบเครือข่าย การฝากเข้าทำงาน การสัญญาต่างตอบแทน การระดมทุนที่เป็นความลับและความสัมพันธ์ใกล้ชิดที่น่าสงสัยระหว่างนักการเมืองกับภาคธุรกิจ

⁹⁶ ICRG เป็นคู่มือความเสี่ยงประเทศระหว่างประเทศ เริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2523 ในฐานะ International Reports ซึ่งเป็นจดหมายข่าวตลาดเกิดใหม่ที่มีชื่อเสียง คู่มือความเสี่ยงประเทศระหว่างประเทศ ICRG ได้กลายเป็นชุดการจัดอันดับและการคาดการณ์ความเสี่ยงทางภูมิรัฐศาสตร์ที่ “เชื่อถือได้มากที่สุด” และขับเคลื่อนด้วยปริมาณเชิงปริมาณของโลก



คำถามหรือชุดข้อมูลที่ใช้ ประกอบด้วย

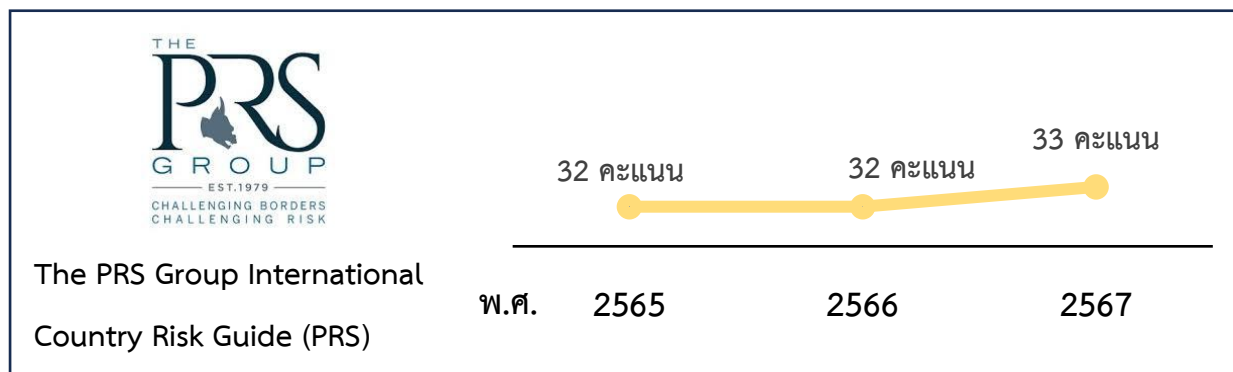
PRS ข้อที่ 1 รูปแบบการทุจริตที่พบบ่อยที่สุด โดยพิจารณาจากกิจกรรมการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจ อาทิ การเรียกร้องการจ่ายเงินพิเศษและสินบนที่เกี่ยวข้องกับใบอนุญาตนำเข้าและส่งออก การประเมินภาษี การคุ้มครอง ระบบพวกพ้อง

International Country Risk Guide ที่จัดทำโดย PRS Group เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ประเมินความเสี่ยงทางการเมืองและผลกระทบของการทุจริตต่อเสถียรภาพทางการเมือง ความสมบูรณ์ของระบบราชการ และสภาพแวดล้อมการลงทุนจากต่างประเทศ สำหรับประเทศไทยในปี พ.ศ. 2567 ICRG ให้คะแนนที่ 33 คะแนน การประเมินของ ICRG สะท้อนถึงความวิตกกังวลซึ่งเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจที่ไม่เป็นทางการ การมีส่วนร่วมของกองทัพในการบริหารประเทศในระดับพลเรือน และระดับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อสถาบันรัฐที่อยู่ในระดับต่ำ

2) ค่าคะแนนของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2565 - 2567

ค่าคะแนน PRS ของประเทศไทยใน ปี พ.ศ. 2565 - 2567 พบว่า ค่าคะแนนมีความคงที่ในปี พ.ศ. 2565 - 2566 ที่ 32 คะแนน และเพิ่มขึ้น 1 คะแนนในปี พ.ศ. 2567 ดังรูปที่ 27 PRS รายงานว่าการทุจริตยังคงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความเสี่ยงทางการเมืองในประเทศไทย โดยส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล ประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบาย และความเชื่อมั่นของนักลงทุน PRS ชี้ให้เห็นว่าการทุจริตในระดับสูงมักเกี่ยวข้องกับการเมืองและนโยบายสาธารณะ ซึ่งอาจนำไปสู่ความไม่มั่นคงทางการเมืองและการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลอย่างฉับพลัน โดยเฉพาะเมื่อมีการเปิดเผยหรือกล่าวหาเกี่ยวกับการทุจริตขนาดใหญ่

รูปที่ 27 ค่าคะแนนจาก The PRS Group International Country Risk Guide (PRS) ปี พ.ศ. 2565 - 2567



3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ของ ICRG ชี้ให้เห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้างที่ฝังรากลึกในระบบการเมืองไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเครือข่ายอุปถัมภ์และความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์-ลูกจ้าง (patron-client networks) ที่ยังคงมีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจของรัฐและการจัดสรรทรัพยากรสาธารณะ ระบบนี้สร้างความไม่เป็นธรรมในการเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจและการให้บริการสาธารณะ ทำให้เกิดการแบ่งแยกในสังคมและลดทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการทำงานของรัฐบาล นอกจากนี้ บทบาทของกองทัพในการเมืองที่ยังคงมีอิทธิพลแม้ในระยะที่ประเทศกลับสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการประเมิน

ความเสี่ยงทางการเมืองในระดับสูง ความไม่แน่นอนในการเปลี่ยนแปลงนโยบายและความต่อเนื่องของการปฏิรูปเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลยังคงเป็นความกังวลสำคัญของนักลงทุนต่างชาติ

แม้ว่าการจัดการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นจะเป็นการเปิดทางสู่การฟื้นฟูระบอบประชาธิปไตยแบบพลเรือน แต่เสถียรภาพทางการเมืองยังคงไม่แน่ชัด การมีรัฐบาลผสมส่งผลให้ควบคุมได้ยาก แม้พรรคพลังประชาชนจะอ้างเสียงข้างมากก็ยังคงต้องพึ่งพาการสนับสนุนพรรคอื่นอีกหลายพรรค ซึ่งการสนับสนุนของพวกเขาขึ้นขาดความน่าเชื่อถือและความยั่งยืน แม้ประเทศไทยจะมีความเสี่ยงทางการเมืองที่เห็นได้ชัด แต่ประเทศไทยกลับถูกมองว่าเป็นทางเลือกที่ดีกว่าจีนสำหรับบริษัทต่าง ๆ ที่ต้องการหลีกเลี่ยงการติดอยู่ในสงครามภาชีระหว่างสหรัฐฯ และจีน และเพื่อแก้ไขจุดอ่อนบางประการทางธุรกิจรัฐบาลจึงพยายามปรับปรุงกฎระเบียบและจัดอุปสรรคด้านระบบราชการเพื่อความสะดวกในการประกอบธุรกิจของนักลงทุนชาวต่างชาติ

การเติบโตทางเศรษฐกิจที่ชะลอตัวลงเป็นความท้าทายอย่างไม่ต้องสงสัยสำหรับรัฐบาลชุดใหม่ แต่เป็นความท้าทายที่รัฐบาลสามารถแก้ไขได้ด้วยการใช้จ่ายมากขึ้นในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโครงการทางสังคม ผลกระทบจากข้อพิพาททางการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีนจะกระตุ้นการเติบโตของเศรษฐกิจ แต่การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ที่เพิ่มขึ้นจะช่วยลดแรงกดดันต่อภาวะชะลอตัวลง และอาจทำให้อัตราการเติบโตต่อปีสูงขึ้น เจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้นเป็นพิเศษที่จะผลักดันการลงทุนไปยังเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งเป็นโครงการพลังงาน คมนาคม และการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ใหม่ ๆ ที่จะช่วยผลักดันเป้าหมายของรัฐบาลในการเปลี่ยนพื้นที่นี้ให้เป็นศูนย์กลางการผลิตและบริการระดับภูมิภาค

4) การเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มเดียวกัน คะแนน ICRG ของไทยที่ 33 ถือว่าต่ำมากเมื่อเทียบกับทุกประเทศในกลุ่มเปรียบเทียบ อินเดียได้คะแนน 37 ซึ่งสะท้อนถึงความมั่นคงทางการเมืองที่มากกว่าและระบบประชาธิปไตยที่มีความเข้มแข็งกว่า แม้จะยังมีความท้าทายในด้านการทุจริต บราซิลได้คะแนน 33 คะแนน แม้ว่าจะเผชิญกับการถดถอยทางประชาธิปไตยในบางช่วง แต่ก็ยังคงมีกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลที่ทำงานได้ดีกว่าไทย อินโดนีเซียได้คะแนน 35 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการสร้างเสถียรภาพทางการเมืองหลังจากการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยที่ประสบความสำเร็จ ส่วนตุรกีได้คะแนน 30 ซึ่งต่ำกว่าไทยเป็นผลมาจากความท้าทายในด้านการรักษาสถาบันประชาธิปไตยและการจัดการกับความขัดแย้งทางการเมืองภายในประเทศ

ตารางที่ 8 คะแนน ICRG/PRS ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น

ประเทศ	คะแนน ICRG 2567	แนวโน้มตั้งแต่ 2563	ความเสี่ยงหลัก	ข้อเสนอแนะ
ไทย	33	คงที่	เครือข่ายอุปถัมภ์ บทบาททหาร	ปฏิรูปการเมือง เสริมสร้างสถาบัน
อินเดีย	37	คงที่	การทุจริตท้องถิ่น	กระจายอำนาจ
บราซิล	33	ผันผวน	ความขัดแย้งทางการเมือง	สร้างฉันทามติ
อินโดนีเซีย	35	ปรับตัวดีขึ้น	การกระจายอำนาจ	เสริมประสิทธิภาพ
ตุรกี	30	ลดลง	สถาบันประชาธิปไตย	ฟื้นฟูธรรมาภิบาล



การที่ ICRG ให้คะแนนไทยต่ำที่สุดในบรรดาแหล่งข้อมูลทั้งหมดมีนัยสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากการประเมินของ ICRG มีผลกระทบโดยตรงต่อการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุนต่างชาติและการให้คะแนนเครดิตของประเทศ ปัญหาที่ ICRG ระบุ โดยเฉพาะเรื่องความไม่แน่นอนทางการเมืองและการขาดความต่อเนื่องในนโยบาย ส่งผลให้ต้นทุนการระดมทุนของประเทศและภาคเอกชนเพิ่มสูงขึ้น การแก้ไขปัญหาเหล่านี้จึงต้องอาศัยการปฏิรูปที่ลึกซึ้งและครอบคลุม ทั้งในด้านการสร้างกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจที่มีประสิทธิภาพ การลดบทบาทของกองทัพในการเมือง และการสร้างฉันทามติระหว่างกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ ในเรื่องการปฏิรูปที่จำเป็นเพื่อยกระดับธรรมาภิบาลของประเทศ

5) ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาการทุจริต

จากข้อมูลของ ICRG ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาการทุจริตในประเทศไทย คือ โครงสร้างอำนาจที่ไม่เป็นทางการและเครือข่ายอุปถัมภ์ ซึ่งฝังรากลึกในระบบการเมือง ระบบนี้สร้างความไม่เป็นธรรมในการเข้าถึงโอกาสและทรัพยากรสาธารณะ ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาการทุจริตเป็นไปได้ยาก เนื่องจากการมีคานอำนาจและผลประโยชน์ร่วมกันในกลุ่มที่มีอิทธิพล การมีส่วนร่วมของกองทัพในการเมืองและอิทธิพลของกองทัพในการบริหารประเทศ แม้ในระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ความไม่แน่นอนและความไม่เสถียรของอำนาจทางการเมืองยังคงอยู่ ส่งผลให้การดำเนินนโยบายและมาตรการปราบปรามการทุจริตเป็นไปได้ยาก ปัญหาความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการทำงานของรัฐและความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งส่งผลต่อความกล้าหาญและความร่วมมือในการเปิดเผยหรือดำเนินคดี การไม่เชื่อมั่นในระบบยุติธรรมทำให้การดำเนินกลยุทธิ์เชิงรุกเป็นไปได้ยากขึ้น และการขาดกลไกการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพและความโปร่งใส รวมถึงการจัดอุปสรรคด้านกฎระเบียบและระบบราชการ ซึ่งยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญในการจัดการทุจริตและสร้างเสถียรภาพในระบบการเมืองและเศรษฐกิจโดยรวม ปัญหาใหญ่คือการฝังรากลึกของวัฒนธรรมการทุจริต ระบบอุปถัมภ์ และโครงสร้างอำนาจที่ไม่โปร่งใส ซึ่งต้องการการปฏิรูปที่ครอบคลุมและยั่งยืน รวมถึงการสร้างกลไกตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ การลดบทบาทของเครือข่ายอุปถัมภ์และกองทัพในทางการเมือง เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ในระยะยาว

6) ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการแก้ไขปัญหาการทุจริตเพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและเสถียรภาพในประเทศ คือ การปฏิรูปและเสริมสร้างกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ (checks and balances) ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการลดบทบาทของกองทัพและกลุ่มอำนาจที่มีอิทธิพลในทางการเมือง เพื่อให้ระบบการเมืองและภาครัฐโปร่งใสมากขึ้น การส่งเสริมระบบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและมีเสถียรภาพ โดยเน้นความต่อเนื่องของนโยบายและการมีฉันทามติทางการเมือง ซึ่งจะช่วยลดความไม่แน่นอนและสร้างความเชื่อมั่นในระบบยุติธรรมและการบริหารจัดการรัฐบาล การสร้างความเข้มแข็งของหน่วยงานตรวจสอบภายในและภายนอก รวมถึงการบังคับใช้กฎหมายด้านความโปร่งใสและต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจัง โดยมีการพัฒนากลไกที่สามารถตรวจสอบและลงโทษผู้ทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการปรับปรุงกฎระเบียบและขจัดอุปสรรคด้านกฎหมายและระบบราชการ เพื่อเอื้ออำนวยต่อความโปร่งใสและลดโอกาสในการทุจริต รวมทั้งเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและเฝ้าระวังมากขึ้น และการสร้าง

วัฒนธรรมความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบในระดับสังคม ผ่านการให้ความรู้และส่งเสริมจริยธรรมในทุกภาคส่วน รวมถึงการสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบและป้องกันการทุจริต ดังนั้นการแก้ไขปัญหาการทุจริตควรเน้นการปฏิรูปโครงสร้างอำนาจ ระบบกฎหมาย และสร้างกลไกเสริมสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในทุกระดับ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างยั่งยืนและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนและนักลงทุนทั่วทั้งประเทศ

3.7 World Economic Forum Executive Opinion Survey (WEF)

1) ข้อมูลพื้นฐาน

World Economic Forum Executive Opinion Survey (WEF) เป็นการประเมินการจ่ายเงินสินบนเกี่ยวกับการนำเข้าส่งออก การเข้าถึงสาธารณูปโภคการประเมินภาษีประจำปี การได้รับสัมปทาน การแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม และการนำเงินงบประมาณภาครัฐไปให้กับบริษัทบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใด ๆ เพื่อการทุจริต โดยสำรวจมุมมองของนักธุรกิจที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นอุปสรรคสูงสุดในการทำธุรกิจ 5 ด้าน คือ

- 1) การทุจริต
- 2) ความไม่มั่นคงของรัฐบาล/ปฏิวัติ
- 3) ความไม่แน่นอนด้านนโยบาย
- 4) ระบบราชการที่ไม่มีประสิทธิภาพ
- 5) โครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคที่ไม่เพียงพอ

คำถามหรือชุดข้อมูลที่ใช้ ประกอบด้วย

WEF ข้อที่ 1 เป็นเรื่องปกติในประเทศของคุณที่บริษัทจะต้องจ่ายเงินพิเศษหรือติดสินบนเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากกรณีต่อไปนี้

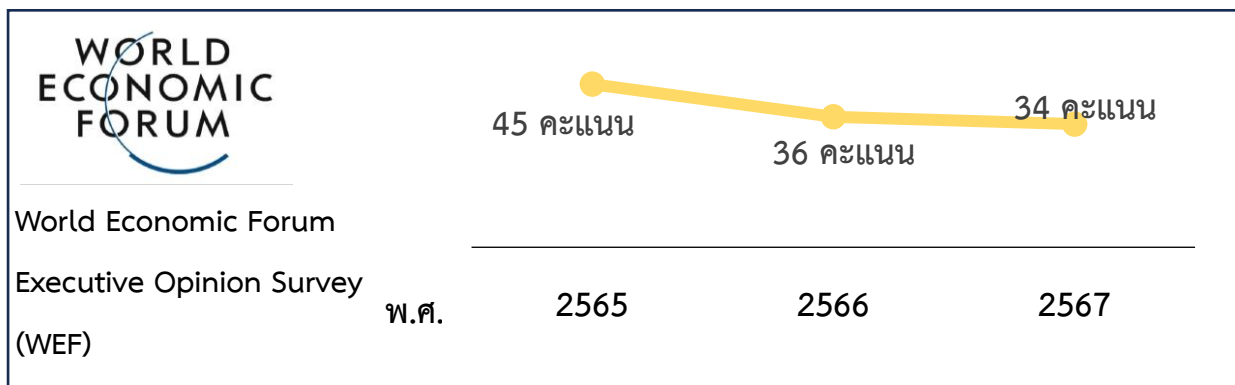
- 1) การนำเข้า ส่งออก
- 2) สาธารณูปโภค
- 3) การชำระภาษีประจำปี
- 4) การผูกพันสัญญาสาธารณะและการให้ใบอนุญาต
- 5) คำพิพากษาของศาลมีความเที่ยงธรรม

World Economic Forum Executive Opinion Survey เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่สะท้อนถึงประสบการณ์และการรับรู้ของผู้นำธุรกิจระดับโลกเกี่ยวกับการทุจริต ความโปร่งใสของรัฐบาล ความเป็นอิสระของศาล และความสมบูรณ์ของภาคสาธารณะในประเทศไทย สำหรับประเทศไทยในปี พ.ศ. 2567 WEF ให้คะแนนที่ 34 คะแนน ซึ่งสะท้อนถึงการรับรู้ของผู้บริหารบริษัทเกี่ยวกับการเบี่ยงเบนเงินทุนสาธารณะ ความไว้วางใจในนักการเมือง และการเลือกปฏิบัติในการตัดสินใจของรัฐ การประเมินของ WEF มีความสำคัญพิเศษเนื่องจากการสำรวจจากผู้ที่มีประสบการณ์ตรงในการดำเนินธุรกิจข้ามชาติและความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจในประเทศต่าง ๆ

2) ค่าคะแนนของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2565 - 2567

ค่าคะแนน WEF ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2565 - 2567 พบว่า ในปี พ.ศ. 2565 มีค่าคะแนน 45 คะแนน แต่ในปี พ.ศ. 2566 คะแนนลดลง ถึง 9 คะแนน โดยมีค่าคะแนน 36 คะแนน และลดลงอย่างต่อเนื่องในปี พ.ศ. 2567 คือ 34 คะแนน ดังรูปที่ 28 แม้ว่าในช่วงหลายปีที่ผ่านมาจะมีความพยายามในการแก้ไขปัญหาการทุจริต แต่ความสำเร็จยังไม่เห็นเป็นรูปธรรมมากนัก การวิเคราะห์สถานการณ์ทุจริตในประเทศไทยจากมุมมองของภาคธุรกิจ โดยอ้างอิงจากผลสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร (Executive Opinion Survey: EOS) ซึ่งจัดทำโดย The World Economic Forum 2024 ให้ข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันที่ประเทศไทยกำลังเผชิญในการต่อสู้กับปัญหาการทุจริต

รูปที่ 28 ค่าคะแนนจาก World Economic Forum Executive Opinion Survey (WEF) ปี พ.ศ. 2565 - 2567



3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล WEF ในช่วงปี พ.ศ. 2565 - 2567 แสดงให้เห็นถึงปัญหาหลายประการที่มีความต่อเนื่องและไม่แสดงแนวโน้มการปรับปรุงที่ชัดเจน

ปัญหาแรกที่ได้รับการระบุอย่างสม่ำเสมอคือการรับรู้อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับการรับสินบนในการจัดซื้อจัดจ้าง การดำเนินงานของหน่วยงานตุลาการ และการบังคับใช้กฎหมาย แม้ว่าจะมีการปรับปรุงระบบดิจิทัลและการทำให้กระบวนการมีความโปร่งใสมากขึ้นในบางหน่วยงาน แต่การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ยังไม่เพียงพอที่จะเปลี่ยนแปลงการรับรู้ในระดับมหภาค

ปัญหาที่สองคือการอุปถัมภ์ทางการเมืองและการบังคับใช้กฎหมายที่อ่อนแอต่อบุคคลที่มีความเชื่อมโยงทางการเมือง ปรากฏการณ์นี้สร้างความรู้สึกไม่เป็นธรรมและลดทอนความเชื่อมั่นในระบบยุติธรรม โดยเฉพาะในหมู่ผู้ประกอบการที่ต้องการความแน่นอนและความเป็นธรรมในการดำเนินธุรกิจ

ปัญหาที่สามคือการขาดความสอดคล้องในการบังคับใช้กรอบการต่อต้านการทุจริต แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายและระเบียบที่ครอบคลุมเรื่องการต่อต้านการทุจริต แต่การนำไปปฏิบัติยังขาดความสม่ำเสมอและมีการตีความที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์และบุคคลที่เกี่ยวข้อง การขาดมาตรฐานที่ชัดเจนและการบังคับใช้ที่เท่าเทียมกันนี้สร้างความไม่แน่นอนและเพิ่มต้นทุนในการปฏิบัติตามกฎระเบียบสำหรับภาคเอกชน

ปัญหาที่สี่คือความเป็นอิสระของศาลที่จำกัด โดยเฉพาะในคดีที่มีนัยสำคัญทางการเมืองหรือเกี่ยวข้องกับธุรกิจขนาดใหญ่ การรับรู้เรื่องการแทรกแซงทางการเมืองต่อระบบยุติธรรมยังคงเป็นความกังวลสำคัญของชุมชนธุรกิจระหว่างประเทศ

ปัญหาสุดท้ายที่สำคัญคือการขาดวัฒนธรรมข้าราชการมืออาชีพและการโยกย้ายตำแหน่งงานบ่อยครั้ง ตามการพิจารณาทางการเมือง WEF ระบุว่าความต่อเนื่องในการบริหารงานและการแต่งตั้งตามระบบอุปถัมภ์เป็นปัญหาเชิงระบบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือของภาครัฐ ประเทศที่ดำเนินการปฏิรูประบบข้าราชการตามหลักการแต่งตั้งตามผลงาน เช่น มาเลเซียและอินเดีย ได้รับการประเมินที่ดีกว่าในด้านนี้

ตารางที่ 9 การประเมิน WEF ของประเทศไทย (ปี พ.ศ. 2565 - 2567)

ปี	คะแนน CPI ไทย	อันดับโลก	ประเด็นหลักที่ WEF ระบุ	การปรับปรุงที่สังเกตได้
2565	36	110	การบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการทุจริต	การปรับปรุงกระบวนการบางอย่าง การเสริมสร้างความโปร่งใสของระบบยุติธรรม
2566	35	108	ความสมบูรณ์ของภาคสาธารณะ	การพัฒนากรอบนโยบายเพิ่มเติม
2567	34	107	การอุปถัมภ์ ความสอดคล้องในการบังคับใช้	ความก้าวหน้าด้าน การปราบปรามการทุจริต เช่น ระบบการแต่งตั้ง ข้าราชการ การสร้างวัฒนธรรมการดำเนินงาน

การที่ WEF ให้คะแนนไทยในระดับกลางและไม่แสดงแนวโน้มการปรับตัวดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมและสามารถสัมผัสได้ โดยเฉพาะในระดับที่ผู้บริหารธุรกิจระดับโลกสามารถรับรู้ได้ การปรับปรุงคะแนน WEF จึงต้องอาศัยการดำเนินการที่เป็นระบบและครอบคลุม ทั้งการสร้างระบบข้าราชการมืออาชีพที่แต่งตั้งตามผลงาน การเสริมสร้างความโปร่งใสของระบบยุติธรรม การพัฒนากรอบการตรวจสอบและถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ และการสร้างวัฒนธรรมความโปร่งใสและความรับผิดชอบในทุกกระบวนของการบริหารราชการแผ่นดิน การดำเนินการเหล่านี้จะไม่เพียงแต่ช่วยปรับปรุงคะแนน WEF แต่จะส่งผลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติและการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในระยะยาว

4) การเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ คะแนน WEF ของไทยที่อยู่ 34 คะแนน ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงด้านความขัดแย้ง อาจส่งผลต่อเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ รวมทั้งความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ที่อาจเพิ่มความรุนแรง



ของภัยธรรมชาติในประเทศที่อยู่ในเขตร้อนอย่างประเทศไทย แต่เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอินโดนีเซียที่ได้ 61 คะแนน แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการสร้างกลไกการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพมากกว่าความสำเร็จของการปฏิรูประบบกฎหมายและการเสริมสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานของรัฐ

ตารางที่ 10 การประเมิน WEF ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น (ปี พ.ศ. 2565 - 2567)

ประเทศ	คะแนน WEF 2567	แนวโน้มตั้งแต่ 2565	ความเสี่ยงหลัก	ข้อเสนอแนะ
ไทย	34	ลดลง	เครือข่ายอุปถัมภ์ บทบาททหาร	ความเป็นอิสระของ ระบบยุติธรรม
อินเดีย	36	คงที่	ปัญหาการทุจริต ในภาครัฐ	ความท้าทายในการต่อสู้ กับการทุจริตในภาครัฐ ของประเทศ
อินโดนีเซีย	61	ดีขึ้น	การกระจายอำนาจ	เสริมสร้างประสิทธิภาพ ในการตรวจสอบ
บราซิล	34	ลดลง	การใช้สิทธิพิเศษ ในตำแหน่งหน้าที่ ทางราชการเพื่อแสวงหา ผลประโยชน์	ความแข็งแกร่งของ สถาบัน

WEF ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเสี่ยงด้านเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับระดับความโปร่งใสและการบริหารจัดการของรัฐบาล โดยกล่าวว่าสถานการณ์การทุจริตและความโปร่งใสในประเทศไทยอาจเป็นหนึ่งในความท้าทายทางด้านความมั่นคงทางสังคมและการเมือง ซึ่งต้องอาศัยนโยบายและกลไกการตรวจสอบที่เข้มแข็ง เพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความเสมอภาคในสังคม

5) ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาการทุจริต

ความท้าทายด้านความโปร่งใสและการใช้เทคโนโลยีในระดับประเทศ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการต่อสู้กับการทุจริต จากข้อมูลของ WEF ถึงความเสี่ยงด้านการควบคุมข้อมูล การเซ็นเซอร์ และการใช้เทคโนโลยีอาจเป็นอุปสรรคสำคัญ เนื่องจากเทคโนโลยีสามารถถูกใช้ในทางที่ผิด เช่น การเซ็นเซอร์ข้อมูล การควบคุมความเห็นต่าง และการขาดความโปร่งใส ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อความร่วมมือ การตรวจสอบ และการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐและประชาชนในการต่อต้านการทุจริต ดังนั้น ปัญหาและอุปสรรคสำคัญคือการใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิด รวมถึงความไม่เข้มแข็งของกลไกตรวจสอบ การขาดความร่วมมือ และการขาดความเข้าใจด้านนวัตกรรม ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการพัฒนา นโยบาย การเสริมสร้างความรู้ และการสร้างกลไกที่ตรวจสอบได้อย่างโปร่งใสมากขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตในประเทศไทย

6) ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปัญหาการทุจริตของไทยคือ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลไกตรวจสอบและความโปร่งใส ที่ควรพัฒนากลไกตรวจสอบภายในหน่วยงาน ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างโปร่งใส ติดตามผลได้ และสามารถตรวจสอบได้ง่ายขึ้น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการป้องกันและตรวจจับการทุจริต ควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบบันทึกข้อมูลที่โปร่งใส ระบบตรวจสอบแบบอัตโนมัติ และกลไกการรายงานความผิดปกติ เพื่อป้องกันและลดโอกาสการทุจริต รวมทั้งใช้เทคโนโลยีเพื่อความโปร่งใสในการดำเนินงานและการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ การเสริมสร้างความรู้และสร้างความเข้าใจในด้านนวัตกรรมและความโปร่งใส ควรจัดให้มีการอบรมและสร้างความตระหนักรู้ให้กับเจ้าหน้าที่และประชาชน เพื่อเข้าใจถึงผลประโยชน์และแนวทางการใช้เทคโนโลยีในการต่อต้านการทุจริต รวมถึงเสริมสร้างวัฒนธรรมความซื่อสัตย์และจริยธรรมในทุกกระดับ การพัฒนากลไกความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและสายปกรอง ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน สื่อมวลชน และประชาชนในการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มแข็ง เพื่อสร้างเสถียรภาพและความน่าเชื่อถือในระบบธรรมาภิบาล

ดังนั้น การแก้ไขปัญหาการทุจริตในไทย ควรเน้นการพัฒนากลไกตรวจสอบที่โปร่งใสและน่าเชื่อถือ ใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ ประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมทั้งปรับปรุงกฎระเบียบเพื่อรองรับนวัตกรรมใหม่ ๆ และเสริมสร้างจิตสำนึกด้านความซื่อสัตย์ของสังคม

3.8 World Justice Project Rule of Law Index (WJP)

1) ข้อมูลพื้นฐาน

World Justice Project Rule of Law Index (WJP) เป็นรายงานประจำปีที่ถูกจัดทำขึ้นเพื่อวัดหลักนิติธรรมในแต่ละประเทศ ผ่านการสำรวจครัวเรือนมากกว่า 149,000 ครัวเรือน และนักกฎหมายหรือผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมาย 3,400 คน โดยในปี 2023 มีประเทศที่ถูกจัดลำดับ 142 ประเทศ โดยการประเมินการใช้อำนาจรัฐเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนของข้าราชการเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายตุลาการ ฝ่ายทหาร และตำรวจ โดยประเมินค่าความโปร่งใสโดยใช้หลักนิติรัฐ ซึ่งมีหลักการสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1) รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและถูกตรวจสอบได้
- 2) กฎหมายต้องเปิดเผย ชัดเจน มั่นคง ปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- 3) กระบวนการทางกฎหมายมีความเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ
- 4) การตัดสินคดีต้องมีความเป็นธรรม มีจริยธรรม มีความเป็นกลาง

คำถามหรือชุดข้อมูลที่ใช้ ประกอบด้วย

WJP ข้อที่ 1 เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

WJP ข้อที่ 2 เจ้าหน้าที่ฝ่ายตุลาการใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

WJP ข้อที่ 3 เจ้าหน้าที่ตำรวจและทหารใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

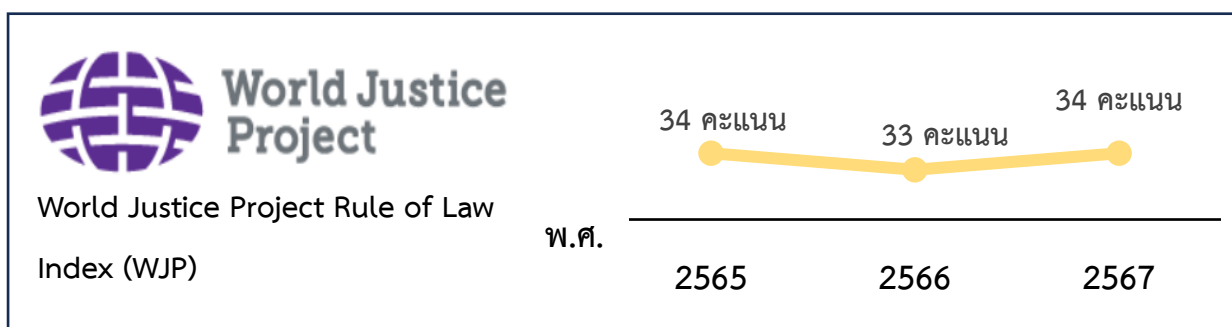
WJP ข้อที่ 4 เจ้าหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

World Justice Project Rule of Law Index เป็นหนึ่งในแหล่งข้อมูลที่ให้คะแนนประเทศไทยในระดับที่ดีที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ในการประเมิน CPI โดยในปี 2567 ไทยได้รับคะแนนใน WJP ที่ 34 คะแนน ซึ่งเป็นการปรับตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อย การประเมินของ WJP จะให้ความสำคัญกับการวัดประสิทธิภาพของระบบนิติธรรมในทางปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการไม่มีการทุจริต การเข้าถึงความยุติธรรม และข้อจำกัดต่ออำนาจของรัฐบาล การปรับตัวดีขึ้นนี้สะท้อนถึงการปรับปรุงเล็กน้อยในด้านความโปร่งใสของการบริหารงานในระดับท้องถิ่น และการเสริมสร้างกลไกการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะในบางหน่วยงาน

2) ค่าคะแนนของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2565 - 2567

ค่าคะแนน WJP ของประเทศไทยใน ปี พ.ศ. 2565 - 2567 พบว่า ปี พ.ศ. 2565 มีคะแนน 34 คะแนน และในปี พ.ศ. 2566 มีคะแนน 33 คะแนน และกลับมามีคะแนนที่ 34 คะแนนในปี พ.ศ. 2567 ดังรูปที่ 29 WJP ได้ให้ข้อมูลและการวิเคราะห์ที่สำคัญเกี่ยวกับสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยผ่านดัชนีนิติธรรม (Rule of Law Index) ซึ่งประเมินประสิทธิภาพของระบบยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมายในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก WJP รายงานว่าการทุจริตยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญในระบบยุติธรรมของประเทศไทย โดยมีการระบุถึงปัญหาความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมายที่อ่อนแอองเกิดการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรม และความล่าช้าในการพิจารณาคดีที่อาจเกิดจากการทุจริต โดยฝ่ายบริหารมีอำนาจเหนือฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ ที่ระบบยุติธรรมไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ WJP ชี้ให้เห็นว่าปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของหลักนิติธรรมและการพัฒนาประชาธิปไตย (World Justice Project, 2023)⁹⁷

รูปที่ 29 ค่าคะแนนจาก World Justice Project Rule of Law Index (WJP) ปี พ.ศ. 2565 - 2567



⁹⁷ World Justice Project. (2023). *Thailand Ranks 82nd out of 142 in Rule of Law Index*. From https://worldjusticeproject.org/sites/default/files/documents/Thailand_1.pdf.

3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์รายละเอียดของ WJP ชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยมีจุดแข็งในด้านโครงสร้างกฎหมายที่ครอบคลุมและการจัดตั้งสถาบันตรวจสอบที่ครบถ้วน แต่ยังมีจุดอ่อนสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายอย่างสม่ำเสมอและการรักษาความเป็นอิสระของกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะในคดีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีอิทธิพลทางการเมืองหรือเศรษฐกิจ การประเมินของ WJP ยังระบุถึงปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตรวจสอบและการขาดช่องทางการร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการรับรู้เรื่องความโปร่งใสและความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐ

รายงาน World Justice Project Rule of Law Index 2024 ถึงสถานภาพของประเทศไทยในด้านหลักนิติธรรม ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มรายได้ระดับปานกลาง (Upper-Middle) โดยมีคะแนนรวม 0.50 จัดอยู่ในอันดับที่ 10 จาก 15 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก และอันดับที่ 78 จาก 142 ประเทศทั่วโลก นอกจากนี้ รายงานแสดงให้เห็นว่าคะแนนของประเทศไทยในด้านต่าง ๆ ยังมีความเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยโดยคะแนนรวมเพิ่มขึ้นเพียง 0.01 จุดจากปีก่อน

ในรายละเอียดด้านกฎหมายและสิทธิพื้นฐาน เช่น สิทธิในการแสดงความคิดเห็น การเข้าถึงข้อมูลและสิทธิการสมาคม มีคะแนนประมาณ 0.50 - 0.70 ซึ่งบ่งชี้ถึงระดับการเข้าถึงและความเป็นธรรมที่ยังต้องพัฒนา เช่น สิทธิในการได้รับข้อมูล (Right to information) ด้านเสรีภาพสิทธิและความปลอดภัยของพลเมือง มีระดับคะแนนประมาณ 0.60 - 0.75 แต่ก็ยังคงมีจุดอ่อนในด้านความรวดเร็วและความโปร่งใสของกระบวนการทางกฎหมายและยุติธรรม ด้านความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อย เช่น การไม่มีอุบัติเหตุร้ายแรงและความรุนแรงและอาชญากรรม คะแนนอยู่ที่ประมาณ 0.66 - 0.90 โดยเฉพาะในด้านความกล้าหาญและความสงบของสังคม ซึ่งยังเป็นจุดเด่นของประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม ด้านระบบยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมายมีจุดที่ต้องพัฒนา คือ ความสามารถในการสอบสวน การตัดสินใจอย่างทันที่ การปฏิบัติการให้เป็นธรรม และความรวดเร็วของกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ คะแนนในด้านนี้มีค่าประมาณ 0.30 - 0.60 ซึ่งยังเป็นจุดที่ประเทศควรเน้นปรับปรุงเพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในระบบยุติธรรม

ภาพรวมของประเทศไทยชี้ให้เห็นว่ามีความพยายามพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและความเป็นธรรมหรือสิทธิพลเมือง แต่ยังคงมีความท้าทายหลายด้านที่ต้องเร่งแก้ไขเพื่อเสริมสร้างหลักนิติธรรมให้เข้มแข็งและเป็นธรรม โดยเฉพาะด้านระบบยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมาย

นอกจากนี้ WJP Index 2024 พบว่า ระดับของการทุจริตในประเทศไทยอยู่ในระดับปานกลาง โดยในด้าน “Absence of Corruption” (การไม่มีการทุจริต) ไทยได้คะแนน 0.46 ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยในกลุ่ม แต่ยังอยู่ในอันดับที่ 18 จาก 41 ประเทศในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และอันดับที่ 70 จาก 142 ประเทศทั่วโลก นอกจากนี้ ในด้าน “Constraints on Government Powers” (ข้อจำกัดต่ออำนาจของรัฐบาล) ไทยได้รับคะแนน 0.46 ด้วยเช่นกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่ามีการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐบาลในระดับหนึ่ง



แต่ยังคงมีพื้นที่ให้ปรับปรุง โดยภาพรวมการทุจริตในประเทศไทยยังคงเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจและต้องการการดำเนินการเพื่อพัฒนาให้ดีขึ้น

4) การเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มที่มีคะแนน CPI ใกล้เคียงกัน คะแนน WJP ของไทย ที่ 50 คะแนน ถือว่าอยู่ในระดับที่น่าพอใจ โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับบราซิลที่ได้ 53 คะแนน และตุรกีที่ได้ 51 คะแนน ทั้งนี้ อินเดียซึ่งได้คะแนน WJP ที่ 55 คะแนน แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการสร้างกลไกการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพมากกว่า ขณะที่อินโดนีเซียได้คะแนน 52 คะแนน ซึ่งสะท้อนถึงผลสำเร็จของการปฏิรูประบบกฎหมายและการเสริมสร้างความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจของรัฐ การที่ไทยได้คะแนน WJP ที่ดีกว่าคะแนน CPI โดยรวมแสดงให้เห็นว่าประเทศมีพื้นฐานทางกฎหมายและสถาบันที่แข็งแกร่ง แต่ปัญหาหลักอยู่ที่การนำไปปฏิบัติและการสร้างความเชื่อมั่นให้กับสาธารณชน

ตารางที่ 11 คะแนน WJP “Absence of Corruption” ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น

ประเทศ	คะแนน WJP 2567	จุดแข็ง	จุดที่ต้องปรับปรุง
ไทย	34	โครงสร้างกฎหมาย สถาบันตรวจสอบ	การบังคับใช้ การมีส่วนร่วม
อินเดีย	55	กลไกตรวจสอบ ความโปร่งใส	การเข้าถึงความยุติธรรม
บราซิล	53	ระบบตุลาการ	การบังคับใช้ที่สม่ำเสมอ
อินโดนีเซีย	52	การปฏิรูประบบ	ความเป็นอิสระของสถาบัน
ตุรกี	51	กรอบกฎหมาย	การแทรกแซงทางการเมือง

การเพิ่มขึ้นของค่าคะแนน WJP มีนัยสำคัญต่อการกำหนดยุทธศาสตร์การปรับปรุงคะแนน CPI เนื่องจากแสดงให้เห็นว่าประเทศมีศักยภาพในการยกระดับการรับรู้เรื่องการทุจริตหากสามารถแก้ไขปัญหาด้านการปฏิบัติและการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะของ WJP เน้นไปที่การเสริมสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบ การปรับปรุงระบบการร้องเรียนและการแจ้งเบาะแส และการเสริมสร้างความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจของหน่วยงานรัฐในทุกกระดับ การดำเนินการตามข้อเสนอแนะเหล่านี้จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถใช้ประโยชน์จากจุดแข็งที่มีอยู่และยกระดับการรับรู้เรื่องการต่อต้านการทุจริตในระยะยาว

5) ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาการทุจริต

ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาการทุจริตในไทยและในระดับโลก โดยเน้นว่าการควบคุมการทุจริตเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อภาพรวมของ rule of law ซึ่งพบว่ามีแนวโน้มดีขึ้นในระดับโลก อย่างไรก็ตาม การต่อสู้กับการทุจริตในไทยอาจเผชิญกับอุปสรรคหลักๆ คือ ความไม่โปร่งใสและการขาดความรับผิดชอบในภาครัฐ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความเชื่อมั่นของประชาชน ระบบตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายที่อาจยังไม่เข้มแข็งหรือขาดความเป็นอิสระเพียงพอ บทบาทของอำนาจรัฐและกลไกการเมืองที่อาจมีการใช้อำนาจผิดวัตถุประสงค์หรือเป็นกลไกในการปกป้องผลประโยชน์ส่วนตัว ปัญหาทรัพยากรและความสามารถ

ขององค์กรที่มีหน้าที่ดำเนินการด้านต่อต้านทุจริต เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ปปช.) ซึ่งอาจยังไม่เพียงพอหรือยังมีอุปสรรคในกฎหมายและนโยบายเพื่อการบังคับใช้ ปัญหาเหล่านี้เป็นอุปสรรคสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

6) ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทยเพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและลดการทุจริต รวมถึงเสริมสร้างหลักนิติธรรม สามารถดำเนินการได้ ดังนี้ เพิ่มความเข้มแข็งในการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการป้องกันการทุจริต โดยเน้นการดำเนินคดีอย่างเป็นธรรมและรวดเร็ว เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด สนับสนุนการเปิดเผยข้อมูลของรัฐบาลและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มที่ ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบและความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ เสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบตรวจสอบและถ่วงดุล เช่น การสร้างกลไกตรวจสอบบัญชีอิสระและกลไกการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ไม่ถูกต้อง จัดตั้งนโยบายและมาตรการเชิงรุกในการรับมือกับการทุจริตในทุกระดับ รวมถึงการเสริมสร้างกลไกป้องกันและการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถประเมินและปรับปรุงมาตรการได้อย่างทันที ดังนั้นการดำเนินงานด้านความโปร่งใสและการต่อสู้กับการทุจริตในประเทศไทยควรเน้นความเข้มแข็งของกลไกทางกฎหมาย การเปิดเผยข้อมูล การมีส่วนร่วมของประชาชน และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ใสสะอาด เพื่อพัฒนาระบบนิติธรรมและเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนในรัฐบาลและสถาบันต่าง ๆ

3.9 Varieties of Democracy Project (V-Dem)

1) ข้อมูลพื้นฐาน

Varieties of Democracy (V-Dem) เป็นสถาบันที่เกิดจากการรวมตัวของภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยยูเทนเบิร์ก ประเทศสวีเดน และสถาบันเคลล็อก มหาวิทยาลัยนอร์ทเธอร์แลนด์ ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งดำเนินการจัดเก็บข้อมูลด้านรัฐศาสตร์ V-Dem วัดเกี่ยวกับความหลากหลายของประชาธิปไตย การถ่วงดุลของฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ตลอดจนการทุจริตของเจ้าหน้าที่ในฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ซึ่งในปี 2016 มีการวัดในอาเซียน เพียง 4 ประเทศ แต่ต่อมาในปี 2017 จนถึงปัจจุบัน มีการวัดในประเทศกลุ่มอาเซียน 10 ประเทศ ในแหล่งข้อมูล Varieties of Democracy Institute (V-Dem) มีประเด็นที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ นำมาคำนวณเป็นคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต ตามคำถามที่ว่า การทุจริตทางการเมืองเป็นที่แพร่หลายมากน้อยเพียงใด (How pervasive is political corruption) โดยดัชนีแสดงความแพร่หลายของการทุจริตนี้ ถูกคำนวณจากค่าเฉลี่ยของดัชนี 4 ด้าน คือ

1. ดัชนีการทุจริตในภาครัฐ (Public sector corruption index) โดยใช้คำถามว่า “เจ้าหน้าที่รัฐ มีพฤติกรรมเรียกรับสินบนหรือสิ่งของอื่นใด ในระดับใด และเจ้าหน้าที่รัฐ มีพฤติกรรมขโมยเบียดบังเงินหรืองบประมาณ หรือทรัพยากรภาครัฐ เพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อคนในครอบครัวของตนเองบ่อยครั้งเพียงใด”



2. ดัชนีการทุจริตของผู้บริหารระดับสูง (Executive corruption index) โดยใช้คำถามว่า “ผู้บริหารระดับสูง หรือตัวแทน มีพฤติกรรมเรียกรับสินบน หรือสิ่งของอื่นใด เป็นประจำหรือไม่ และผู้บริหารระดับสูง หรือตัวแทนเหล่านั้นมีพฤติกรรมขโมย เบียดบังเงินหรืองบประมาณ หรือทรัพยากรภาครัฐเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อคนในครอบครัวของตนเองบ่อยครั้งเพียงใด”

3. ดัชนีการทุจริตของฝ่ายนิติบัญญัติ (The indicator for legislative corruption) โดยใช้คำถามว่า “เจ้าหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติได้ใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อเรียกรับผลประโยชน์ในประเด็นเหล่านี้ในระดับใด”

(1) เรียกรับสินบน

(2) รับเงินเพื่อช่วยเหลือให้ได้รับสัญญาจากภาครัฐ (เพื่อตัวเอง ครอบครัว เพื่อน ผู้สนับสนุนทางการเมือง)

(3) มีผลประโยชน์ต่างตอบแทนกับภาครัฐกิจเพื่อแลกกับโอกาสในการว่าจ้างภายหลังจากออกจากสภานิติบัญญัติ

(4) ขโมย (เบียดบัง) เงินของภาครัฐหรือเงินจากโครงการบริจาคต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ส่วนตัว

4. ดัชนีการทุจริตของฝ่ายตุลาการ (The indicator for judicial corruption) โดยใช้คำถามว่า “ประชาชนหรือภาครัฐกิจ มีการจ่ายเงินพิเศษ (ที่ไม่มีเอกสารการจ่ายเงิน) หรือสินบน เพื่อเร่งหรือชะลอกระบวนการของฝ่ายตุลาการ ในระดับใด”

คำถามหรือชุดข้อมูลที่ใช้ ประกอบด้วย

V-Dem ข้อที่ 1 ความแพร่หลายของการทุจริตในประเทศ

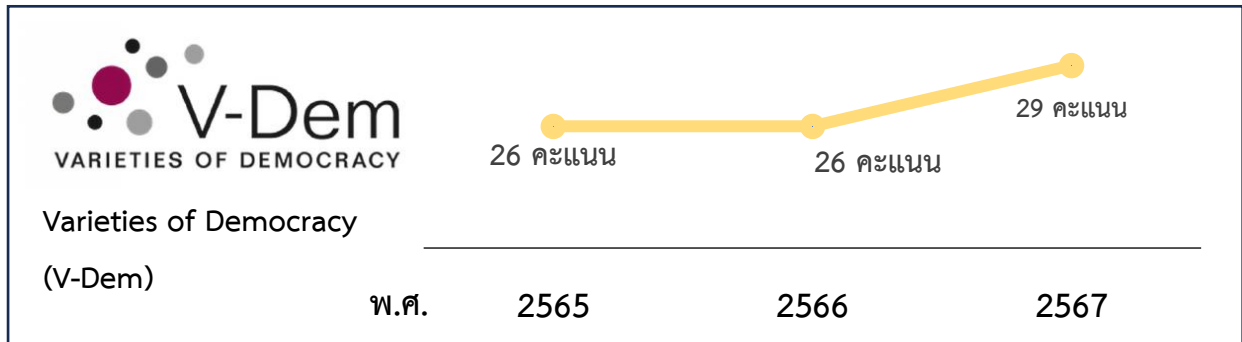
Varieties of Democracy หรือ V-Dem เป็นโครงการวิจัยระดับโลกที่มุ่งเน้นการวัดและติดตามความหลากหลายของประชาธิปไตย การถ่วงดุลอำนาจระหว่างฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ ตลอดจนการทุจริตของเจ้าหน้าที่ในแต่ละสาขาอำนาจ สำหรับประเทศไทยในปี พ.ศ. 2567 V-Dem ให้คะแนนที่ 29 คะแนน การประเมินของ V-Dem จะให้ความสำคัญกับการวัดการปฏิบัติจริง (de facto practices) ในด้านเสรีภาพสื่อ ความโปร่งใสในการเงินการเมือง ความเป็นอิสระของศาล และการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการรับรู้เรื่องการทุจริตและคุณภาพของธรรมาภิบาล

2) ค่าคะแนนของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2565 - 2567

ค่าคะแนน V-Dem ของประเทศไทยใน ปี พ.ศ. 2565 - 2567 พบว่า ในปี พ.ศ. 2565 มีความคงที่ถึง พ.ศ. 2566 ที่คะแนน 26 คะแนน และเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2567 ที่ 29 คะแนน ดังรูปที่ 30 V-Dem กล่าวถึงสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมิติที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยและการปกครอง ค่าคะแนน V-Dem ของประเทศไทยดีขึ้นตั้งแต่ปี 2565 - 2567 อันเป็นผลมาจากพรรคฝ่ายค้านได้รับสิทธิ์เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศมากขึ้น แต่การทุจริตยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญในกระบวนการเลือกตั้งของประเทศไทย โดยมีการระบุถึงปัญหาการซื้อเสียง การใช้ทรัพยากรของรัฐเพื่อประโยชน์ทางการเมือง และการแทรกแซงการทำงานขององค์กรอิสระที่มีหน้าที่ควบคุมดูแลการเลือกตั้ง

V-Dem ชี้ให้เห็นว่าปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของกระบวนการประชาธิปไตยและความชอบธรรมของรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง

รูปที่ 30 ค่าคะแนนจาก Varieties of Democracy (V-Dem) ปี พ.ศ. 2565 - 2567



3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากรายงานของ V-Dem ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่มีกระบวนการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2566 ซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญในบริบทของเสรีภาพและกระบวนการประชาธิปไตย ทั้งนี้ ยังชี้ให้เห็นว่ากระบวนการทางการเมืองในประเทศไทยอยู่ในภาวะเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2567 ซึ่งเป็นปีที่มีการเลือกตั้งครั้งใหญ่ ซึ่งอาจเป็นโอกาสสำคัญสำหรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตของประชาธิปไตยในประเทศไทย แต่ยังคงต้องพิจารณาในบริบทของแนวโน้มทั่วโลกที่มีการชะลอการขยายตัวของประชาธิปไตยและการเพิ่มขึ้นของอำนาจแบบเผด็จการ

การวิเคราะห์ของ V-Dem ในช่วงปี พ.ศ. 2565 - 2567 แสดงให้เห็นถึงปัญหาหลายมิติที่มีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกัน

ปัญหาแรกและสำคัญที่สุดคือสภาพแวดล้อมของสื่อและเสรีภาพในการแสดงออก ตลอดช่วงเวลาดังกล่าว ประเทศไทยยังคงถูกจัดอยู่ในกลุ่ม “ไม่เสรี” สำหรับเสรีภาพอินเทอร์เน็ตและสื่อ โดยมีการเซ็นเซอร์สื่ออย่างต่อเนื่อง การคุกคามนักข่าว และการปราบปรามการแสดงออกทางออนไลน์ กฎหมายหมิ่นประมาทและการใช้อำนาจพิเศษต่าง ๆ อย่างบ่อยครั้งได้สร้างบรรยากาศของความกลัวและการเซ็นเซอร์ตนเองในหมู่นักข่าวและนักวิชาการ ส่งผลให้การเปิดเผยและการตรวจสอบการทุจริตมีข้อจำกัดอย่างมาก การขาดเสรีภาพสื่อ这不仅ส่งผลต่อการเข้าถึงข้อมูลของประชาชน แต่ยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐ

ปัญหาที่สองคือความเป็นอิสระของศาลที่ยังคงอยู่ในระดับต่ำ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาไทยได้คะแนนเพียง 1 คะแนนจาก 4 คะแนนเต็มในด้านความเป็นอิสระของศาล ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยภูมิภาคที่ 2.41 และค่าเฉลี่ยโลกที่ 2.09 อย่างมีนัยสำคัญ การประเมินนี้สะท้อนถึงความกังวลอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการแทรกแซงทางการเมืองต่อระบบยุติธรรม การแต่งตั้งผู้พิพากษาที่อาจมีอคติทางการเมือง และการใช้ระบบยุติธรรมเป็นเครื่องมือ



ทางการเมือง ปัญหานี้มีผลกระทบอย่างลึกซึ้งต่อความเชื่อมั่นของประชาชนและนักลงทุนในระบบยุติธรรม และเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการต่อสู้กับการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพ

ปัญหาที่สามคือความโปร่งใสในการเงินการเมืองและกระบวนการแต่งตั้งตำแหน่งสำคัญ V-Dem ระบุว่าประเทศไทยยังขาดความโปร่งใสในการเปิดเผยแหล่งที่มาของเงินทุนทางการเมือง การใช้จ่ายในการหาเสียง และผลประโยชน์ทับซ้อนของนักการเมืองและข้าราชการระดับสูง กระบวนการแต่งตั้งตำแหน่งสำคัญในหน่วยงานต่าง ๆ ยังคงขาดความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมจากสาธารณชน ทำให้เกิดความสงสัยเกี่ยวกับการแต่งตั้งตามอุปถัมภ์หรือผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าคุณธรรม นอกจากนี้ ระบบการเลือกสมาชิกวุฒิสภาโดยการแต่งตั้งแทนการเลือกตั้งโดยตรงยังคงเป็นประเด็นที่ V-Dem มองว่าลดทอนความรับผิดชอบทางประชาธิปไตยและเปิดโอกาสให้เกิดการทุจริตและการใช้อิทธิพลโดยมิชอบ

4) การเปรียบเทียบกับประเทศในภูมิภาคเดียวกัน

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในกลุ่มที่มีคะแนน CPI ใกล้เคียงกัน คะแนน V-Dem ของไทยที่ 29 คะแนน ถือว่าอยู่ในระดับใกล้เคียงกับประเทศอื่น ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าในหลายประเทศปัญหาการทุจริตทางการเมืองยังคงเป็นปัญหาสำคัญ และควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยการสร้างกลไกตรวจสอบและตรวจราชการที่เข้มแข็ง รวมถึงการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในระบบราชการและลดโอกาสในการทุจริต การคุ้มครองเสรีภาพของสื่อมวลชน รวมทั้งการสนับสนุนเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเพื่อกระตุ้นการตรวจสอบและวิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ในสังคม ซึ่งจะเป็นตัวช่วยสำคัญในการเปิดเผยข้อมูลและลดการทุจริต อีกทั้งควรมีการปฏิรูปกระบวนการเลือกตั้งเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสนับสนุนพรรคการเมืองและกลไกประชาธิปไตยที่เป็นกลางและแข็งแรง และการปลูกฝังความรู้และจิตสำนึกด้านจริยธรรมในระบบการเมืองและที่สำคัญคือ ภาคประชาชนและภาคพลเมืองควรมีส่วนร่วมในกระบวนการนี้อย่างเข้มแข็ง

ตารางที่ 12 คะแนน V-Dem ของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น (ปี พ.ศ. 2565 - 2567)

ประเทศ	คะแนน V-Dem 2567	ปัญหา	จุดแข็ง
ไทย	29	การซื้อสิทธิขายเสียง	การเพิ่มขึ้นด้านเสรีภาพสื่อและการแสดงออก
อินเดีย	29	การทุจริตทางการเมืองส่วนใหญ่ไม่ถูกดำเนินคดีอย่างมีประสิทธิภาพ	ความเป็นอิสระของหน่วยงาน
บราซิล	44	ความไว้วางใจของประชาชน	การเปิดโปงการทุจริตในระดับสูงสุดของรัฐบาล
อินโดนีเซีย	22	อิทธิพลทางการเมือง	การมีหน่วยงานในการกำกับดูแล
ตุรกี	18	การแทรกแซงทางการเมือง	กระบวนการทางกฎหมายที่เข้มแข็งมากขึ้น

ตารางที่ 13 ดัชนีหลักของ V-Dem สำหรับประเทศไทย (ปี พ.ศ. 2563 - 2567)

ตัวชี้วัด	2563	2564	2565	2566	2567	แนวโน้ม	ระดับ การประเมิน
Political Corruption Index	28	27	26	26	29	ปรับตัวดีขึ้น เล็กน้อย	ต่ำ
Judicial Independence	1	1	1	1	1	คงที่	ต่ำมาก
Media Freedom	ไม่เสรี	ไม่เสรี	ไม่เสรี	ไม่เสรี	ไม่เสรี	คงที่	ต่ำมาก
Liberal Democracy Index	<0.3	<0.3	<0.3	<0.3	<0.3	คงที่	ระบอบเผด็จ การเลือกตั้ง
Executive Corruption	22	23	24	25	27	ดีขึ้นเล็กน้อย	ต่ำ
Legislative Corruption	26	27	28	27	31	ปรับตัวดีขึ้น	ต่ำ-กลาง

หมายเหตุ: คะแนน 0-100 (100 = ดีที่สุด) สำหรับดัชนีการทุจริต; คะแนน 0-4 (4 = ดีที่สุด) สำหรับความเป็นอิสระของศาล

แม้ว่า V-Dem จะแสดงให้เห็นถึงการปรับตัวดีขึ้นเล็กน้อยในปี พ.ศ. 2567 หลังจากการเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2566 แต่ประเทศไทยยังคงถูกจัดประเภทเป็น “ระบอบเผด็จการเลือกตั้ง (Electoral Autocracy)” โดยมีข้อจำกัดอย่างมีนัยสำคัญต่อสิทธิทางการเมืองและเสรีภาพพลเมือง การปรับปรุงเล็กน้อยในดัชนีการทุจริตทางการเมืองจาก 26 เป็น 29 คะแนนแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการปรับปรุง แต่ยังไม่เพียงพอที่จะเปลี่ยนแปลงการจัดประเภทโดยรวมของประเทศ

การปรับปรุงคะแนน V-Dem จึงต้องอาศัยการปฏิรูปที่ครอบคลุมและเหมาะสมในหลายมิติ ทั้งการเสริมสร้างเสรีภาพสื่อและการแสดงออก การปฏิรูประบบยุติธรรมให้มีความเป็นอิสระมากขึ้น การเพิ่มความโปร่งใสด้านการเงินของกระบวนการทางการเมืองและกระบวนการแต่งตั้งตำแหน่งสำคัญ การสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ การดำเนินการเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะช่วยปรับปรุงคะแนน V-Dem แต่จะเป็นรากฐานสำคัญในการยกระดับคะแนน CPI โดยรวมและเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาคมระหว่างประเทศต่อการพัฒนาประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลของประเทศไทย

5) ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาการทุจริต

ปัญหาและอุปสรรคในการแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศไทยมีหลายด้าน ซึ่ง V-Dem พบว่าการแพร่หลายของวัฒนธรรมการทุจริตในระบบราชการและกลไกการเมือง ทำให้การต่อต้านและการสร้างความโปร่งใสเป็นเรื่องที่ท้าทาย การทุจริตถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมในระดับลึก แม้จะมีการจัดตั้งองค์กรตรวจสอบและหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย แต่ยังคงประสบปัญหาในการดำเนินงานอย่างเข้มแข็งและเป็นอิสระ เนื่องจากการแทรกแซงจากกลุ่มผลประโยชน์และอำนาจทางการเมือง การทุจริต



มักเชื่อมโยงกับกลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มอำนาจทางการเมือง ซึ่งสร้างความลำบากในการดำเนินนโยบายต่อต้านการทุจริตอย่างเป็นธรรมและเข้มงวด อีกทั้งความซับซ้อนของโครงสร้างอำนาจทางการเมืองและระบบราชการ อาจทำให้การดำเนินการต่อสู้กับการทุจริตเป็นไปอย่างมีข้อจำกัด นอกจากนี้ยังพบว่าการทุจริตยังได้รับการปกป้องจากกลุ่มอำนาจในระดับต่าง ๆ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความโปร่งใสและความยุติธรรมในการดำเนินนโยบาย

นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมทางการเมืองที่ไม่เสถียรและความแตกแยกทางการเมืองอาจเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการจัดการปัญหาการทุจริต เนื่องจากกลุ่มผลประโยชน์ที่มีอิทธิพลอาจใช้ทรัพยากรเพื่อป้องกันหรือเบี่ยงเบนการดำเนินคดีทุจริต รวมทั้งความขาดแคลนความกล้าหาญทางการเมืองที่จะดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ในระยะยาว

6) ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเมืองและประชาธิปไตยในประเทศไทย คือ การส่งเสริมความโปร่งใสและกำจัดการทุจริต การสร้างกลไกตรวจสอบและตรวจราชการที่เข้มแข็ง รวมถึงการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในระบบราชการและลดโอกาสในการทุจริต การเสริมสร้างเสรีภาพของสื่อและความคิดเห็น การคุ้มครองเสรีภาพของสื่อมวลชน รวมทั้งการสนับสนุนเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เพื่อกระตุ้นการตรวจสอบและวิจารณ์เชิงสร้างสรรค์ในสังคม ซึ่งจะเป็ตัวช่วยสำคัญในการเปิดเผยข้อมูลและลดการทุจริต พัฒนาระบบการเมืองและการเลือกตั้งที่เป็นธรรม การปฏิรูปกระบวนการเลือกตั้งเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสนับสนุนพรรคการเมืองและกลไกประชาธิปไตยที่เป็นกลางและแข็งแรง การศึกษาและสร้างความเข้าใจในหลักคุณธรรมและจริยธรรมทางการเมือง การปลูกฝังความรู้และจิตสำนึกด้านจริยธรรมในระบบการเมืองและ ที่สำคัญคือภาคประชาชนและภาคพลเมือง ควรมีส่วนร่วมในกระบวนการนี้ อย่างเข้มแข็ง ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน การสร้างความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพและความเข้าใจร่วมกัน เพื่อพัฒนาแนวทางแก้ไขปัญหาทุจริตและสร้างสังคมที่มีความรุนแรงน้อยลง

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริตของประเทศไทย ของหน่วยงานอื่น

4.1 Freedom House

Freedom House เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนสหรัฐฯ ด้านการส่งเสริมประชาธิปไตยและการมีเสรีภาพ จัดอันดับเสรีภาพของประเทศต่าง ๆ เพื่อชี้วัดระดับความเป็นประชาธิปไตยของโลกปี พ.ศ. 2566 (Freedom in the World 2023) โดยรวบรวมข้อมูลจากข่าวเปิด นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ องค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันวิจัยต่าง ๆ และการลงพื้นที่แล้วแบ่งเป็นการให้คะแนน (Scores) การจัดอันดับ (Ratings) และการกำหนดสถานะความมีเสรีภาพของประชาชนในประเทศต่าง ๆ โดย (1) การให้คะแนนจะพิจารณาจากคำถามชี้วัดด้านสิทธิทางการเมืองและเสรีภาพของพลเรือน (คะแนนจาก 0 - 4) (2) การจัดอันดับ (Ratings) จาก 1 - 7 คะแนน (คะแนนน้อย หมายถึง มีเสรีภาพมาก) ใน 2 หมวด คือ สิทธิทางการเมืองและเสรีภาพของพลเรือนจากนั้น (3) นำคะแนนที่ได้มาแบ่งกลุ่มประเทศ/ดินแดนออกเป็น 3 กลุ่มสถานะ (Status) ได้แก่ 1) มีเสรีภาพ (Free) 1.0 - 2.5 คะแนน 2) มีเสรีภาพบางส่วน (Partly Free) 3.0 - 5.0 คะแนน และ 3) ไม่มีเสรีภาพ (Not Free) 5.5 - 7.0 คะแนน

ในปี พ.ศ. 2567 ภาพรวมเสรีภาพโลกยังคงลดลงต่อเนื่องเป็นปีที่ 18 นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 มี 52 ประเทศที่มีเสรีภาพลดลงจากปี พ.ศ. 2566 ในขณะที่มีเพียง 21 ประเทศที่มีเสรีภาพมากขึ้น ส่วนประเทศที่มีเสรีภาพยังคงเป็นประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวีย ยุโรป สหรัฐฯ แคนาดา ออสเตรเลีย และญี่ปุ่น ขณะที่ประเทศที่ไม่มีเสรีภาพส่วนใหญ่อยู่ในภูมิภาคแอฟริกา เอเชียกลาง ตะวันออกกลาง จีน และรัสเซีย ส่วนประเทศที่มีพัฒนาการโดดเด่น ได้แก่ เนปาล ไลบีเรีย มอริเตเนีย และประเทศไทยที่ได้รับคะแนนเพิ่มสูงที่สุดในโลกถึง 6 คะแนนจาก ปี พ.ศ. 2566 และได้เลื่อนสถานะเป็นประเทศกึ่งเสรีภาพ (Partly Free) อีกครั้งในรอบ 4 ปี(ครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. 2563)

การเลือกตั้งใหญ่ในเดือนพฤษภาคมปี พ.ศ. 2566 ที่ผ่านมาเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้คะแนนความมีเสรีภาพของไทยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในด้านสิทธิทางการเมือง หรือ Political Right ที่เพิ่มขึ้นมาจาก 6 คะแนนเป็น 12 คะแนน แต่ถึงอย่างนั้น คะแนนด้านเสรีภาพของพลเมืองในประเทศไทยกลับไม่เพิ่มขึ้น สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาด้านเสรีภาพของพลเมืองที่รัฐบาลต้องเร่งแก้ไข

คะแนนเกี่ยวกับสิทธิทางการเมืองของประเทศไทยหลังการเลือกตั้งใหญ่ที่เพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งมาจากการชนะการเลือกตั้งของแกนนำพรรคฝ่ายค้าน และความพ่ายแพ้ของพรรคทหาร ทำให้ดูเหมือนว่าอำนาจของกองทัพมีน้อยลงในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา



สัดส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีเพศสภาพเป็นหญิง หรือมีเพศวิถีหลากหลายที่เพิ่มขึ้น ยังมีส่วนช่วยให้คะแนนเกี่ยวกับสิทธิทางการเมืองของไทยเพิ่มขึ้น โดยพบว่าข้อมูลเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน ปี พ.ศ. 2566 แสดงให้เห็นถึงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นเพศหญิงอยู่ที่ร้อยละ 19.80 ซึ่งสูงที่สุดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 เป็นต้นมา และยังมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศอีกด้วย

นอกจากนี้ ไทยยังได้รับคะแนนเพิ่มขึ้นจากการที่มีนายกรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนฯ ที่มาจากการเลือกตั้งอย่างเสรีมีอำนาจในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล แต่ก็ยังพบว่าการกำหนดนโยบายยังได้รับอิทธิพลจากกลุ่มอำนาจเก่าอย่างสมาชิกวุฒิสภาที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง ทำให้ได้รับคะแนนเพิ่มมาเพียง 1 คะแนนเท่านั้น

อย่างไรก็ดี คะแนนของ Freedom House แสดงให้เห็นว่าไทยยังต้องปรับปรุงพัฒนาระบบการเมืองอีกมาก ทั้งในเรื่องของกติกาการเลือกตั้ง สิทธิในการตั้งพรรคการเมืองของประชาชน ไปจนการทำงานที่โปร่งใสของรัฐบาลเอง จุดสำคัญที่ต้องพัฒนาคือทำให้กฎหมายรัฐธรรมนูญที่เป็นร่มใหญ่ของกฎหมายทั้งหมด และยึดโยงกับประชาชนทุกเพศ วัย ไปจนถึงกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนี้ยังต้องมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปเข้าไปมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการร่างกฎหมาย และสุดท้ายสภาร่างรัฐธรรมนูญต้องเป็นสภาที่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่ถูกตีกรอบอำนาจ

4.2 องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ (Organisation for Economic Co-Operation and Development : OECD)

องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ (Organisation for Economic Co-Operation and Development : OECD) เป็นองค์การระหว่างรัฐบาลที่ทำงานร่วมกับรัฐบาล ผู้กำหนดนโยบายและพลเมืองของประเทศต่าง ๆ เพื่อสร้างนโยบายที่ช่วยปรับปรุงคุณภาพชีวิต ส่งเสริมความเจริญรุ่งเรือง ความเสมอภาค โอกาส และความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคน

OECD ได้ศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์การทุจริตในประเทศไทย โดยเฉพาะในประเด็นการส่งเสริมการแข่งขันทางการค้า ซึ่งพบว่าเศรษฐกิจไทยมีการกระจุกตัวสูงและการแข่งขันต่ำ ทำให้มีผู้เล่นในตลาดเพียงไม่กี่ราย รายงานของ OECD ชี้ให้เห็นว่ากฎหมายไทยบางส่วนอาจเอื้อประโยชน์ต่อธุรกิจรายใหญ่ ซึ่งส่งผลให้เงินในระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนอย่างไม่ทั่วถึง นอกจากนี้ OECD ยังให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต โดยเฉพาะผ่านกลไกการแจ้งเบาะแสและการปกป้องผู้แจ้งเบาะแส

ประเด็นสำคัญที่ OECD ให้ความสนใจ คือ การกระจุกตัวของธุรกิจเศรษฐกิจไทยมีการกระจุกตัวของรายได้และอำนาจในกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่ ซึ่งอาจนำไปสู่การแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม การขาดประสิทธิภาพของกฎหมายการแข่งขัน โดยกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการส่งเสริมการแข่งขันที่เป็นธรรม อีกทั้งยังมีความเกี่ยวข้องกับการให้สินบนเจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศ ซึ่ง OECD ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการให้สินบนเจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศ และความรับผิดชอบของนิติบุคคล นอกจากนี้ OECD ยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านการทุจริต โดยเฉพาะ

ผ่านการแจ้งเบาะแส ซึ่ง OECD สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่ออำนวยความสะดวกในการแจ้งเบาะแส และการปกป้องผู้แจ้งเบาะแส

OECD มองผลกระทบของการทุจริต ว่าการทุจริตส่งผลเสียต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ขาดความน่าเชื่อถือ และการพัฒนาที่ไม่ต่อเนื่อง การทุจริตยังทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม ความเหลื่อมล้ำ และความไม่ไว้วางใจในระบบ อีกทั้งการทุจริตส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของประเทศในเวทีโลก และทำให้นักลงทุนขาดความเชื่อมั่น

OECD เสนอแนวทางการแก้ไข โดยการปรับปรุงกฎหมาย แก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขัน และต่อต้านการทุจริตให้มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ส่งเสริมธรรมาภิบาลในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะในภาครัฐ และภาคเอกชน การสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐและภาคเอกชน การมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริต และให้ความคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส โดยการแก้ไขปัญหาการทุจริตในประเทศไทยเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน การปรับปรุงกฎหมาย การส่งเสริมธรรมาภิบาล และการสร้างความโปร่งใสเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ประเทศไทยก้าวไปสู่สังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริตได้

4.3 สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC)

สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC) เป็นองค์กรที่กำกับดำเนินการตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention against Transnational Crime : UNTOC) และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (United Nations Convention Against Corruption : UNCAC) โดยไทยมีบทบาทอย่างต่อเนื่องในการทำงานร่วมกับคณะกรรมการยาเสพติด (Commission on Narcotic Drugs : CND) และคณะกรรมการว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา (Commission on Crime Prevention and Criminal Justice : CCPCJ)

ในการแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศไทยนั้น ไทยได้ลงนามและให้สัตยาบันในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (UNCAC) และมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามอนุสัญญาฯ ภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) โดย UNODC ทำหน้าที่เป็นสำนักเลขาธิการของกลไกการตรวจสอบ (Review Mechanism) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ UNCAC ในปัจจุบันการดำเนินการตาม UNCAC ของประเทศไทย คือ การเป็นรัฐภาคี ซึ่งประเทศไทยเข้าเป็นภาคี UNCAC เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2546 และให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2554 ส่งผลให้ไทยมีส่วนร่วมในกลไกการตรวจสอบตาม UNCAC ซึ่งเป็นการประเมินผลการปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ ของรัฐภาคี อีกทั้งความร่วมมือกับ UNODC ยังสนับสนุนการดำเนินงานของไทยในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมถึงการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคและการแลกเปลี่ยนข้อมูล และยังได้ดำเนินการในหลายด้านตามพันธกรณีของ UNCAC เช่น การกำหนดความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการทุจริต การส่งเสริมความโปร่งใส



และความรับผิดชอบในภาครัฐ และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ อีกทั้งภาคประชาสังคมของไทย มีบทบาทสำคัญในการติดตามการดำเนินการตาม UNCAC และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ

UNODC ได้ทำการประเมินการดำเนินการตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (UNCAC) ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2562 โดยพบว่ากรอบกฎหมายของไทยโดยทั่วไปสอดคล้องกับข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ ซึ่งการประเมินชี้ให้เห็นช่องว่างในการกำหนดความผิดทางอาญาสำหรับการกระทำบางประการ เช่น การรับสินบนของเจ้าหน้าที่รัฐต่างประเทศและการใช้อิทธิพลเพื่อแลกเปลี่ยนผลประโยชน์

อีกทั้ง UNODC ได้กล่าวถึงความแพร่หลายของการทุจริตของประเทศไทยในหลายภาคส่วน ทั้งความเชื่อมโยงกับอาชญากรรมข้ามชาติ การทุจริตที่เปิดโอกาสให้เกิดกิจกรรมทางอาญา เช่น การค้าสัตว์ป่าและไม้ และการค้ามนุษย์ แม้ประเทศไทยจะมีกลไกในการส่งเสริมการรายงานการทุจริต เช่น การให้รางวัลในรูปแบบของเงินสำหรับการให้ข้อมูลที่นำไปสู่การยึดทรัพย์สิน แต่กลับขาดแรงจูงใจที่จะก่อให้เกิดการแจ้งเบาะแสในคดีที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมข้ามชาติ และแม้ว่าประเทศไทยจะมีระบบการรายงานการทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน แต่ก็มีช่องโหว่ที่จะสนับสนุนให้เกิดแรงจูงใจในการรายงานหรือแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติ โดย UNODC มีส่วนร่วมสนับสนุนความพยายามของประเทศไทยในการปราบปรามการทุจริต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเสริมสร้างความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และการอำนวยความสะดวกในการเรียกคืนทรัพย์สิน

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจาก UNODC พบว่า ประเทศไทยควรมีการปรับปรุงกลไกในการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการการแจ้งเบาะแส โดยการส่งเสริมให้ทั้งเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานภาคประชาชน ภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแส พร้อมทั้งการสร้างเชื่อมั่นว่าเมื่อมีการแจ้งเบาะแสแล้ว ผู้แจ้งเบาะแสจะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าทั้งทางตัวเงิน และความปลอดภัย ซึ่งนอกจากการแจ้งเบาะแสการทุจริตในหน่วยงานหรือพื้นที่ของตน การก่อเหตุอาชญากรรมข้ามชาติที่พบเห็นทุกคนต่างก็สามารถมีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแสได้ ดังนั้นการสร้างการตระหนักรู้เกี่ยวกับการเฝ้าระวังการแจ้งเบาะแส การเผยแพร่ช่องทางการแจ้งเบาะแสก็สำคัญเช่นกัน

4.4 ธนาคารโลก (World Bank)

ธนาคารโลก (World Bank) เป็นทบวงการชำนัญพิเศษแห่งสหประชาชาติที่ให้ความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา ทั้งด้านการเงินและการให้คำปรึกษาทางวิชาการและเทคนิค รวมทั้งนำเสนอแนวโน้มและการประเมินเศรษฐกิจโลก ประกอบด้วย 5 องค์การ ดังนี้

1) ธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการฟื้นฟูบูรณะและพัฒนา (International Bank for Reconstruction and Development : IBRD) ให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาแก่กลุ่มประเทศกำลังพัฒนารวมถึงไทย

2) สมาพันธ์การพัฒนาระหว่างประเทศ (International Development Association : IDA) ให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาแก่กลุ่มประเทศรายได้ต่ำ

3) บรรษัทการเงินระหว่างประเทศ (International Finance Corporation : IFC) ทำงานร่วมกับภาคเอกชนในโครงการพัฒนาขนาดใหญ่

4) สถาบันประกันการลงทุนแบบพหุภาคี (Multilateral Investment Guarantee Agency : MIGA) ทำหน้าที่รับประกันความเสี่ยงในการลงทุนโครงการเพื่อการพัฒนาที่มีความเสี่ยงสูง

5) International Centre for the Settlement of Investment Disputes : ICSID ประสานงานเพื่อการลงทุนในประเทศที่มีความขัดแย้งรุนแรงและสงครามกลางเมือง (ประเทศไทยไม่เป็นสมาชิก)

ธนาคารโลกถือว่าการทุจริตเป็นความท้าทายสำคัญต่อเป้าหมายสองประการของธนาคาร นั่นคือการยุติความยากจนขั้นรุนแรงภายในปี พ.ศ. 2573 และการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ครอบคลุมและเป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยกระดับความเป็นอยู่ของประชากรที่ยากจนที่สุดร้อยละ 40 ในประเทศกำลังพัฒนา โดยมองว่าการทุจริตส่งผลกระทบอย่างต่อคนยากจนและกลุ่มเปราะบางที่สุด ทำให้ต้นทุนสูงขึ้นและลดการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ทั้งด้านสุขภาพ การศึกษา และความยุติธรรม เช่น การทุจริตในการจัดหายาและอุปกรณ์ทางการแพทย์ทำให้เกิดต้นทุนสูงขึ้นและอาจนำไปสู่การได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ไม่ได้มาตรฐานหรือเป็นอันตราย อีกทั้งการทุจริตยังเป็นบ่อนทำลายความเชื่อมั่นในรัฐบาล

ในรายงานฉบับล่าสุดเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศไทย ธนาคารโลกได้เน้นย้ำว่าการทุจริตยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยธนาคารโลกประเมินสถานการณ์การทุจริตในประเทศไทยว่ายังคงเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเศรษฐกิจและความน่าเชื่อถือในระดับสากล จากคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) ของไทยยังคงอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการทุจริตยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ขัดขวางการเติบโตและพัฒนาอย่างยั่งยืน ประเด็นสำคัญที่ธนาคารโลกให้ความสนใจ คือ ประเทศไทยยังคงมีคะแนน CPI ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลก ซึ่งบ่งชี้ว่าปัญหาการทุจริตยังคงเป็นเรื่องที่น่ากังวล ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุน เกิดข้อกีดขวางการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวม อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือในระดับสากล และอาจทำให้ไทยสูญเสียโอกาสในการเข้าร่วมโครงการหรือความร่วมมือในระดับนานาชาติ

ในการแก้ไขปัญหาธนาคารโลกมองว่าการแก้ไขปัญหาการทุจริตในประเทศไทยยังขาดความมุ่งมั่นทางการเมืองอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คะแนน CPI ไม่ดีขึ้น ปัญหาเชิงโครงสร้าง รวมถึงการทุจริตในประเทศไทยมีลักษณะเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ฝังรากลึก ทั้งจากระบบอุปถัมภ์ที่มีมาอย่างยาวนาน และการปกครองประเทศโดยผู้มีอำนาจ ซึ่งต้องได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบและยั่งยืน



เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากธนาคารโลก พบว่า รัฐบาลไทยควรยกระดับการแก้ไขปัญหาการทุจริตให้เป็นวาระแห่งชาติ และให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญาเชิงโครงสร้างที่ต้องแก้ไขต้นตอของปัญหาอย่างแท้จริง เช่น การปรับเปลี่ยนกฎระเบียบ การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน หรือการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร และควรมีการส่งเสริมความโปร่งใสและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างจริงจังจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนและนานาชาติ และส่งผลดีต่อภาพลักษณ์ของประเทศ

ส่วนที่ 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดการทุจริตของประเทศไทย

แม้ว่าดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index : CPI) จะสะท้อนมุมมองของประชาชนและการประเมินของผู้เชี่ยวชาญต่อระดับการทุจริตในประเทศ แต่ค่าคะแนน CPI ดังกล่าวไม่ได้สะท้อนถึงปัจจัยพื้นฐานเชิงสถาบันและโครงสร้างที่สนับสนุน ในกรณีของประเทศไทยคะแนน CPI ยังคงอยู่ในระดับต่ำแม้ว่าจะมีการจัดตั้งสถาบันต่อต้านการทุจริตอย่างเป็นทางการ แสดงให้เห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้างที่ฝังรากลึกและซับซ้อน ดังนั้นบทวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดการทุจริตของประเทศไทยจะมุ่งเน้นไปที่รากเหง้าเชิงระบบและสถาบันของการทุจริตในประเทศไทย โดยอาศัยรายงานการศึกษาจากหน่วยงานสำคัญ ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) กรอบการกำกับดูแลของธนาคารโลก และงานวิจัยและการศึกษาที่ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์กลไกและสถาบันที่มีส่วนในการสนับสนุนการทุจริต ทั้งในรูปแบบที่ปรากฏชัดและแฝงอยู่ภายในระบบราชการ นโยบาย การจัดซื้อจัดจ้างสาธารณะ ระบบตุลาการ และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับภาคเอกชน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการออกแบบมาตรการป้องกันและบรรเทาการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน⁽⁹⁸⁾⁽⁹⁹⁾

5.1 โครงสร้างอำนาจทางการเมืองและการยึดครองโดยกลุ่มคนที่มีอำนาจหรืออิทธิพลในสังคม

อุปสรรคโครงสร้างที่สำคัญต่อความซื่อสัตย์ในประเทศไทย คือ โครงสร้างอำนาจทางการเมืองที่รวมอำนาจเฉพาะกลุ่มและมีการดำเนินงานที่ไม่โปร่งใส ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการยึดครองโดยกลุ่มคนที่มีอำนาจหรืออิทธิพลในสังคม (elite capture) หมายถึงการรวมอำนาจในการตัดสินใจในกลุ่มผู้มีอำนาจซึ่งสามารถปกป้องตนเองจากกลไกความรับผิดชอบ¹⁰⁰

ปัจจุบันแม้ว่าประเทศไทยจะมีการรับรองกฎหมายต่อต้านการทุจริตและสร้างหน่วยงานกำกับดูแลหลายแห่งแต่กลุ่มคนที่มีอำนาจหรืออิทธิพลในสังคมทางการเมืองมักใช้อิทธิพลเหนือหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นทำให้ความเป็นอิสระของการดำเนินงานถูกจำกัด และการที่วุฒิสภามีสถานการณ์แต่งตั้งตำแหน่งทางการเมืองการมีบทบาททางการเมืองของทหาร และโครงสร้างความรับผิดชอบของพรรคการเมืองที่อ่อนแอล้วนเป็นการปกป้องผู้มีอำนาจในการตรวจสอบ¹⁰¹ ประกอบกับการใช้เครื่องมือทางกฎหมายในทางพรรคพวก

⁹⁸ World Bank. (2020). *Thailand: Public financial management and governance review*. World Bank Group. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/34726>

⁹⁹ OECD. (2021). *Mexico's National Anti-Corruption System: Review and recommendations*. OECD Publishing.

¹⁰⁰ Phongpaichit, P., & Piriyaangsan, S. (2019). *Corruption and democracy in Thailand* (Revised ed.). Silkworm Books.

¹⁰¹ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 95-100)



เช่น การบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการทุจริตแบบเฉพาะกลุ่ม สร้างระบบความรับผิดชอบแบบคู่ คือ เข้มงวดสำหรับฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองและผ่อนปรนสำหรับพวกพ้อง

5.2 การกระจายตัวของหน่วยงานและการทับซ้อนของอำนาจหน้าที่

การต่อต้านการทุจริตของประเทศไทยมีการกระจายตัวของหน่วยงาน โดยมีอำนาจหน้าที่ทับซ้อนกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงาน ป.ป.ท. สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) แต่ละหน่วยงานมีอำนาจหน้าที่เฉพาะแต่ก็แข่งขันกันเพื่อความสนใจทางการเมือง งบประมาณ หรือคดีที่สร้างชื่อเสียง ซึ่งการกระจายตัวของการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานส่งผลให้เกิดความคลุมเครือในอำนาจหน้าที่ การสืบสวนที่ซ้ำลง และความไม่มีประสิทธิภาพ ดังที่สำนักงาน ป.ป.ช. ได้กล่าวไว้ในรายงานประจำปี พ.ศ. 2566 คือ หน่วยงานหลายแห่งที่ดำเนินการสืบสวนที่ทับซ้อนกันทำให้เกิดความล่าช้าในการระงับข้อพิพาทและความเชื่อมั่นของประชาชนลดลง¹⁰² ประกอบกับ OECD (2022) กล่าวว่า การขาดการประสานงานที่ชัดเจนทำให้ระบบนิเวศของหน่วยงานโดยรวมอ่อนแอลง ในทางตรงกันข้ามประเทศที่มีประสิทธิภาพสูงจะบูรณาการหน้าที่การกำกับดูแลผ่านการจัดการคดีร่วมกัน

การวิเคราะห์หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตในประเทศไทยแสดงให้เห็นถึงปัญหาการซ้ำซ้อนของอำนาจหน้าที่ในหลายด้าน สำนักงาน ป.ป.ท. และสำนักงาน ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ที่คล้ายคลึงกันในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ในขณะที่ สตง. และสำนักงาน ปปง. มีบทบาทในการสืบสวนความผิดทางการเงินคล้ายคลึงกัน ซึ่งการขาดกลไกการประสานงานที่มีประสิทธิภาพทำให้เกิดการทำงานแบบแยกส่วน และเกิดการแข่งขันแทนการบูรณาการความร่วมมือ

ปัญหาการทับซ้อนของอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานยิ่งรุนแรงขึ้นเมื่อพิจารณาถึงการจัดสรรทรัพยากร แต่ละหน่วยงานต้องแข่งขันกันเพื่อขอการสนับสนุนจากรัฐบาลและการอนุมัติงบประมาณ ซึ่งนำไปสู่การทำงานแบบแสวงหาผลประโยชน์สำหรับตนเองมากกว่าการทำงานเพื่อเป้าหมายส่วนรวมในการต่อต้านการทุจริต การศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศที่ประสบความสำเร็จแสดงให้เห็นว่าการมีหน่วยงานต่อต้านการทุจริตที่รวมศูนย์หรือมีการบูรณาการความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ¹⁰³

¹⁰² สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2566). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2566. สำนักงาน ป.ป.ช.

¹⁰³ UNODC. (2022). *Southeast Asia anti-corruption framework: Performance, challenges, and opportunities*. United Nations Office on Drugs and Crime. https://www.unodc.org/documents/southeastasiaandpacific/Publications/2022/SEA_Anti-Corruption_Framework_2022.pdf

5.3 วัฒนธรรมราชการและระบบอุปถัมภ์

การตัดสินใจตามดุลยพินิจในระบบราชการไทยสร้างโอกาสหลายอย่างสำหรับการทุจริตทางการบริหาร โดยเฉพาะด้านการออกใบอนุญาต การจัดซื้อจัดจ้าง และการบังคับใช้กฎหมาย การมีดุลยพินิจโดยปราศจากความรับผิดชอบที่เข้มแข็งเพิ่มศักยภาพในการแสวงหาผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ระดับกลาง¹⁰⁴ รวมถึงข้าราชการไทยยังคงได้รับอิทธิพลจากบุคลากรที่อิงระบบอุปถัมภ์ ซึ่งการเลื่อนตำแหน่งและการโยกย้ายมักขึ้นอยู่กับเครือข่ายนอกระบบมากกว่าประสิทธิภาพการทำงาน สิ่งนี้จึงเป็นข้อจำกัดของการแจ้งเบาะแสและไม่สนับสนุนให้ข้าราชการรายงานการประพฤติมิชอบภายในลำดับชั้นของตนเอง¹⁰⁵ และกฎข้าราชการมีการเน้นการปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างเป็นทางการมากกว่าผลลัพธ์ด้านความซื่อสัตย์ ผลกระทบที่เกิดขึ้นเจ้าหน้าที่อาจปฏิบัติตามขั้นตอนในขณะที่ยังคงอำนวยความสะดวกในการทำธุรกรรมที่มีการทุจริตผ่านช่องโหว่และการประสานงาน

ระบบการโยกย้ายข้าราชการในประเทศไทยถือเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการต่อต้านการทุจริตอย่างมีนัยสำคัญ การโยกย้ายที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งมักไม่ได้เกิดจากการพิจารณาจากประสิทธิภาพการทำงานหรือผลงานของเจ้าหน้าที่ ส่งผลให้เกิดแรงจูงใจที่ไม่เพียงพอในการสร้างความรับผิดชอบระยะยาวต่อการปฏิบัติหน้าที่ เมื่อเจ้าหน้าที่ตระหนักว่าจะถูกโยกย้ายในเวลาอันใกล้ พฤติกรรมดังกล่าวอาจนำไปสู่ความไม่เต็มใจในการรายงานการทุจริต หรือการดำเนินการปฏิรูปที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งกับผู้บังคับบัญชาหรือเครือข่ายอำนาจ

นอกจากนี้ปัญหาด้านวัฒนธรรมองค์กรยังสะท้อนให้เห็นจากการขาดระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นผลลัพธ์เชิงปฏิบัติการ โดยระบบปัจจุบันมักเน้นเพียงการปฏิบัติตามกระบวนการและการหลีกเลี่ยงความขัดแย้งมากกว่าการประเมินประสิทธิภาพจากการลดการทุจริตหรือการปรับปรุงบริการสาธารณะ ดังนั้นจึงเป็นอุปสรรคต่อการสร้างนวัตกรรมหรือมาตรการเชิงรุกในการส่งเสริมความโปร่งใสและธรรมาภิบาลภาครัฐ¹⁰⁶

¹⁰⁴ World Bank. (2020). *Thailand: Public financial management and governance review*. World Bank Group. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/34726>

¹⁰⁵ Phongpaichit, P., & Baker, C. (2021). *Thailand's political economy: Power, patronage and institutional change (3rd ed.)*. Silkworm Books.

¹⁰⁶ Chardchawarn, S. (2018). Decentralization and local governance in Thailand: Challenges for accountability. *Asian Politics & Policy*, 10(2), 234-251. <https://doi.org/10.1111/aspp.12401>



5.4 การจัดซื้อจัดจ้างสาธารณะและการขาดความโปร่งใสทางการเงิน

การจัดซื้อจัดจ้างสาธารณะยังคงเป็นปัญหาหลักสำหรับการทุจริตในประเทศไทย แม้จะมีการเปิดตัวระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) แต่หน่วยงานหลายแห่งยังคงใช้กระบวนการแบบเอกสารหรือไม่แข่งขันในการจัดซื้อจัดจ้าง โดยเฉพาะในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น¹⁰⁷ โดยกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในรัฐวิสาหกิจ (SOEs) มีความเสี่ยงเป็นพิเศษเนื่องจากการกำกับดูแลจากภายนอกที่จำกัด การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารตามดุลยพินิจ และการปฏิบัติด้านราคาที่ไม่โปร่งใส รัฐวิสาหกิจคิดเป็นส่วนแบ่งใหญ่ของการลงทุนสาธารณะและมักทำหน้าที่เป็นช่องทางสำหรับการอุปถัมภ์ทางการเมือง¹⁰⁸

รายงานของธนาคารโลกปี พ.ศ. 2563 เกี่ยวกับการปฏิรูปการเงินสาธารณะไทย ระบุว่า การขาดข้อบังคับเรื่องการใช้ระบบ e-procurement ในรัฐวิสาหกิจ ควบคู่กับกฎหมายเผยแพร่สัญญาที่อ่อนแอ ทำลายทั้งประสิทธิภาพและความไว้วางใจ

การวิเคราะห์เจาะลึกการจัดซื้อจัดจ้างในภาครัฐของไทยเผยให้เห็นปัญหาหลายประการ

ประการแรก การใช้ขั้นตอนพิเศษหรือเร่งด่วนในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 ได้ลดความโปร่งใสมิฉะนั้นสำคัญ หน่วยงานหลายแห่งใช้เหตุผลเงินเป็นข้ออ้างในการหลีกเลี่ยงกระบวนการแข่งขันปกติ ทำให้เกิดการจัดซื้อจัดจ้างแบบตกลงราคาและการขาดการตรวจสอบ

ประการที่สอง ระบบการเปิดเผยทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐมีช่องโหว่ แม้ว่าสำนักงาน ป.ป.ช. จะเผยแพร่การแสดงทรัพย์สินแต่ไม่มีระบบที่ครอบคลุมสำหรับการตรวจสอบหรือการติดตามการสะสมทรัพย์สินตามกาลเวลา นอกจากนี้ กฎหมายเรื่องความขัดแย้งทางผลประโยชน์ยังคลุมเครือและไม่สามารถนำไปสู่การลงโทษ¹⁰⁹

5.5 การกำกับดูแลระดับท้องถิ่น

การทุจริตระดับท้องถิ่นแสดงให้เห็นว่าการกระจายอำนาจในประเทศไทยไม่ได้มาพร้อมกับกรอบความรับผิดชอบที่แข็งแกร่ง¹¹⁰ รัฐบาลท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการตรวจสอบที่จำกัด ความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างที่อ่อนแอ และเผชิญกับแรงกดดันทางการเมืองจากหน่วยงานส่วนกลาง โดยการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการกำกับดูแลระดับท้องถิ่นในประเทศไทยเผยให้เห็นปัญหาเชิงโครงสร้างหลายประการ

ประการแรก ระบบการโอนอำนาจและงบประมาณจากส่วนกลางยังไม่สมบูรณ์ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องพึ่งพาการจัดสรรจากรัฐบาลกลางสำหรับโครงการสำคัญ ซึ่งสร้างความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์และลดแรงจูงใจในการพัฒนาแหล่งรายได้ท้องถิ่น

¹⁰⁷ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 98)

¹⁰⁸ OECD. (2022). *Integrity review of Thailand: Towards coherent and effective integrity policies*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/8db5c8d3-en>

¹⁰⁹ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 98)

¹¹⁰ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 101)

ประการที่สอง การขาดการฝึกอบรมและการพัฒนาขีดความสามารถสำหรับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น ในด้านการต่อต้านการทุจริต เจ้าหน้าที่หลายคนไม่เข้าใจขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นทางการหรือหลักการ ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ ทำให้เปิดช่องทางสำหรับการประพฤติมิชอบโดยไม่ได้ตั้งใจหรือการละเมิด อย่างจงใจ

5.6 ข้อจำกัดของภาคประชาสังคม สื่อมวลชน และข้อมูลข่าวสาร

ภาคประชาสังคมและสื่อมวลชนมีบทบาทสำคัญในการต่อต้านการทุจริต แต่พื้นที่ประชาสังคม ของประเทศไทยได้ลดตัวลงในช่วงหลายปีที่ผ่านมา การใช้กฎหมายหมิ่นประมาท กฎหมายความมั่นคง ปลอดภัยทางไซเบอร์ และการฟ้องร้องเชิงกลยุทธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน (SLAPPs) ทำให้การเคลื่อนไหว ต่อต้านการทุจริตและการรายงานข่าวสืบสวนซาลง¹¹¹ ประกอบกับการเข้าถึงข้อมูลของภาครัฐยังคงจำกัด แม้ว่าประเทศไทยจะมีพอร์ทัลข้อมูลเปิดของรัฐบาลแต่ชุดข้อมูลมักไม่สมบูรณ์ ล้าสมัย หรือยากต่อการตีความ จึงเป็นข้อจำกัดของประชาชนในการมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบทางสังคม

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสื่อมวลชนและภาคประชาสังคมในประเทศไทยเผยให้เห็นการลดลง ของเสรีภาพอย่างเป็นระบบ ดัชนีเสรีภาพสื่อมวลชนของ Freedom House แสดงให้เห็นว่าประเทศไทย ได้รับการจัดอันดับเป็น “บางส่วนเสรี” โดยมีการลดลงของคะแนนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2557 การใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติความมั่นคง ปลอดภัยทางไซเบอร์ พ.ศ. 2562 เพื่อปิดเสียงการวิพากษ์วิจารณ์ได้สร้างผลกระทบร้ายแรงต่อการรายงาน ข่าวสืบสวน

นอกจากการข่มขู่ทางกฎหมายแล้ว องค์กรภาคประชาสังคมยังเผชิญกับข้อจำกัดด้านการเงินและ การดำเนินงาน การตรวจสอบจากหน่วยงานภาครัฐเพิ่มขึ้น การจำกัดการสนับสนุนจากต่างประเทศ และ ความยากลำบากในการจดทะเบียนองค์กรใหม่ล้วนทำให้ความสามารถของภาคประชาสังคมในการติดตามและ รายงานการทุจริตลดลง

5.7 ความเป็นอิสระของตุลาการและความไม่สมดุลในการบังคับใช้กฎหมาย

ระบบตุลาการของประเทศไทยประสบปัญหาการแทรกแซงทางการเมือง โดยเฉพาะในคดีการทุจริต ระดับสูง แม้ว่าการดำเนินคดีบางคดีจะเดินหน้า แต่คดีบางคดีกลับถูกยกเลิกอย่างเงียบ หรือผลของการทุจริต ได้รับโทษที่ผ่อนปรน¹¹² ซึ่งการศึกษาเปรียบเทียบแสดงให้เห็นว่าสถาบันต่อต้านการทุจริตมีประสิทธิภาพ เฉพาะเมื่อได้รับการสนับสนุนจากตุลาการที่เป็นอิสระและสภาพแวดล้อมการบังคับใช้กฎหมายที่เป็นกลาง

¹¹¹ Freedom House. (2023). *Freedom in the World 2023 -- Thailand*. Freedom House.

<https://freedomhouse.org/country/thailand/freedom-world/2023>

¹¹² Chongkittavorn, K. (2021). Judicial independence and anti-corruption in Southeast Asia: The Thai experience. *Contemporary Southeast Asia*, 43(2), 187-203. <https://doi.org/10.1355/cs43-2b>



ทางการเมือง¹¹³ โดยการวิเคราะห์เชิงลึกของระบบยุติธรรมของประเทศไทยเผยให้เห็นปัญหาโครงสร้างหลายประการ

ประการแรก กระบวนการแต่งตั้งผู้พิพากษาระดับสูงและอัยการสูงสุดยังคงมีอิทธิพลทางการเมือง คณะกรรมการศาลยุติธรรม แม้จะมีอิสระบางประการ แต่สมาชิกหลายคนได้รับการแต่งตั้งจากฝ่ายบริหาร ซึ่งสร้างความขัดแย้งทางผลประโยชน์ที่อาจเกิดขึ้น

ประการที่สอง การขาดระบบคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพสำหรับผู้พิพากษาและอัยการที่ตัดสินใจในคดีการทุจริตระดับสูง ไม่มีระบบความปลอดภัยพิเศษหรือการสนับสนุนสำหรับเจ้าหน้าที่ที่เผชิญแรงกดดัน ทำให้เกิดแรงจูงใจในการหลีกเลี่ยงคดีที่ละเอียดอ่อนทางการเมือง

นอกจากนี้ ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายแบบเลือกสรรในประเทศไทยสะท้อนให้เห็นได้จากสถิติการดำเนินคดี ในระหว่างปี พ.ศ. 2562 - 2566 การดำเนินคดีการทุจริตระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ระดับสูงมีอัตราการตัดสินลงโทษที่ต่ำกว่าคดีการทุจริตระดับกลางและล่างอย่างมีนัยสำคัญ เห็นได้วาระบบยุติธรรมของประเทศไทยมีสองชั้น และกฎหมายมีผลบังคับใช้แตกต่างกันขึ้นอยู่กับสถานะทางสังคมและอำนาจทางการเมือง

5.8 การสรุปปัจจัยโครงสร้างของการทุจริต

การวิเคราะห์ปัจจัยโครงสร้างต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ในตารางที่ 14 แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างปัญหาโครงสร้างและผลกระทบ ตลอดจนข้อเสนอแนะเบื้องต้นสำหรับการปฏิรูป

ตารางที่ 14 สรุปปัจจัยโครงสร้างและผลกระทบต่อสถาบัน

พื้นที่โครงสร้าง	ปัญหาเฉพาะ	ผลกระทบ	ระดับความรุนแรง
โครงสร้างการเมือง	การยึดครองโดยผู้นำที่มีอิทธิพล อิทธิพลทางทหาร	ทำลายการกำกับดูแลและอิสรภาพ ทางกฎหมาย	สูงมาก
การกำกับดูแล	อำนาจหน้าที่กระจายตัว ขาดการบูรณาการ	ความล่าช้า ไม่มีประสิทธิภาพ การเลือกคดีตามการเมือง	สูง
ระบบราชการ	เครือข่ายอุปถัมภ์ อำนาจดุลยพินิจ	การปฏิบัติตามขั้นตอนโดยไม่มีผลลัพธ์ ด้านความซื่อสัตย์	สูง
การจัดซื้อจัดจ้างและ รัฐวิสาหกิจ	ความโปร่งใสที่อ่อนแอ การปฏิบัติ ที่ไม่แข่งขัน	อำนวยความสะดวกให้การยึดครองรัฐ และการแสวงหาค่าเช่า	สูงมาก
การเงินและการเมือง	การติดตามทรัพย์สินที่อ่อนแอ ไม่มีการตรวจสอบการบริจาคม	เปิดทางให้การเข้าถึงทางการเมือง ด้วยความมั่งคั่ง	สูง
การกำกับดูแลท้องถิ่น	การซื้อเสียง การชำระเงินนอกระบบ	ลดความไว้วางใจ ทำให้การทุจริตเล็ก ๆ คงอยู่	ปานกลาง

¹¹³ Johnston, M. (2017). Corruption, contention and reform: The power of deep democratization. Cambridge University Press.

พื้นที่โครงสร้าง	ปัญหาเฉพาะ	ผลกระทบ	ระดับ ความรุนแรง
พื้นที่ประชาสังคม	กฎหมายที่เข้มงวด การเข้าถึงข้อมูลต่ำ	การมีส่วนร่วมของประชาชนจำกัด	สูง
ตุลาการและ การบังคับใช้	การดำเนินคดีแบบเลือกสรร การแทรกแซงของฝ่ายบริหาร	การเลือกปฏิบัติที่ส่งผลให้ผู้มีอิทธิพลไม่ ถูกลงโทษเมื่อกระทำผิด	สูงมาก

ที่มา: การสังเคราะห์จากข้อมูลหลายแหล่ง รวมถึง OECD (2022), World Bank (2023), สำนักงาน ป.ป.ช. (2566)

จากตารางที่ 14 เห็นได้ว่าปัญหาการทุจริตในประเทศไทยไม่ใช่เกิดจากการขาดกฎหมายหรือสถาบัน แต่เป็นผลจากการออกแบบและการดำเนินงานของระบบที่เอื้อให้เกิดพฤติกรรมแสวงหาผลประโยชน์ การปฏิรูปที่มีประสิทธิภาพจึงต้องจัดการกับปัจจัยโครงสร้างอย่างครอบคลุมไม่ใช่เพียงแก้ไขตามสิ่งที่ปรากฏ

5.9 การเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยโครงสร้างและคะแนน CPI

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยโครงสร้างต่าง ๆ และการประเมินจากแหล่งข้อมูล CPI แต่ละแหล่ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้นเกี่ยวกับสาเหตุที่ประเทศไทยได้คะแนนต่ำ เช่น แหล่งข้อมูล IMD คะแนน CPI ในปี พ.ศ. 2567 อยู่ที่ 36 คะแนน ซึ่งลดลงจากปีก่อนหน้า สะท้อนให้เห็นว่ายังมีปัญหาการเลือกปฏิบัติในการตัดสินใจและการตัดสินใจในการดำเนินงาน

ในทำนองเดียวกันแหล่งข้อมูล EIU คะแนน CPI ในปี พ.ศ. 2567 อยู่ที่ 35 คะแนน ซึ่งลดลงจากปีก่อนหน้า สะท้อนให้เห็นถึงความกังวลระหว่างประเทศที่เพิ่มขึ้นเกี่ยวกับอิทธิพลของนักแสดงที่ไม่ได้รับการเลือกตั้ง (เช่น วุฒิสภา) และการขาดความโปร่งใสในการแต่งตั้งตุลาการ EIU ได้ทำเครื่องหมายแนวโน้มของประเทศไทยว่าลดลงเนื่องจากความล่าช้าในการปฏิรูปทางการเมือง การขาดการบังคับใช้ในคดีการทุจริตระดับสูง และเสรีภาพสื่อมวลชนที่จำกัด

นอกจากนี้ ความแตกต่างในคะแนนระหว่างแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ให้ข้อมูลเชิงลึกที่สำคัญ WJP ให้คะแนนประเทศไทยเพิ่มขึ้น โดยอิงจากการประเมินกรอบการทำงานของกฎหมายอย่างเป็นทางการ ในขณะที่แหล่งข้อมูลที่เน้นความเสี่ยงทางธุรกิจและการรับรู้ของผู้บริหาร (GI, IMD) ให้คะแนนต่ำลง ซึ่งเป็นเพราะช่องว่างระหว่างกฎหมายที่เป็นทางการและการนำไปปฏิบัติจริงในสังคม

ตารางที่ 15 การเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยโครงสร้างและแหล่งข้อมูล CPI

แหล่งข้อมูล CPI	คะแนนประเทศไทย ปี พ.ศ. 2567	ปัจจัยโครงสร้างหลัก	แนวโน้ม
PRS	33	เครือข่ายอุปถัมภ์ อิทธิพลทหาร ความไว้วางใจต่ำ	ลดลง
EIU	35	การยึดครองโดยอิลิต ความโปร่งใสในการแต่งตั้งต่ำ	ลดลง
GI	32	ความเสี่ยงต่อธุรกิจ การควบคุมด้านกฎระเบียบ	ลดลง
PERC	41	การทุจริตที่รับรู้ในหมู่เจ้าหน้าที่รัฐ	ลดลง
IMD	36	การเลือกปฏิบัติในการตัดสินใจ ต้นทุนที่ซ่อนเร้น	คงที่



แหล่งข้อมูล CPI	คะแนนประเทศไทย ปี พ.ศ. 2567	ปัจจัยโครงสร้างหลัก	แนวโน้ม
WEF	34	ความไว้วางใจในนักการเมือง การเบี่ยงเบนเงินสาธารณะ	คงที่
BF (TI)	34	ประสิทธิภาพต่อต้านการทุจริต ความรับผิดชอบ ทางการเมือง	คงที่
V-Dem	29	ความซื่อสัตย์ทางประชาธิปไตย ความโปร่งใส	ลดลง
WJP	34	การไม่มีการทุจริต การเข้าถึงความยุติธรรม	เพิ่มขึ้น เล็กน้อย

แหล่งข้อมูล: Transparency International (2024) การวิเคราะห์จากแหล่งข้อมูลต้นฉบับ

ส่วนที่ 6 ปัญหา/อุปสรรคที่สำคัญในการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย

ปัญหา/อุปสรรคสำคัญในการต่อต้านการทุจริตในประเทศไทยมีหลายประการ เช่น การบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มแข็ง ขาดความโปร่งใสในการดำเนินงานของภาครัฐ การขาดการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และปัญหาเชิงวัฒนธรรมและค่านิยม **ปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการต่อต้านการทุจริต** สามารถแบ่งตามประเภทและวิเคราะห์ปัจจัยเชิงสาเหตุและผลกระทบ รายละเอียดดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 สรุปปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการต่อต้านการทุจริตในประเทศไทย

ประเภทอุปสรรค	ปัญหา/อุปสรรค	ปัจจัยเชิงสาเหตุ	ผลกระทบที่สำคัญ
1) โครงสร้างและระบบ	วิกฤตการณ์ตัวแทน	การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการถือครองกรรมสิทธิ์ จากกระจายตัวเป็นกระจุกตัว	การแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนของผู้อยู่ในอำนาจ ทำลายความสมบูรณ์ของการกำกับดูแล
	การขาดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและการคิดร่วมกัน	การไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการนำแผนไปปฏิบัติ การขาดการสร้างกระแสทางสังคม การขาดการคิดร่วมกันระหว่างส่วนกลางและภูมิภาค	นโยบายไม่ถูกนำไปปฏิบัติอย่างครบถ้วน ความไม่สอดคล้องและไร้ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน
	โครงสร้างบุคลากรและงบประมาณไม่เพียงพอ	การรวมภารกิจต่อต้านการทุจริตเข้ากับหน่วยงานทั่วไปโดยไม่มีงบประมาณเฉพาะ	การขาดแคลนทรัพยากรบุคคล การขาดขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน และเงินทุน
2) วัฒนธรรมและสังคม	การทุจริตเป็นเครื่องมือเพื่อให้งานสำเร็จ	การให้เหตุผลทางวัฒนธรรมว่าการทุจริตช่วยให้งานเดินหน้าหรือเกิดจากความเห็นอกเห็นใจ/ความกตัญญู	การทำให้การทุจริตเป็นเรื่องปกติในบางบริบททางสังคมและธุรกิจ มีความต้องการการรณรงค์ที่ปรับให้เข้ากับบริบท
	ระบบอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึก	การให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ส่วนตัวและผลประโยชน์มากกว่ากฎหมาย	การปฏิบัติที่บิดเบือนกฎเกณฑ์ การทุจริตแพร่หลายและแก้ไขยากผ่านกลไกทางการ
	การแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวมไม่ได้	ความคลุมเครือในการแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวมของเจ้าหน้าที่รัฐ	ความเสี่ยงต่อการขัดกันแห่งผลประโยชน์และการใช้ทรัพยากรสาธารณะในทางที่ผิด
	การขาดจิตสำนึกต่อต้านการทุจริตของประชาชน	ความยากลำบากในการปลูกและปลูกฝังจิตสำนึกต่อต้านการทุจริตในวงกว้าง	การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการยอมรับการทุจริตโดยปริยาย



ประเภทอุปสรรค	ปัญหา/อุปสรรค	ปัจจัยเชิงสาเหตุ	ผลกระทบที่สำคัญ
3) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	ช่องโหว่ทางกฎหมายและอำนาจดุลยพินิจ	กฎหมายและระเบียบที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีการให้อำนาจดุลยพินิจมากเกินไป	การเปิดช่องให้เกิดการทุจริตที่ยากต่อการระบุและดำเนินคดี เป็นบ่อนทำลายหลักนิติธรรม
	ระยะเวลาการพิจารณาคดีที่ยืดเยื้อ	คดีการทุจริตต้องขอขยายระยะเวลาเกินกว่ากรอบปกติ	ความล่าช้าในการอำนวยความยุติธรรม บ่อนทำลายความเชื่อมั่น ลดผลการป้องปราม
4) การบังคับใช้และการปฏิบัติ	ความไร้ประสิทธิภาพของมาตรการภาครัฐ	มาตรการและแผนต่าง ๆ ของรัฐบาลยังไม่ให้ผลลัพธ์ที่ชัดเจน	การบ่อนทำลายความเชื่อมั่นของประชาชนและภาคธุรกิจ มีการตั้งคำถามถึงประสิทธิภาพของกลยุทธ์
	ทักษะและความสามารถไม่เพียงพอ	บุคลากรขาดทักษะและความเชี่ยวชาญเชิงลึก ในการรับมือกับการทุจริตที่ซับซ้อน	ขีดความสามารถในการตรวจจับ สอบสวน และดำเนินคดีการทุจริตที่ซับซ้อน
5) อิทธิพลจากปัจจัยภายนอก	ความไม่มั่นคงทางการเมืองและความเห็นต่างของประชาชน	ปัญหาการเมืองภายในประเทศและความคิดเห็นที่แตกต่างกันของสาธารณะ	นโยบายไม่ต่อเนื่อง การเปลี่ยนแปลงลำดับความสำคัญบ่อยครั้ง ขาดเจตจำนงทางการเมืองที่ยั่งยืน
	แรงกดดันทางเศรษฐกิจ	ค่าครองชีพสูง เงินเดือนเจ้าหน้าที่รัฐระดับกลาง-ล่างค่อนข้างต่ำ	เพิ่มแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่ทุจริตเพื่อเสริมรายได้หรือรักษาระดับชีวิต
	การใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิด	ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ถูกนำมาใช้สร้างรูปแบบการทุจริตที่ซับซ้อนขึ้น	สร้างความท้าทายใหม่ในการตรวจจับและรวบรวมหลักฐาน ต้องลงทุนในเครื่องมือและผู้เชี่ยวชาญ
	การรับรู้เชิงลบของนักลงทุนต่างชาติ	กระบวนการขออนุญาตทางธุรกิจที่ซับซ้อนและมีการเรียกรับสินบน	กีดกันการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ทำลายชื่อเสียงของประเทศ และขัดขวางการพัฒนาเศรษฐกิจ

1) ปัญหา อุปสรรคโครงสร้างและระบบ เกี่ยวข้องกับการออกแบบและการทำงานที่เป็นธรรมชาติของระบบราชการและองค์กร โดยหนึ่งในปัจจัยเชิงสาเหตุ คือ วิกฤตการณ์ตัวแทนที่แยบยลยิ่งขึ้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการถือครองกรรมสิทธิ์จากกระจายตัวเป็นกระจุกตัวได้ก่อให้เกิดการทุจริตเพิ่มขึ้น เนื่องจาก “วิกฤตการณ์ตัวแทนที่ลึกซึ้งขึ้น”¹¹⁴ หมายความว่าเมื่ออำนาจการควบคุมและการตัดสินใจกระจุกตัว

¹¹⁴ <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23311886.2024.2337893>.

อยู่ในมือของคนบางกลุ่ม (ตัวแทน) โอกาสที่ตัวแทนจะกระทำการเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนมักจะแลกมาด้วยการเสียผลประโยชน์ขององค์กรหรือสาธารณะ (ผู้มอบอำนาจ) ก็จะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

อีกปัจจัย คือ **การขาดแนวทางปฏิบัติเชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจนและการคิดร่วมกัน** คือ การไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในการแปลงแผนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ นอกจากนี้ยังขาดการสร้างกระแสทางสังคมโดยเฉพาะในการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในวงกว้าง การขาดการคิดร่วมกันและการกำหนดทิศทางที่เป็นหนึ่งเดียวระหว่างสำนักงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาคยังเป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จของภารกิจ การต่อต้านการทุจริต ส่งผลให้นโยบายไม่ถูกนำไปปฏิบัติอย่างครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง¹¹⁵ ซึ่งนำไปสู่ความล้มเหลวในการต่อต้านการทุจริตที่ต้องการแม้จะมีแผนที่เป็นทางการก็ตาม และยังสร้างความไม่สอดคล้องและความไร้ประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ

สุดท้ายคือ **โครงสร้างบุคลากรและงบประมาณไม่เพียงพอสำหรับภารกิจต่อต้านการทุจริต** เป็นจุดอ่อนภายในที่สำคัญ ภารกิจการต่อต้านการทุจริตมักถูกรวมเข้ากับงานทั่วไปโดยไม่มีการจัดสรรงบประมาณเฉพาะ¹¹⁶ การต่อต้านการทุจริตจะถูกมองว่าเป็นความรับผิดชอบเพิ่มเติมมากกว่าหน้าที่หลักนำไปสู่การขาดแคลนปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านทรัพยากรบุคคลที่ขาดความสามารถในการปฏิบัติงานที่เพียงพอ ส่งผลให้ความสามารถในการป้องกัน ตรวจสอบ และสอบสวนการทุจริตเชิงรุกถูกบั่นทอน การขาดแคลนทรัพยากรและการขาดบุคลากรเฉพาะสำหรับภารกิจต่อต้านการทุจริตแสดงให้เห็นว่าแม้จะมีการประกาศให้เป็น “วาระแห่งชาติ” แต่การต่อต้านการทุจริตอาจไม่ได้รับการจัดลำดับความสำคัญอย่างเพียงพอในแง่ของการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นรูปธรรม ซึ่งเห็นได้ถึงความไม่สอดคล้องที่อาจเกิดขึ้นระหว่างเจตนารมณ์กับการลงมือในทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นการทำลายประสิทธิภาพและความยั่งยืนของการต่อต้านการทุจริต

2) ปัญหา อุปสรรควัฒนธรรมและสังคม เกิดจากบรรทัดฐานทางสังคม ค่านิยม และพฤติกรรมที่ฝังรากลึกในการอำนวยความสะดวกหรือทำให้การทุจริตเป็นเรื่องปกติ

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่สำคัญ คือ **การให้เหตุผลว่าการทุจริตเป็นหนทาง “เพื่อให้งานสำเร็จ”** การทุจริตเกิดจากผลประโยชน์ส่วนตนเพียงอย่างเดียว อีกทั้งการทุจริตยังสามารถเกิดจากความเห็นอกเห็นใจ ความกตัญญู และความรับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ที่ดีของตนเองหรือผู้อื่น การให้เหตุผลทางวัฒนธรรมส่งผลให้การทุจริตมีความหมายที่แตกต่างกันในบริบททางสังคมต่าง ๆ ทำให้การทุจริตกลายเป็นเรื่องปกติ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนารณรงค์ต่อต้านการทุจริตที่ต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับคนในสังคมแทนที่จะใช้วิธีการทั่วไป¹¹⁷ นอกจากนี้การให้เหตุผลว่าการทุจริตเป็นวิธีการ “เพื่อให้งานสำเร็จ” เผยให้เห็นถึงการยอมรับทางวัฒนธรรมหรือการให้เหตุผลของการทุจริตที่ฝังรากลึกอีกด้วย

¹¹⁵ กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *แผนป้องกันการทุจริต กระทรวงศึกษาธิการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570)*.

กระทรวงศึกษาธิการ.

¹¹⁶ <https://acoc.ops.moc.go.th/th/file/get/file/202310056b620b20758482e73c2c219b00d66439092805.pdf>.

¹¹⁷ Henley Business School. (2023). *Is it corruption? An institutional logic approach to corruption study in Thailand* (Thesis (PhD)). <https://centaur.reading.ac.uk/122026/>.



อีกปัจจัยคือ **ระบบอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึก** ระบบอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึกในสังคมไทยมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรม ทำให้ทั้งเจ้าหน้าที่รัฐและประชาชนให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบอย่างเคร่งครัด ซึ่งระบบนี้ส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่ความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ไม่เป็นทางการและภาระผูกพันซึ่งกันและกันมักจะอยู่เหนือกฎเกณฑ์ที่เป็นทางการ ทำให้การปฏิบัติที่ทุจริตแพร่หลายมากขึ้นและแก้ไขได้ยากโดยกลไกที่เป็นทางการหรือทางกฎหมายเพียงอย่างเดียว ซึ่งสิ่งนี้เป็นบ่อนทำลายหลักการความสามารถและเป็นธรรมในการบริหารราชการแผ่นดิน อิทธิพลที่แพร่หลายของระบบอุปถัมภ์บ่งชี้ว่าโครงสร้างทางสังคมที่ไม่เป็นทางการมักจะอยู่เหนือกฎหมายและกรอบการบริหารที่เป็นทางการในประเทศไทย

นอกจากนี้ยังมีการแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวมไม่ได้ จุดอ่อนภายในที่สำคัญ คือเจ้าหน้าที่รัฐยังคงประสบปัญหาในการแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์สาธารณะออกจากกันอย่างชัดเจน ทำให้การขัดกันแห่งผลประโยชน์และการใช้ทรัพยากรสาธารณะในทางที่ผิดมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นได้ง่ายขึ้น และในขณะเดียวกันก็ท้าทายมากขึ้นในการตรวจสอบ สอบสวน หรือดำเนินคดีอย่างมีประสิทธิภาพ

สุดท้ายคือ **การขาดจิตสำนึกต่อต้านการทุจริตของประชาชน** แม้จะมีความพยายามจากภาครัฐหลายประการ แต่ก็ยังคงมีความท้าทายอย่างมากในการปลูกและปลูกฝังจิตสำนึกต่อต้านการทุจริตให้กับประชาชนทั่วไปอย่างมีประสิทธิภาพ การขาดความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนนำไปสู่การขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของประชาชนในการตรวจสอบและแก้ไขปัญหาการทุจริต ซึ่งทำให้การกำจัดการทุจริตเป็นไปได้อย่างยาก¹¹⁸ นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดการยอมรับหรือการอดทนต่อการทุจริตในสังคม¹¹⁹

3) ปัญหา อุปสรรคกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เกี่ยวข้องกับข้อบกพร่องในกรอบกฎหมายและประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม

ปัจจัยเชิงสาเหตุ คือ **ช่องโหว่ทางกฎหมายและอำนาจดุลยพินิจ** กฎหมายและระเบียบที่มีอยู่ซึ่งกำกับดูแลการดำเนินงานของรัฐบาลบางส่วนถูกระบุว่ามีข้อจำกัดและไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในปัจจุบัน ซึ่งเป็นการสร้างช่องโหว่ที่ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถใช้อำนาจดุลยพินิจมากเกินไป และอาจถูกนำไปใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในการทุจริต การมีช่องว่างทางกฎหมายและอำนาจดุลยพินิจที่กว้างสามารถสร้างช่องทางสำหรับการทุจริตที่ยากต่อการระบุตัวตน ป้องกัน หรือดำเนินคดีอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้กรอบกฎหมายที่มีอยู่

อีกปัจจัย คือ **ระยะเวลาการพิจารณาคดีที่ยืดเยื้อ** ระยะเวลาการพิจารณาคดีที่ยืดเยื้อเป็นสิ่งขัดขวางความสำเร็จในการต่อต้านการทุจริตอย่างมาก โดยการทำให้ความยุติธรรมล่าช้าส่งผลให้ความเชื่อมั่นของประชาชนและนักลงทุนในระบบกฎหมายลดลง และในบางครั้งอาจทำให้หลักฐานหายหรือถูกบิดเบือน

¹¹⁸ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2567). รายงานการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย ประจำปี 2567. สำนักงาน ป.ป.ช.

¹¹⁹ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2566). รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2566. สำนักงาน ป.ป.ช.

และทำให้พยานหรือผู้ร้องเรียนถูกข่มขู่หรือหมดความสนใจ การมุ่งเน้นเพื่อจะลดระยะเวลาการพิจารณาคดีที่ยืดเยื้อแสดงให้เห็นถึงการยอมรับถึงความไร้ประสิทธิภาพของกระบวนการและปัญหาที่อาจเกิดขึ้นภายในระบบยุติธรรมการต่อต้านการทุจริต แม้จะมีการกำหนดเป้าหมายเชิงปริมาณแต่สาเหตุที่แท้จริงของความล่าช้าอาจเกิดจากขั้นตอนทางกฎหมายที่ซับซ้อน ข้อจำกัดด้านทรัพยากรในหน่วยงานสอบสวน การขาดความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้านตุลาการ คดีที่ค้างอยู่ หรือแม้แต่การขัดขวางโดยเจตนา

4) ปัญหา อุปสรรคการบังคับใช้และการปฏิบัติ พบว่า ในทางปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายต่อต้านการทุจริตและการนำนโยบายไปปฏิบัติ

ปัจจัยเชิงสาเหตุ คือ **ความไร้ประสิทธิภาพของความพยายามในการป้องกันและปราบปรามของรัฐบาล** แม้จะมีมาตรการและแผนการดำเนินการ แต่ยังไม่ปรากฏผลลัพธ์ที่ชัดเจนและมีนัยสำคัญในการยับยั้งการทุจริต¹²⁰ และเป็นปัญหาอย่างต่อเนื่องในการที่เจ้าหน้าที่รัฐใช้อำนาจในทางที่มีขอบเขตกว้างเกินไป และเลือกปฏิบัติ

อีกปัจจัยคือ **ทักษะและการพัฒนาความสามารถไม่เพียงพอในการต่อต้านการทุจริต** บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับความพยายามในการต่อต้านการทุจริตยังขาดทักษะและความเชี่ยวชาญที่จำเป็นในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทุจริตในอนาคต ความสามารถด้านทุนมนุษย์ที่ขัดขวางการทำงานของหน่วยงานด้านการต่อต้านการทุจริตและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญในการตรวจจับ สอบสวน และดำเนินคดีการทุจริตในรูปแบบที่ซับซ้อนและละเอียดอ่อนมากขึ้น เมื่อวิธีการทุจริตพัฒนาและซับซ้อนมากขึ้น (เช่น การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ) ความสามารถของผู้ที่ได้รับมอบหมายในการแก้ไขปัญหาการทุจริตก็ต้องก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นความจำเป็นเร่งด่วนและต่อเนื่องสำหรับการฝึกอบรมเฉพาะทาง การถ่ายทอดความรู้ข้ามหน่วยงาน และการลงทุนอย่างต่อเนื่องในทักษะการสอบสวนที่ทันสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านนิติวิทยาศาสตร์ดิจิทัล การวิเคราะห์ทางการเงิน และการทำแผนที่เครือข่ายที่ซับซ้อน

5) ปัญหา อุปสรรคจากปัจจัยภายนอก

ปัจจัยเชิงสาเหตุ คือ **ความไม่มั่นคงทางการเมืองและความเห็นต่างของประชาชน** ปัญหาการเมืองภายในประเทศและความคิดเห็นที่แตกต่างกันของประชาชนภายในประเทศถูกระบุว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการนำนโยบายเชิงยุทธศาสตร์ของชาติไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ และอาจนำไปสู่ความไม่สอดคล้องของนโยบาย การเปลี่ยนแปลงลำดับความสำคัญ การปฏิรูปที่ล่าช้า และการขาดเจตจำนงทางการเมืองที่ยั่งยืน ทำให้ความพยายามในการต่อต้านการทุจริตในระยะยาวเป็นไปได้ยากและไม่สามารถบรรลุผลลัพธ์ที่ยั่งยืนได้

อีกปัจจัย คือ **แรงกดดันทางเศรษฐกิจ (ค่าครองชีพสูง เงินเดือนต่ำ)** ค่าครองชีพที่สูงและค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นควบคู่ไปกับเงินเดือนที่ค่อนข้างต่ำสำหรับเจ้าหน้าที่รัฐระดับกลางและระดับล่าง เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทุจริต แรงกดดันทางเศรษฐกิจเพิ่มแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในตำแหน่งที่เปราะบางมีส่วนร่วมในการทุจริตเพื่อสร้างรายได้ นอกจากนี้ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม

¹²⁰ สำนักงาน ป.ป.ช. (2566). บทความวิชาการและบทความวิจัย. วารสารวิชาการ ป.ป.ช., 16(2).



ที่ขับเคลื่อนการทุจริต บ่งชี้ว่าในขณะที่มาตรการทางกฎหมายและจริยธรรมมีความสำคัญการจัดการกับความเปราะบางทางเศรษฐกิจของข้าราชการ (เช่น การจ่ายค่าตอบแทนที่เพียงพอ การปรับปรุงสวัสดิการ และการจัดการทางการเงินที่โปร่งใส) เป็นกลยุทธ์เสริมและสำคัญในการลดรูปแบบการทุจริตที่เกิดจากความจำเป็นและเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต

นอกจากนี้ ยังมีการใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิดเพื่อการทุจริต ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี แม้จะสามารถนำมาเป็นเครื่องมือเพื่อความโปร่งใส แต่ก็ถูกนำไปใช้ในทางที่ผิดเพื่อสร้างรูปแบบการทุจริตใหม่ และซับซ้อนมากขึ้น¹²¹ ทำให้การตรวจจับและการรวบรวมหลักฐานทำได้ยากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญสำหรับหน่วยงานต่อต้านการทุจริต แม้ว่าเครื่องมือดิจิทัลจะช่วยเพิ่มความโปร่งใสและประสิทธิภาพ แต่ในขณะเดียวกัน ก็เปิดช่องทางใหม่ ๆ ที่มักจะตรวจจับได้ยากขึ้นสำหรับกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย ซึ่งบ่งชี้ว่ากลยุทธ์การต่อต้านการทุจริตจะต้องรวมถึงการมุ่งเน้นที่แข็งแกร่งและเชิงรุกในด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ นิติวิทยาศาสตร์ดิจิทัล และการตรวจสอบธุรกรรมดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันและตอบโต้การปฏิบัติที่ทุจริตที่เปลี่ยนแปลงไป นี่คือการ “การแข่งขันด้านอาวุธ” ที่ดำเนินอยู่กับผู้กระทำการทุจริต

สุดท้ายคือ การรับรู้เชิงลบของนักลงทุนต่างชาติ นักลงทุนต่างชาติมองว่ากระบวนการขอใบอนุญาต ประกอบธุรกิจหรือการลงทุนในประเทศไทยมีขั้นตอนที่ซับซ้อนจำนวนมาก ซึ่งไม่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจและสร้างความยากลำบากในการลงทุน การรับรู้เชิงลบนำไปสู่การปฏิบัติที่ทุจริตเป็นสิ่งขัดขวางการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment : DI) และสร้างความเสียหายอย่างมีนัยสำคัญต่อชื่อเสียงของประเทศไทยในด้านความสะดวกในการดำเนินธุรกิจและความโปร่งใส ซึ่งขัดขวางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและความสามารถในการแข่งขันระดับโลก

¹²¹ กระทรวงพาณิชย์. (2566). แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระทรวงพาณิชย์ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2576 – 2570).

ส่วนที่ 7 บทเรียนจากต่างประเทศ ในการป้องกันการทุจริตและปราบปรามการทุจริต

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มประเทศที่มีคะแนนเพิ่มขึ้น 3 ประเทศ ประกอบด้วย สาธารณรัฐคาซัคสถาน (Kazakhstan) สาธารณรัฐโดมินิกัน (Dominican Republic) และสาธารณรัฐรวันดา (Rwanda) กลุ่มประเทศที่มีคะแนนลดลง 3 ประเทศ ประกอบด้วย สาธารณรัฐฝรั่งเศส (France) นิวซีแลนด์ (New Zealand) และสาธารณรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยศรีลังกา (Sri Lanka) ในขณะที่ประเทศไทยต่อสู้กับความท้าทายในการปรับปรุงคะแนน CPI และยังคงประสบปัญหาการทุจริตในช่วงสิบปีที่ผ่านมา การศึกษาประเทศที่ประสบความสำเร็จในการปฏิรูปและสามารถยกระดับคะแนน CPI ได้อย่างต่อเนื่องจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งประเทศที่แสดงให้เห็นถึงกลยุทธ์การปฏิรูปที่หลากหลายและประสบความสำเร็จในการยกระดับมาตรฐานธรรมาภิบาลและลดการทุจริตในภาครัฐ การปรับปรุงคะแนน CPI เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แม้จะมีความแตกต่างทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม หรือสภาพแวดล้อมทางการเมือง⁽¹²²⁾⁽¹²³⁾

เอสโตเนียประสบความสำเร็จผ่านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสร้างความโปร่งใส ลิทัวเนียใช้แรงกดดันจากการเข้าร่วมสหภาพยุโรปเป็นตัวขับเคลื่อนการปฏิรูประบบตุลาการ เกาหลีใต้แปลงวิกฤตการเมืองให้เป็นโอกาสในการสร้างสถาบันใหม่ที่มีความเป็นอิสระ และนิวซีแลนด์รักษามาตรฐานสูงผ่านการฝังวัฒนธรรมจริยธรรมในระบบการปกครอง ซึ่งจากบทเรียนจากประเทศเหล่านี้ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ของการปฏิรูป แต่ยังให้แนวทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมให้ประเทศไทยสามารถนำมาปรับใช้ได้ตามบริบทและความพร้อมของประเทศ⁽¹²⁴⁾⁽¹²⁵⁾

7.1 ภาพรวมของบทเรียนจากประเทศที่ปรับปรุงคะแนน CPI ได้สำเร็จ

ประเทศที่สามารถปรับปรุงคะแนน CPI ได้อย่างต่อเนื่องแสดงให้เห็นความเป็นไปได้ของการปฏิรูป กลยุทธ์เชิงสถาบันที่ขับเคลื่อนความก้าวหน้าอย่างยั่งยืน โดย**ประเทศเอสโตเนีย ประเทศลิทัวเนีย ประเทศเกาหลีใต้ และประเทศนิวซีแลนด์** เป็นประเทศที่ได้ปรับปรุงหรือรักษาคะแนน CPI ในระดับสูงในช่วงปี พ.ศ. 2557 - 2567 ซึ่งประเทศตัวอย่างที่มีค่าเกี่ยวกับวิธีการปฏิรูปด้านความโปร่งใส การบังคับใช้กฎหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชน และความเป็นอิสระของสถาบันภายในประเทศ

¹²² Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 10)

¹²³ UNODC. (2022). *Southeast Asia anti-corruption briefing*. United Nations Office on Drugs and Crime. <https://www.unodc.org>

¹²⁴ Bertelsmann Stiftung. (2022). *BTI Transformation Index -- Thailand Country Report*. Bertelsmann Stiftung. <https://bti-project.org>

¹²⁵ Olivier Le Bot (เชิงอรรถ 118)



ตารางที่ 17 แนวโน้มคะแนน CPI และปัจจัยหลักของการเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2557 - 2567

ประเทศ	CPI 2557	CPI 2567	การเปลี่ยนแปลง	ปัจจัยหลักของการเปลี่ยนแปลง
เอสโตเนีย	69	76	+7	ดิจิทัลไลเซชันของรัฐบาล (X-Road คือ โครงข่ายเชื่อมโยงข้อมูลแห่งชาติที่รัฐบาลเอสโตเนีย การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ สถาบันตรวจสอบที่เข้มแข็ง และการกำกับดูแลของประชาชน
ลิทัวเนีย	58	63	+5	การปฏิรูปตุลาการ การคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส การจัดตั้งศาลต่อต้านการทุจริต แรงกดดันด้านหลักนิติธรรมจากสหภาพยุโรป
เกาหลีใต้	55	64	+9	การปฏิรูปหลังการเรียกร้อง การก่อตั้ง CIO แรงกดดันจากประชาชน (การประท้วงเทียนไช) ความโปร่งใสในการเงินการเมือง
นิวซีแลนด์	91	83	-8	ความแข็งแกร่งของสถาบัน ความโปร่งใสเชิงรุก บรรทัดฐานความซื่อสัตย์ทางการเมือง การกำกับดูแลที่เข้มแข็ง

7.2 เอสโตเนีย : สถาปัตยกรรมทางดิจิทัลและความน่าเชื่อถือของสถาบัน

สาธารณรัฐเอสโตเนียหรือประเทศเอสโตเนียเมืองหลวงกรุงทาลลินน์ (Tallinn) เป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในยุโรปตะวันออก ประกอบด้วย อ่าว ช่องแคบ เวียงอ่าว และเกาะต่าง ๆ ประมาณ 1,500 เกาะ มีพรมแดนติดกับรัสเซีย ลัตเวีย อ่าวฟินแลนด์ และทะเลบอลติก แผ่นดินใหญ่เป็นที่ราบและมีป่าไม้หนาแน่น มีพื้นที่ 45,227 ตารางกิโลเมตร และจำนวนประชากร 1.35 ล้านคน ศาสนาภายในประเทศ คริสต์นิกายลูเทอแรน นิกายกรีกออร์ทอดอกซ์ นิกายรัสเซียออร์ทอดอกซ์ โดยมีภาษาราชการ “เอสโตเนียน” มีรูปแบบการปกครองแบบสาธารณรัฐแบบรัฐสภา มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศ ประธานาธิบดีคนปัจจุบันคือ อลาร์ คาริส (Alar Karis) และมีรัฐธรรมนูญเอสโตเนียปี 1992 เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ในปี พ.ศ. 2567 ประชากรมีรายได้เฉลี่ยจำนวน 31,170.09 ดอลลาร์สหรัฐ/คน มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ 42.75 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจลดลงร้อยละ 0.38

เอสโตเนียได้ปรับปรุงคะแนน CPI จาก 69 คะแนน ในปี พ.ศ. 2557 เป็น 76 คะแนน ในปี พ.ศ. 2567 โดยสาเหตุที่คะแนนเพิ่มขึ้นเกิดจากกลยุทธ์การปกครองในรูปแบบดิจิทัลที่มีชื่อเสียงระดับโลก แพลตฟอร์ม X-Road (แพลตฟอร์มแลกเปลี่ยนข้อมูล) การเชื่อมโยงฐานข้อมูลสาธารณะและเปิดใช้ระบบ e-governance ในทุกกระทรวง ซึ่งเป็นการกำจัดการทำธุรกรรมแบบเผชิญหน้าและลดโอกาสการทุจริตขนาดเล็ก¹²⁶

¹²⁶ Martens, J. (2021). Digital governance and anti-corruption in Estonia: Lessons for the world. *Estonian Journal of Public Policy*, 15(2), 45-67.

การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์และการยื่นแบบแสดงรายการภาษีดิจิทัลช่วยให้เกิดความโปร่งใสในกระบวนการการทำสัญญาของรัฐบาล การบริจาคทางการเมือง และข้อมูลงบประมาณสามารถเข้าถึงได้แบบออนไลน์ซึ่งช่วยเสริมสร้างการติดตามการใช้งบประมาณโดยประชาชน¹²⁷

นอกจากนี้เอสโตเนียยังสนับสนุนแนวทางดิจิทัลด้วยการกำกับดูแลของสถาบัน โดยเฉพาะผ่านสำนักงานตรวจสอบแห่งชาติ ผู้ตรวจการความคุ้มครองข้อมูล และตุลาการที่เป็นอิสระ ภาคประชาสังคมมีความกระตือรือร้นในการช่วยแก้ไขปัญหาการทุจริต ความสำเร็จของเอสโตเนียแสดงให้เห็นว่า ความโปร่งใสตั้งแต่การออกแบบร่วมกับการเชื่อมโยงข้อมูลและความไว้วางใจของประชาชน สร้างแนวทางต่อต้านการทุจริตที่ยืดหยุ่น

สำหรับประเทศไทย การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลอยู่ในระดับที่ให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการยกระดับภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล การบูรณาการหน่วยงาน การพัฒนาระบบการให้บริการที่เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง และการสร้างความเปลี่ยนแปลงในองค์การเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ทั้งนี้ แม้จะมีความก้าวหน้าและความพร้อมในนโยบายและบุคลากร แต่ก็ยังพบอุปสรรคในด้านโครงสร้างพื้นฐานและโครงสร้างนโยบาย เช่น การเปิดเผยข้อมูลที่ยังเป็นข้อเสนอแนะและแรงกดดันจากภาคประชาชนที่ต้องการให้เปิดเผยข้อมูลมากขึ้น รวมถึงข้อจำกัดในด้านกฎหมายและโครงสร้างหน่วยงาน ทำให้การดำเนินการในบางส่วนยังอยู่ในระดับจำกัด ซึ่งเป็นลักษณะของสถานการณ์ที่ยังอยู่ระหว่างการพัฒนาและปรับตัวให้เข้ากับยุคดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ⁽¹²⁸⁾⁽¹²⁹⁾ซึ่งบทเรียนสำคัญไม่ใช่แค่การทำให้เป็นดิจิทัล แต่การสร้างแพลตฟอร์มที่สามารถทำงานร่วมกันได้ ตรวจสอบได้ และประชาชนเข้าถึงได้ ซึ่งประเทศไทยสามารถนำแนวทางของเอสโตเนียมาปรับใช้ได้โดยเฉพาะการพัฒนาแพลตฟอร์มรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อมโยงกัน การเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างแบบเรียลไทม์ และการสร้างกลไกให้ประชาชนติดตามได้ การใช้เทคโนโลยีเพื่อป้องกันการทุจริตตั้งแต่เริ่มต้นจะมีประสิทธิภาพมากกว่าการแก้ไขปัญหาหลังเกิดขึ้น

ตารางที่ 18 การปฏิรูปดิจิทัลของเอสโตเนีย

มิติการปฏิรูป	รายละเอียด	ผลกระทบ
แพลตฟอร์ม X-Road	ระบบเชื่อมต่อกลางที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงฐานข้อมูลของภาครัฐและเอกชนเข้าด้วยกัน โดยสามารถให้บริการในการเข้าถึงและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ โดยใช้เทคโนโลยีในการเชื่อมต่อแบบ middleware ซึ่งฐานข้อมูลไม่ได้ถูกเก็บไว้ในจุดเดียว แต่กระจายอยู่ในหลายแห่ง สามารถลด	ลดโอกาสและผลกระทบของการทุจริตภายในองค์กรภาครัฐ เนื่องจากสามารถสนับสนุนความโปร่งใสในการแลกเปลี่ยนและบันทึกข้อมูล สามารถลดการทุจริตหรือการแก้ไขข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาตได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการเข้าถึงข้อมูลที่ปลอดภัยและโปร่งใส ยังช่วยให้หน่วยงานและประชาชน

¹²⁷ OECD. (2022). *Integrity review of peer countries: Estonia, Korea, New Zealand*. OECD Publishing.

¹²⁸ <https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=9351&context=chulaetd>.

¹²⁹ <https://www2.ocsc.go.th/sites/default/files/document/thai-gov-system-context-thailand-4-0.pdf>.



มิติการปฏิรูป	รายละเอียด	ผลกระทบ
	ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยและเพิ่มความคล่องตัวในการให้บริการข้อมูล	สามารถตรวจสอบและติดตามข้อมูลต่าง ๆ ได้ ทำให้ความเสี่ยงจากการทุจริตลดลง
การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์	การเผยแพร่สัญญาแบบเรียลไทม์ ช่วยลดเวลาและค่าใช้จ่าย รวมทั้งเพิ่มความโปร่งใสในการดำเนินงาน เนื่องจากสามารถดำเนินการผ่านระบบออนไลน์ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เช่น การสามารถลงนามในเอกสารผ่านบัตรประชาชนอิเล็กทรอนิกส์	กระบวนการต่าง ๆ เช่น การยื่นคำเสนอราคา การจ้างงาน หรือการตรวจสอบประวัติสามารถทำผ่านเว็บไซต์ได้โดยไม่ต้องมาทำที่หน่วยงานโดยตรง ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงจากการทุจริตและทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างโปร่งใสมากขึ้น
การยื่นภาษีดิจิทัล	กระบวนการที่ภาครัฐสนับสนุนให้ประชาชนสามารถดำเนินการยื่นภาษีผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ช่วยลดความยุ่งยากในการเดินทางไปยังสำนักงานภาษี และลดค่าใช้จ่ายในการจัดเตรียมเอกสาร อีกทั้งยังสามารถตรวจสอบสถานะการยื่นภาษีหรือรับข้อมูลย้อนหลังได้แบบเรียลไทม์ ซึ่งเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานแบบดิจิทัลที่มีความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้น	ลดโอกาสในการทำธุรกรรมผิดกฎหมาย หรือลดโอกาสการก่อเหตุทุจริตในกระบวนการยื่นภาษี ด้วยการบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบและสามารถตรวจสอบได้อย่างโปร่งใส นอกจากนี้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ยังช่วยให้สามารถติดตามและตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังได้ง่ายขึ้น ทำให้การตรวจสอบการกระทำผิดเป็นไปได้โดยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
ข้อมูลเปิด	การเปิดเผยข้อมูลที่เน้นความโปร่งใสและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและประชาชน โดยเทคโนโลยีบล็อกเชนเพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือในการเข้าถึงและตรวจสอบข้อมูลอย่างเปิดเผยและปลอดภัย เช่นเดียวกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงข้อมูลของเจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชน ซึ่งสามารถตรวจสอบประวัติการเข้าชมข้อมูลของตนเองได้ และสามารถร้องเรียนหรือแจ้งเหตุผลการฉ้อโกงได้ทันที	ส่งเสริมความโปร่งใสในการดำเนินงานภาครัฐ และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานโยบายและบริการต่าง ๆ

7.3 ลิทัวเนีย : การปฏิรูปกฎหมายที่ยึดการเข้าร่วมสหภาพยุโรป

สาธารณรัฐลิทัวเนียหรือประเทศลิทัวเนียเมืองหลวงกรุงวิลนีอุส (Vilnius) เป็นประเทศในยุโรปตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นรัฐบอลติกที่อยู่ใต้สุดและใหญ่ที่สุดในบรรดาสามรัฐ ลิทัวเนียเคยเป็นจักรวรรดิอันทรกอานาจที่ปกครองยุโรปตะวันออกเฉียงเหนือในช่วงศตวรรษที่ 14-16 ก่อนที่จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของสมาพันธรัฐโปแลนด์-ลิทัวเนียในอีกสองศตวรรษต่อมา ลิทัวเนียมีอาณาเขตติดกับลัตเวียทางทิศเหนือ เบลารุส โปแลนด์ และทะเลบอลติก มีพื้นที่ 65,300 ตารางกิโลเมตร และจำนวนประชากร 2.77 ล้านคน ศาสนาภายในประเทศคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก โดยมีภาษาราชการ “ลิทัวเนียน” มีรูปแบบการปกครองแบบสาธารณรัฐภายใต้ระบบรัฐสภา มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของรัฐ มีประธานาธิบดีคนปัจจุบัน คือ

นายกีตานัส นูเซดา (Mr. Gitanas Nauseda) และมีรัฐธรรมนูญ Constitution of the Republic of Lithuania 1992 เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ในปี พ.ศ. 2567 ประชากรมีรายได้เฉลี่ยจำนวน 29,386.29 ดอลลาร์สหรัฐ/คน มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ 84.847 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจร้อยละ 2.19

คะแนน CPI ของลิทัวเนียเพิ่มขึ้นจาก 58 คะแนน ในปี พ.ศ. 2557 เป็น 63 คะแนน ในปี พ.ศ. 2567 ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปตุลาการและการทำให้สถาบันทันสมัย หลังจากการเข้าร่วมสหภาพยุโรป ลิทัวเนียได้รับการปรับปรุงตามหลักนิติธรรมที่นำไปสู่การจัดตั้งศาลต่อต้านการทุจริตเฉพาะทาง การแต่งตั้งตุลาการตามคุณธรรม และการดำเนินคดีที่แข็งแกร่งขึ้นสำหรับอาชญากรรมทางการเงิน¹³⁰ หนึ่งในคุณลักษณะที่โดดเด่น คือ หน่วยงานสืบสวนพิเศษ (Special Investigation Service : STT) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจสืบสวนและดำเนินคดี มีความเป็นอิสระจากกระบวนการแต่งตั้งทางการเมือง STT ดำเนินการภายใต้การคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญและการติดตามจากภายนอก

นอกจากนี้ลิทัวเนียยังได้ผ่านกฎหมายคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสที่สำคัญในปี พ.ศ. 2561 โดยการไม่เปิดเผยตัวตน การปกป้องทางกฎหมาย และกลไกการรายงานการกระทำผิดภายในหน่วยงานรัฐและรัฐวิสาหกิจ การปฏิรูปกฎหมายได้รับการกระตุ้นจากกลไกแรงกดดันจากสหภาพยุโรป รวมถึงกระบวนการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต The Group of States against Corruption (GRECO) และระบบการให้คะแนนหลักนิติธรรม

สำหรับประเทศไทยแม้ว่าจะไม่อยู่ในกรอบระดับภูมิภาคที่เปรียบเทียบได้ แต่แพลตฟอร์มภูมิภาค เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 (United Nations Convention against Corruption UNCAC) หรือตัวชี้วัดการปกครองอาเซียน สามารถใช้เลียนแบบแรงกดดันที่คล้ายกันเพื่อการปฏิบัติตาม ประเทศไทยสามารถศึกษาหลักภูมิภาค เช่น การประเมิน UNCAC หรือการพัฒนาตัวชี้วัดการปกครองอาเซียน การจัดลำดับสถาบันโดยการปฏิรูปศาลก่อนขยายการบังคับใช้ และกรอบการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส

ตารางที่ 19 การปฏิรูประบบตุลาการของลิทัวเนีย

มิติการปฏิรูป	เนื้อหา	ผลกระทบ
ศาลต่อต้านการทุจริตเฉพาะทาง	ศาลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ¹³¹ เพื่อพิจารณาคดีทุจริตเป็นองค์กรที่มีหน้าที่หลักในการดำเนินคดีและตัดสินคดีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต ซึ่งช่วยให้การดำเนินคดีเป็นไปได้	เสริมสร้างความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือในการดำเนินคดีทุจริตและการบังคับใช้กฎหมาย รวมถึงส่งเสริมความรับผิดชอบในระดับบุคคลและหน่วยงานราชการ

¹³⁰ Bertelsmann Stiftung. (2022). *BTI Transformation Index -- Thailand Country Report*. Bertelsmann Stiftung. <https://bti-project.org>

¹³¹ https://stt.lt/data/public/uploads/2023/06/study_presentation_eng_lithuanian_corruption_map_2022_2023.pdf.



มิติการปฏิรูป	เนื้อหา	ผลกระทบ
	อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากศาลมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและ สามารถจัดการกับคดีที่ซับซ้อนได้ดีกว่า	
หน่วยงาน STT	หน่วยงานศูนย์กลางในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ และดำเนินการสืบสวนเกี่ยวกับ การทุจริต เพื่อสนับสนุนกระบวนการยุติธรรม และเสริมสร้างความโปร่งใสของระบบราชการ และหน่วยงานต่าง ๆ ของประเทศ	การดำเนินคดีและปราบปรามที่มีประสิทธิภาพ ด้วยเครื่องมือทางเทคนิคและความเชี่ยวชาญ สร้างผลสำเร็จในงานสืบสวนและจับกุมผู้กระทำ ผิดในคดีทุจริตและทุจริตในด้านต่าง ๆ เช่น การทุจริตในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง การรับสินบน การฟอกเงิน และอื่น ๆ
กฎหมายคุ้มครองผู้ แจ้งเบาะแส	ระบบคุ้มครองครอบคลุม โดยการสร้างการรับรู้ และสนับสนุน โดยประชาชนและภาคธุรกิจ มีความเข้าใจว่ามีระบบที่ให้ความคุ้มครอง ผู้แจ้งเบาะแสและสามารถรายงานการทุจริต ได้อย่างปลอดภัย และการให้ความมั่นใจว่าผู้แจ้ง จะได้รับการปกป้องและสามารถนำเสนอข้อมูล ที่เป็นประโยชน์ต่อการต่อสู้กับคอร์รัปชัน ได้อย่างปลอดภัยและเป็นความลับ	สร้างความมั่นใจให้กับผู้แจ้งเบาะแสว่าจะได้รับ การปกป้อง ทำให้มีแนวโน้มที่จะรายงาน การทุจริตมากขึ้น การมีระบบคุ้มครอง ขที่มีประสิทธิภาพ กระตุ้นให้ผู้แจ้งเบาะแสเต็ม ใจให้ข้อมูลมากขึ้น ลดอุปสรรคและความกลัว ที่จะรายงาน เนื่องจากการรับประกันว่าผู้แจ้ง จะได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม ทำให้ผู้แจ้ง มีความมั่นใจมากขึ้นในการเปิดเผยข้อมูล
การแต่งตั้งตุลาการ ตามคุณธรรม	กระบวนการเลือกที่ปลอดการเมือง โดยการพิจารณาคุณสมบัติด้านคุณธรรมและ จริยธรรมเน้นให้ความสำคัญกับคุณธรรมและ จริยธรรม และความเป็นธรรม เพื่อให้มั่นใจว่า ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งตุลาการเป็นบุคคลที่มี ความซื่อสัตย์และจรรยาบรรณสูง มีการกำหนด หลักเกณฑ์และแนวทางที่ชัดเจน ในการตรวจสอบพื้นฐานด้านคุณธรรม ของผู้สมัคร เช่น การตรวจสอบประวัติ การรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ การประเมินด้านจริยธรรม	การเลือกแต่งตั้งตุลาการโดยคำนึงถึงคุณธรรม และจริยธรรม ช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับ ประชาชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ว่ากระบวนการ ยุติธรรมดำเนินการอย่างซื่อสัตย์และเป็นกลาง ลดปัญหาการทุจริตและการใช้อิทธิพล เนื่องจาก กระบวนการเน้นคุณธรรม ทำให้ลดโอกาสเกิด การทุจริต การซื้อขายตำแหน่ง หรือลวงละเมิด จรรยาบรรณในวงการตุลาการ ซึ่งเป็นสิ่งที่ เอกสารชี้ให้เห็นว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนา วัฒนธรรมความซื่อสัตย์
The Group of States against Corruption (GRECO)	GRECO คือ กลุ่มรัฐภายใต้คณะมนตรียุโรป ที่ทำหน้าที่ประเมินและสนับสนุนมาตรการ ป้องกันการทุจริตในประเทศสมาชิก เพื่อส่งเสริม ความโปร่งใสและความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐ โดย GRECO จะเป็นหน่วยงานที่ประเมิน นโยบายและมาตรการป้องกันการทุจริตของ แต่ละประเทศ แนะนำแนวทางปรับปรุง การบริหารงานที่โปร่งใส ติดตามผล	ยกระดับกฎหมายและมาตรการป้องกัน การทุจริต สร้างระบบตรวจสอบที่เข้มแข็ง มีการสนับสนุนการสร้างสถาบันอิสระ เช่น องค์กรตรวจสอบการทุจริต หรือหน่วยงานกำกับ ดูแลภาครัฐ และจากการตรวจสอบและติดตาม ผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดแรงกดดันทางสังคม และภายในประเทศให้มีการปรับปรุงมาตรการ ป้องกันการทุจริตอย่างต่อเนื่อง และท้ายที่สุด

มิติการปฏิรูป	เนื้อหา	ผลกระทบ
	การดำเนินงานตามคำแนะนำ เพื่อเป้าหมาย สูงสุดในการส่งเสริมความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความซื่อสัตย์ของเจ้าหน้าที่รัฐ	เพิ่มความน่าเชื่อถือและความโปร่งใส ในระดับสากลได้

7.4 เกาหลีใต้ : การฟื้นฟูสถาบันที่ขับเคลื่อนโดยวิกฤต

สาธารณรัฐเกาหลีหรือประเทศเกาหลีใต้เมืองหลวงกรุงโซล ชื่อทางการนครพิเศษโซล (Seoul Special City) เป็นภูมิภาคเอเชียตะวันออกทางตอนใต้ของคาบสมุทรเกาหลี ซึ่งเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญ เชื่อมระหว่างจีน ญี่ปุ่น กับภาคพื้นตะวันออกไกลของรัสเซีย มีเส้นขนานที่ 38 แบ่งกั้นระหว่างสาธารณรัฐ เกาหลี (เกาหลีใต้) กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (เกาหลีเหนือ) อาณาเขตติดกับเกาหลีเหนือ ทะเลตะวันออก (หรือทะเลญี่ปุ่น) ทะเลจีนตะวันออก ทะเลตะวันตก (หรือทะเลเหลือง) มีพื้นที่ 100,032 ตารางกิโลเมตร และจำนวนประชากร 51,966,948 คน ศาสนาภายในประเทศไม่นับถือศาสนาร้อยละ 56.9 พุทธร้อยละ 15.5 คริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ร้อยละ 19.7 และนิกายโรมันคาทอลิกร้อยละ 7.9 โดยมีภาษาราชการ “ภาษาเกาหลี (ฮันกิล)” มีรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย มีประธานาธิบดี เป็นประมุข ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน มีประธานาธิบดีคนปัจจุบัน คือ นายอี แจ มยอง และมีรัฐธรรมนูญ Constitution of the Republic of Korea 1988 เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ในปี พ.ศ. 2566 ประชากรรายได้เฉลี่ยจำนวน 34,097 ดอลลาร์สหรัฐ/คน มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ 1.36 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจร้อยละ 2.19

เกาหลีใต้ประสบความสำเร็จในการเพิ่มคะแนน CPI มากที่สุดในสี่ประเทศที่ทำการศึกษา จาก 55 คะแนน เป็น 64 คะแนน ในระหว่างปี พ.ศ. 2557 และ พ.ศ. 2567 โดยการปรับปรุงค่าคะแนน CPI ส่วนหนึ่งได้รับแรงกระตุ้นจากเหตุการณ์อื้อฉาวด้านการทุจริตที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2559 ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ประธานาธิบดีปาร์ค กึน-เฮ ขณะนั้น เรื่องอื้อฉาวดังกล่าวไม่เพียงแต่สร้างความไม่พอใจในวงกว้าง แต่ยังนำไปสู่ การรวมตัวของประชาชนหลายล้านคนที่ออกมาเดินขบวนประท้วงตามท้องถนนทั่วประเทศ การเคลื่อนไหว ครั้งนั้นถือเป็นแรงกดดันทางสังคมครั้งสำคัญ จนนำไปสู่การดำเนินกระบวนการทางกฎหมาย การถอดถอน ประธานาธิบดีออกจากตำแหน่ง และการปฏิรูปเชิงสถาบันในเกาหลีใต้ เหตุการณ์นี้จึงกลายเป็นจุดเปลี่ยนที่ทำให้ การประเมินและการปรับปรุงดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) มีความสำคัญยิ่งขึ้นในระดับนานาชาติ เพราะสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของสังคมในการฟื้นฟูความโปร่งใสและสร้างระบบตรวจสอบที่เข้มแข็ง

โดยการปฏิรูปที่สำคัญที่สุดคือการจัดตั้ง สำนักงานสืบสวนการทุจริตเจ้าหน้าที่ระดับสูง (The Corruption Investigation Office for High-ranking Officials: CIO) ในปี พ.ศ. 2564 มีหน้าที่สืบสวน ข้าราชการระดับสูง รวมถึงประธานาธิบดี ผู้พิพากษาศาลสูงสุด และอัยการสูงสุด โดยมีความเป็นอิสระ จากกิจการของรัฐบาล¹³² และมีการแก้ไขพระราชบัญญัติกองทุนการเมือง เพื่อให้มีความโปร่งใสในการบริจาค

¹³² Choi, H. (2021). South Korea's High-Ranking Official Prosecution Reform: Institutional design and implementation. *Asian Journal of Law and Society*, 8(3), 445-467.



การเผยแพร่ฐานข้อมูลตุลาการเพื่อให้เข้าถึงคำพิพากษาศาลแบบเปิด และการปฏิรูปอัยการเพื่อลดอิทธิพลทางการเมือง

ประเทศไทยสามารถศึกษาการแปลงวิกฤตให้เป็นโอกาส การใช้ช่วงเวลาทางการเมืองเพื่อการเปลี่ยนแปลงสถาบัน ช่วงเปลี่ยนผ่านทางการเมือง การเปลี่ยนรัฐบาล หรือวิกฤตการณ์ ซึ่งเป็นโอกาสอันดีที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนหรือปฏิรูปสถาบันสำคัญ เช่น พระมหากษัตริย์ รัฐสภา หรือองค์กรทางสังคมอื่น ๆ การใช้ช่วงเวลานี้อย่างมีกลยุทธ์ ช่วยให้ฝ่ายที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ต้องการได้ ทั้งในด้านการเมือง สังคม และวัฒนธรรม ทั้งนี้ การวางแผนและวิเคราะห์อย่างรอบคอบเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างยั่งยืนและเป็นไปตามเป้าหมายเชิงกลยุทธ์¹³³ กลไกความรับผิดชอบของผู้นำ การทำลายรูปแบบการไม่ถูกต้องโทษ แพลตฟอร์มการมีส่วนร่วมของประชาชน และการถ่ายทอดแรงกดดันสาธารณะไปสู่การปฏิรูป

ตารางที่ 20 การปฏิรูปหลังวิกฤตของเกาหลีใต้

มิติการปฏิรูป	เนื้อหา	ผลกระทบ
สำนักงาน CIO ¹³⁴	การสืบสวนและชี้มูลความผิดของเจ้าหน้าที่ระดับสูง รวมถึงเจ้าหน้าที่ระดับสูงทางการเมือง ตุลาการ และตำรวจ ซึ่งมีอำนาจในการดำเนินการสอบสวนและชี้มูลความผิดเท่านั้น ส่วนการลงโทษจำเป็นต้องดำเนินการต่อโดยหน่วยงานอื่น เช่น สำนักงานอัยการสูงสุด (SPO)	การสอบสวนเจ้าหน้าที่และนักการเมืองในข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการทุจริต การตรวจสอบพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่และรับฟังข้อกล่าวหา ทำให้เกิดการสร้างกลไกในการตรวจสอบและควบคุมการทุจริตในระดับสูงของรัฐบาลเกาหลีใต้
การเงินการเมือง โปร่งใส	การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ โดยการเปิดเผยการบริจาคแบบเรียลไทม์	ลดอิทธิพลของเงินในการเมือง เสริมสร้างความน่าเชื่อถือของหน่วยงานรัฐ กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือจากภาคประชาชนและภาคเอกชนในการเฝ้าระวังและรายงานการทุจริต
ฐานข้อมูลตุลาการ ¹³⁵	การเผยแพร่คำพิพากษาศาลแบบเปิด การเผยแพร่คำพิพากษาศาลแบบเปิดเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางในการสร้างความโปร่งใสและความ	เพิ่มความโปร่งใสในระบบตุลาการ สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมและเสริมสร้างวัฒนธรรมความซื่อสัตย์ในสังคม

¹³³ <https://www.chatpdf.com/th/c/SdKECuiDMmSPoGltIldmg>

¹³⁴ Dale J. Andrew, Yuk Carissa. (2021). South Korea's Anti-Corruption Campaign So Far: An Honest Crusade or Is It 'Naeronambul'?. https://www.ropesgray.com/-/media/files/publications/2021/08/20210827_ee_alert.pdf?rev=a81f57bbce344faf97b600601ef35d69.

¹³⁵ file:///C:/Users/ComDee/OneDrive/Desktop/sariga2527,+%E0%B8%AA%E0%B8%A1%E0%B8%8A%E0%B8%B2%E0%B8%A2+%E0%B8%98%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B8%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%B4%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%92%E0%B8%99%E0%B9%8C++1-10.pdf.

มิติการปฏิรูป	เนื้อหา	ผลกระทบ
	รับผิดชอบในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้ประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ เข้าถึงข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับการดำเนินคดีและผลสรุปของคดีอย่างโปร่งใส	สนับสนุนให้เกิดการตรวจสอบและเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาคส่วนต่าง ๆ ของประเทศ
การประท้วงของภาคประชาชน	การเคลื่อนไหวของประชาชน เรียกร้องให้ภาครัฐดำเนินการป้องกันการทุจริตและสร้างความโปร่งใสในกระบวนการต่าง ๆ	สร้างแรงกดดันเพื่อการปฏิรูป เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายและแนวปฏิบัติของรัฐ เช่น การสร้างมาตรฐานด้านจริยธรรมและธรรมาภิบาล รวมทั้งการตรวจสอบและกดดันให้มีการลงโทษนักการเมืองและนักธุรกิจที่กระทำความผิด

7.5 นิวซีแลนด์ : ความเป็นเลิศของสถาบันและวัฒนธรรมจริยธรรม

นิวซีแลนด์หรือประเทศนิวซีแลนด์ มีเมืองหลวงกรุงเวลลิงตัน (Wellington) ตั้งอยู่ในจุดยุทธศาสตร์ของมหาสมุทรแปซิฟิกได้ในเส้นทางการขนส่งทางเรือเชื่อมระหว่างเอเชียและอเมริกาใต้และเป็นประตูไปสู่แปซิฟิกใต้ ประเทศนิวซีแลนด์ไม่มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศใด ๆ เพราะถูกล้อมรอบโดยมหาสมุทรแปซิฟิก มีพื้นที่ 268,670 ตารางกิโลเมตร และจำนวนประชากร 5,223,100 คน ศาสนาภายในประเทศ คริสต์ ฮินดู อิสลาม พุทธ และอื่น ๆ โดยมีภาษาราชการ “ภาษาอังกฤษ และภาษาเมารี” มีรูปแบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบสหพันธรัฐอยู่ในเครือจักรภพของสหราชอาณาจักร มีสมเด็จพระเจ้าชาร์ลส์ที่ 3 เป็นประมุข โดยมีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ที่ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของรัฐบาลนิวซีแลนด์ คนปัจจุบันคือ คริสโตเฟอร์ ลักซอน (Christopher Luxon) และมีรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร คือ ไม่มีกฎหมายฉบับใดที่บัญญัติถึงระบบการเมืองการปกครอง แต่จะมีกฎหมายอื่น ๆ หลายฉบับมาประกอบกัน เช่น Constitution ACT 1986 ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติที่รวบรวมหลักกฎหมายรัฐธรรมนูญที่กระจัดกระจายมาบัญญัติไว้ด้วยกัน ในปี พ.ศ. 2567 ประชากรมีรายได้เฉลี่ยจำนวน 48,747.01 ดอลลาร์สหรัฐ/คน มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ 257.728 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจลดลงร้อยละ 1.88

แม้ว่านิวซีแลนด์จะมี คะแนน CPI ลดลงเล็กน้อยจาก 91 คะแนน เป็น 83 คะแนนในระหว่างปี พ.ศ. 2557 และ พ.ศ. 2567 (เนื่องจากการเปรียบเทียบระดับโลก) แต่ยังคงเป็นตัวอย่างของความเป็นเลิศของสถาบันที่สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นอิสระและมีทรัพยากรเพียงพอ หน่วยงานตรวจสอบพฤติกรรมตำรวจมีความเป็นอิสระ วัฒนธรรมจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ความสามารถด้านอาชญากรรมระดับสูง และประมวลจริยธรรมทางการเมือง มาตรฐานจริยธรรมที่บังคับใช้อีกทั้ง มีการอัปเดตข้อมูลงบประมาณล่วงหน้า ความโปร่งใสทางการเงินเชิงรุก การเผยแพร่ผลการดำเนินงานของรัฐมนตรី ความรับผิดชอบของฝ่ายบริหาร การเผยแพร่การตรวจสอบประสิทธิภาพการติดตามประสิทธิผลการดำเนินงานของรัฐบาล และข้อกำหนดการเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อน ข้อกำหนดความโปร่งใสที่บังคับ



สำหรับประเทศไทย ค่านิยมด้านการเป็นแนวคิดหรือพฤติกรรมที่อาจสนับสนุนหรือเอื้ออำนวยต่อการเกิดการทุจริตในสังคมไทย ซึ่งเป็นผลมาจากวัฒนธรรม ค่านิยม และพฤติกรรมที่บางครั้งอาจหล่อหลอมโดยระบบอำนาจ การทุจริต หรือความยึดติดในประเพณีและความเชื่อส่วนตัว เช่น การยอมรับและไม่ต่อต้านพฤติกรรมทุจริตในบางกลุ่มหรือวงการ ซึ่งอาจเป็นผลจากความหวังพึ่งพาอาศัยหรือความกลัว ค่านิยมที่เน้นการแก้ปัญหาโดยใช้ช่องทางนอกระบบ เช่น การให้สินบนเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์โดยง่าย การยอมรับความไม่เท่าเทียมและการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก ซึ่งอาจทำให้เกิดพฤติกรรมทุจริตในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้ ปัญหาการทุจริตในไทยเป็นสิ่งที่สั่งสมและแพร่หลาย ทำให้เป็นอุปสรรคต่อความโปร่งใสและความเชื่อมั่นของประชาชน รวมถึงส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ การเมืองและความมั่นคงของประเทศ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงค่านิยมและพฤติกรรมในสังคมเป็นส่วนสำคัญของการต่อสู้เพื่อสร้างวัฒนธรรมความซื่อสัตย์และธรรมาภิบาลที่เข้มแข็งขึ้นในอนาคต¹³⁶

เพราะฉะนั้นสิ่งสำคัญ คือ ความน่าเชื่อถือของสถาบันไม่ใช่เพียงเรื่องโครงสร้างแต่เป็นเรื่องวัฒนธรรม ความเป็นผู้นำด้วยตัวอย่างจริยธรรมและหน่วยตรวจสอบภายในที่กระตือรือร้นสามารถรักษาประสิทธิภาพได้ แม้เมื่อแรงผลักดันการปฏิรูปจากภายนอกลดลง

ตารางที่ 21 กลไกธรรมาภิบาลของนิวซีแลนด์

มิติ	รายละเอียด	ประสิทธิภาพ
สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน	การกำกับดูแลอิสระที่มีทรัพยากรเพียงพอ การส่งเสริมและรักษามาตรฐานจริยธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานรัฐ โดยทำหน้าที่ตรวจสอบและคุ้มครองสิทธิของประชาชน รวมทั้งสนับสนุนให้มีการดำเนินงานอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส	การแก้ไขข้อร้องเรียน เสริมสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐต่อประชาชน
การตรวจสอบตำรวจ	ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย ความสามารถในการดำเนินงานและความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อสืบสวนและปราบปราม การทุจริตอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีแนวทางที่ดีด้านการใช้เทคโนโลยีและสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง	ลดการใช้อำนาจเกินขอบเขต สามารถดำเนินการสอบสวนข้ามประเทศและแลกเปลี่ยนข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ
สำนักงานปราบปรามการฉ้อโกง ¹³⁷	ความสามารถด้านอาชญากรรมระดับสูง ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยดำเนินการ	การแลกเปลี่ยนข้อมูลและดำเนินการสืบสวน ค้นคว้าข้ามประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

¹³⁶ <https://regis1.sru.ac.th/asrr02.pdf>.

¹³⁷ https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/CountryVisitFinalReports/2020_10_21_New_Zealand_Final_Country_Review_Report.pdf

มิติ	รายละเอียด	ประสิทธิผล
	สืบสวนและตรวจสอบความผิดด้านการฉ้อโกงและการทุจริต รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานในประเทศและต่างประเทศอย่างใกล้ชิด	
ประมวลจริยธรรมการเมือง	มาตรฐานจริยธรรมที่บังคับใช้กับบุคคลทางการเมือง เพื่อการสร้างทัศนคติความซื่อสัตย์ในการทำงาน	ความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อภาคการเมืองที่เพิ่มขึ้น

7.6 ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบสำหรับประเทศไทย

จากการศึกษาประเทศเอสโตเนีย ประเทศลิทัวเนีย ประเทศเกาหลีใต้ และประเทศนิวซีแลนด์ เห็นได้ว่าลักษณะหลายมิติของความสำเร็จในการปฏิรูป เอสโตเนียใช้ประโยชน์จากสถาปัตยกรรมดิจิทัล ลิทัวเนียใช้การจัดลำดับตุลาการและแรงจูงใจจากสหภาพยุโรป เกาหลีใต้ตอบสนองต่อวิกฤตการณ์ทางการเมืองด้วยการฟื้นฟูสถาบัน และนิวซีแลนด์ใช้สถาบันธรรมนูญและบรรทัดฐานด้านจริยธรรม ดังตารางที่ 22 ประเทศไทยมีความคล้ายคลึงกับแต่ละประเทศ มีความสามารถด้านดิจิทัลที่แข็งแกร่ง (แต่ขาดการเชื่อมโยงข้อมูล) มีความต้องการปฏิรูปของประชาชน (แต่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเชิงสถาบัน) ซึ่งการปฏิรูปที่ประเทศไทยสามารถพิจารณาปรับใช้ได้ คือ

1) แพลตฟอร์มรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อมโยงกันได้ พร้อมการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะ (เอสโตเนีย)

แนวทางการพัฒนาแพลตฟอร์มรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเชื่อมโยงกันได้และให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย การสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการเชื่อมต่อแบบบูรณาการ (Interoperability) ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล โดยใช้เทคโนโลยีระบบข้อมูลกลาง (centralized data platform) เช่น ระบบ X-Road ที่เคยนำมาใช้ในเอสโตเนีย การพัฒนาระบบฐานข้อมูลแบบเปิด (Open Data) ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง การใช้จ่ายงบประมาณ ผลการดำเนินงาน และข้อมูลเชิงสถิติอื่น ๆ ที่สำคัญ ซึ่งควรเป็นข้อมูลในรูปแบบที่เครื่องอ่านได้ (Machine-readable) เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและความสามารถในการตรวจสอบของประชาชน การดำเนินการตามแนวทางการให้ข้อมูลแบบเรียลไทม์ เช่น การเปิดเผยผลสัมฤทธิ์ การรายงานงบประมาณ การยื่นภาษีผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้ประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ เข้าถึงข้อมูลได้ทันที ลดโอกาสการทุจริตและเพิ่มความรับผิดชอบของหน่วยงาน การสร้างกลไกให้ประชาชนและภาคประชาสังคมสามารถเข้าใช้งานและตรวจสอบข้อมูลได้ง่าย เช่น พัฒนาแพลตฟอร์มที่ใช้งานง่าย สะดวก และปลอดภัย รวมทั้งให้การฝึกอบรมหรือสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลเหล่านี้ การกำกับดูแลและสนับสนุนโดยสถาบันอิสระ เช่น สำนักงานตรวจสอบแห่งชาติ หรือตุลาการอิสระ ซึ่งสามารถตรวจสอบข้อมูลและความถูกต้องของข้อมูลที่เผยแพร่ได้อย่างเข้มแข็ง ด้วยแนวทางเหล่านี้ จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในความโปร่งใสของรัฐบาล เพิ่มความสามารถในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ เป็นการสนับสนุนการพัฒนาความน่าเชื่อถือและคะแนน CPI ของประเทศไทยให้ดีขึ้น



2) ศาสตร์ด้านการทุจริตเฉพาะทางและการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส (ลิทัวเนีย)

แนวทางการดำเนินงานของศาสตร์ด้านการทุจริตเฉพาะทาง และการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส ควรเน้นไปที่การสร้างแนวทางปฏิบัติที่เป็นระบบและเข้มแข็ง เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในความโปร่งใสและความยุติธรรม โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ การจัดตั้งศาลเฉพาะทางด้านการต่อต้านการทุจริต ที่มีความเชี่ยวชาญและความเข้าใจด้านกฎหมายและบริบทของการทุจริต เพื่อพิจารณาคดีอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาระบบการแต่งตั้งตุลาการที่คำนึงถึงคุณธรรมและความเป็นกลาง เพื่อเพิ่มความไว้วางใจในระบบตุลาการ รวมถึงการใช้เกณฑ์คัดเลือกที่โปร่งใสและปราศจากการเมืองแทรกแซง การสร้างกลไกคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสให้เข้มแข็งขึ้น โดยครอบคลุมหลายมิติ เช่น การรักษาความลับ ข้อมูลส่วนตัว การไม่เปิดเผยตัวตน การมีสิทธิได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายและสิทธิด้านแรงงาน รวมทั้งการสนับสนุนด้านจิตใจและกายภาพ การส่งเสริมความรู้และความเข้าใจในสิทธิและกระบวนการแจ้งเบาะแสในภาคประชาชนและภาคองค์กร เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมการแจ้งเบาะแสและการไม่กลัวการถูกลงโทษ การบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ องค์กรภาคประชาสังคม และหน่วยงานตรวจสอบที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกลไกติดตามและประเมินผล ความคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสอย่างเป็นระบบ การดำเนินการด้านกฎหมายและนโยบายให้มีความคล่องตัว และรองรับสถานการณ์ ทั้งในเชิงโครงสร้างและกระบวนการ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการแจ้งเบาะแสได้อย่างรวดเร็วและเป็นธรรม แนวทางเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนต่อระบบความยุติธรรมและการต่อต้านการทุจริต ส่งเสริมให้มีการแจ้งเบาะแสอย่างเปิดเผยและปลอดภัย รวมถึงสร้างวัฒนธรรมความโปร่งใสที่มั่นคงในระดับชาติ

3) หน่วยสืบสวนอิสระที่เกิดจากวิกฤต กำหนดเป้าหมายการไม่ถูกลงโทษของผู้นำ (เกาหลีใต้)

ข้อเสนอแนะในการจัดตั้งหน่วยงานต่อต้านการทุจริต และการนำผู้กระทำผิดมาลงโทษ นั้นการจัดตั้งหน่วยงานอิสระและมีอำนาจเต็มที่ในการดำเนินการควรจัดตั้งหน่วยงานที่มีอำนาจและทรัพยากรเพียงพอในการดำเนินการสืบสวนและดำเนินคดี โดยเป็นองค์กรอิสระจากแรงกดดันทางการเมือง เพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม อีกทั้งควรให้ความสำคัญกับการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส ควรมีมาตรการคุ้มครองทางกฎหมายและกลไกปกป้องผู้แจ้งเบาะแส เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่กล้าที่จะเผยแพร่ข้อมูลการกระทำผิดอย่างเปิดเผยและปลอดภัย และการพัฒนากลไกการตรวจสอบและรายงานผล ซึ่งควรมีระบบการตรวจสอบภายในและกลไกการรายงานผลที่โปร่งใส เช่น การเปิดเผยข้อมูลการดำเนินคดีและผลการดำเนินงาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนและเสริมสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงาน รวมถึงการส่งเสริมวัฒนธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบในองค์กร ควรเน้นการฝึกอบรมและสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ รวมถึงการมีหน่วยตรวจสอบภายในที่มีความกระตือรือร้น เพื่อป้องกันและลดการทุจริตในองค์กร การดำเนินการลงโทษอย่างเป็นธรรมและทันที ที่ผู้กระทำผิดควรได้รับการดำเนินคดีและลงโทษตามกฎหมายอย่างไม่ละเว้น เพื่อเป็นตัวอย่างและแรงจูงใจให้ทุกภาคส่วนตระหนักว่าการทุจริตไม่สามารถยอมรับได้ และการพัฒนา

กฎหมายและแนวปฏิบัติที่เข้มแข็ง ควรปรับปรุงกฎหมายให้มีความชัดเจนและเข้มงวด เพื่ออัตรการลงโทษ และลดช่องว่างของกฎหมายเดิม เพื่อให้สามารถดำเนินคดีผู้กระทำความผิดได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ

4) การตรวจสอบภายใน ความโปร่งใสด้านงบประมาณ และมาตรฐานความเป็นผู้นำด้านจริยธรรม (นิวซีแลนด์)

การตรวจสอบภายใน ความโปร่งใสด้านงบประมาณ และมาตรฐานความเป็นผู้นำด้านจริยธรรม โดยการตรวจสอบภายใน ควรส่งเสริมให้หน่วยงานตรวจสอบภายในเป็นอิสระและมีทรัพยากรเพียงพอ ในการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐได้อย่าง ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ และให้มีการดำเนินการตรวจสอบอย่างเป็นอิสระควรรวมถึงการตรวจสอบ งบประมาณ การดำเนินงานและผลลัพธ์ของหน่วยงาน เพื่อสร้างความพึงพอใจในความโปร่งใสและ ความรับผิดชอบ **ความโปร่งใสด้านงบประมาณ** ให้มีการเปิดเผยข้อมูลงบประมาณของหน่วยงานภาครัฐ อย่างชัดเจนและเข้าถึงได้ง่าย เช่น การจัดทำงานงบประมาณดิจิทัล การเผยแพร่การใช้จ่าย รายงานงบประมาณ ประจำปี และข้อมูลการบริจาคทางการเมือง ซึ่งช่วยให้ประชาชนสามารถติดตามและตรวจสอบการใช้ งบประมาณได้อย่างโปร่งใส นอกจากนี้ ควรสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การยื่นแบบแสดงรายการ ภาษีและการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเสริมสร้างความโปร่งใสและลดโอกาสการทุจริต **มาตรฐาน ความเป็นผู้นำด้านจริยธรรม** ควรมีการกำหนดแนวปฏิบัติและมาตรฐานจริยธรรมที่ชัดเจนสำหรับผู้นำ องค์กรและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน รวมถึงการอัปเดตข้อมูลงบประมาณและความเคลื่อนไหวขององค์กร อย่างสม่ำเสมอ เพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและความเป็นผู้นำด้านจริยธรรม ควรส่งเสริมวัฒนธรรม จริยธรรมในองค์กรผ่านการอบรม การสร้างความตระหนักในเรื่องความรับผิดชอบ และการสนับสนุน การตรวจสอบภายในที่กระตือรือร้น ซึ่งสามารถรักษาประสิทธิภาพได้แม้เมื่อแรงผลักดันจากภายนอกลดลง **การกระตุ้นให้เกิดความรับผิดชอบและโปร่งใส** ควรมีกกลไกการลงโทษผู้เข้าข่ายผิดปกติหรือทุจริตอย่างมี มาตรฐานและเป็นธรรม เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศของความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์ในองค์กร นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมและแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักการความโปร่งใส และความรับผิดชอบ รวมทั้งสร้างกลไกให้สามารถตรวจสอบและรายงานปัญหาได้อย่างปลอดภัยและได้รับ ความคุ้มครอง โดยรวมแล้ว การส่งเสริมการตรวจสอบภายในที่เป็นอิสระ ความโปร่งใสด้านงบประมาณ และ มาตรฐานจริยธรรมที่สูงขึ้น จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือในองค์กรภาครัฐ พร้อมทั้งเสริมสร้างความไว้วางใจ ของประชาชนและลดปัญหาการทุจริตในระดับต่าง ๆ

ตารางที่ 22 การเปรียบเทียบกลยุทธ์การปฏิรูป

ประเทศ	แนวทางหลัก	ปัจจัยสำเร็จ	บทเรียนสำหรับไทย
เอสโตเนีย	เทคโนโลยีและ ความโปร่งใส	การผสมผสานระบบ การเข้าถึงข้อมูล	พัฒนาแพลตฟอร์มรัฐบาลดิจิทัล แบบเชื่อมโยง
ลิทัวเนีย	การปฏิรูปตุลาการ	แรงกดดันจากภายนอก การคุ้มครอง	ใช้กลไกระดับภูมิภาค ปรับปรุงระบบ ตุลาการ



ประเทศ	แนวทางหลัก	ปัจจัยสำเร็จ	บทเรียนสำหรับไทย
เกาหลีใต้	การตอบสนองต่อวิกฤต	การเคลื่อนไหวของประชาชน นำไปสู่การปฏิรูปของหน่วยงานอิสระ ภายในประเทศ	ใช้แรงกดดันจากภาคประชาชนจน นำไปสู่การปฏิรูปสถาบัน ภายในประเทศ
นิวซีแลนด์	วัฒนธรรมจริยธรรม	ความต่อเนื่อง การตรวจสอบ	สร้างวัฒนธรรมความซื่อสัตย์ ในระบบราชการ

ประสบการณ์ของประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จในการปรับปรุงคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับประเทศไทยในขณะที่หลายประเทศในภูมิภาคเดียวกันหรือมีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกันยังคงต่อสู้กับปัญหาการทุจริตอย่างต่อเนื่อง หลายประเทศเกิดความก้าวหน้าชัดเจนและยั่งยืนได้ การศึกษากรณีตัวอย่างเหล่านี้ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ของการปฏิรูป แต่ยังแสดงให้เห็นถึงเส้นทางเชิงนโยบายและกลไกทางสถาบันที่สามารถนำไปปรับใช้ได้บริบทของประเทศไทย ความหลากหลายของแนวทางการปฏิรูปจากประเทศต่าง ๆ ทั้งในแง่ของการใช้เทคโนโลยี การปรับปรุงกรอบกฎหมาย การเสริมสร้างความเป็นอิสระของสถาบัน และการสร้างวัฒนธรรมความโปร่งใส ให้ข้อมูลเชิงลึกที่ช่วยในการกำหนดทิศทางการปฏิรูปของไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การปฏิรูปที่ประเทศไทยควรพิจารณานำไปปรับใช้จากการศึกษาประเทศเอสโตเนีย ประเทศลิทัวเนีย ประเทศเกาหลีใต้ และประเทศนิวซีแลนด์การปฏิรูปที่ประเทศไทยควรพิจารณานำไปปรับใช้รวมถึงการพัฒนาแพลตฟอร์มรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์แบบบูรณาการที่มีการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะตามแบบอย่างของเอสโตเนีย การจัดตั้งศาลต่อต้านการทุจริตเฉพาะและระบบคุ้มครองผู้แจ้งข้อมูลตามแบบอย่างของลิทัวเนีย การสร้างหน่วยงานสืบสวนอิสระที่เกิดจากการกระตุ้นของวิกฤตเพื่อจัดการกับการไม่ถูกต้องของชนชั้นนำตามแบบอย่างของเกาหลีใต้ และการกำหนดให้มีการตรวจสอบภายใน ความโปร่งใสงบประมาณและมาตรฐานการนำทางจริยธรรมตามแบบอย่างของนิวซีแลนด์

หลักฐานระดับนานาชาติยังแสดงให้เห็นว่าการปฏิรูปสถาบันมีความยั่งยืนมากกว่าสัญญาทางการเมืองประเทศที่ยึดการปฏิรูปในการป้องกันทางกฎหมายและความรับผิดชอบภายนอกเช่นลิทัวเนียและเกาหลีใต้ ยังคงรักษามลพิษที่ดีได้แม้หลังจากการเปลี่ยนแปลงผู้นำ ในทางตรงกันข้าม ประเทศที่พึ่งพาการดำเนินคดีระดับสูงเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีการปฏิรูประบบมักจะถดถอย ดังนั้นประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการปฏิรูปที่เป็นระบบ กฎหมาย และฝังแน่นทางวัฒนธรรมมากกว่าการปราบปรามแบบกรณีต่อกรณี

ท้ายที่สุดแล้ว บทบาทของพื้นที่ประชาสังคมมีความสำคัญ ประเทศปฏิรูปทั้งสี่ประเทศรักษาสังคมประชาสังคมที่มีชีวิตชีวาและภูมิทัศน์สื่อมวลชนที่เปิดกว้าง สำหรับประเทศไทย การขยายการกำกับดูแลภาคประชาสังคมและการทำให้กฎหมายหมิ่นประมาทและความมั่นคงทางไซเบอร์ไม่เป็นการเมืองอาจสร้างระบบนิเวศความรับผิดชอบที่ดีกว่า การมีสื่อมวลชนที่เป็นอิสระและองค์กรภาคประชาสังคมที่เข้มแข็งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างกลไกการตรวจสอบและถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ

การเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาสังคมไม่ใช่แค่การอนุญาตให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ แต่รวมถึงการสร้างกลไกที่ช่วยให้ประชาสังคมสามารถมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลและตรวจสอบการทำงานของรัฐได้อย่างสร้างสรรค์ การมีช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายและการเข้าถึงข้อมูลที่ยั่งยืนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการตรวจสอบโดยประชาชน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของระบบประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ

ตารางที่ 23 สรุปบทเรียนสำคัญสำหรับประเทศไทย

ประเทศ	บทเรียนหลัก	การประยุกต์ใช้ทันที	การพัฒนาระยะยาว	ความท้าทายในการนำไปใช้
เอสโตเนีย	ระบบดิจิทัลบูรณาการ	การประยุกต์ใช้ระบบดิจิทัลโดยเฉพาะในกระบวนการให้บริการภาครัฐ เช่น การยื่นภาษี การจัดซื้อจัดจ้าง การเผยแพร่สัญญาแบบเรียลไทม์ และการลงนามในเอกสารผ่านบัตรประชาชนอิเล็กทรอนิกส์	การพัฒนาแพลตฟอร์มรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ที่เชื่อมโยงกันและตรวจสอบได้ โดยเน้นการสร้างแพลตฟอร์มที่สามารถทำงานร่วมกันได้ ตรวจสอบได้ และเข้าถึงง่ายสำหรับประชาชน	ต้องการการลงทุนสูงและการประสานงาน รวมถึงการกำกับดูแลและสนับสนุนด้านกฎหมาย รวมทั้งพัฒนาระบบเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้รองรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและความต้องการของประชาชนในระยะยาว
ลิทัวเนีย	ศาลเฉพาะทางและคุ้มครองผู้แจ้ง	การคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสภายใต้กรอบของระบบกฎหมายและกลไกต่าง ๆ ที่ออกแบบมาเพื่อสนับสนุนและปกป้องผู้ที่แจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการทุจริต โดยเฉพาะในเรื่องของการเปิดเผยข้อมูลและป้องกันการตอบโต้	จัดตั้งศาลต่อต้านการทุจริต โดยเน้นการปรับปรุงและประสานงานของศาลและหน่วยงานที่มีอยู่ให้รองรับการดำเนินคดีทุจริต โดยเฉพาะ	- การรับรองความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวของผู้แจ้ง - การป้องกันการตอบโต้หรือการคุกคามต่อผู้แจ้ง - การสร้างความเชื่อมั่นว่าข้อมูลจะได้รับการดำเนินการอย่างเป็นธรรมและรวดเร็ว
เกาหลีใต้	การปฏิรูปหน่วยงานสืบสวนให้เป็นอิสระ	การสร้างกลไกการสืบสวนที่เป็นอิสระในกระบวนการต่อต้านการทุจริต เพื่อให้การตรวจสอบและดำเนินคดีเป็นไปอย่างโปร่งใสและไม่มีอิทธิพลจากฝ่ายการเมืองหรือผลประโยชน์ใด ๆ	จัดตั้ง CIO ไทย ที่เน้นสร้างกลไกการรายงานและตรวจสอบที่โปร่งใสและปลอดภัยสำหรับผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงระบบคุ้มครองผู้เปิดเผยข้อมูลการทุจริต (Whistleblower)	การเมืองและผลประโยชน์ที่ฝังรากลึก รวมถึงการสร้าง ความอิสระและความน่าเชื่อถือของหน่วยงานที่จัดตั้งที่จะปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ถูกแทรกแซงหรือกดดันจากหน่วยงานอื่น และความไม่แน่นอนด้านงบประมาณและ



ประเทศ	บทเรียนหลัก	การประยุกต์ใช้ทันที	การพัฒนาระยะยาว	ความท้าทายในการนำไปใช้
				ทรัพยากร สำหรับ การพัฒนาระบบและ สนับสนุนการทำงาน
นิวซีแลนด์	วัฒนธรรม ความโปร่งใส	โปรแกรมการศึกษาจริยธรรม มุ่งเน้นการบูรณาการค่านิยม และคุณธรรมผ่านกิจกรรม ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจ และปฏิบัติตามแนวทาง ที่ส่งเสริมความดีในสังคม โดยเน้นความเป็นเลิศ ในด้านคุณธรรม ค่านิยมร่วม และจิตสำนึกทางสังคม อย่างเป็นรูปธรรม	สร้างวัฒนธรรมองค์กรใหม่ พัฒนาและเสริมสร้าง วัฒนธรรมที่มุ่งเน้นคุณธรรม และจริยธรรม	ต้องการเวลานานและ ความต่อเนื่อง ต้องอาศัย ความร่วมมือและ ความเข้าใจร่วมกัน ของทุกภาคส่วน

การศึกษาเปรียบเทียบสำหรับประเทศไทยแสดงให้เห็นว่าการปฏิรูปที่ประสบความสำเร็จต้องการการผสมผสานระหว่างเทคโนโลยี กฎหมาย สถาบัน และวัฒนธรรม ประเทศไทยมีโอกาสที่จะเรียนรู้จากประสบการณ์ของประเทศเอสโตเนีย ประเทศลิทัวเนีย ประเทศเกาหลีใต้ และประเทศนิวซีแลนด์ นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง แต่ความสำเร็จจะขึ้นอยู่กับความมุ่งมั่นทางการเมือง การมีส่วนร่วมของประชาชน และการสร้างฉันทามติทางสังคมในการต่อต้านการทุจริตอย่างแท้จริง

ส่วนที่ 8 ข้อเสนอแนะหรือแนวทางการขับเคลื่อน การยกระดับค่าคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต

ผลการวิเคราะห์ดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2567 ค่าคะแนน CPI 34 คะแนน จาก 100 คะแนน และอันดับที่ 107 จากทั้งหมด 180 ประเทศ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาการทุจริต ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายนี้ได้พัฒนาขึ้นจากการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย ร่วมกับการถอดบทเรียนจากประเทศต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต โดยข้อเสนอแนะทั้งหมดได้ทำการปรับให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยในมิติต่าง ๆ ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและเกิดผลอย่างยั่งยืน โดยจัดโครงสร้างการนำเสนอออกเป็น 4 มิติหลัก ได้แก่ มิติด้านโครงสร้างและระบบ มิติด้านวัฒนธรรมและสังคม มิติด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และมิติด้านปัจจัยทางการเมืองและเศรษฐกิจ โดยในแต่ละมิติจะมีการระบุถึงปัญหาที่ต้องแก้ไข บทเรียนที่เกี่ยวข้อง ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กลไกการดำเนินงาน และตัวชี้วัดความสำเร็จอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการปฏิรูปแบบบูรณาการที่ครอบคลุมทุกมิติ เพราะการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องมีการดำเนินการพร้อมกันหลายด้านและต้องมีความต่อเนื่องในระยะยาว

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านโครงสร้างและระบบ

ปัญหาหลักที่สำคัญของประเทศไทยด้านโครงสร้างและระบบ คือ

8.1.1 การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยเจ้าหน้าที่รัฐหรือกลุ่มบุคคลในหน่วยงานรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่แทนประชาชนหรือแทนหน่วยงานใช้อำนาจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าผลประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งเป็นปัญหาที่พบได้ทั้งในเจ้าหน้าที่ในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ

จากการศึกษาบทเรียนของต่างประเทศ พบว่า เอสโตเนียได้พัฒนาระบบโครงข่ายเชื่อมโยงข้อมูลแห่งชาติที่เรียกว่า X-Road ซึ่งเป็นระบบที่ช่วยลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาแทนทำให้ข้อมูลและการตัดสินใจสามารถตรวจสอบได้โดยหลายฝ่าย ขณะที่นิวซีแลนด์ได้พัฒนากลไกตรวจสอบภายในที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ โดยมีระบบรายงานและความรับผิดชอบที่ชัดเจน ทำให้การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ทุกระดับอยู่ภายใต้การกำกับดูแลที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย

1) การใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างความโปร่งใส การใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างความโปร่งใส โดยการพัฒนาการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างภาครัฐเพื่อประสิทธิภาพการให้บริการ ตั้งแต่การขออนุญาต การจดทะเบียน การชำระภาษี ไปจนถึงการให้บริการทั่วไปสำหรับประชาชน ผ่านบัตรประจำตัวดิจิทัลแบบบูรณาการซึ่งจะช่วยลดโอกาสการติดต่อแบบตัวต่อตัวที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต โดยประชาชนสามารถเข้าถึงบริการภาครัฐผ่านช่องทางออนไลน์ที่ปลอดภัยและโปร่งใส พร้อมทั้งควรมีการพัฒนาระบบ



อิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถบันทึกการตัดสินใจทุกขั้นตอนและทุกระดับเพื่อให้สามารถติดตามสถานะการให้บริการได้

2) การจัดตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของภาครัฐ โดยให้มีตัวแทนจากหลายภาคส่วน ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และผู้ทรงคุณวุฒิอิสระ เพื่อให้มีมุมมองที่หลากหลายในการกำกับดูแลการดำเนินงานของหน่วยงาน และเพิ่มบทบาทของผู้ตรวจสอบภายนอก (External Auditor) ที่เป็นอิสระจากหน่วยงานนั้น ๆ เพื่อให้การตรวจสอบมีความเป็นกลางและน่าเชื่อถือมากขึ้น รวมทั้งสร้างระบบรายงานผลการดำเนินงานต่อสาธารณะอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบถึงผลการดำเนินงานและสามารถตั้งคำถามหรือให้ข้อเสนอแนะได้

3) การพัฒนาระบบร่องรอยการตรวจสอบ (Audit Trail)¹³⁸ ระบบร่องรอยการตรวจสอบที่สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ รวมทั้งให้มีการเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะในเรื่องที่เหมาะสมและไม่กระทบต่อความมั่นคง เพื่อให้ประชาชนและสื่อมวลชนสามารถเข้ามาติดตาม ตรวจสอบเส้นทางการเงิน หรือการดำเนินงานย้อนหลังได้

8.1.2 การขาดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน การดำเนินงานด้านการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทยในปัจจุบันยังขาดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม อีกทั้งทรัพยากร ทั้งด้านบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทางและงบประมาณยังไม่เพียงพอ รวมถึงยังขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือขาดความต่อเนื่อง

จากการศึกษาบทเรียนของต่างประเทศ พบว่า ลิทัวเนียได้ใช้แรงกดดันจากสหภาพยุโรปเป็นแรงขับเคลื่อนในการสร้างความชัดเจนในทิศทางของนโยบายต่อต้านการทุจริต โดยมีเป้าหมายและมาตรฐานที่ต้องบรรลุตามกรอบของสหภาพยุโรป ทำให้ทุกหน่วยงานมีทิศทางเดียวกันและทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ นิวซีแลนด์ใช้มาตรการการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอและเป็นอิสระจากรัฐบาล ทำให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่ถูกแทรกแซงจากอำนาจทางการเมือง ขณะที่เกาหลีใต้ได้จัดตั้งสำนักงานการสืบสวนการทุจริตสำหรับเจ้าหน้าที่ระดับสูง (Corruption Investigation Office for High-ranking Officials : CIO) ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณและบุคลากรเฉพาะที่มีความเชี่ยวชาญสูง ทำให้สามารถดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ระดับสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงได้ใช้วิกฤตการณ์ทางการเมืองเป็นโอกาสในการสร้างฉันทามติและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม โดยเฉพาะหลังจากการประท้วงครั้งใหญ่ที่เรียกร้องให้มีการปฏิรูปอย่างจริงจัง ซึ่งทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างพรรคการเมืองต่าง ๆ และภาคประชาสังคมในการผลักดันนโยบายต่อต้านการทุจริตอย่างเข้มข้น

¹³⁸ ร่องรอยการตรวจสอบ (Audit Trail) คือ บันทึกประวัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระบบตามลำดับเวลา ซึ่งช่วยให้สามารถติดตามการทำงาน การเปลี่ยนแปลง หรือธุรกรรมที่เกิดขึ้นได้อย่างละเอียด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความปลอดภัย ความถูกต้องตามกฎระเบียบ และใช้เป็นหลักฐานเมื่อมีข้อสงสัย

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย

1) **การพัฒนาแผนปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตระดับชาติ (National Anti-Corruption Action Plan)** โดยต้องจัดทำแผนปฏิบัติการที่มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม ที่ต้องจัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติที่มีความเฉพาะเจาะจงในแต่ละมาตรการ ระบุหน่วยงานที่รับผิดชอบ ระยะเวลาดำเนินการ และทรัพยากรที่จำเป็นอย่างชัดเจน ต้องกำหนดแผนงาน (Roadmap) ที่มีเป้าหมายย่อย (Milestone) ที่ชัดเจนในแต่ละระยะ เพื่อให้สามารถติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลได้ รวมทั้งต้องมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนโดยตรงและเพียงพอสำหรับการดำเนินการตามแผน ไม่ใช่เพียงแค่มอบหมายภารกิจโดยไม่มีทรัพยากรสนับสนุน

2) **การจัดสรรงบประมาณเฉพาะด้านการต่อต้านการทุจริต** โดยทุกหน่วยงานภาครัฐต้องมีงบประมาณเพื่อดำเนินงานด้านการต่อต้านการทุจริตโดยเฉพาะ และกำหนดให้มีการตั้งงบประมาณเป็นสัดส่วนที่แน่นอนจากงบประมาณรายจ่ายประจำปีของประเทศ เช่น กำหนดเป็นร้อยละของงบประมาณทั้งหมด เพื่อให้มั่นใจว่าจะมีงบประมาณเพียงพอและต่อเนื่องทุกปี ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของรัฐบาลแต่ละชุด รวมทั้งควรมีการจัดสรรงบประมาณระยะยาว (Multi-year Budget) ที่ครอบคลุม 3 ถึง 5 ปี เพื่อให้สามารถวางแผนและดำเนินโครงการระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยไม่ต้องกังวลเรื่องงบประมาณในแต่ละปี

3) **การพัฒนาบุคลากรเฉพาะของหน่วยงานเพื่อการต่อต้านการทุจริต** โดยจัดตั้งเส้นทางอาชีพด้านการต่อต้านการทุจริต (Anti-Corruption Career Track) ที่ชัดเจนในระบบราชการ เพื่อให้ผู้ที่สนใจและมีความสามารถด้านการต่อต้านการทุจริตมีเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพที่ชัดเจน ไม่ต้องย้ายการทำงานไปในสายงานอื่นเพื่อความก้าวหน้า อีกทั้งต้องมีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเฉพาะทางที่ครอบคลุมทั้งด้านกฎหมาย การสืบสวนสอบสวน นิติวิทยาศาสตร์ การวิเคราะห์ทางการเงิน และเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถที่จำเป็นในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งการสร้างแรงจูงใจและรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพไว้กับองค์กร โดยกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพที่ชัดเจนและมีความท้าทาย เพื่อให้บุคลากรเห็นโอกาสในการพัฒนาตนเองและความก้าวหน้าในอนาคต อีกทั้งต้องจ่ายค่าตอบแทนที่สามารถแข่งขันได้กับภาคเอกชนได้ โดยเฉพาะสำหรับตำแหน่งที่ต้องการความเชี่ยวชาญสูง เช่น นักวิเคราะห์ทางการเงิน ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ หรือนักนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อป้องกันไม่ให้บุคลากรที่มีความสามารถลาออกไปทำงานในภาคเอกชน นอกจากนี้ต้องให้ความสำคัญคุ้มครองพิเศษสำหรับเจ้าหน้าที่และครอบครัวที่ปฏิบัติงานด้านการต่อต้านการทุจริต เนื่องจากอาจมีความเสี่ยงจากการถูกคุกคามหรือข่มขู่จากผู้มีอิทธิพล รวมทั้งมีกลไกการคุ้มครองทางกฎหมายที่เข้มงวด

4) **การลงทุนในเทคโนโลยีและเครื่องมือที่ทันสมัย** โดยจัดหาซอฟต์แวร์และฮาร์ดแวร์ที่จำเป็นสำหรับการทำงานเพื่อพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ เช่น ซอฟต์แวร์วิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบฐานข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ เครื่องมือติดตามและบันทึกหลักฐานดิจิทัล พัฒนาเครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) และการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics Tools) ที่ช่วยในการตรวจจับความผิดปกติและคาดการณ์รูปแบบการทุจริต สร้างฐานข้อมูลแบบบูรณาการที่เชื่อมโยงข้อมูลจากหลายแหล่ง



เข้าด้วยกัน เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลแบบองค์รวมได้ ใช้บล็อกเชน (Blockchain) สำหรับการเก็บรักษาหลักฐานอย่างปลอดภัยและตรวจสอบได้ เพื่อป้องกันการปลอมแปลงหรือทำลายหลักฐาน

8.1.3 การขาดประสิทธิภาพของมาตรการภาครัฐ แม้จะมีมาตรการและนโยบายต่อต้านการทุจริตมากมาย แต่กลับไม่เห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม ทำให้ประชาชนสงสัยว่ามาตรการเหล่านั้นมีประสิทธิภาพจริงหรือเป็นเพียงการแสดงออกทางการเมืองเท่านั้น

จากการศึกษาบทเรียนของต่างประเทศ พบว่า เกาหลีใต้ได้จัดตั้งสำนักงานสืบสวนการทุจริตเจ้าหน้าที่ระดับสูงหรือ CIO ที่มีอำนาจเต็มและเป็นอิสระ สามารถดำเนินคดีกับผู้มีความผิดอย่างมีประสิทธิภาพและให้ผลลัพธ์ที่ชัดเจน ขณะที่นิวซีแลนด์มีระบบการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้สามารถปรับปรุงมาตรการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย

1) การปฏิรูปกลไกการบังคับใช้ให้มีความเข้มแข็งและเป็นอิสระ โดยจัดตั้งหน่วยงานสืบสวนอิสระที่มีอำนาจเต็มตามแบบสำนักงานสืบสวนการทุจริตเจ้าหน้าที่ระดับสูงหรือ CIO ของเกาหลีใต้ที่มีอำนาจทั้งในการสืบสวนและดำเนินคดีโดยไม่ต้องพึ่งพาหรือขออนุญาตจากหน่วยงานอื่น หน่วยงานนี้ต้องเป็นอิสระจากการแทรกแซงทางการเมือง โดยมีกระบวนการแต่งตั้งผู้บริหารที่โปร่งใสและมีการตรวจสอบจากหลายฝ่าย มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่งที่แน่นอนและไม่สามารถถูกปลดออกได้ง่าย ๆ ต้องได้รับการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีเสถียรภาพ ไม่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของรัฐบาลในแต่ละปี

2) การกำหนดเป้าหมายภายใต้แผนปฏิบัติการที่ชัดเจนและสามารถวัดผลได้ โดยตั้งเป้าหมายทั้งในเชิงปริมาณ เช่น จำนวนคดีที่ต้องดำเนินการ จำนวนเงินที่ต้องยึดคืน เป็นต้น และในเชิงคุณภาพ เช่น ระดับความพึงพอใจของประชาชน ระดับความเชื่อมั่นในระบบ เป็นต้น ใช้ตัวชี้วัดที่มีประสิทธิภาพและมีการระยะเวลา เพื่อให้สามารถติดตามและประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรม รายงานผลการดำเนินงานต่อสาธารณะเป็นประจำทุกไตรมาส เพื่อสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบให้ทัดเทียมกับมาตรฐานสากล

3) การสร้างกลไกตรวจสอบและถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ โดยมีคณะกรรมการกำกับที่เป็นอิสระประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิจากหลายสาขา ทำหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานของหน่วยงานบังคับใช้ รายงานผลการดำเนินงานต่อรัฐสภาและสาธารณะอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีการตรวจสอบจากหลายช่องทาง เปิดให้ภาคประชาสังคมเข้ามามตรวจสอบและแสดงความคิดเห็น เพื่อให้มีมุมมองจากภายนอกที่อาจมองเห็นปัญหาหรือโอกาสในการปรับปรุงที่เจ้าหน้าที่ภายในอาจมองไม่เห็น มีระบบการตรวจสอบภายใน (Internal Audit) ที่เข้มแข็งและเป็นอิสระ เพื่อตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานว่ามีความโปร่งใสและปฏิบัติตามกฎระเบียบ

ตารางที่ 24 ตัวชี้วัดความสำเร็จด้านโครงสร้างและระบบ

กิจกรรม	เป้าหมาย	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	กรอบเวลา
การพัฒนาระบบบริการภาครัฐในรูปแบบดิจิทัล	คดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐลดลง	จำนวนคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐลดลงร้อยละ 20 จากปีก่อนหน้า	3 ปี
แผนปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตระดับชาติหรือ National Anti-Corruption Action Plan	แผนงานที่สามารถดำเนินการได้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้	การดำเนินการได้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80	5 ปี
	มีแผนพัฒนาบุคลากรเฉพาะทางด้านการต่อต้านการทุจริต	จำนวนบุคลากรที่ผ่านการพัฒนาทักษะเฉพาะทางด้านการต่อต้านการทุจริตที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 10	3 ปี
	การจัดสรรงบประมาณด้านการต่อต้านการทุจริต	มีแผนการจัดสรรงบประมาณระยะยาวจำนวน 1 แผน	3 ปี
	มีระบบเทคโนโลยีในการดำเนินงานต่อต้านการทุจริต	มีระบบเทคโนโลยีที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานด้านการต่อต้านการทุจริตอย่างน้อย 1 ระบบ	3 ปี

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านวัฒนธรรมและสังคม

ปัญหาสำคัญของประเทศไทยด้านวัฒนธรรมและสังคม คือ

8.2.1 ความเชื่อทางสังคมและการให้เหตุผลทางวัฒนธรรมเพื่อกระทำการทุจริต ความเชื่อทางสังคมและการให้เหตุผลที่ว่ากระทำความผิดบางอย่างเป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องปฏิบัติเพื่อให้งานหรือธุรกิจสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและรวดเร็ว มีความเชื่อว่าถ้าไม่มีการ “อำนวยความสะดวก” บางอย่างงานจะติดขัดและล่าช้า ความคิดนี้ทำให้การทุจริตถูกมองว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำงานที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

จากการศึกษาบทเรียนของต่างประเทศ พบว่า นิวซีแลนด์ได้สร้างวัฒนธรรมจริยธรรมผ่านระบบการศึกษาและการเป็นแบบอย่างของผู้ผู้นำในทุกระดับ โดยเน้นว่าการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมและความซื่อสัตย์เป็นคุณค่าพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ขณะที่เอสโตเนียได้พัฒนาระบบการราชการให้ง่าย รวดเร็ว และโปร่งใสผ่านระบบดิจิทัล จนไม่จำเป็นต้องมีการติดสินบนหรือใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเพื่อให้งานเสร็จเร็วขึ้น เพราะระบบทำงานอัตโนมัติและมีกำหนดเวลาที่ชัดเจนอยู่แล้ว

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย

1) การปรับปรุงกระบวนการทางราชการให้รวดเร็วและโปร่งใส โดยต้องมีการลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นหรือซ้ำซ้อนออกไปและใช้หลักการที่ว่า ควรมีขั้นตอนเท่าที่จำเป็นเท่านั้น มีการกำหนดระยะเวลาให้เป็นมาตรฐานที่ชัดเจนสำหรับการให้บริการแต่ละประเภท เพื่อให้ประชาชนทราบว่าต้องใช้เวลาานเท่าใด และการให้บริการทุกประเภทต้องสามารถติดตามสถานะปัจจุบันได้ โดยการสร้างระบบออนไลน์ที่ประชาชนสามารถติดตามสถานะเรื่องของตนได้ตลอดเวลา ว่าขณะนี้เรื่องของตนอยู่ในขั้นตอนใด และเจ้าหน้าที่ท่านใด



เป็นดำเนินการอยู่ รวมถึงคาดว่าจะแล้วเสร็จเมื่อใด นอกจากนี้ต้องมีมาตรการลงโทษเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานล่าช้าโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร เพื่อสร้างวินัยและความรับผิดชอบในการให้บริการ

2) การพัฒนาการศึกษาและปลูกฝังค่านิยมต่อต้านการทุจริต การปลูกฝังค่านิยมเรื่องการไม่ทำไม่ทน และไม่ยอมรับการทุจริตตั้งแต่ช่วงวัยเด็กจนถึงวัยสูงอายุ โดยการบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อต้านการทุจริตและความซื่อสัตย์เข้าไปในหลักสูตรการศึกษาในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาที่เน้นการสร้างพื้นฐานความเข้าใจเรื่องความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบ ระดับมัธยมศึกษาที่เน้นการวิเคราะห์ผลกระทบของการทุจริตต่อสังคม และระดับอุดมศึกษาที่เน้นการศึกษากรณีศึกษาที่ซับซ้อนและการพัฒนาทักษะในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม นอกจากนี้ต้องพัฒนากรณีศึกษา (Case Studies) จากสถานการณ์จริงในบริบทของประเทศไทย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงได้ รวมทั้งควรมีการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือทำและเผชิญกับสถานการณ์จำลองที่ต้องเลือกระหว่างการกระทำที่เอื้อต่อผลประโยชน์ส่วนรวมกับผลประโยชน์ส่วนตน เพื่อฝึกทักษะการตัดสินใจเชิงจริยธรรมในสถานการณ์ที่ปลอดภัย นอกจากนี้ต้องมีการฝึกอบรมข้าราชการเกี่ยวกับจริยธรรมและการต่อต้านการทุจริตตั้งแต่เริ่มเข้าทำงาน จนถึงระดับผู้บริหารในทุกระดับอย่างสม่ำเสมอ เพื่อผู้ปฏิบัติงานในทุกระดับมีความเข้าใจที่ถูกต้องจนถึงผู้บริหารที่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาได้

3) การเปิดเผยกรณีการทุจริตอย่างต่อเนื่อง โดยเปิดเผยกรณีการทุจริตและผลที่ตามมาอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อให้สังคมได้รับรู้ว่าผู้กระทำการทุจริตจะถูกดำเนินคดีและได้รับการลงโทษอย่างแน่นอน พร้อมทั้งแสดงผลกระทบของการทุจริตต่อสังคมอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การคำนวณมูลค่าความเสียหายจากการทุจริตในโครงการหนึ่งนั้น สามารถนำไปสร้างโรงเรียนหรือโรงพยาบาลได้กี่แห่ง เพื่อให้ประชาชนเข้าใจว่าการทุจริตส่งผลกระทบต่อชีวิตของตนโดยตรง

4) การสร้างกระแสทางสังคม โดยพัฒนาแคมเปญการสื่อสารสาธารณะ (Communication Campaign) ที่ต่อเนื่องและมีเป้าหมายชัดเจน ใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) และผู้มีอิทธิพล (Influencer) ที่เป็นที่รู้จักและน่าเชื่อถือเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย โดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนและคนรุ่นใหม่ที่ใช้สื่อออนไลน์เป็นหลัก รวมทั้งสร้างเรื่องราวความสำเร็จ (Success Stories) จากหน่วยงานหรือบุคคลที่ปฏิเสธการทุจริตและประสบความสำเร็จในการทำงานอย่างซื่อสัตย์ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและแสดงให้เห็นว่าการไม่ทุจริตก็สามารถประสบความสำเร็จได้ นอกจากนี้ ต้องสร้างการรับรู้ถึงผลกระทบของการทุจริต และสร้างความอับอายทางสังคมแก่ผู้กระทำการทุจริต โดยการแสดงให้เห็นว่าสังคมไม่ยอมรับผู้ที่ทุจริตทุกคน

8.2.2 ระบบอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึก ระบบอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึกในวัฒนธรรมของประเทศไทยเป็นระบบความสัมพันธ์ที่บุคคลมอบความภักดีและการสนับสนุนให้กับผู้ที่มีอำนาจหรือตำแหน่งสูงกว่า เพื่อแลกกับการคุ้มครองและผลประโยชน์ต่าง ๆ ระบบนี้ทำให้การให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่ากฎหมายและระเบียบ ส่งผลให้เกิดการแทรกแซงในการตัดสินใจและการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ

จากการศึกษาบทเรียนของต่างประเทศ พบว่า เกาหลีใต้ได้ใช้วิกฤตการณ์ทางการเมืองเป็นโอกาสในการทำลายโครงสร้างอำนาจเก่าและระบบอุปถัมภ์ที่เกี่ยวพันกันระหว่างนักการเมือง เจ้าหน้าที่ระดับสูง และเจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่ โดยมีการดำเนินคดีกับผู้มีความผิดอย่างเข้มงวด ขณะที่นิวซีแลนด์ได้สร้างมาตรฐานจริยธรรมที่เข้มงวดและบังคับใช้อย่างจริงจังกับเจ้าหน้าที่ทุกระดับ โดยมีระบบการเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อนที่โปร่งใสและกลไกการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย คือ การเสริมสร้างความเป็นอิสระของสถาบัน โดยการปฏิรูปกระบวนการแต่งตั้งผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงานสำคัญให้มีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ต้องใช้ระบบคณะกรรมการสรรหาที่มีตัวแทนจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอิสระ เพื่อลดการแทรกแซงจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และกำหนดคุณสมบัติและกระบวนการสรรหาที่ชัดเจน และสามารถตรวจสอบได้ โดยต้องเปิดเผยข้อมูลของผู้สมัครและเหตุผลในการคัดเลือกต่อสาธารณะ มีระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่รัฐระดับสูงที่พ้นจากตำแหน่งต้องเว้นจากการทำงานหรือทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานรัฐที่ตนเคยสังกัดเป็นระยะเวลาหนึ่ง เช่น 2 - 3 ปี (Cooling-off Period) เพื่อป้องกันการใช้อิทธิพลภายใน ใช้ระบบเส้นสาย หรือผลประโยชน์ทับซ้อน

8.2.3 การแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม ความคลุมเครือหรือความไม่เข้าใจที่ชัดเจนในการแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ทำให้เจ้าหน้าที่หลายคนอาจไม่ได้ตระหนักว่าการกระทำของตนก่อให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อนหรือไม่

จากการศึกษาบทเรียนของต่างประเทศ พบว่า นิวซีแลนด์มีข้อกำหนดการเปิดเผยผลประโยชน์ทับซ้อนที่เข้มงวดและมีรายละเอียดชัดเจน โดยระบุสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ถือว่าเป็นผลประโยชน์ทับซ้อนและวิธีการจัดการที่เหมาะสม ขณะที่เอสโตเนียได้ใช้เทคโนโลยีในการช่วยตรวจสอบผลประโยชน์ทับซ้อน โดยมีระบบที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อตรวจสอบว่าเจ้าหน้าที่หรือญาติของเจ้าหน้าที่มีส่วนได้เสียในเรื่องที่กำลังพิจารณาหรือไม่

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย คือ

1) การพัฒนากฎหมายที่ชัดเจนและครอบคลุม โดยปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อนให้มีความชัดเจนมากขึ้น ระบุนิยามและตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมของสถานการณ์ที่ถือว่าเป็นผลประโยชน์ทับซ้อนในบริบทต่าง ๆ เช่น ในการจัดซื้อจัดจ้าง การอนุญาต การแต่งตั้ง หรือการจัดสรรทรัพยากร กำหนดบทลงโทษที่เด็ดขาดและสอดคล้องกับความร้ายแรงของการกระทำเพื่อสร้างผลกระทบที่ชัดเจนต่อผู้ที่ฝ่าฝืน

2) การสร้างระบบเปิดเผยทรัพย์สินและผลประโยชน์ที่มีประสิทธิภาพ โดยพัฒนาระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้ เช่น ข้อมูลทรัพย์สินจากกรมที่ดิน ข้อมูลธุรกิจจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า หรือข้อมูลบัญชีธนาคาร เพื่อให้สามารถตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลที่เปิดเผย เปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะในระดับที่เหมาะสมและไม่กระทบต่อความเป็นส่วนตัวมากเกินไป เพื่อให้ประชาชนและสื่อมวลชนสามารถเข้ามาตรวจสอบได้



3) การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่ โดยจัดอบรมและให้คำปรึกษาแก่เจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ ที่ต้องมีการอบรมเสริมเป็นประจำเพื่อให้ทันกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง พัฒนาผังการตัดสินใจ (Decision Tree) และแนวทางปฏิบัติ (Guideline) ที่ใช้งานง่ายและเข้าใจได้ โดยมีตัวอย่างสถานการณ์และคำแนะนำที่ชัดเจนว่าควรปฏิบัติอย่างไรในแต่ละกรณี สร้างสายด่วนสำหรับการขอคำแนะนำเมื่อเจ้าหน้าที่ไม่แน่ใจว่าสถานการณ์ที่เผชิญอยู่เป็นผลประโยชน์ทับซ้อนหรือไม่และควรจัดการอย่างไร โดยมีผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา

ตารางที่ 25 ตัวชี้วัดความสำเร็จด้านวัฒนธรรมและสังคม

กิจกรรม	เป้าหมาย	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	กรอบเวลา
การพัฒนาระบบบริการภาครัฐในรูปแบบดิจิทัล	ระยะเวลาเฉลี่ยในการให้บริการของภาครัฐที่ลดลงในทุกประเภทบริการ	ระยะเวลาเฉลี่ยในการให้บริการของภาครัฐที่ลดลงร้อยละ 20 ของการบริการทั้งหมด	5 ปี
ระบบการแต่งตั้งผู้บริหารระดับสูง	มีกรรมการจากหลายภาคส่วนในกระบวนการแต่งตั้งผู้บริหารระดับสูง	มีกรรมการอย่างน้อย 3 ภาคส่วนในกระบวนการสรรหาแต่งตั้งผู้บริหารระดับสูง	5 ปี
จัดทำระบบเปิดเผยทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่รัฐ	มีระบบการเปิดเผยทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่รัฐในระดับสูง	มีระบบการเปิดเผยทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่รัฐในระดับสูงที่เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลภาครัฐ 1 ระบบ	3 ปี
การสร้างการรับรู้ด้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ	พฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบของประชาชน	ประชาชนที่มีพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อประชาชนทั้งหมด ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90	5 ปี

8.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

ปัญหาสำคัญของประเทศไทยด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม คือ

8.3.1 ช่องโหว่ทางกฎหมายและอำนาจดุลยพินิจ ประเทศไทยมีกฎหมายและระเบียบหลายฉบับที่ล้าสมัยและไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน รวมทั้งมีช่องว่างหรือความคลุมเครือที่สามารถถูกใช้ประโยชน์ในทางที่ผิดได้ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดอำนาจดุลยพินิจ ให้กับเจ้าหน้าที่มากเกินไป ทำให้เกิดโอกาสในการใช้ดุลยพินิจนั้นไปในทางที่ไม่เหมาะสม

จากการศึกษาบทเรียนของต่างประเทศ พบว่า ลิทัวเนียได้ดำเนินการปฏิรูปกฎหมายอย่างเป็นระบบภายใต้กรอบและมาตรฐานของสหภาพยุโรป โดยมีการทบทวนและปรับปรุงกฎหมายทั้งระบบให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล ขณะที่เอสโตเนียได้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ โดยมีระบบที่ทำงานตามกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน ทำให้การตัดสินใจมีความสม่ำเสมอและเป็นธรรมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย คือ

1) **จัดตั้งคณะกรรมการทบทวนกฎหมายต่อการทุจริตเฉพาะ** โดยมีคณะกรรมการประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากหลายสาขา ทั้งนักกฎหมาย นักวิชาการ ผู้ปฏิบัติงาน และตัวแทนจากภาคประชาสังคม เพื่อให้การทบทวนมีมุมมองที่หลากหลายและครอบคลุม ดำเนินการทบทวนกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตทั้งหมดอย่างเป็นระบบ ระบุช่องโหว่และความไม่ชัดเจนที่อาจถูกใช้ประโยชน์ แล้วดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ทดสอบกฎหมายใหม่ก่อนการประกาศใช้ด้วยการประเมินผลกระทบของกฎระเบียบ (Regulatory Impact Assessment) เพื่อคาดการณ์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ รวมทั้งความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ

2) **การลดและกำกับอำนาจดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่** โดยกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ชัดเจนสำหรับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เพื่อลดความจำเป็นในการใช้ดุลยพินิจ สร้างระบบการให้เหตุผลในการใช้ดุลยพินิจ (Reasoned Decision) ที่เจ้าหน้าที่ต้องบันทึกเหตุผลประกอบการตัดสินใจไว้อย่างชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ พัฒนาระบบสนับสนุนการตัดสินใจตามขั้นตอนวิธี (Algorithm-based Decision Support System) ที่ช่วยให้การตัดสินใจมีความสม่ำเสมอและเป็นธรรม โดยเฉพาะในเรื่องที่มีหลักเกณฑ์ชัดเจน มีกลไกการทบทวนการตัดสินใจ (Appeal Mechanism) ที่ผู้ที่ไม่พอใจการตัดสินใจสามารถขอให้มีการทบทวนได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

3) **การเพิ่มบทลงโทษและมาตรการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ** โดยปรับเพิ่มบทลงโทษให้มีความรุนแรงและสอดคล้องกับความร้ายแรงของการกระทำ เพื่อสร้างผลกระทบที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ เพิ่มมาตรการทางแพ่งนอกเหนือจากทางอาญา เช่น การริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการทุจริตทั้งหมดรวมทั้งที่โอนให้ผู้อื่นแล้ว การเรียกค่าเสียหายเป็นจำนวนหลายเท่าของความเสียหายที่เกิดขึ้น กำหนดการห้ามดำรงตำแหน่งตลอดชีวิตสำหรับผู้กระทำความผิดร้ายแรง เพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลเหล่านั้นกลับมามีโอกาสทุจริตอีก สำหรับกลไกการดำเนินงานนั้นต้องจัดทำแผนการปฏิรูปกฎหมาย 5 ปี ที่มีความชัดเจนว่ากฎหมายใดบ้างที่ต้องปรับปรุงและจะดำเนินการในช่วงเวลาใด มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงและทำงานเต็มเวลา ไม่ใช่เป็นเพียงคณะกรรมการที่ประชุมเป็นครั้งคราว มีการรายงานความก้าวหน้าต่อรัฐสภาและสาธารณะเป็นประจำ เพื่อให้มีการกดดันและติดตามให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผน

8.3.2 ระยะเวลาการพิจารณาคดีที่ยืดเยื้อ ระบบยุติธรรมไทยมีการดำเนินคดีทุจริตใช้เวลานาน บางคดีใช้เวลาหลายสิบปีจึงจะแล้วเสร็จ ความล่าช้านี้ไม่เพียงแต่ทำให้ความยุติธรรมเสื่อมคุณค่า แต่ยังสร้างความไม่เชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบยุติธรรม และทำให้ผู้กระทำผิดบางคนสามารถหลบหนีหรือถึงแก่กรรมก่อนที่คดีจะถึงที่สุด

จากการศึกษาบทเรียนของต่างประเทศ พบว่า ลิทัวเนียได้จัดตั้งศาลต่อต้านการทุจริตเฉพาะทาง ที่มีผู้พิพากษาที่มีความเชี่ยวชาญและสามารถพิจารณาคดีได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ขณะที่เกาหลีใต้ได้จัดตั้งสำนักงานสืบสวนการทุจริตเจ้าหน้าที่ระดับสูงหรือ CIO ที่มีอำนาจเต็มทั้งในการสืบสวนและดำเนินคดี ทำให้กระบวนการเป็นไปอย่างรวดเร็วและไม่ต้องส่งต่อไปมาระหว่างหน่วยงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย คือ

1) การปรับปรุงกระบวนการศาลให้มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดระยะเวลาพิจารณาคดีที่ชัดเจนสำหรับแต่ละประเภทคดี เพื่อสร้างความกดดันและความรับผิดชอบในการดำเนินงานให้เสร็จทันเวลา มีขั้นตอนพิเศษสำหรับคดีเร่งด่วน (Fast Track) สำหรับคดีที่มีพยานหลักฐานชัดเจนและไม่ซับซ้อน เพื่อให้สามารถพิจารณาและตัดสินได้อย่างรวดเร็ว จัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ และเทคโนโลยี เพื่อให้ศาลสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การปรับปรุงกระบวนการดำเนินคดีให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยใช้ระบบบริหารคดีที่ทันสมัยในการติดตามและจัดการคดี ทำให้สามารถดูภาพรวมและรายละเอียดของแต่ละคดีได้อย่างชัดเจน สามารถจัดสรรทรัพยากรและกำหนดลำดับความสำคัญได้อย่างเหมาะสม ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นหรือซ้ำซ้อน ในกระบวนการพิจารณา โดยทบทวนว่าแต่ละขั้นตอนมีความจำเป็นจริงหรือไม่และสามารถรวมหรือตัดออกได้หรือไม่ เพิ่มการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการพิจารณา เช่น การยื่นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (e-filing) ที่ช่วยให้การยื่นเอกสารเป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวก การประชุมทางวิดีโอ (Video Conference) ที่ช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การจัดเก็บและค้นหาเอกสารหลักฐานอิเล็กทรอนิกส์ที่ช่วยให้การจัดการหลักฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีกลไกติดตามและเร่งรัดการดำเนินคดีที่ล่าช้า โดยมีหน่วยงานหรือผู้รับผิดชอบที่คอยติดตามว่าคดีใดบ้างที่ค้างนานเกินกว่าที่กำหนดและดำเนินการแก้ไข

ตารางที่ 26 ตัวชี้วัดความสำเร็จด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

กิจกรรม	เป้าหมาย	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	กรอบเวลา
กำหนดกรอบระยะเวลาในการพิจารณาคดีทุจริต	คดีทุจริตที่แล้วเสร็จตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด	จำนวนคดีทุจริตที่แล้วเสร็จตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดเพิ่มขึ้น	3 ปี
การเปิดเผยข้อมูลการดำเนินคดีต่อสาธารณะ	ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม	ระดับความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมไม่น้อยกว่า 3.50 คะแนน	3 ปี
การใช้เทคโนโลยีในกระบวนการพิจารณาคดี	กระบวนการพิจารณาคดีที่สามารถใช้ระบบเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเหลือเพิ่มขึ้น	กระบวนการพิจารณาคดีที่สามารถใช้ระบบเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเหลือไม่น้อยกว่า 1 กระบวนการ	1 ปี

8.4 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านปัจจัยทางการเมืองและเศรษฐกิจ

นอกจากข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านที่กล่าวมาทั้ง 3 ด้านแล้วนั้น ยังมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับปัจจัยทางการเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบอย่างมากต่อความต่อเนื่องและความสำเร็จของนโยบายต่อต้านการทุจริต คือ

8.4.1 ความไม่มั่นคงทางการเมืองและความเห็นต่างของประชาชน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล นโยบายต่อต้านการทุจริตมักจะถูกเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกไปด้วย ทำให้การทำงานไม่มีความต่อเนื่องและไม่สามารถสะสมความก้าวหน้าได้ นอกจากนี้ความขัดแย้งทางการเมืองทำให้ยากที่จะสร้างฉันทามติในการต่อต้านการทุจริต เพราะแต่ละฝ่ายมักจะใช้ประเด็นการทุจริตเป็นอาวุธทางการเมืองมากกว่าที่จะร่วมมือกันแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง

จากการศึกษาบทเรียนของต่างประเทศ พบว่า ลิทัวเนียได้ใช้กรอบและมาตรฐานของสหภาพยุโรป หรือ EU เป็นตัวยึดโยงนโยบาย ทำให้แม้รัฐบาลจะเปลี่ยนแต่นโยบายต่อต้านการทุจริตยังคงดำเนินต่อไป เพราะเป็นข้อผูกพันระหว่างประเทศที่ไม่สามารถละเลยได้ ขณะที่เกาหลีใต้ได้ใช้วิกฤตการณ์ทางการเมืองที่รุนแรงเป็นโอกาสในการสร้างฉันทามติข้ามพรรคการเมือง โดยเฉพาะหลังจากการประท้วงครั้งใหญ่ที่ประชาชนจากทุกฝ่ายร่วมกันเรียกร้องให้มีการปฏิรูปอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย คือ

1) การสร้างฉันทามติแห่งชาติ (National Consensus) ในการต่อต้านการทุจริต โดยจัดเวทีเจรจาระดับชาติ (National Dialogue) ที่มีตัวแทนจากทุกพรรคการเมือง ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน รวมทั้งภาคประชาสังคมและภาคเอกชน เพื่อหาข้อตกลงร่วมกันในเรื่องที่ทุกฝ่ายยอมรับว่าเป็นปัญหาและต้องแก้ไข พัฒนากลยุทธ์ต่อต้านการทุจริตระดับชาติที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำและยอมรับว่าจะดำเนินการต่อไปไม่ว่ารัฐบาลจะเปลี่ยนเป็นพรรคใด โดยใช้กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต (United Nations Convention against Corruption : UNCAC) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) เป็นกรอบอ้างอิงที่เป็นกลางและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล เพื่อลดการโต้แย้งว่าเป็นนโยบายของพรรคใดพรรคหนึ่ง สร้างความเข้าใจผ่านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพว่าการต่อต้านการทุจริตเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายในสังคม ไม่ใช่เครื่องมือทางการเมืองของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

2) การสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยสื่อสารให้ประชาชนเห็นผลกระทบของการทุจริตต่อการดำเนินชีวิตของตนอย่างเป็นรูปธรรม ไม่ใช่เพียงแค่ตัวเลขหรือสถิติที่เข้าใจยาก สร้างแรงกดดันทางสังคมที่ประชาชนจากทุกฝ่ายร่วมกันเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลจากพรรคใด ส่งเสริมให้ประชาชนเป็นผู้เฝ้าระวังที่คอยติดตามและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ไม่ใช่เพียงแค่รอให้หน่วยงานรัฐดำเนินการเอง หรือการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนและสร้างการรับรู้ เพราะสื่อใหม่เหล่านี้มีอิทธิพลมากและสามารถเข้าถึงคนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็ว

8.4.2 แรงกดดันทางเศรษฐกิจ ปัญหาสำคัญที่มักถูกมองข้ามแต่เป็นต้นเหตุของการทุจริตในระดับล่างคือแรงกดดันทางเศรษฐกิจที่เจ้าหน้าที่ภาครัฐต้องเผชิญ เมื่อค่าครองชีพสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่เงินเดือนและสวัสดิการไม่ได้ปรับตาม ทำให้เจ้าหน้าที่หลายคนมีความเครียดทางการเงินและอาจถูกล่อลวงให้รับสินบนหรือทุจริตเพื่อหารายได้เสริม ปัญหานี้รุนแรงยิ่งขึ้นในพื้นที่ที่มีค่าครองชีพสูงหรือสำหรับเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ต้องติดต่อกับภาคเอกชนที่มีรายได้สูงกว่ามาก



จากการศึกษาบทเรียนของต่างประเทศ พบว่า นิวซีแลนด์จ่ายค่าตอบแทนข้าราชการในระดับที่เป็นธรรม และสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรี ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่จำเป็นต้องแสวงหารายได้เสริมในทางที่ผิด ขณะที่สิงคโปร์เป็นตัวอย่างที่โดดเด่นในการจ่ายเงินเดือนข้าราชการในระดับสูงเพื่อป้องกันการทุจริต โดยเฉพาะตำแหน่งที่มีอำนาจหรือต้องการความเชี่ยวชาญสูง จะได้รับค่าตอบแทนที่ใกล้เคียงหรือแข่งขันได้กับภาคเอกชน

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย คือ การปรับปรุงค่าตอบแทนข้าราชการให้เป็นธรรมและเพียงพอ โดยทบทวนและปรับเงินเดือนให้สอดคล้องกับค่าครองชีพที่แท้จริงในแต่ละพื้นที่ เพราะค่าครองชีพในกรุงเทพฯ แตกต่างจากในต่างจังหวัดอย่างมาก สร้างระบบค่าตอบแทนที่เชื่อมโยงกับผลงานและความสามารถ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่ทำงานได้ดีและได้รับผลตอบแทนที่เหมาะสม ไม่ใช่เพียงแค่เงินเดือนตายตัวที่เท่ากันไม่ว่าจะทำงานดีหรือไม่ เพิ่มสวัสดิการที่จำเป็นและมีคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต เช่น สวัสดิการที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมโดยเฉพาะในพื้นที่ที่ราคาที่อยู่อาศัยสูง สวัสดิการสุขภาพที่ครอบคลุมและมีคุณภาพทั้งสำหรับตัวเจ้าหน้าที่เองและครอบครัว พิจารณาเงินเพิ่มพิเศษสำหรับพื้นที่ที่ยากลำบากหรือพื้นที่เสี่ยง เช่น พื้นที่ชายแดน พื้นที่ห่างไกล หรือพื้นที่ที่มีอาชญากรรมสูง เพื่อชดเชยความยากลำบากและความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น

8.4.3 ความเชื่อมั่น และการรับรู้ของนักลงทุนต่างชาติ ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศและการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ คือ การรับรู้เชิงลบเกี่ยวกับการทุจริตและความซับซ้อนของกระบวนการราชการ นักลงทุนต่างชาติมักประสบปัญหาในการขอใบอนุญาตต่าง ๆ ที่มีขั้นตอนซับซ้อน ใช้เวลานาน และบางครั้งก็มีการขอสินบนหรือค่าอำนวยความสะดวก ปัญหาเหล่านี้ทำให้นักลงทุนเลือกที่จะไปลงทุนในประเทศอื่นที่มีกระบวนการที่ง่ายกว่าและโปร่งใกว่า ส่งผลเสียต่อเศรษฐกิจและการสร้างงานของประเทศ

จากการศึกษาบทเรียนของต่างประเทศ พบว่า เอสโตเนียได้พัฒนาระบบออนไลน์ที่ง่าย รวดเร็ว และโปร่งใสสำหรับการให้บริการต่าง ๆ แก่นักลงทุน ทำให้สามารถจดทะเบียนบริษัทได้ในเวลาไม่กี่ชั่วโมงโดยไม่ต้องติดสินบนหรือใช้ความสัมพันธ์ใด ๆ ขณะที่สิงคโปร์เป็นตัวอย่างของประเทศที่มีกระบวนการที่รวดเร็วและปราศจากการทุจริต ทำให้ได้รับการจัดอันดับเป็นหนึ่งในประเทศที่ง่ายที่สุดในการทำธุรกิจ

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย คือ

1) การปรับปรุงกระบวนการให้บริการภาครัฐที่ง่ายและรวดเร็ว โดยลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและระยะเวลาในการพิจารณา ลง พัฒนาระบบออนไลน์แบบครบวงจรที่นักลงทุนสามารถยื่นเอกสารและติดตามสถานะได้ผ่านทางอินเทอร์เน็ตโดยไม่ต้องเดินทางมาที่หน่วยงาน จัดให้มีบริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ที่นักลงทุนสามารถติดต่อขออนุญาตทุกอย่างที่จำเป็นได้ที่ศูนย์เดียว มีการกำหนดข้อตกลงระดับการให้บริการที่ชัดเจนว่าแต่ละประเภทใบอนุญาตจะใช้เวลาเท่าใดในการพิจารณา มีระบบลงโทษเจ้าหน้าที่ที่ไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงระดับการให้บริการได้โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร

2) **การสร้างความโปร่งใสในการดำเนินธุรกิจ** โดยการเปิดเผยข้อมูลและเอกสารที่ต้องการสำหรับการยื่นขออนุญาตแต่ละประเภทอย่างชัดเจนและละเอียด เพื่อไม่ให้นักลงทุนต้องยื่นหรือจัดเตรียมเอกสารหลายครั้ง แสดงค่าใช้จ่ายและระยะเวลาที่แน่นอนสำหรับบริการแต่ละประเภท ไม่มีค่าใช้จ่ายที่ซ่อนเร้นหรือไม่ชัดเจน มีช่องทางรับเรื่องร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพและมีการติดตามผลอย่างจริงจัง เมื่อมีการร้องเรียนเกี่ยวกับการเรียกรับสินบนหรือการให้บริการที่ไม่เหมาะสม เผยแพร่สถิติและผลการดำเนินงานต่อสาธารณะเป็นประจำ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการปรับปรุงและความรับผิดชอบ

3) **การสร้างเชื่อมั่นผ่านมาตรฐานสากลและการรับรอง** โดยขอรับรองมาตรฐานระบบการจัดการต่อต้านการให้สินบนหรือ ISO 37001 Anti-Bribery Management System สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการนักลงทุน เข้าร่วมโครงการระหว่างประเทศต่าง ๆ เช่น โครงการความโปร่งใสในอุตสาหกรรมสกัดทรัพยากรธรรมชาติ (Extractive Industries Transparency Initiative : EITI)¹³⁹ ที่แสดงถึงความมุ่งมั่นในความโปร่งใส พยายามปรับปรุงอันดับในดัชนีต่าง ๆ ที่นักลงทุนใช้ประกอบการตัดสินใจ เช่น ดัชนีที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติ ดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) หรือดัชนีความสามารถในการแข่งขัน มีการตรวจสอบจากองค์กรภายนอกที่เป็นอิสระเป็นประจำ เพื่อยืนยันว่าระบบทำงานได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

4) **จัดทำระบบผู้ค้าและผู้ลงทุนที่น่าเชื่อถือ (Trusted Trader Investor Program)** ที่นักลงทุนที่มีประวัติดีสามารถได้รับการพิจารณาหรือได้รับสิทธิพิเศษบางอย่าง เช่น สิทธิพิเศษทางภาษี อำนาจความสะดวกในการนำเข้าช่วงฝีมือและผู้ชำนาญการชาวต่างชาติ ให้บริการครบวงจรเพื่อความสะดวกแก่นักลงทุน เป็นต้น โดยให้สิทธิพิเศษแก่นักลงทุนที่เคยลงทุนในประเทศไทยและมีประวัติการปฏิบัติตามกฎหมายดี เพื่อเป็นการตอบแทนและสร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีทีมบริการเฉพาะสำหรับนักลงทุนขนาดใหญ่หรือโครงการที่มีความสำคัญ เพื่อให้การประสานงานเป็นไปอย่างราบรื่นและรวดเร็ว พร้อมทั้งจัดทำคู่มืออำนวยความสะดวกการลงทุนที่ครอบคลุมและเป็นปัจจุบัน เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลสำหรับนักลงทุนที่ต้องการศึกษาข้อมูลก่อนตัดสินใจลงทุน สำหรับกลไกการดำเนินงานนั้นควรจัดตั้งคณะทำงานที่มีตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเพื่อทำงานร่วมกันในการปรับปรุงกระบวนการ นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้อย่างเต็มที่ในทุกขั้นตอน เพื่อลดการติดขัดระหว่างเจ้าหน้าที่กับนักลงทุน ซึ่งจะช่วยลดโอกาสในการเรียกรับสินบน มีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องโดยใช้ข้อมูลจากนักลงทุนและดัชนีระหว่างประเทศ

¹³⁹ โครงการความโปร่งใสในอุตสาหกรรมสกัดทรัพยากรธรรมชาติ (Extractive Industries Transparency Initiative : EITI) คือ แนวทางปฏิบัติเพื่อการจัดสรรทรัพยากรอย่างโปร่งใสและลดความขัดแย้ง โดยเฉพาะทรัพยากรเหมืองแร่และปิโตรเลียม โดยเสริมให้ประเทศสมาชิกจัดการประโยชน์ที่ได้จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ ด้วยการให้ภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งมารวมตัวในรูปแบบ “คณะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายภาคส่วน” หรือ เอ็มเอสจี (Multi-Stakeholder Group : MSG) เพื่อช่วยเปิดเผยและสามารถเข้าถึงข้อมูลในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การให้สัมปทาน การใช้จ่ายงบประมาณ ไปจนถึงการจัดสรรรายได้ เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความเชื่อมั่นและหาข้อตกลงร่วมกันได้



8.4.4 การทุจริตที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีทางการเงินขั้นสูง ผู้กระทำความผิดสามารถใช้คริปโทเคอร์เรนซี (Cryptocurrency) ในการโอนเงินโดยไม่ต้องผ่านธนาคาร ใช้บริษัทหุ้นส่วนในต่างประเทศในการซ่อนทรัพย์สิน ใช้เทคนิคการแฮ็กหรือการปลอมแปลงข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ หรือใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการสร้างเอกสารปลอมที่ดูสมจริงมาก หน่วยงานที่ทำงานด้านการต่อต้านการทุจริตต้องเผชิญกับความท้าทายในการตามทันเทคโนโลยีเหล่านี้

จากการศึกษาบทเรียนของต่างประเทศ พบว่า เอสโตเนียไม่เพียงแต่ใช้เทคโนโลยีในการป้องกันการทุจริตเท่านั้น แต่ยังพัฒนาความสามารถในการตรวจจับและสืบสวนการทุจริตที่ใช้เทคโนโลยีด้วย ขณะที่นิวซีแลนด์ได้ลงทุนอย่างมากในการพัฒนาความสามารถด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์หรือ Cyber Security และนิติวิทยาศาสตร์ดิจิทัล

ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย คือ

1) **การพัฒนาความสามารถด้านนิติวิทยาศาสตร์ดิจิทัล** โดยจัดตั้งหน่วยหรือห้องปฏิบัติการนิติวิทยาศาสตร์ดิจิทัลที่มีมาตรฐานระดับสากลและมีอุปกรณ์ครบครัน ฝึกอบรมและพัฒนาผู้เชี่ยวชาญด้านนิติวิทยาศาสตร์ดิจิทัลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยส่งไปศึกษาและฝึกอบรมกับหน่วยงานชั้นนำในต่างประเทศ จัดหาอุปกรณ์และซอฟต์แวร์ที่ทันสมัยสำหรับการตรวจสอบและวิเคราะห์หลักฐานดิจิทัล เช่น ซอฟต์แวร์กู้คืนข้อมูลที่ถูกลบ ซอฟต์แวร์วิเคราะห์บล็อกเชน หรือเครื่องมือตรวจสอบการปลอมแปลงไฟล์ สร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งการประสานงานในคดีที่เกี่ยวข้องกับหลายประเทศ

2) **การพัฒนาระบบป้องกันและตรวจจับการทุจริตโดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูง** โดยใช้ปัญญาประดิษฐ์หรือ AI และการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning)¹⁴⁰ ในการตรวจจับรูปแบบและความผิดปกติที่อาจบ่งชี้ถึงการทุจริต เช่น การวิเคราะห์รูปแบบการใช้งบประมาณที่ผิดปกติ การตรวจจับการสมคบกันในการยื่นประมูล หรือการค้นหาความเชื่อมโยงที่ซ่อนอยู่ระหว่างบุคคลและบริษัทต่าง ๆ การใช้เทคโนโลยีบล็อกเชน สำหรับการเพิ่มความโปร่งใสในกระบวนการต่าง ๆ เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง การจัดสรรงบประมาณ หรือการบันทึกการตัดสินใจสำคัญ เพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้และไม่สามารถแก้ไขหรือลบทิ้งได้

ตารางที่ 27 ตัวชี้วัดความสำเร็จด้านปัจจัยทางการเมืองและเศรษฐกิจ

กิจกรรม	เป้าหมาย	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	กรอบเวลา
การปรับเปลี่ยนระบบบริการภาครัฐสู่ระบบดิจิทัล	บริการภาครัฐปรับด้านกระบวนการงานในระบบอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจเปลี่ยนเป็นระบบดิจิทัลเพิ่มขึ้น	บริการภาครัฐปรับด้านกระบวนการงานในระบบอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจเปลี่ยนเป็นระบบดิจิทัลไม่น้อยกว่าร้อยละ 80	5 ปี

¹⁴⁰ การเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) การวิเคราะห์ข้อมูล ที่ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองอย่างเป็นอัตโนมัติ

กิจกรรม	เป้าหมาย	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	กรอบเวลา
การเปิดเผยข้อมูลภาครัฐ ในรูปแบบดิจิทัลแบบ มาตรฐาน (Machine- readable)	หน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินการ เปิดเผยข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล ที่มีมาตรฐานเดียวกัน (Machine- readable)	หน่วยงานภาครัฐได้ดำเนินการ ตามมาตรฐานการจัดเก็บและ เผยแพร่ข้อมูลในรูปแบบดิจิทัล เดียวกัน (Machine-readable) ร้อยละ 60 ของหน่วยงานทั้งหมด	3 ปี
การส่งเสริมให้หน่วยงาน ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับ การให้บริการนักลงทุน ดำเนินการตามมาตรฐาน ระบบการจัดการต่อต้าน การให้สินบนหรือ ISO 37001 Anti-Bribery Management System	ส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการนักลงทุน มีการดำเนินงานตามมาตรฐานระบบ การจัดการต่อต้านการให้สินบนหรือ ISO 37001 Anti-Bribery Management System	หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับ การให้บริการนักลงทุน ได้รับการรับรองตามมาตรฐาน ระบบการจัดการต่อต้าน การให้สินบนหรือ ISO 37001 Anti-Bribery Management System ร้อยละ 100	5 ปี

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ได้นำเสนอนี้เป็นผลมาจากการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการต่อต้านการทุจริตของประเทศไทย และการศึกษาบทเรียนจากประสบการณ์ของประเทศต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต โดยทั้งหมดได้รับการปรับและพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยในมิติต่าง ๆ ข้อเสนอแนะเหล่านี้ครอบคลุม 4 มิติหลัก ได้แก่ มิติด้านโครงสร้างและระบบ มิติด้านวัฒนธรรมและสังคม มิติด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และมิติด้านปัจจัยทางการเมืองและเศรษฐกิจ

ตารางที่ 28 ความเชื่อมโยงของปัญหาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ปัญหาที่พบ	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ความสำเร็จที่มุ่งหวัง
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านโครงสร้างและระบบ		
การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ	- การใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างความโปร่งใส - การจัดตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลการปฏิบัติงานของภาครัฐ - การพัฒนาระบบร่องรอยการตรวจสอบ (Audit Trail)¹⁴¹	1) คติทุจริตลดลง 2) ทรัพยากรด้านการต่อต้านการทุจริตที่เพียงพอ
การขาดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน	- การพัฒนาแผนปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตระดับชาติ (National Anti-Corruption Action Plan) - การจัดสรรงบประมาณเฉพาะด้านการต่อต้านการทุจริต	

¹⁴¹ ร่องรอยการตรวจสอบ (Audit Trail) คือ บันทึกประวัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระบบตามลำดับเวลา ซึ่งช่วยให้สามารถติดตามการทำงาน การเปลี่ยนแปลง หรือธุรกรรมที่เกิดขึ้นได้อย่างละเอียด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความปลอดภัย ความถูกต้องตามกฎหมาย และใช้เป็นหลักฐานเมื่อมีข้อสงสัย



ปัญหาที่พบ	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ความสำเร็จที่มุ่งหวัง
	- การพัฒนาบุคลากรเฉพาะของหน่วยงานเพื่อการต่อต้านการทุจริต - การลงทุนในเทคโนโลยีและเครื่องมือที่ทันสมัย	
การขาดประสิทธิภาพของมาตรการภาครัฐ	- การปฏิรูปกลไกการบังคับใช้ให้มีความเข้มแข็งและเป็นอิสระ - การกำหนดเป้าหมายภายใต้แผนปฏิบัติการที่ชัดเจนและสามารถวัดผลได้ - การสร้างกลไกตรวจสอบและถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ	
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านวัฒนธรรมและสังคม		
ความเชื่อทางสังคมและการให้เหตุผลทางวัฒนธรรมเพื่อกระทำการทุจริต	- การปรับปรุงกระบวนการทางราชการให้รวดเร็วและโปร่งใส - การพัฒนาการศึกษาและปลูกฝังค่านิยมต่อต้านการทุจริต - การเปิดเผยกรณีการทุจริตอย่างต่อเนื่อง - การสร้างกระแสทางสังคม	1) ประสิทธิภาพการให้บริการของภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล 2) การเปิดเผยทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่รัฐ
ระบบอุปถัมภ์ที่ฝังรากลึก	- การเสริมสร้างความเป็นอิสระของสถาบัน	ในระดับสูง
การแยกแยะผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม	- การพัฒนากรอบกฎหมายที่ชัดเจนและครอบคลุม - การสร้างระบบเปิดเผยทรัพย์สินและผลประโยชน์ที่มีประสิทธิภาพ - การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่เจ้าหน้าที่	3) เกณฑ์การแต่งตั้งผู้บริหารระดับสูงที่มีประสิทธิภาพ 4) ประชาชนที่มีพฤติกรรมในการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม		
ช่องโหว่ทางกฎหมายและอำนาจดุลยพินิจไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน	- จัดตั้งคณะกรรมการทบทวนกฎหมายต่อต้านการทุจริตเฉพาะ - การลดและกำกับอำนาจดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ - การเพิ่มบทลงโทษและมาตรการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ	1) กฎหมายที่ได้รับ การทบทวนและปรับปรุง 2) ฐานข้อมูลการดำเนินงานของระบบยุติธรรม
ระยะเวลาการพิจารณาคดีที่ยืดเยื้อ	- การปรับปรุงกระบวนการศาลให้มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น - การปรับปรุงกระบวนการดำเนินคดีให้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	ที่พร้อมเผยแพร่ 3) ระยะเวลาในการดำเนินคดีทุจริตลดลง
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านปัจจัยทางการเมืองและเศรษฐกิจ		
ความไม่มั่นคงทางการเมืองและความเห็นต่างของประชาชน	- การสร้างฉันทามติแห่งชาติ (National Consensus) ในการต่อต้านการทุจริต - การสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของประชาชน	1) การเข้าถึงบริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล 2) การดำเนินงาน
แรงกดดันทางเศรษฐกิจ	- การปรับปรุงค่าตอบแทนข้าราชการให้เป็นธรรมและเพียงพอ	ตามแผนงานด้านต่อต้านการทุจริตระดับชาติ
ความเชื่อมั่น และการรับรู้ของนักลงทุนต่างชาติ	- การปรับปรุงกระบวนการให้บริการภาครัฐที่ง่ายและรวดเร็ว - การสร้างความโปร่งใสในการดำเนินธุรกิจ	ที่ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม

ปัญหาที่พบ	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	ความสำเร็จที่มุ่งหวัง
	- การสร้างความเชื่อมั่นผ่านมาตรฐานสากลและการรับรอง - จัดทำระบบผู้ค้าและผู้ลงทุนที่น่าเชื่อถือ (Trusted Trader Investor Program)	
การทุจริตที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีทางการเงินขั้นสูง	- การพัฒนาความสามารถด้านนิติวิทยาศาสตร์ดิจิทัล - การพัฒนาระบบป้องกันและตรวจจับการทุจริตโดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูง	

ความสำเร็จของข้อเสนอแนะเหล่านี้ขึ้นอยู่กับเจตจำนงทางการเมืองที่แท้จริงและไม่หันเห การมีส่วนร่วมและความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม และความมุ่งมั่นในการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค หากปราศจากเจตจำนงทางการเมืองที่แท้จริงจากผู้นำระดับสูง ประเทศไทยมีศักยภาพและความสามารถที่จะกลายเป็นประเทศที่โปร่งใสและปลอดการทุจริตได้ หากมีความมุ่งมั่นและความร่วมมือจากทุกฝ่าย การเดินทางอาจยาวนานและเต็มไปด้วยอุปสรรค แต่หากทุกภาคส่วนดำเนินการไปด้วยกัน อย่างมุ่งมั่นและไม่ย่อท้อ ปลายทางที่เป็นสังคมที่ดีกว่านี้จะไม่ใช่เป้าหมายที่ไกลเกินเอื้อม การต่อต้านการทุจริต ไม่ใช่ภารกิจของรัฐบาลหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคน ในสังคม ทุกคนมีบทบาทและสามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงได้ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิเสธการให้หรือรับสินบน การแจ้งเบาะแสเมื่อพบเห็นการทุจริต การตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ หรือการสนับสนุนผู้ที่พยายามต่อสู้กับการทุจริต ความเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนเริ่มต้นจากความเปลี่ยนแปลงในจิตใจและพฤติกรรมของแต่ละบุคคล เมื่อทุกคนตัดสินใจที่จะไม่เป็นส่วนหนึ่งของปัญหาแต่จะเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ปัญหา สังคมไทย จะเปลี่ยนแปลงไปสู่สังคมที่โปร่งใสและปลอดการทุจริตอย่างแน่นอน ขอให้บทนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงที่แท้จริง ไม่ใช่เป็นเพียงรายงานอีกฉบับหนึ่งที่ถูกรวบไว้บนชั้นหนังสือโดยไม่มีใครนำไปปฏิบัติ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรนำข้อเสนอแนะเหล่านี้ไปพิจารณาอย่างจริงจังและเริ่มดำเนินการในส่วนที่ตนรับผิดชอบ เพื่ออนาคตที่ดีกว่าของประเทศไทยและคนไทยทุกคน

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.)

99 หมู่ 4 อาคารซอฟต์แวร์ พาร์ค ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลคลองเกลือ

อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120

โทร 02 502 6670-80 ต่อ 1512 E-MAIL : innovation@pacc.go.th